ضمیمه جلد اول

(کتاب ابی)

﴿ نمره ۲ ﴾

﴿ راجع باوضاع ایران ﴾

﴿ در تعقیب نمره ۱ سنه ۱۹۰۹ ﴾

شهر جمادی الثانی ۱۳۳۱

جلد دوم

کتاب ابی

نمره ۲

راجع باوضاع ایران

در تعقیب نمره ۱ سنه [illegible]

شهر ربیع الاول ۱۳۳۱

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحیم

در این ایام فرخنده فرجام که نور تمدن شرق وغرب عالم
را فرا گرفته و اثار علم و دانش بقوهٔ برقیه درهر نقطهٔ از نقاط
ممالك متمدنه راه یافته فریضهٔ ذمهٔ اولیای هر قومی است که
هموم عالیهٔ خودرا در ترویج وتشیید علم و ادب مصروف
داشته و بدینوسیله افراد و ابناء قوم را از ورطه ضلالت بشاهراه
هدایت ودرایت دعوت نموده و مؤسس سرمایهٔ سعادت جمع
شده انان را باوضاع کنونی عالم بصیر و با سیاست مدن مربوط
نموده واز گرداب جهل و نادانی برهانند اول کسیکه در اینمملکت
پیشقدم شده ودامن همت بکمر زده و از بذل مال و اوقات
شریف خود در اینراه سرموئی فرو گذار ننموده یگانه مربی نوع
و ناجی قوم پیشوای حریت و بیدار کنندهٔ ملت فدائی وطن

حضرت مستطاب اجل امجد اشرف اقای سردار اسعد دامت
شوکته العالی که پس از ایثار جان و مال در رهائی ابنای این مملکت
از چنگال قهر وغلبه استبداد با کسالت مزاجی که از شدت تهاجم
افکار مؤثره راجع باین اب و خاك عارض خاطر مبارکشان شده
که خود باعث یأس و متارکه از اغلب اقدامات است معهذا در
بروز مساعی جمیله برای خدمت به نوع خود داری ننموده
واوقات گرانبهای خود را کاملا مصروف معارف پروری
وترویج علم و افتتاح طرق دانش ومعرفت نموده و بالاختصاص
دراین ایام محض اگاهی عموم ایرانیان بترتیب سیاست غرب
و استحضار از پلتیك و روابط دول خارجه با این مملکت اهتمامات
وافیه در ترجمه و نشر کتابی که حاوی اخبارات مهمه ایران
از بدو تأسیس مشروطه ببعد است و جریان پلتیك و منافع
اقتصادی دول همجوار واضحاً اشکار میدارد بعمل اورده ودر
واقع خدمت بزرگی به احاد و افراد این مملکت نموده که در اتیه
مجهول نخواهد ماند و نظر بدقایق عمیقهٔ که در ترجمهٔ صحیح این
کتاب داشته اند این خدمت را بعهدهٔ این بندهٔ بیمقدار و خادم

مات میرزا علی خان مدبرالملك محول فرموده اند و این بنده هم
با اشتیاق کامل که بخدمت کذاری هموطنان عزیز خود دارم
ارجاع این خدمت را برای نیل به امال و ارزوی خود مغتنم
شمرده و انجام انرا سرمایه افتخار ابدی خود قرار داده حتی القوه
در صحت ترجمه ان اهتمام و دقت نموده و امیدوارم در نظر
قارئین محترم پسندیده افتد و چنانچه منقصتی در ان مشاهده
فرمودند به کرم خود از ان صرف نظر فرمایند

مراسلات و مخابرات در باب
اوضاع ایران

در تعقیب جلد نمره یك سنه ۱۹۰۹

(نمره ۱)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۳۰ نوامبر) طهران بتاریخ ۳۰ نوامبر ۱۹۰۸

شاه و مشروطه

جواب مراسله مشترکه ما مورخه ۲۲ شهر حال از طرف دولت ایران رسیده است

مراسله مزبوره مبنی بر این است که تعرض ما در باب تعلیمات مخالفانه دادن ناصحین مخفیه بشاه بی اصل است و شاه محتاج به نصیحت ملتزمین خود نیست . دولت ایران ضمناً از ما خواهش نموده است که بدول متبوعهٔ خودمان اطلاع بدهیم که شاه قصد اعطای مجلسی دارد که مطابق عادات مردم و طبیعت مملکت باشد و با قوانین شرع اسلام موافقت داشته باشد . و نیز در مراسله مزبوره خاطر نشان نموده اند که اغتشاشات و انقلاباتیکه در ایام

مشروطه سابق در مملکت بروز نمود بهمین مناسبت موافق نبودن مجلس با عادات مردم بود

ظاهراً مجلس مشورتیکه اعلیحضرت مزبور در ۲۸ نوامبر تأسیس انرا به ترجمانهای سفارتین اعلام نموده همان مجلس منظوره است

(نمره ۲۵)

تلکراف سرادوارد کری به سر نیکلسن

وزارت خارجه ۳۰ نوامبر ۱۹۰۸

جنابعالی باید از مسیو ایسولسکی سؤال بکنید که ایا او با نظریات دولت انکلیس در باب مسئله ذیل موافقت دارد یاخیر ؟

ما تصور میکنیم مراسلهٔ که از دولت ایران به سر جارج بارکلی و همکار روسی او رسیده است نباید بی جواب کذارده بشود . فرض میکنیم مجلسی که شاه وعده نموده است واقعا مثل همان مجلس شوری باشد که شاه دو روز قبل به ترجمان های سفارت خانه ها اطلاع داده است در اینصورت احتمال نمیرود که باعث اسکات بشود یا ملت باتشکیل مجلسی که مبنای ان به انتخاب

نباشد اقناع بشوند

دولت انکلیس تصور میکند بهتر انست در این باب التیماتمی بشود مبنی براینکه شاه باید امر بکند که مجلس مشاورهٔ مزبور بدون دفع وقت پیش از این شروع بنوشتن قانون جدیدی برای انتخابات بنماید

(نمره ۳۵)

تلکراف سر نیکلسن به سرادوارد کری (واصله درغره دسامبر)

سن پطرزبورغ غره دسامبر ۱۹۰۸

مرحمت فرموده به تلکراف مورخهٔ دیروز خودتان مراجعه فرمائید

بنا باطلاعات واصله مسیو ایسولسکی از شارژدافر روس مقیم طهران مقدمات مجلس مشاوره منظوره تاکنون بعمل امده و تهیه قانون انتخابات اولین مشغلهٔ ان هیئت خواهد بود بنا به اطلاعی که از مسیو سبلین رسیده مسیو سبلین و سر جارج بارکلی باهم موافقت نموده اند که حتی القوه در سرعت اجرای این امر کوشش بنمایند و در ضمن منتظر بشوند تا روش منظوره

اتخاذ بکردد . بعقیدهٔ مسیو ایسولسکی نظر بمراتب فوق عجالتاً
اظهار دیکری از طرف دولتین بشاه لازم نیست ولی من بجناب
معزی الیه توضیح دادم که یك مبنای انتخابیهٔ از برای مجلس
جدید قطعاً لازم است حتی چنانچه حق انتخاب هم نسبت بانتخاب
مجلس ماضی محدود تر باشدو هیچ مجلس مشاورهٔ یاهیئت دیکری
که اعضای ان فقط ازطرف شاه معین بشوند درعوض مجلس
منتخبه قبول نخواهند شد . بهرحال چون نمایندکان دولتین در
طهران توصیه نموده اند که چندی تأمل بشود تا به بینیم مجلس
مشاورهٔ حاضره چطور کارمیکند باین جهت عجالتاً تأمل نمودن
بهتر است من جواب دادم که مراتب را بوزیر امور خارجهٔ
انکلیس اطلاع خواهم داد . در هر صورت قانون انتخاب را
مجلس مشاوره باید باسرع دقت حاضر بنماید

(نمرهٔ ٤)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادواردکری (واصله در
غره دسامبر)

طهران غره دسامبر ١٩٠٨

رجوع به تلکراف سن پطرزبورغ مورخهٔ امروز اعضای
مجلس اعیان جدید عاری از این کار و نادان و ارتجاعی هستند
باستثنای یکی دو نفر که انها هم مایل بحضور در ان محضر نیستند
در واقع ترکیب این هیئت غیر مرضی است وباالصراحة نشان
میدهد که شاه بیش از پیش لزوم تأسیس رژیم جدید را تغافل
میکند . بجز اینکه ما بتوانیم شاه را متقاعد بنمائیم که چند نفر
اشخاص تربیت شدهٔ ازادی خواه بعدهٔ اعضای مجلس مشاوره
بیفزاید چارهٔ نیست و الا من کمان میکنم مساعی ما برای تجدید
تشکیل یك مجلس منتخبهٔ بی فایده باشد

ضمناً اهمیت اوضاع تبریز در تزاید است

(نمره ٥)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در
غره دسامبر) طهران غره دسامبر ١٩٠٨

جنرال قونسول انکلیس از تبریز خبرمیدهد که پانصد نفر قشون
روس ازجلفا عزیمت نمودند

(نمره ٦)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در غره دسامبر) طهران غره دسامبر ۱۹۰۸

رجوع به تلگراف ۲۵ شهر ماضی من

باوجود اطمینانیکه حسب الامر شاه بتوسط وزارت امور خارجه به نماینده های دولتین داده شده بود امروز دستخط ۲۲ شهر ماضی در تمام شهر منتشر شده

شارژدافر روس و من جداً تاکید نموده ایم که اوراق مزبور باید بدون تأخیر توقیف بشود

(نمره ۷۵)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲ دسامبر) طهران ۲ دسامبر ۱۹۰۸

در تعقیب تلگراف مورخه دیروز خودم ابلاغی از طرف شاه به من رسیده که جواب او بعلمارا بکلی بدون استحضار او بدیوارها نصب نموده اند و خود او هم ازین بابت خیلی متغیر است . اعلیحضرت مزبور امر نموده است که دستخط منتشره جمع و پاره بشود

شاه تصور میکند که دستخط مزبور کار علما باشد ولی چون ممکن است بعضی صاحب منصبان جزء هم مسؤل باشند اعلیحضرت مزبور بحکومت طهران امر نموده است هر شخصی را که دخیل اینکار یافت مورد مؤاخذه قرار دهد

اعلیحضرت معظم اطمینانهائیرا که علاء السلطنه در چهارشنبه ماضی به من تبلیغ نموده بود تکرار مینماید

﴿ به تلگراف ۲۵ شهر ماضی من مراجعه نمائید ﴾

(نمره ۸۰)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۶ دسامبر) سن پطرزبورغ ۶ دسامبر ۱۹۰۸

﴿ مسافرت سفیر فوق العاده به سن پطرزبورغ ﴾

دیروز مسیو ایسولسکی به من اطلاع داد که باوجود اظهار دولت روس که امپراطور مایل نیست در مورد فوت گراندوک الکسیس مأموری برای تسلیت اعزام بشود معهذا ورود سفیر مخصوص برای این امر واقع خواهد شد

جواب دولت ایران مبنی بر این بوده که معذالک دولت

ایران میل دارد سفیر فوق‌العاده را بفرستد و به اضافه سفیر مزبور
حامل یك مراسلهٔ مهمی از طرف شاه بامپراطور خواهد بود

(نمرهٔ ۹)

مکتوب سرجارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۸ دسامبر) طهران ۱۵ نوامبر ۱۹۰۸

در هفتم شهر حال نمایش بر علیه مشروطه در باغ شاه واقع
شده و تلگرافاتیکه شهرت داده شده بود از ولایات مبنی
به مخالفت با تشکیل پارلمان رسیده که در باغ شاه ترتیب داده
شده بود اشاعه یافت پر واضح است که این نتیجهٔ نمایشهای
سه چهار نفر وزیر از قبیل صدر اعظم و وزیر جنك بوده که
بواسطهٔ تجدید حکومت مشروطه خیلی چیزها از دست انها
خواهد رفت بنا بر این من و همکار روسیم چنین صلاح دیدیم
که فرصتی بدست اورده و برای شاه توضیح بنمائیم که این
اظهارات عقاید عمومی جعلی بهیچوجه ان اعلیحضرت را از تعهداتیکه
نموده اند مستخلص نمیکنند . لهذا درخواست موقع شرفیابی
نموده و شاه روز چهار شنبه وزیر مختار روس را بارداد و روز

بعد من را . من بان اعلیحضرت عرض نمودم علت درخواست
نمودن موقع شرفیابی محرمانه این است که مجال مذاکره درباب
اوضاع منقلبهٔ حاضره را بان اعلیحضرت داشته باشم و بان اعلیحضرت
اطمینان دادم که انچه را عرض خواهم نمود فقط پیش نهاد
صمیمانه ایست که برای منافع خود ان اعلیحضرت و مملکت او
لازم است پس از ان من شروع به بیانات ذیل نمودم

چنانچه خاطر مبارك ان اعلیحضرت مستحضر است مسلك
اساسی دولت انکلیس و روس در ایران تبری جستن از مداخلهٔ
بامورات داخلی این مملکت است دولتین از این مسلك منحرف
نخواهند شد

بنا بر این دولتین نظر بهمجواری و دول کامل الوداد بودن
صمیمانه مایلند که پیشرفت و مسالمت ایرانرا در ترقی به بینند
و بواسطهٔ روابط مستحسنهٔ با این مملکت دولتین همیشه از
وظایف خود شمرده اند که دولت اعلیحضرت شاه را بانصایح
خیر خواهانه خود تقویت بنمایند هم من و هم همکار روسی من
منتظریم که نصایح مشفقانهٔ ئیکه مابدستور العمل دولتهای متبوعهٔ

خودمان بان اعلیحضرت عرضه میداریم دراین موقع که مملکت ایران از بحران عظیمی میگذرد کاملا استقبال بشود

بموجب اخباراتیکه بما رسیده است اهالی ایران چه در پای تخت و چه درولایات در نهایت اضطراب و انقلاب هستند اعلیحضرت شاه برعایای خودشان تجدید استقرار مشروطه را وعده فرموده اند و این وعده بالصراحه بدولتین کامل الوداد مواجهاً اظهار شده

حوادث شنبهٔ گذشته با این وعده منافی است . ازقرار مسموع دران روز بموجب حکم وزراء قریب چند صد نفر مردم را درباغ شاه جمع نمودند که بمخالفت مشروطه اظهارات بنمایند و عریضهٔ دراین موضوع بهیئت علماء ترتیب داده شده بود و باعلیحضرت شاه تقدیم شده . بنده وهمکارروسی من صمیمانه امیدواریم که این اشتهارات که بتوسط دشمنان مملکت وانهائیکه بهیچوجه مراقب مکنونات مردم نیستند ترتیب داده شده باعث انحراف اعلیحضرت از قصدیکه داشته اند نشده ونقض قول اعلیحضرت را ننماید . مملکتی که از اغتشاشات

و ناملایمات وسوء اطمینان بستوه امده با کمال بی صبری منتظر اجرای این مواعید است دولتینیکه ما نماینده انها هستیم نمیتوانند بحد کافی درلزوم تسکین ملت اصرار بنمایند وبرای اینکه از مخاطرات عظیمهٔ که در پیش است و ما پیش بینی مینمائیم و محتمل است نتایج وخیمهٔ در اتیه داشته باشد جلوگیری بشود بیش از این مبالغه کنند . بهمچنین من وهمکار روسی خودم باکمال افتخار توجه کاملهٔ اعلیحضرت را باغتشاش حاضره معطوف میداریم که رفع این اغتشاش بسته باجرای مواعیدیست که اعلیحضرت شاه برعیت خود نموده اند

درخاتمه میل دارم خاطر مبارك اعلیحضرت را بوضع رقت انکیز بعضی از اتباع خودشان که بجرم مقصر پلتیکی بودن محبوسند معطوف بدارم چونکه چندین ماه بی تکلیف و بدون تحقیق در محبس مانده اند

ما جسارتاً از جانب این اشخاص بدبخت درخواست ترحم و تفضل اعلیحضرت را مینمائیم

پس ازآنکه اعلیحضرت مزبور اظهار امتنان ازاین نصایح

نمود در جواب شرح مبسوطی بیان فرمودند

چون روز پیش هم همین نوع عنوانات را از مسیو (دوهارت ویك) استماع نموده بود مدت کافی وقت از برای تهیهٔ جواب داشته و بی شبهه ناصحین ارتجاعی تعلیمات دقیقه به او داده بودند

او بکلی منکر جعلی بودن اظهار حسیات عامه بر ضد مشروطه بود و اظهار داشت که یك قسمت بسیار عمدهٔ متنفذین مردم بر این عقیده هستند که حکومت مشروطه مخالف اسلام است و در ترتیب نمایش بضد مشروطه در باغ شاه وزراء دخالتی نداشتند اگرچه بدون تردید نفوذ علماء در این موضوع تأثیری داشته . اعلیحضرت شخصاً با تأسیس یك پارلمانی اظهار همراهی می‌نمود که ایران انرا لازم دارد ولی باید ترتیب ان بکلی با مجلس سابق فرق داشته باشد . اعلیحضرت مزبور وضع حاضره را با وضع جاریه در اواخر سنهٔ ۱۹۰۶ بمثال سنجیده و اظهار میداشت که در ان ایام دولت مخالف مشروطه بود و مردم طالب ان حالا بر عکس دولت طالب ان است و مردم مخالف ان

ان اعلیحضرت ارادهٔ نقض عهد خود را ندارد و بنمایش در باغ شاه هم تمکین ننموده بلکه در صدد تأسیس مشروطه ایست که مناسب حال این مملکت باشد . قانون انتخابات بولایات فرستاده شده ولی او باید فرصت داشته باشد که بتواند اطمینان حاصل بنماید تا چه حد مردم انرا قبول خواهند نمود

عجالةً که در انتشار دستخط سابق او شده و بواسطهٔ فشار سفارتین بوده باعث انزجار کنونی شده حالا باید اینقدر مجال باو داده شود که مخالفین حکومت شوروی را جاب بنماید .

در باب اشخاصیکه محبوس هستند اعلیحضرت مزبور اظهار داشت که بعقیدهٔ او کسانیکه هنوز در حبس هستند مقصرند نه متهمین پولتیکی ولی او وعده نمود که بصورت اسامی انها مراجعه نماید

من جواب دادم خیلی مسرورم از اینکه اعلیحضرت ارادهٔ تجدید استقرار مشروطه را دارد . من نمیخواهم بان اعلیحضرت تجویز بنمایم که چه قسم حکومت مشروطه برای ایران لازم است ولی انچه برای منافع و مصالح لازم است این است که بهر زودی

که ممکن باشد مردم از این خیالاتیکه در مغز انها جایگیر شده که
اعلیحضرت شاه ارادهٔ ایفاء بمواعید خودرا ندارد اسوده بشوند
من جسارت بمخالفت با ان اعلیحضرت نمودم که مخالف بودن
احساسات عامه با حکومت مشروطه بی اصل است و مسلم است
که عقیدهٔ عمومی براین است که نمایش بر علیه مشروطه صمیمی
نیست پس از ان من اظهار نمودم که ازتکمیل مواعید ان اعلیحضرت
اثرات مستحسنه دروضع تبریز حاصل خواهد شد . ایفای باین ترتیب
واعطای عفو عمومی از برای استقرار صلح در انجا بالاترین
اقدام است

از مذاکراتیکه متعاقب شرح فوق بمیان امد دیگر گمان نمیکنم
مطلب قابل الذکری باشد چونکه کلیتاً تکرار صحبتهای فوق
بود ولی چیزی که لازم است ذکر بشود این است که درباب
تبریز شاه اظهار داشت انهائیکه در تبریز مسلح مخالف با او
هستند برای مشروطه جنگ نمیکنند اغلب از انها اشوب طلبان
قفقازی هستند وجنگی که یکسال است دایر است فقط یکنوع
یاغی گری ایلیاتی معمولی است . من بان اعلیحضرت اظهار نمودم

که جنگ مزبور فوراً بعد از انهدام مجلس در اواخر ماه ژوئن
شروع شد . من خاطر آن اعلیحضرت را متذکر نمودم
که تبریزیها جدیداً تلگرافی مبنی باظهار فدویت مخابره نموده اند
و بنظر من اینموقع خوبی از برای عنوان صلح بود وعقیده خودم
را تکرار نمودم که اعطای یك عفو عمومی و ایفای سریع بمواعید
اعلیحضرت بهترین وسیلهٔ استقرار نظم است

بعد از مرخصی خواستن من از شاه ان اعلیحضرت از مستر
چرچیل که همراه من بود تقاضا نمود که یك لحظه در انجا توقف
نماید ان اعلیحضرت از او خواستار شده بود که برای من توضیح
بنماید که در حضور مترجم ایرانی ان اعلیحضرت میل نداشته این
صحبت را بنماید وان این است که قشونیکه در باغ شاه با او هستند
باین عقیده بپای تخت امده اند که وجود انها برای مدافعه از
مذهب خودشان لازم بوده واگر ان اعلیحضرت حکومت
مشروطه را اعطا بنماید انها بهیجان خواهند امد چونکه عقیدهٔ
انها بر این است که مشروطه مخالف با اسلام است

منظور این بود که من با خودم این عقیده را از محضر او ببرم

که او سلطان خواهان مشروطه ایست ومایل بسلطنت شوروی
نمودن است ولی فقط تنفر اغلب ازمات او ازمشروطه اورا از
قبول یك همچه رویهٔ مانع شده است در صورتیکه البته این
خیال بی اساسی است برای غالب مردمان خارج از پای تخت
و بعضی از شهرهای عمده یحتمل بی تفاوت باشد ولی اکثر طبقات
کم وبیش تربیت شده مسلماً خواهان حکومت مشروطه هستند
خصوصاً تجار و اشخاصیکه در این مملکت دارای شغل باتدینی
هستند تأمین خودرا در متابعت با تعدیات حالیه ناصحین غیر
مسؤل شاه میدانند . من نمیتوانم بگویم که امید نتیجه ازاین
دوفقره شرفیابی حاصل است (مسیو دوهارت ویك) که
امروز از طهران حرکت نمود ویك نوبت دیگر دیروز بحضور
شاه باریافته بود بمن اطلاع داد که دراین نوبت شرفیابی
خودش هم مغتنماً یك مرتبه دیگر با کمال جدیت باشاه
مذاکره نموده واعلیحضرت مزبور با وعده داده که درعرض
دو سه روزه اتیه دستخطی توزیع خواهد نمود . اگر ایفاء
باین عهد هم بشود من تردید دارم که ایا اقدامات رضایت

بخش را حاوی خواهد بود یا خیر چونکه اشخاصیکه دخیل
در تهیهٔ یك همچه دستخطی بوده‌اند مسلماً از چند نفر معدود
ایرانیان بیطرف وکامل نخواهند بود که انطوریکه شاید وباید
مبنی یك همچه نقشهٔ را بترتیب مفیده قرار بدهند که منشأ
اثرات مطاوبه بگردد (جارج بارکلی)

(نمرهٔ ۱۰)

تلگراف سر جارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۹
دسامبر ۱۹۰۸) طهران ۹ دسامبر ۱۹۰۸

بسفارت روس همچه مشهود شده که حالا از وضع شاه
اینطور مستفاد میشود که کمتر با مشروطه مخالفت دارد .
چون این موقع برای اقدامات دراین موضوع مغتنم است
ما درخواست باریافتن بحضور اعلیحضرت مزبور را نموده‌ایم
که ترجمانهای سفارتین شرفیابی حاصل نموده ودو فقره
عریضه اهالی مشهد واستراباد راکه در باب خواستن مشروطه
نوشته اند بشاه تقدیم بنمایند ترجمانهای مزبور باضافه استفسار
خواهند نمود که از مذاکره ومشاوراتیکه اناعلیحضرت در

شرفیابی ۲۸ شهر ماضی بترجمانهای مزبور اظهار داشته بود در انوقت جمعی مشغول بوده اند چه نتیجه حاصل شده

(نمره ۱۱)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۰ دسامبر) طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۰۸

﴿ شاه و مشروطه ﴾

روزنامه رسمی «ایران» دیروز اشعار میدارد که اعلیحضرت شاه رای خود را این قرار داده که مجلس مشاوره مفصلی مرکب از پنجاه نفر اعضاء تشکیل دهد . اعضاء این مجلس مرکب خواهند بود از علماء و تجار و اشخاص بصیر باوضاع مملکت و اشخاص دیکریکه اهالی انتخاب بنمایند . این هیئت در تمام امورات شعبات مملکت نظارت خواهند داشت و در باب اصلاحاتیکه برای مالیه و سایر دوایر دولتی لازم است مشاوره خواهند نمود

(نمره ۱۲)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۲ دسامبر ۱۹۰۸) طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۰۸

رجوع به تلکراف دهم شهر حال من وزیر امور خارجه سواد نظامنامهٔ را که برای مجلس مشاوره جدید مرتب کردیده بمن داده است . در این نظامنامه هیچ ذکری از انتخاب اعضأ دیکری غیر از انهائیکه شاه انتخاب نموده نشده است با وجود این بعضی نکات خوب در این نظامنامه هست درصورتیکه یك شاه خوش نیتی باشد و یك عده اعضای متمدن صاحب عزم و بجدی متدین که اقتدارات مفوضهٔ بخود را بخوبی بکار ببرند بوده باشند این اقدام جدید شاید بهترین احتمال تأسیس حکومت صحیحی را برای دولت ایران داشته باشد چنانچه معلوم است از مجمعی است که نتیجهٔ مجاهدات سه ماههٔ سفارتین است و محتمل است بکلی بیفایده باشد و مشکل است انتظار داشت که این اقدام در اوضاع ولایات شمالی اثرات مطبوعی حاصل بنماید

(نمرهٔ ۱۳)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصلهٔ ۱۲ دسامبر) طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۰۸

رجوع بتلکراف ۹ شهر جاری من

وزیر امور خارجه بما اطلاع میدهد که بواسطهٔ علت مزاج عارضه اعلیحضرت نمیتواند ترجمانهای سفارتین را بپذیرد . علاء السلطنه خواهش نموده است مذاکراتی را که ما میخواستهایم با شاه بنمائیم بتوسط او بنمائیم . ما این خواهش را رد نموده ایم واظهار داشتیم که ممکن است پس از اعادهٔ صحت مزاج اعلیحضرت ترجمانها را بپذیرند

(نمرهٔ ١٤)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصلهٔ در ١٤ دسامبر) طهران ١٤ دسامبر ١٩٠٨

رجوع بتلکراف ١٢ شهر جاری من

از ترکیب هیئت مشاوره صراحتاً مشهود میشود که غرض از ترتیب نظامنامه این مجمع فقط فریب دادن ما است

بمناسبت امتناع شاه از پذیرفتن ترجمانهای سفارتین ما یادداشت مشترکی بتوسط وزیر امور خارجه تقدیم داشته وخاطر اعلیحضرت مزبور را از مواعید خودش اگاه نموده وخاطر نشان او نموده ایم که تشکیل مجلسی که مرکب از اعضاء

منتخبه بتوسط خود اوست برای ایفاء عهدیکه ان اعلیحضرت نموده بودند مکفی نخواهد بود . ما پیشنهاد خود را تکرار نموده و فقط امید خاتمه پذیرفتن اوضاع ناهنجار حاضره را منحصر به تشکیل مجلس منتخبهٔ عامه و اعطای عفو عمومی به اهالی تبریز نموده ایم

(نمرهٔ ١٥)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ١٥ دسامبر) سن پطرزبورغ ١٥ دسامبر ١٩٠٨

در ضمن ملاقاتیکه من امروز با مسیو ایسولسکی نمودم با انجناب در باب طفرهٔ از ایفای عهد نمودن شاه و رعایت ننمودن نصایح ما مذاکره نمودم . من اظهار نمودم که باید باکمال تشدد بشاه تأکید بشود که ما نمیتوانیم بگذاریم او این روش را تعقیب بنماید . مسیو ایسولسکی استفسار نمود چه اقداماتی من در نظر دارم جناب معظم الیه با اقداماتیکه دالّ بر مداخلات مستقیم دولتین باشد مخالف بود . من اظهار داشتم که شاه تعهد نموده است که قانون انتخابات را اشاعه دهد و مجلسی تشکیل

بدهد و ما جداً اصرار نموده ایم که عفو عمومی باهالی تبریز اعطا
بشود . اگر ما در همین موضوع ها ایستادگی بنمائیم
کافی است

ما باید جداً اصرار بنمائیم که برای تکمیل این ترتیبات
بشاه فشار بیاوریم

(نمرهٔ ۱۶)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله
در ۱۷ دسامبر) طهران ۱۷ دسامبر ۱۹۰۸

بنا به تعیین وقتی که دیروز سعدالدوله با سفارت روس
نموده و ملاقات با نماینده های دولتین را خواسته بود از برای
تبلیغ پیغامیکه از طرف شاه داشت امروز صبح مسیو سبلین
و سعدالدوله و من باهم ملاقات نمودیم پیغام شاه این بود
که استفسار نموده بود آیا در صورت اعطای مشروطه
دولتین حاضر خواهند بود که چهارصد هزار لیره باو قرض
بدهند یا خیر . سعدالدوله اظهار نمود که شاه اصرار باینی
دارد که اگر من گمان میکنم که بتوانم مملکت را نجات بدهم

مرا دخیل در کار بنماید ولی من از قبول آن امتناع نموده اظهار
داشتم که دخیل در کار نخواهم شد مگر در صورت حکومت
شوروی و نیز برای آن اعلیحضرت توضیح نمودم که یگانه امید
بهبودی در اوضاع حاضره منحصر باستقرار مشروطه است

ظاهراً حالا شاه برای قبول آن حاضر شده و با و امر
نموده است که از نماینده های دولتین در باب استقراض استفسار
نماید . من از جانب نماینده های دولتین جواب دادم که
باعلیحضرت شاه اطلاع بدهید که عجالتاً بهیچوجه امید آن نیست
که دولتین برای دادن قرض منظوره حاضر بشوند مگر در
تحت حکومت مشروطه و مقصود از این مشروطه آن نیست که
فقط شاه دستخطی صادر نموده و وعده اعطای مشروطه
برعایای خود بدهد . بلکه لازم است که مشروطه بموقع
اجری گذارده بشود و تأمینات لازمه بدولتین داده بشود
که وجه استقراض به محلهای بقاعده صرف بشود .
اگر چه من ترتیب یك همچو تأمینی را نمیتوانم قطعاً
اظهار بدارم ولی دولتین اطمینانات از طرف مسیو بیزو لازم

خواهند داشت مبنی بر اینکه ن تأمینات کافی است
ازقراریکه من استنباط نمودم اعلیحضرت شاه بیم انرا دارد که تأمینات از قبیل اشغال کمرکات یا خاك ایران باشد من سعدالدوله را از این نکته مطمئن نمودم ولی درضمن تصریح نمودم که طبیعتاً ماتأمیناتی ازبرای تأدیه فرع وجه استقراض لازم خواهیم داشت . من نیز اظهار داشتم که اوضاع مملکت از بد بتر رسیده واصرار نمودم که اکر اعلیحضرت شاه اکنون جدیت دارند بدون دفع وقت مقاصد حسنهٔ خود را برعایای خود اعلام بدارند . اکرچه دولتین ترتیب یك مشروطهٔ راکه مناسب حال مملکت باشد نمیتوانند تشریح بنمایند ولی من بسعدالدوله اطمینان دادم که اکر او محتاج بتقویت ونصیحت ما در مساعی خودش برای ایجاد نمودن یك قسم مشروطه باشد او میتواند وثوق کامل بدولتین داشته باشد که از بذل ان مضایقه نخواهند نمود

سعدالدوله در موقع خروج خودش از سفارت بظاهر خیلی خوش وقت وامیدوار مینمود

(نمره ۱۷۵)

مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۲۱ دسامبر) طهران ۲۵ نوامبر ۱۹۰۸

اقا — چنانچه در تلکراف ۲۲ شهر جاری خودم اطلاع داده‌ام در ۱۹ شهر حال نمایش دیکری در باغ شاه بمخالفت انعقاد مجلس داده شد انچه در ان محضر واقع شده عیناً واضح نیست ولی یقین است که عریضه از طرف علماء که بدستور شیخ فضل الله وامام جمعه وصدراعظم وشاهزاده نایب السلطنه عمو وپدرزن شاه وامیربهادر جنك ترتیب داده شده بود بشاه تقدیم شد عریضه مزبور مشعر براین بود که مجلس مخالف اسلام است واعلیحضرت شاه بایك نوع اکراه ظاهری دستخطی بمضمون مطلوب صادر نمود .

دستخط مزبور در ۲۱ شهر حال بمطبعه دولتی فرستاده شده بود و در همان روز صدراعظم درجواب سؤالی که من بتوسط عباسقلی خان نموده بودم اظهار داشته بود که بمحض طابع شدن منتشر خواهد شد

من و همکار روسی خودم پس از مشورت باهم موافقت نمودیم که یادداشتی بامضاء خودمان بوزیر امور خارجه بنویسیم و تاکید بنمائیم که شاه تجدید نظری در رأی قطعی خود بنماید. چون وقت ان گذشته بود که بتوان اشاعه یافتن دستخط شاه را ممانعت نمود بجهة اینکه دستخط مزبور غروب همان روز بدست عموم رسیده بود و بولایات نزد علماء فرستاده شده و امر بر انتشار آن شده بود. بعد از ان من تحقیق نموده و ملتفت شدم که یادداشت ما را علاء السلطنه تا غروب ۲۳ بنظر شاه نرسانده بود. علی الظاهر یادداشت مزبور اثر فوری نموده بود چون که در همان شب بطبع کننده امر شده بود که دیگر هیچ نسخهٔ از ان دستخط را توزیع ننماید و در جمع نمودن نسخه هائیکه منتشر شده بود کوشش نمودند. شب بعد علاء السلطنه بتوسط مستر چرچیل بمن پیغام داده بود که روز بعد بملاقات من خواهد امد و حقیقت کیفیت دستخط مزبور را توضیح خواهد نمود

علاء السلطنه امروز نزد من امده و اظهار داشت که حسب

الفرموده شاه امده است که بعضی اطلاعات اضافی در باب دستخط بمن بدهد معظم الیه اظهار داشت که غرض از دستخط مزبور این نیست که شاه تشکیل مجلس نخواهد داد بلکه فقط مجلس مثل مجلس سابق تأسیس نخواهد نمود. باضافه دستخطی که حقیقتاً بشود انرا دستخط گفت نیست فقط جوابی است که بعلماء داده شده و رسمیت ندارد چونکه ان بتوسط صدر اعظم توزیع نشده و علماء از اطبع و نشر نموده اند. من جواب دادم موجب کمال اسف است که اصلاً ان توزیع شده و از معزی الیه سؤال نمودم که ایا ممکن است من بدولت متبوعه خودم اطلاع دهم که انتشار ان بر خلاف امر شاه بوده. همچو مینمود که معزی الیه از دادن جواب صریح احتراز دارد ولی بالاخره اظهار نمود که ممکن است من تلگراف بکنم که تا اندازهٔ که او اطلاع دارد دستخط مزبور حسب الامر شاه طبع نشده و اعلیحضرت معظم هنوز در صدد است که مجلسی مناسب احتیاجات مملکت و مطابق با قوانین اسلام تأسیس بنماید چنانچه در دستخط ۲۴ سپتامبر خودش هم وعده داده است.

من استنباط نمودم که مجلس منظوره چیز دیگری بجز یك مجلس مشاوره که اعضاء انرا شاه معین بنماید نخواهد بود و من از معزی الیه استفسار نمودم چه وقت باید منتظر قانون انتخابات بود . او جواب داد که اعلیحضرت معظم امر به تهیه ان نموده است ولی بواسطه بیانات انظار مردم بر ضد تأسیس مشروطه انتشار ان بعهده تاخیر افتاد .

پس از ان شرح مبسوطی درباب صلاحیت مجلس مذاکره شد . بالاختصار من عقیدهٔ خودم را تکرار نمودم که اعادهٔ نظم در تبریز و استقرار اسایش در بقیهٔ نقاط ایران فقط بسته به تشکیل مجلس منتخبه است . معزی الیه اظهار داشت عقیدهٔ او بر این است که انقلاب اذربایجان بهیچوجه مربوط با مسئلهٔ مشروطه نیست و ایران برای حکومت پارلمانی مستعد نیست چنانچه زیادرویهای مجلس سابق دلیل بر این مدعا است و قسمت عمدهٔ مردم مخالف با مشروطه هستند . او نیز اظهار داشت شاه خوف انرا دارد که اگر مجلسی تأسیس بشود باعث خونریزی بسیار خواهد شد چونکه احساسات بر ضد ان بیشمار است و او

یك دسته تلگرافات ولایات را برای اثبات حسیات عمومی بضد مشروطه ارائه داد . او سؤال نمود که ایا من در صحت این تلگرافات تردیدی دارم . من جواب دادم خیر تردیدی ندارم ولی معذالك انها را نمیتوانم شاهد بر احساسات واقعی عمومی قرار بدهم تا اندازهٔ من اطلاع دارم اهالی پای تخت و طبقات تربیت شده و کسانی که در مملکت دارای اعتبارات هستند خواهان مجلس منتخبه هستند که ان مجلس ناصحین منافق شاه را درتحت یك کنترول و نظارتی قرار بدهد . اغلب مردم عوام یحتمل چندان در قید مشروطه نباشند ولی چیزیکه انها میخواهند تأمین و مسالمت است و این هم با این ترتیب و هنجار کنونی میسر نخواهد شد

من از علاء السلطنه خواهش نمودم که ترتیب باریافتن ترجمانهای سفارتین را بدهد . معظم الیه این تقاضا را تایید نموده و پیشنهاد نمود که در عوض ترتیب باریافتن محرمانهٔ برای خود من دهد . من اظهار نمودم که شرفیابی سابق من چندان نتیجهٔ سودمندی نبخشیده و بعقیدهٔ من از مذاکرات مشفقانه شاه

من استنباط نمودم که مجلس منظوره چیز دیگری بجز یك مجلس مشاوره که اعضاء انرا شاه معین بنماید نخواهد بود و من از معزی الیه استفسار نمودم چه وقت باید منتظر قانون انتخابات بود . او جواب داد که اعلیحضرت معظم امر بتهیه ان نموده است ولی بواسطه بیانات انذار مردم بر ضد تأسیس مشروطه انتشار ان بعهده تاخیر افتاد .

پس از ان شرح مبسوطی درباب صلاحیت مجلس مذاکره شد . بالاختصار من عقیدهٔ خودم را تکرار نمودم که اعادهٔ نظم در تبریز و استقرار اسایش در بقیهٔ نقاط ایران فقط بسته به تشکیل مجلس منتخبه است . معزی الیه اظهار داشت عقیدهٔ او بر این است که انقلاب اذربیجان بهیچوجه مربوط با مسئلهٔ مشروطه نیست و ایران برای حکومت پارلمانی مستعد نیست چنانچه زیادرویهای مجلس سابق دلیل بر این مدعا است و قسمت عمدهٔ مردم مخالف با مشروطه هستند . او نیز اظهار داشت شاه خوف انرا دارد که اگر مجلسی تأسیس بشود باعث خونریزی بسیار خواهد شد چونکه احساسات بر ضد ان بیشمار است و او

یك دسته تلگرافات ولایات را برای اثبات حسیات عمومی بضد مشروطه ارائه داد . او سؤال نمود که ایا من در صحت این تلگرافات تردیدی دارم . من جواب دادم خیر تردیدی ندارم ولی معذالك انها را نمیتوانم شاهد بر احساسات واقعی عمومی قرار بدهم تا اندازهٔ من اطلاع دارم اهالی پای تخت و طبقات تربیت شده و کسانی که در مملکت دارای اعتبارات هستند خواهان مجلس منتخبه هستند که ان مجلس ناصحین منافق شاه را در تحت یك کنترول و نظارتی قرار بدهد . اغلب مردم عوام محتمل چندان در قید مشروطه نباشند ولی چیزیکه انها میخواهند تأمین و مسالمت است و این هم با این ترتیب نا هنجار کنونی میسر نخواهد شد

من از علاء السلطنه خواهش نمودم که ترتیب باریافتن ترجمانهای سفارتین را بدهد . معظم الیه این تقاضا را تایید نموده و پیشنهاد نمود که در عوض ترتیب باریافتن محرمانهٔ برای خود من دهد . من اظهار نمودم که شرفیابی سابق من چندان نتیجهٔ سودمندی نبخشیده و بعقیدهٔ من از مذاکرات مشفقانه شاه

با مترجم ها محتمل است نتايج مفيد ترى حاصل بشود . اكر
من شرفيابى تجددى بخواهم حاصل بنمايم باتفاق همكار روسى
خودم خواهد بود يحتمل بموجب اوامر دول متبوعه خودمان
ما مجبور به تجديد عنوانات هم با ان اعليحضرت بشويم . براى
احتراز از اين مسئله است كه ما تقاضاى باريافتن ترجمانهاى
خودمانرا مينمائيم . از استماع اينكه ما بايد عنوانات ديكرى
هم بنمائيم اثار كنج كاوى در معزى اليه ظاهر كشت و اظهار
داشت از اين نكران است كه مبادا ترجمانها از انچه بايد بكويند
تجاوز بنمايند من اورا در اين باب مطمئن نمودم و بالاخره او
راضى شد كه تعيين موقع شرفيابى منظوره را موكول بميل
شاه بنمايد

ايضاً ترجمه دستخط شاه و سواد يادداشت مشترك مورخه
٢٢ نوامبر خودمانرا ارسال ميدارم

(امضاء) جارج باركلى

ملفوفه نمرهٔ ١ درنمرهٔ ١٧

دستخط مورخهٔ ١٩ نوامبر شاه

بسم الله الرحمن الرحيم

جنابان مستطابان علماء عظام

پيوسته منظور نظر ما بوده و هست كه دين مبين اسلام وقوانين
حضرت رسول را تقويت وحفظ نمائيم حالا كه شما اظهار داشته ايد
استقرار مجلس با قوانين اسلام مخالف است ونامشروع بودن انرا
فتوا داده ايد و علماى ولايات هم كتباً و تلكرافاً نامشروع
بودن انرا فتوا داده اند لهذا ماهم بكلى ازاين عزم صرف نظر
نموده و حتى در انيه هم هيچ ذكرى از چنين مجلسى نخواهد شد
ولى بتوجه امام عصر عجل الله فرجه تعليمات لازمه براى بسط
عدل و داد داده شده و خواهد شد جنابان عالى از اين نيت ملوكانه
ما براى انبساط عدالت وحفظ حقوق رعاياى خودمان وعلاج
مفاسد بر حسب قوانين شرع مبين البته تمام طبقات را مستحضر
خواهيد داشت

(محمد على شاه قاجار)

ملفوفه نمرهٔ ۲ نمره ۱۷

یادداشت مشترکه بعلاء السلطنه

طهران ۲۲ نوامبر ۱۹۰۸

حضرت اشرف

نماینده های دولتین انگلیس و روس با کمال تعجب و تأسف استماع نموده اند که اعلیحضرت شاهنشاهی پیروی تعلیمات سوء ملتزمین خودرا نموده عریضه جاتی که بهیچوجه حاوی احساسات حقیقی ملت نیست بهانه قرار داده و قصد ندارند که تشکیل مجلسی از نماینده گان ملت بنمایند. نماینده های دولتین دول متبوعه خودرا بوسیلهٔ تلگراف از این عزم تأسف امیز شاه مستحضر خواهند نمود که از این عزم مشهود است اعلیحضرت معظم در صدد ایفاء بمواعید خود که مکرر به ملت خود و نماینده های دولتین داده است نیست و از وظایف نماینده های دولتین است که بهمین زودیها حسب الامر دول متبوعه خود شان عنوانات لازمه نموده و اعلیحضرت شاه را اگاه بنمایند که برای منافع شخصی خود و مصالح مملکت خود از ان اراده جدیدیکه نموده صرف نظر بنماید

نماینده های دولتین مادامی که منتظر تعلیمات از دول متبوعه خود شان هستند با اینکه از مداخله در امور داخلی ایران احتراز میجویند تکلیف خود میدانند که تکرار و تأکید در این یقین خود بنمایند که فقط وسیله تسکین و ترضیه اهالی که بواسطهٔ روش مخالفانه شاه نسبت بمشروطه در خطه اذربایجان علم طغیان را افراشته و همچنین در پای تخت و سایر ولایات در غلیان و هیجانند این خواهد بود که اعلیحضرت همیوني خودرا از قید صلاح نديشي اشخاصیکه فایده خودرا در دوام حالت منقلبه کنوني میدانند ازاد نموده و حکومت شورویرا مجدداً تأسیس بنماید

(جارج بارکلی - سبلین)

(نمره ۱۸)

مکتوب سر جارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۱ دسامبر) طهران ۲۹ نوامبر ۱۹۰۸

اقا - در تعقیب مکتوب مورخه ۲۵ شهر جاری خودم با کمال افتخار ترجمه مراسله دولت ایران را لفاً تقدیم میدارم که در جواب یادداشت مشترکه من و همکار روسی من است که

در ۲۲ شهر حال بوزیر امور خارجه بامید ممانعت از توزیع دستخط شاه که مشعر بر منصرف شدن از تشکیل مجلس نوشته بودیم . جنابعالی ازان ملاحظه خواهید نمود که از ما درخواست نموده اند که بمقامات لازمه اعلام بداریم که شاه قصد اعطای مجلسی دارد که مناسب طبیعت مملکت و شرایع اسلام وعادات ایرانیان باشد . بی شبهه غرض از اعطای این مجلس همان هیئت مشاوره ایست که شاه یقین نموده وتشکیل انرادر ۲۸ شهر حال اعلیحضرت معظم بترجمانهای سفارتین اعلام نموده وسابقاً در تحت مکتوب علیحده بجنابعالی اطلاع داده شده ملاحظه خواهید فرمود که فرق از اول مراسله خیلی درهم است . معهذا مقصود بقدر کفایت واضح است باین معنی که میخواهند بمن وهمکار روسی من مطاب را مشتبه بنمایند که عنوانات ما مبنی به افواه غیر موجه است دولت ایران تااین درجه زیاد روی نمینماید که اطلاعات ما در باب فسخ عزیمت شاه از تأسیس مجلس نماینده کانرا تکذیب بنماید . خود صدر اعظم شخصاً تااین اندازه را بمن اطلاع داد واین عزم شاه

نیز روی کاغذ اورده شده موشح بامضای او کردیده ودر مطبعه دولتی بطبع رسیده وچندی اشاعه یافته ولی انها اظهار میدارند که ما هیچ دلیلی از برای نسبت دادن این عزم رانصیحت های منافقانه درباریهای اعلیحضرت معظم نداریم واعلیحضرت شاه محتاج بنصایح انها نیست وان درباریها همچو عقیده ندارند واین عبارتی است که اگر اصلاً حاوی معنائی باشد مفاد ان این است که درباریان شاه با تأسیس مجلس نماینده کان مخالف نیستند که حقیقتاً ادعای عجیبی است

یاد داشت ما اثر خود را نمود چون بمحض تقدیم شدن بشاه امر صادر شد که دستخط مزبور توقیف بشود ومن وهمکار روسی من کمان میکنیم که از این استنادانها که اقدام ما مبنی بافواهات بی اساس بوده میتوان اغماض نمود

(امضا) جارج بارکلی

ضمیمه نمره ۱۸

ترجمه مراسله علاء السلطنه به سرجارج بارکلی طهران ۲۷ نوامبر ۱۹۰۸

جنابا — باكمال احترام وصول یادداشت مورخهٔ ۲۲ نوامبر جناب عالی را اطلاع میدهم نسبت نصایح منافقانه دادن که بدرباریان داده شده و فقط مبنی بر یك راپورت در این باب است وهیچ اساسی ندارد و باعث تعجب و تأسف نماینده كان محترم دولتین شده بیشتر اسباب تعجب و تأسف این جانب گردید بجهت اینکه جنابعالی این بیان تأسف امیز را مبني بيك راپورتي نموده اید وقبل زانکه تحقیقي در صحت این راپورت بنمائید باین درجه تصور و خیال خودتانرا ازاد نموده اید و درباریان دولت شاهنشاهی را فقط باعتقاد اینکه همچه نظر وعقیدهٔ دارندانهارا لکه دار نموده اید درصورتیکه انها بهیچوجه دراین عقیده نیستند لله الحمد اعلیحضرت شاهنشاهی با ذکاوت ودرایت ومراقبت كاملهٔ که در حفظ اساس حکومت پادشاهی وهمچنین برای رفاه واسایش ملت خودشان بروز و ظهور میدهند بهیچوجه محتاج به نصیحت درباریان خود نیستند اعلیحضرت شاهنشاهی طبیعتاً در تکالیف خود بصیر ودر وظایفیکه برای مملکت داری ورعیت پروری لازم است بخوبی اگاهند

اعلیحضرت شاهنشاهی نیز بخوبی از عادات ورسوم اهالی ایران استحضار دارند وباقتضای وقت عمل نموده ومجلسی اعطا خواهند نمود که مناسب احتیاجات زمان و مذهب و عادات ایران باشد نه اینکه باعث اشوب و انقلاب مملکت بشود بی مناسبت نمیدانم که توجه جنابعالی را باوضاع مملکت در عرض دوساله حکومت مشروطه معطوف بدارم که باعث همه نوع بی نظمی گردید وباید خاطر نشان جنابعالی بنمایم که اعطای یك همچو مجلسی مثل مجلس سابق مناسب احساسات عمومی نیست و این اندازه ازادی بیقاعده است وباعث بروز انقلاب و مفاسد خواهد شد چنانچه مشاهده شده است

نظر بروابط ودادیکه مابین دولتین جاری است ونماینده های محترم دولتین مایل بابقاء وتشیدان هستند من امیدوارم جنابعالی بعقاید های لازمه اعلام خواهید فرمود که قصد اعلیحضرت اعطای یك مجلسی است که مناسب باطبیعت مملکت و شرایع اسلام وعادات اهالی ایران باشد بطوریکه مملکت وملت بتوجهات ملوکانه دررفاه باشند

امضا (محمد علی علاء السلطنه)

(نمرهٔ ۱۹)

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲۱ دسامبر) طهران ۳ دسامبر ۱۹۰۸

اقا — باکمال افتخار صورت خلاصهٔ وقایع اتفاقیه در عرض چهار هفته ماضی ایرانرا برحسب معمول لفاً ارسال میدارم

امضا (جارج بارکلی)

ضمیمهٔ (نمرهٔ ۱۹)

خلاصهٔ وقایع ماهانه

اخبار عمومی

سفارتین انکلیس و روس بتوسط ترجمانهای خودشان بدولت ایران درباب حملهٔ قشون دولتین بیك قریهٔ ارامنه در حوالی تبریز و مقتول و مجروح شدن یك عده ارامنه اظهارات متفقاً نمودند

بروز وقایع جدیده در مشهد که بی شبهه مربوط بحضور سید محمد مجتهد طهرانی در آنجا است بهمچنین عدم امکان ورود عین الدوله با قشون شاه به تبریز بر عسرت مالیه افزوده

امضا (چرچیل وکیل شرق) بتاریخ ۲ دسامبر ۱۹۰۸

(تبریز)

جنرال قونسول انکلیس در نهم نوامبر از ارومیه وارد شد بتاریخ ۱۱ نوامبر معزی الیه اطلاع داد که از قرار مذکور یك عده استعداد اضافهٔ مرکب از ۴۰۰ نفر سوار وارد شده و در باسمج بفرمانفرمای اذربایجان ملحق شده اند . در سیزدهم یك عده از قشون دولتی در تحت صمصام خان از اوامر حکمران سرپیچی نموده به مجامبار حمله برده بسیاری از ارامنه را مقتول و مجروح نمودند در همین تاریخ سیصد نفر قزاق ایرانی با شش عراده توپ باردوی دولتی ملحق شدند ولی مستر راتیسلا اطلاع داد که ورود انها تولید اثری در تبریز ننمود

در ۱۶ نوامبر قشون ملتی مراغه را تصرف نمودند ولی در ۳۰ نوامبر خبر رسید که انها را ازانجا عقب نشانده و به تبریز رجعت نمودند در ۳۱ نوامبر انجمن محلی در دیلمقان (سلماس) مجدداً تشکیل یافت و در ۲۳ بناب واقعه در ساحل شرقی دریاچهٔ ارومیه را ملتیان بعد از مجادلهٔ با سواران چهار دوالی

تصاحب نمودند

در ۱۸ نوامبر ملتیان تلگرافات به پارلمان لندن و پاریس
و سن پطرزبورغ مخابره نمودند و بر علیه راپورتهای دروغی که
درباب مخاطرهٔ اتباع خارجه داده شده پرتست نمودند

(رشت)

اردوکشی حکمران بطالش منجر بعدم موفقیت کامل گردید
قشون او هنگام عبور دهات را غارت نموده و دربعضی نقاط
باموال اتباع روس خسارت وارد اوردند بتاریخ ۱۵ نوامبر
درگرگان رود اهالی بانها هجوم نمودند وانها فرار نموده یك
عراده توپ راهم از دست دادند عقیدهٔ مستر راببنو بر این
است که اعزام قشون لازم نبوده چونکه گرگانرودیها مکرر
اظهار فدویت وموافقت درقبول هر حاکمی بجز سردار امجد
نموده‌اند بواسطهٔ اینکه در ایام ماضی او خیلی ظلم بانها نموده

در ۱۵ نوامبر عمارت گمرك در انزلی را اتش زدند ولی
قبل ازاینکه خسارت زیادی وارد بشود اطفای حریق شد .
مظنون است که اینکار ملتیان باشد که میخواسته اند باین واسطه

مقدار کثیری اسلحهٔ والات ناریهٔ که برای شاه وارد شده
بود ودر گمرك بوده معدوم بشود

تقریباً یکصدو هشتاد قبضه تفنك ضایع شده است

(مشهد)

مکتوبی باسم علماً کربلا که اهالی خراسانرا دعوت
به هیجان نموده بود و مشعر به تشدد بسیار نسبت بشاه بود
درماه اکتوبر در اینجا منتشر گردید وباعث تهییج زیادی شد
راپورت تلگرافی از مشهد مشعر براین است که در ۲۹ نوامبر
تقریباً ۴۰۰۰ نفر طلاب در حرم جمع شده و ازار هارا بستند.
روز بعد بواسطه دستگیر شدن یکی از متقدمین اشوب طلبان
انقلابی بروز نموده و مابین طلاب وقشون شلیکی واقع شده .
درغره دسامبر اوضاع جالب اهمیت شده وعده شورشیان
زیاد شده بسیاری از کسبه بطلاب لاحق شدند وقشون در معابر
جمع شده وقراول میدادند

استراباد

از استراباد بسفارت روس خبر داده شده که در انجا اغتشاش

بروز نموده وحکومت مؤسسین انقلاب را به بمباردمان شهر تخویف نموده

اصفهان

در هشتم نوامبر حکومت نظامی در اصفهان دائر گردید ظاهراً بقصد اینکه از متهیج نمودن علما مردم را بضد حکومت جلوگیری بشود . از ان تاریخ به بعد شهر آرام بوده

مقارن ۲۰ نوامبر تلگرافی از طرف علماء مرتجع طهران بعلمای انجا مخابره شده بود مبنی بر اینکه شاه از خیال تأسیس مشروطه بکلی منصرف شده . تلگراف مزبور در اصفهان منتشر نگردید . کلیه طرق بجز راه بختیاری پر از سارقین است

در ۱۷ شهر حال در حوالی یزد خواست قافلهٔ مرکب از سی شتر با سارقین مصادف شده وشترهارا با محمولاتشان بسرقت بردند . ۲۰ نفر قزاقیکه ازیزد به بافق فرستاده شده بود دوچار حمله غفلتی سارقین شده و تمام دارائی انها بسرقت رفته سوای دوقبضه تفنگ وبعضی از اسبهای انها که داغ داشته

یزد

اهالی تفت بتازگی ۲۵ نفر سواریرا که برای جمع اوری مالیات بانجا فرستاده شده بود بحد وافر زده ملبوس و تفنگ های انهارا مأخوذ داشته وبعضی از انهارا بعنوان گرو نگاه داشته اند که حکومت تفتیهائیکه بشهر یزد میروند توقیف ننماید . حالا تفتیها شروع بباج گرفتن ازقوافل نموده اند

کرمانشاه

دراواسط نوامبر ایل کاهر وگوران وارد سرپل که یک منزلی قصر شیرین است شدند بقصد اینکه بصمصام الممالک رئیس ایل سنجابی که حاکم قصر شیرین است حمله ببرند

در ۱٤ اکتبر ٦٤ نفر از سربازان بزچلو بقونسولخانه امده و اظهار میدارند تا حقوق دوساله انها که عقب افتاده است بانها پرداخته نشود ازانجا خارج نخواهند شد . کفیل قونسولگری انگلیس مداخله دراین امر ننمود ولی حکومت حقوق انها را تماماً پرداخت ودر ۲۱ اکتبر خارج شدند

شیراز

مرکب از ششصد نفر وارد شیراز

مقارن ۲۰ اکتبر فوج کمره

شدند . بموجب راپورت واصله ناحیه لار معرض تاخت وتاز

وتعدیات سید عبدالحسین لاری میباشد ومشارالیه اعلان نموده

است پرداخت مالیات بشاه حالیه مخالف اسلام است .

سرقتهای متوازه هنوز هم در راه اصفهان وهم در جاده

بوشهر واقع میشود بتازگی در حوالی سیوند پست را سرقت

نموده وسورچی کاری را باکمال سبعیت مقتول نمودند .

سرقتهای بسیار نیز در حوالی شهر واقع شده است

(امضا) ماژور استکس آتاشه میلیتر

(نمره ۲۰)

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۱

دسامبر) طهران ٤ دسامبر ۱۹۰۸

اقا — باکمال افتخار سواد یادداشتی را که مستر چرچیل

نوشته لفاً ارسال میدارم که مشعر بر مذاکراتی است که در

شرفیابی ۲۸ ماه گذشته او ومسیو بارنوسکی بحضور شاه بعمل آمده

مجلس مشاورهٔ که تشکیل از اشناه به ترجمانهای سفارتین اطلاع

داده و از اعلیحضرت معظم درخواست شد که نوشتن قانون

انتخابات را رجوع بان هیئت بنمایند قسمت عمدهٔ ان مجمع مشکل

از اشخاصی است که دارای نظریات ارتجاعی هستند و اگر شاه

متقاعد بداخل نمودن اشخاص ازادیخواه در ان مجمع نشود انتظار

داشتن مساعدت از طرف انها برای تجدید حیات مشروطیت

بیفایده است

(امضا) جارج بارکلی

مجدد — الأن ترجمهٔ رقعه را دیدم که صدر اعظم باعضای

مجلس که مسمی بمجلس عالی مملکت است نوشته و امر باجتماع

انها نموده است . از قرار مذکور وظایف انها نظارت در

امورات وزراء وحکام ولایات است « اوامر و دستوراتی را که

اعلیحضرت همیونی برای انها مقرر فرموده اصغا نموده واطلاع

حاصل نمایند »

(امضا) ج . ب

ملفوفه در نمرهٔ ۲۰

(یادداشت مستر چرچیل)

من و مسیو بارنوسکی را امروز صبح نیم ساعت قبل از ظهر در بالاخانه عمارت باغ شاه که ـ ابقاً محبس مقصرین پلتیکی بوده است شاه بارداد . در موقع شرفیابی بجز شاه و ما کس دیکری حاضر نبود

مسیو بارنوسکی عنوان نموده که ما از جانب وزیر مختار انکلیس و ژارژدافر روس شرفیاب شده که از ان اعلیحضرت سؤال نمائیم برای ایفاء بمواعید خودشان چه اقداماتی فرمودند

شاه جواب داد که جواب او درمقابل این سؤال خیلی مطول است و اوراقی لازم دارد که عجالتاً حاضر نیست و توضیحاتی که او میخواهد بدهد بجدی متصل است که او وزیر امور خارجه خود را بسفارت انکلیس و روس خواهد فرستاد که ان توضیحات را شرح بدهد

من بشاه عرض نمودم علت اینکه مسیو بارنوسکی و من بحضور ان اعلیحضرت فرستاده شده ایم این است که ان اعلیحضرت

بیمضایقه نظریات خودشان را بدون پرده‌پوشی بما اظهار بدارند قصد ما هم این است که بهمین قسم بدون ملاحظه و مضایقه صحبت بنمائیم و در حقیقت ما تصور میکنیم که میتوانیم بان اعلیحضرت مشهود بداریم که نظریات و منافع دولتین انکلیس و روس با نظریات و منافع ان اعلیحضرت حکم واحد را دارد

شاه جواب داد من حاضرم بی مضایقه صحبت بنمایم ولی اشکال در اینجا است که کسی بمن گوش نمیدهد . من اظهار نمودم همه کس با ان اعلیحضرت موافقت دارد که مجلس اولی بیحاصل بوده و هیچکس میل ندارد ان وضع مغشوشی که اعلیحضرت شاه انرا خاتمه داده اند اعاده نماید ولی ترتیب حاضره هم بکلی بهمان بدی بلکه بدتر است و نمیتوان گذارد این ترتیب ممتد بشود . شاه تکرار نمود که کسی بمن گوش نمیدهد واظهارداشت من قصد داشتم که بمواعید خودم ایفا نمایم . پس از ان من دستخط جدید او را ازجیب خود بیرون اورده اظهار داشتم که این فرمایش اخیر ان اعلیحضرت با عنوانات در دستخط مخالف است ولی شاه حرف من را قطع نموده ورقه مزبور را از من گرفته

وسعی نمود توضیح بنماید که عبارت « حتی ما ذکری ازچنین
مجلسی نخواهیم نمود » راجع بمجلس سابق است و اشاره فرمودند
که ظاهراً شما خط ایرانی را نمیتوانید بخوانید

بعد از ان مسیو بارنوسکی با کمال مبالغه بشاه اصرار نموده
که ایفاء بمواعید خود که یگانه وسیله اعاده نظم و استقرار
اسایش در تبریز است بنماید . بیم تحصن پیوسته هست و هیچ
کس مجلسی مثل مجلس سابق نمیخواهد ولی یك قسمت عمده مردم
جازم هستند که حکومت شوروی داشته باشند . شاه در
جواب اظهار داشت که از طرف دیگر بسیاری از مردم هم
مخالف با ان هستند و اگر امروز من حکم انتخابات را صادر
بنمایم مسلماً فردا خونریزی خواهد شد . پس از این بیان
من بان اعلیحضرت اظهار داشتم این بالاترین دلیل روش انتفاع
شخصی است که درباریان ان اعلیحضرت تعقیب نموده اند .
اگر انها بان اعلیحضرت عرض نموده اند که مردم مخالف با مجلس
هستند مطلبی را که صحت ندارد عرض نموده اند از این اظهار
شاه همچه بنظر امد که این اسناد را نه پسندیده و بحمایت درباریان

خود فرمایشات تند فرمودند . مسیو بارنوسکی مجدداً بشاه
اصرار نمود که ایفاء بعهد خود بنماید و همین که شاه ازمجلسی
که فردا قرار است تشکیل بشود مذاکره نمود مسیو بارنوسکی
اظهار داشت هیئتی که بتوسط خود شاه انتخاب شده اند ان نیست
که وعده شده است و اعضاء مجلس را مردم بایستی انتخاب بنمایند .
شاه تکرار نمود که اکثریت مردم مخالف مجلس اند مسیو بارنوسکی
فقط جواب داد که خیر مسئله این طور نیست و دیگر شاه جوابی
نداد . مسیو بارنوسکی اظهار داشت که بهترین روش از برای
ان اعلیحضرت این است که بمجمع عالی جدیداً امر بنماید قانون
انتخاباتی بنویسند که بتوسط ان مجلس تشکیل داده بشود مرکب
از وکلای فهیم که در مصالح لازمه و اصلاحات مملکت با وزراء
معیت بنمایند . مجلس مثل سابق مرکب از کسبه و اشخاص جاهل
نخواهد بود و هیچ کس مایل بتأسیس انجمنها یا مطبوعات ازاد
مثل سابق نیست

شاه اظهار داشت درباب این پیش نهاد مداقه فرموده و با
انهائیکه باکمال تشدد مخالف مجلس هستند در این باب مذاکره

خواهد نمود

من اظهار داشتم که اگر خود اعلیحضرت درك بفرمایند که مداومت ترتیب حاضره چه قدر خطرناك است و برای منافع خود ان اعلیحضرت چه قدر لازم است که ترتیب جدیدی بدهند ودرواقع در ترتیبات جدید پیش قدم بشوند که شروع باصلاحات لازمه بشود دیگر بهیچوجه لازم نخواهد بود که اعلیحضرت در باغ شاه توقف بنمایند . شاه اکیداً اظهار داشت که من از مراجعت بقصر شهر بهیچوجه خوف ندارم توقف من در باغ شاه برای این است که من این مکان را دوست دارم . مسیو بارنوسکی مجدداً اصرار نمود که قطعاً بداند ایا ان اعلیحضرت رأی خود را براین قرار داده است که هیئت مجلس جدید را بنوشتن قانون انتخابات مأمور بنماید وشاه تکرار نمود که پس از تعمق دراین مسئله ومذاکره باانهائیکه با تشکیل مجلس منتخبه مخالف هستند بتوسط وزیر امور خارجه خود بوزیر مختار انگلیس وشارژدافر روس جواب خواهد داد (امضا) چرچیل

طهران بتاریخ ۲۸ نوامبر ۱۹۰۸

(نمره ۲۱)

تلگراف سرنیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ۲۱ دسامبر)

سن پطرزبورغ ۲۱ دسامبر ۱۹۰۸

امروز بعد از ظهر مسیو دوهاردویك بدیدن من امد و اظهار عقیده میکند که اگر بشاه وعده وامیدی داده شود که در صورت اقدام فوری برای نوشتن قانون انتخابات بترتیب منصفانه وانعقاد مجلس از طرف دولتین ممکن است مساعدت مالی بان اعلیحضرت بشود در ان صورت اعلیحضرت معظم در عمل نمودن بر طبق نصایح سفارتین تعلل و مضایقه نخواهند کرد . عقیدهٔ مشار الیه راسخ است براینکه امتداد اوضاع حاضره منجر به هرج و مرج عمومی خواهد شد که مداخله لازم و ناگزیر بگردد .

من گمان میکنم مسیو ایسولسکی هم با این نظریات مسیو دوهاردویك موافقت داشته باشد

(نمرهٔ ۲۲)

تلگراف سرنیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ۲۲ دسامبر)

۱۹۰۸ دسامبر ۲۲

سن پطرزبورغ

مسیو ایسولسکی بمن اطلاع میدهد که اعلیحضرت امپراطور

مسیو ایسولسکی

سفیر مخصوص ایرانرا نخواهد پذیرفت .

شخصاً اورا ملاقات خواهدنمود و از قرار اظهار خود شان صراحتاً

در باب اوضاع حاضرهٔ ایران با او مذاکره خواهد کرد

(نمره ۲۳)

تلگراف سر جارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۳

دسمبر

طهران ۲۲ دسامبر ۱۹۰۸

بازهم دیروز ازطرف سفارتین اظهارات شد

صدراعظم ترجمانهای سفارتین را پذیرفت وانها اصرار نمودند

شاه باید امر بکند یك عده اشخاص خوب بمجلس عالی افزوده

بشوند که قانون انتخاباتیرا که قبل ازنمایش در هفتم نوامبر اعلیحضرت

شاه در صدد طبع و نشران بودند و تفصیلش را در تلگراف

هشتم نوامبر اطلاع داده‌ام تکمیل بنمایند

انتظار ان هست که شاه ترجمانهای سفارتین را امروز عصر باربدهد

(نمرهٔ ۲٤)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۲ دسامبر)   طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۰۸

دیروز شاه ترجمانهای سفارتین را احضار نموده و به‌آنها اظهار فرمودند که من میل دارم نمایندگان دولتین ملتفت بشوند که من مصمم ایفای عهد خود بوده و مشغول انجام ان بودم که‌در آنوقت مردم در سفارت کبرای عثمانی متحصن شده و میخواستند من را دراجرای ان مجبور بنمایند ومن میل ندارم که در این موضوع چنین بنمایم که‌در تحت اجبار انها تفویض شده‌ام

پس از انجام شرفیابی فوق شاه صدراعظم و وزیر جنك را احضار نموده بود .   بعد از ان صدراعظم وعده نمود شرحی ترجمان های سفارتین مسوده بنمایند و بامضای‌او برسد که امروز بوزیر امور خارجه تبلیغ بشود مشعر بر اینکه اعلیحضرت شاهنشاهی تقبل مینماید که روز بعد از خروج متحصنین از سفارت کبرای عثمانی دستخطی صادر بنمایند که قانون انتخابات بتوسط هیئت منتخبه اعلیحضرت که درمجلس عالی مملکت عضویت

خواهند داشت نوشته بشود . پس از انکه این دستخط امروز بنماینده کان سفارتین ارائه بشود وزیر امور خارجه باید انرا ضبط بنماید

(نمرهٔ ۲۵)

تلکراف سرادواردگری به سرنیکلسن

وزارت خارجه ۲۳ دسامبر ۱۹۰۸

بتلکراف ۱۸ شهر حال که از طهران مخابره شده مراجعه نمائید .

اکر شاه مجدداً مسئلهٔ استقراض را عنوان بنماید دولت انکلیس حاضراست که دران نظری نموده و به بیند که ایا ممکن است در اطمینان و ضمانت از فایده و مصرف قرضه صحیحی شرکت و دخالت بنماید و این کار را فقط وقتی خواهند کرد که سفارتین از مسیو بیزو که کاملا دراین مسئله تحقیقات کرده است اطمینان حاصل بنمایند که بعقیدهٔ او این قرضه مطلوب ولازم است و باید داده شود . دولت انکلیس بهیچ وجه از این اندازه تجاوز نخواهد نمود و تا شاه قانون انتخابات را صادر ننماید و یک

موقع خیلی نزدیکی برای انتخابات معین ننماید دولت انکلیس نمیتواند اظهار عقیده بنماید . بهر حال تا تأمینات کافیه از حیث محل مصرف این وجه حاصل نشود و ترتیب مشروطه مستقر نکردد دولت انکلیس مداخله دراین مسئله نمیتواند بنماید

مسیو ایسولسکی را از این نظریات مسبوق نموده و نیز باو اطلاع بدهد که بعقیدهٔ ما اکر این اقدام بنظر مسیو بیزو انجام پذیر است بهتر انست که اصل مسئله استقراض را متروک داشته حتی درموقعیکه مشروطه هم مرتباً دائر بشود

(نمرهٔ ۲۶)

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادواردگری (واصله در ۲۴ دسامبر) طهران ۲۴ دسامبر ۱۹۰۸

وعدهٔ صدر اعظم که در تلکراف مورخهٔ دیروز خودم راپورت دادم تکمیل نشده باین جهت امروز ما مجدداً اظهارات خواهیم نمود

تقریباً ۲۵۰ نفر حالا درسفارت کبرای عثمانی متحصن شده اند وزیر مختار اطریش بعضی اشخاص دیکر را که متوسل

بحمایت او شده اند دریك خانهٔ كه وصل بسفارت خودش است مسکن داده

(نمرهٔ ۲۷)

تلکراف سر ادوارد گری بهسر نیکلسن

وزارت خارجه ۲٤ دسامبر ۱۹۰۸

من ترجیح میدهم قبل از اینکه مشروطه مستقر بشود مساعدت پولی بهشاه نکنیم (به تلکراف ۲۱ شهر حال خودتان مراجعه فرمائید) بعلاوه من صلاح نمیدانم که قبل از فهمیدن نظریات مستشار مالیه ما در این باب وعدهٔ بدهیم

(نمرهٔ ۲۸)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲۵ دسامبر) طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۰۸

ترجمانهای سفارتین دیروز صدراعظم را ملاقات نمودند برای اینکه باو اظهار و ایراد نمایند که در ترتیب دادن تعهد نامهٔ که او بآنها وعده نموده بود قصور نموده معزی الیه بر خلاف انتظار سختی ومخالفت اظهار نموده وتمام دلایل قدیمه

در باب مخالف بودن انتخابات عمومی با شرایع اسلام را اقامه نمود . در موقعیکه ظاهراً شاه مشرف به تمکین نمودن باظهارات ماست دلیل این تغییر حالت صدر اعظم را نمیتوانم درك بنمایم

متحصنین در سفارت اطریش خارج شدند ولی هنوز دویست و پنجاه نفر در سفارت کبرای عثمانی هستند واز خارج شدن امتناع دارند اگر چه من روز چهار شنبه از اطمینانهای شاه به شارژدافر عثمانی اطلاع دادم

(نمره ۲۹)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲٦ دسامبر) طهران بتاریخ ۲٦ دسامبر ۱۹۰۸

رجوع به تلکراف ۲۱ دسامبر سر نیکلسن

اظهار امیدواری نمودن ما در باب استقراض فقط تاثیر انی بشاه نموده (بتلکراف ۱۷ شهر حال من مراجعه شود) و من گمان نمیکنم که قاعدةً در این موضوع ما بتوانیم بیشتر تجاوز نمائیم

دریاب اوضاع من نمیتوانم بجز تشویش احساس دیکری بنمایم
انچه بر من معلوم شده ممکن است مردم هر ان بازار هارا به
بندند واین برای اقدامات قهریه بهانهٔ برای شاه خواهد شد
من تصور میکنم حالا موقع انرسیده است که بطریق مشدد
تری اظهارات بنمائیم چونکه نتیجه نصایح مصره ما در واقع
تا حال هیچ نبوده . من پیش نهاد مینمایم که نماینده های
دولتین درخواست باریافتن بحضور شاه را نموده وخاطرنشان
ان اعلیحضرت بنمایند که یگانه طریق اسکات هیجان وانقلاب
حالیه انفصال صدر اعظم ووزیر جنك از هیئت های مشاوره
است وبزودی رجوع کردن به یك هیئت کافی نوشتن قانون
انتخاباتیرا که ان اعلیحضرت به ملت خود ونماینده کان دولتین
وعده نموده است . ونیز اعطای عفو عمومی به اتباع خودش که
در ایالت اذربیجان درتحت سلاح هستند واکر این اقدامات
را ننماید دولتین نتیجه خواهند کرفت که ان اعلیحضرت بکلی
از پیروی نصایح انها امتناع میورزد واورا بحال خود خواهند
کذاشت که بدون اینکه دیکر باو نصیحتی بنمایند و صحبتی با او

داشته باشند خودش امورات را باملت خود ختم نماید

(نمره ۳۰)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله درغره ژانویه)

(اصفهان)

بموجب تلکرافیکه از جنرال قونسول انکلیس بمن رسیده در
اصفهان هیجان عظیمی است
مسیو سبلین به من اطلاع میدهد که یك عده مردم ازیك
بابت برای هیجان ملی واز بابت دیکر برای تعرض و پرتست
نسبت بحکومت در جنرال قونسولکری روس متحصن شده‌اند

(نمره ۳۱)

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۳ ژانویه)

طهران ۳ ژانویه ۱۹۰۹

(اصفهان)

درتعقیب تلکراف غره شهر جاری خودم مبادرت مینمایم که
جنرال قونسول انکلیس مقیم اصفهان راپورت میدهد که دیروز

معلوم نیست تلفات بین قشون ومخالفین مجادلهٔ واقع شده . معلوم نیست تلفات چقدر بوده . سربازانیکه بواسطه بی قدرتی صاحبمنصبان عنان اختیارشان از کف ساقط شده قسمت زیاد از بازارها را غارت نموده اند . الحال هرج ومرج کامل در شهر احاطه دارد حاکم وسایر مأمورین محلی در جنرال قونسولگری انگلیس متحصن شده اند . امروز انتظار ورود صمصام السلطنه ایلخانی بایك عده بختیاری هست که استعداد خود را به استعداد مخالفین دولت ملحق خواهند نمود . ازقرار یکه مستر گرهم دیشب تلگراف نموده بود خطر عاجلی برای اتباع انگلیس تصور نمی نماید . علی الظاهر علت عمده این هیجان رنجش از حکمران است ودربدو استماع این انقلاب من بدولت ایران تأکید نمودم که باهالی ناراضی یك نوع اطمینانی بدهند که باعث اعاده نظم بشود امروز صبح من ومسیو سبلین با قونسولهای خودمان مخابره حضوری داشتیم ونتیجه ان این شد که یادداشتی بتوسط صدراعظم به شاه تقدیم نموده ودر عزل ان حاکم بی کفایت واحضار ان بدترین افواج بدعمل وتفویض مهام حکومت به ایلخانی اصرار نمودیم

ما دولت ایران را برای خسارات انگلیس وروس مسؤل قرار داده ایم

(نمره ٣٢)

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ٤ ژانویه ١٩٠٩) سن پطرزبورغ ٢٥ دسامبر ١٩٠٨

آقا — دیروز بعدازظهر محمود خان علاء الملك ایلچی مخصوص ایران به دیدن من امد . معزی الیه بمن اطلاع داد که مسیو ایسولسکی را ملاقات نموده ولی نتوانسته است خدمت امپراطور شرفیاب شود چون اعلیحضرت معظم برای تسلیت فوت گراندوك الکسیس کسی را نمیپذیرد . پس ازان محمود خان شروع به بیان شرح مفصلی در تخطیات مجلس سابق ایران نموده ودر عدم لیاقت آن واغراض فاسده شخصی اعضاء ان ومداخله در امور اجرائیات راجعه بدولت وسایر اقدامات سوء که بکلی باعث بی اعتباری ان در تمام مملکت شده بود تأکید نمود . او اظهار نمود که کلیه سبك روش مجلس وبی نظمی که در عرض مدت انعقاد ان در مملکت واقع شده بود وبضمیمه اقدامات هرج ومرج کارانه انجمنهای پلتیکی بالصراحه

جدید مستعد نیست
اشکار نمود که ایران برای مجلس نمایندکان بطرز جدید مستعد نیست
وضع منقلبه اذربیجان را بهیچوجه هیجان ازادی خواهانه در
تائید مشروطه باعث نیست بلکه اشوب طلبی ستار خان دزد
بمعیت یک عده راه زنان وقاچاقهای قفقازی مؤسس ان شده است
دادن یا ندادن مشروطه بایران هیچ اثری در اقدامات ستار خان
ومتابعین او نخواهد نمود

محمود خان اظهار داشت که مسلماً شاه با یك مشروطهٔ مساعد
است بلکه تمام ایرانیان صاحب افکار صحیح این عقیده را دارند ولی
متاسفانه دولتین بتوسط نمایندکان خودشان در طهران اعلیحضرت
مزبور را نصیحت مینمایند که فوراً مشروطه را اعطا بنماید
حتی قبل از انتظام اداره مملکت که در حال هرج ومرج است
اولین احتیاج ایران این است که مالیه ان به مبنای بهتری مستقر
بکردد واحتیاج خیلی فوری دوم ان اصلاح تمام ادارات مملکت
است . همینکه دوائر مختلفه دولت رفورم شد و اداره دولتی
منظماً بکار افتاد انوقت ممکن است مجلس تأسیس بشود در صورتیکه
بتوان اشخاص کافی برای عضویت ان بدست اورد . دولت

انکلیس در هندوستان ومصر یك نوع اسلوب حکومت قابل
تحسینی تأسیس نموده است ولی خود تصور اینرا میکند که هنوز موقع
ان نرسیده که بهندوستان یا مصر مشروطهٔ به ترتیب جدید اروپا
اعطا بنماید وایران خیلی از هندوستان ومصر عقب تر است . ما
میخواهیم خانهٔ بعجله بسازیم حتی قبل از اینکه بنیاد انرا بقاعده
نهاده باشیم . تجربیات حاصله از مجلس سابق باعث یأس وحرمان
کلی تمام طبقات تجار ومردمان بامدرك مملکت شده ودهقانان
هم که از مجلس چیزی ملتفت نبودند هیچ مایل به تشکیل ان نیستند
اکر دولتین شاه را مجبور به ترتیب قانون انتخابات وتشکیل مجلس
بنمایند مجدداً مملکت را درکرداب انقلاب غوطه ور نموده وهردو
دولت مجبور بمداخلات عملی در امور داخلی ایران خواهند شد و
اظهار داشت میدانم نه دولت انکلیس ونه دولت روس مایل به
اتخاذ همچه روشی میباشند . مشار الیه الحاح نمود دولتینیکه او
میداند صمیمانه خواهان نفع وخیر ایرانند خوب است مساعی
جمیله خودرا در اصلاح مالیه بکار برند ومساعدت پولی بادولت
نموده ودر اصلاح کلی دوائر اداره مملکت اصرار بنمایند البته

نصیحت و مساعدت انها در این موضوعات قدر و قیمت فوق العاده خواهد داشت ولی میترسم که اگر دولتین در چیزیکه هنوز موقعش نرسیده و ممکن است خطرناك واقع بشود کماکان اصرار بنمایند منظوراتیرا که در نظر دارند ضایع و معکوس بکردد من کمان میکنم شرح فوق مجموعه کاملی است از انچه محمود خان بمن اظهار داشته است . من صحبت او را قطع ننمودم چون میخواستم هر چه در خاطر دارد بکوید ولی پس از ختم کلام او من اظهار داشتم که با عنوانات او نمیتوانم موافقت داشته باشم . اولاً شاه بدولتین قول صریح داده که بعضی اقدامات معین را مجری بدارد تا حال در وفا نمودن باین قول خود قصور نموده . عقیده من این نیست که قسمت بیشتر مردم با مجلس مخالف باشند بر عکس من یقین دارم که انها مشتاقانه طالب انهستند و اگر مشروطه عطا نشود تجدید انقلاب خواهد شد . احتمال کلی دارد که مجلس سابق نواقص و معایب بسیار داشته ولی من یقین دارم که در بین طبقات تربیت شده و تجار یك عدهٔ کافی اشخاص پیدا خواهند شد که لایق وکالت باشند و برای اشخاص لایق که در ایران هم از

انها موجود است ممکن است یك قانون انتخاباتی طرح بنمایند که باعث انتخاب نمایندکانی بشود که شوق و میلی به نیك بختی مملکت خود داشته باشند . مختصراً اینها نکاتی بود که البته کسانی که در ان نقطه حاضر بوده اند خیلی بهتر از من میتوانند تمیز انرا بدهند

ولی انچه من میتوانم بشما بکویم این است که نه دولت روس و نه دولت انکلیس از روشی که عجالتاً تعقیب مینمایند منحرف و منصرف نخواهند شد . بالاخره من از ایشان سؤال نمودم که نقشه و خیالشان چیست . مشار الیه جواب دادند که عنقریب به پایتختهای اروپا گردشی خواهند نمود

امضا انیکلسن

(نمرهٔ ٣٣)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ٤ ژانویه) طهران ٤ ژانویه ١٩٠٩

اصفهان

تلکراف مورخهٔ دیروز جنرال قونسول انکلیس مقیم

اصفهان مبنی بر این است که در جنگهای گاه بگاهی که روز وشب
ممتد بوده چندین نفر سرباز مقتول شده . حاکم کوشش
نموده که با مخالفین خود ترتیب صلحی بدهد . خبر رسید
که امروز ظهر دویست نفر بختیاری دیگر داخل شهر شده اند
وغروب کارگذار به مستر گرهم اطلاع داده است که ضرغام
السلطنه اعلام داشته است که تا ورود صمصام السلطنه که روز
دوشنبه خواهد بود حکومت شهر را خود او خواهد نمود
اهالی صمصام السلطنه را بمنزلهٔ یگانه دلیر ملی خواهند پذیرفت
یك جمعی از همراهان وحشت زده اقبال الدوله وقسمت
بیشتر دو فوج در همان شب بجنرال قونسولگری ریخته اند .
مستر گرهم راپورت میدهد که جمعیت مزبور در تحت سلطه
وانتظام هستند

(نمرهٔ ٣٤)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در
٤ ژانویه)   طهران ٤ ژانویه ١٩٠٩

(اصفهان)

بموجب تلگراف واصله از جنرال قونسول انگلیس امروز
صبح اهالی شهر وسایرین دیوانخانه حکومت را غارت نمودند
حاکم مستعفی گردیده واستعفای او قبول شده

(نمره ٣٥)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در
٥ ژانویه)   طهران ٥ ژانویه ١٩٠٩

(اصفهان)

امروز صبح من ومسیو سبلین تلگراف حضوری دیگری
باقونسولهای اصفهان خودمان داشتیم

ایلخانی باهزار نفر بختیاری شهر را تصرف نموده . معزی
الیه به تجارت خانهای خارجه مستحفظ گمارده ومشغول حفظ
نظم است . شهر ارام است وسربازهای ایرانی متفرق
شده اند . دو نفر از مأمورین محلی را که هردو انها
بیفایده هستند شاه به نیابت حکومت منصوب نموده ویکی
از انها تا حال ازقبول این شغل امتناع نموده

من و همکار روسی خودم امروز مجدداً تأکید نمودیم که ایلخانی موقتاً بحکومت شهر منصوب بشود چون یگانه قوهٔ که از عهدهٔ استقرار نظم براید اوست و به‌ان اعلیحضرت اطلاع دادیم که ما بقونسولهای خودمان تعلیمات خواهیم داد که ایلخانی را برای نگاهداشتن نظم عمومی و تأمین اتباع انگلیس وروس مسئول قرار بدهند

(نمرهٔ ۳۶)

تلگراف سر جارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۵ ژانویه) طهران ۵ ژانویه ۱۹۰۹

(تبریز)

ملتیان عایدات مخابرات داخله از سیم کمپانی را از تلگرافخانه هند و اروپ مطالبه نموده اند و باین جهت مخابرات داخله تعطیل شده است . ملتیان حالا تخویف نموده اند که اگر مخابرات داخله مجدداً مفتوح نشود امتیاز کمپانی راجع به اذربایجان را فسخ خواهند نمود . ادارهٔ لندن بوکیل کمپانی مقیم تبریز اجازه داده اند که مخابرات داخله رامفتوح بنمایند ولی

ملتیان اظهار میدارند که اگر عایدات بانها پرداخته نشود سیم هارا قطع خواهند نمود . رئیس کمپانی تلگراف در اینجا برای تحصیل اجازهٔ معمول داشتن این امر بدولت ایران مراجعه نموده واخطار نموده است که اگر سیم ها قطع بشود خسارت انرا از دولت مطالبه خواهد نمود

مسیو سبلین و من بقونسولهای تبریز خودمان تعلیمات داده‌ایم که بملتیان تأکید بنمایند که تأمل کنند تا این مسئله در طهران ختم بشود چون سفارتین مشغول مذاکره هستند و از نتایج وخیمه این امر انها را مستحضر بدارند که اگر سیم ها قطع بشود باعث اخلال مخابرات بین‌الملل خواهد شد

اگر لازم بشود من و شارژدافر روس در اینجا کمپانی را تقویت خواهیم نمود

(نمره ۳۷)

تلگراف سر جرج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۶ ژانویه) طهران ۶ ژانویه ۱۹۰۹

(اصفهان)

در جواب اظهاراتیکه من و همکار روسیم در سوم شهر حال بشاه نمودیم و شرح انرا درتلو تلکراف سیم ژانویه خودم راپورت دادم اعلیحضرت معظم اظهار داشت که بایلخانی اطمینان ندارد و پیروی نصیحت مارا نموده معزی الیه را بحکومت اصفهان منصوب نخواهد نمود نتیجه اهتمام شاه در تعیین شخص دیکری بحکومت ممکن است باعث این بشود که یك وضع مشابه بوضع تبریز هم در اصفهان تولید بشود و ایلخانی حالیه عملاً حاکم است

(نمره ۳۸)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۶ ژانویه) طهران ۶ ژانویه ۱۹۰۹

سعد الدوله بوزارت امور خارجه منصوب کردید

(نمره ۳۹)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری « واصله در ۷ ژانویه » طهران ۷ ژانویه ۱۹۰۹

« راجع بتلکراف دیروز من درباب اصفهان »

شاه فرمانفرما را بحکومت اصفهان تعیین نموده ولیکن نواب معظم سریعاً برای این مأموریت خود حرکت کردنی نیست او نایب الحکومه باتفاق سیصد نفر بختیاری در تحت سرکردکی سردار ظفر و سایر رؤسا روانه خواهد نمود

انچه حالیه قرار داده اند این است که تا یکی دو روز دیکر از طهران حرکت کنند

واضح است که شاه امید دارد باینوسیله تخم مخالفتی مابین بختیاریان بکارد

(نمره ۴۰)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۷ ژانویه) طهران ۷ ژانویه ۱۹۰۹

راجع بتلکراف دیروز من در باب اصفهان

بموجب اطلاعات واصله بجنرال قونسول انکلیس خوانین بختیاری باهم متفق شده و متوجه به مقابله نمودن با فرمانفرما هستند که از قرار مذکور با چهار فوج و توپ در صدد حرکت

بطرف اصفهان است

مستر گرهم اوضاع را خیلی اهمیت میدهد چونکه تصور میکند در صورت مخاصمه و مخالفت جان و مال اتباع خارجه در خطر خواهد بود

من در صدد هستم که حتی القوه اوضاع را به ترتیب مصالحانهٔ ختم بنمائیم

(نمره ۴۱)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۸ ژانویه) طهران بتاریخ ۸ ژانویه ۱۹۰۹

« تبریز »

در طی تلگرافی مورخه دیروز جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز راپورت میدهد که در ۶ شهر حال انجمن محلی نمایندهٔ بگمرک خانه فرستاده اند که در عایدات انجا نظارت بنماید

« نمره ۴۲ »

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۸ ژانویه) طهران ۸ ژانویه ۱۹۰۹

معروف است که شاه در صدد تجدید اشاعه دستخط مورخه ۲۲ نوامبر خودش بضد مشروطه است . اوضاع از بد به بدتر متمایل است . اگر در معامله با وضع اصفهان اعلیحضرت معظم پیروی نصیحت مارا نموده بود یا حتی حالا هم مایل به پیروی ان میبود یحتمل ممکن میشد که بالاخره صمصام السلطنه را راضی بمراجعت نمود ولی اعلیحضرت مزبور همانطور که در نصایح ما در باب سایر مسائل خود رائی نموده در این مسئله هم بوضع خود رأیانه خویش مستدام است . من تردید دارم که با این وضع فلاکت و بی پولی او بتواند قشون باصفهان بفرستد و یا اگر هم قشون بانجا برود احتمال فایق امدن انها باشد

غیر ممکن نیست که پس از اقدامات قهریه صمصام السلطنه در اصفهان این عمل بختیاریرا سایر طوایف هم تعقیب بنمایند یعنی ایل کلهر در کرمانشاه و ایل قشقائی در شیراز . اگرچه ممکن است وقت ان گذشته باشد که بوسیله اعطای مشروطه که برای مساعدت پولی ما شرط حتمی است از ازدیاد هرج و مرج جلوگیری بشود معهذا من تصور میکنم استقرار ترتیب مشروطه یگانه امید

دفع حوادث مهمه ایست که عاقبت ازرا بطور یقین نمیتوان پیش بینی نمود. ولیکن انحوادث ممکن است باعث تجزیه و قطعه قطعه شدن ایران بکردد یا اینکه لا اقل شاه را مقهور و مجبور باجرای فرمایشات ملتیان بنماید

« نمره ۴۳ »

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری « واصله در ۸ ژانویه » طهران ۸ ژانویه ۱۹۰۹

« اصفهان »

جنرال قونسول انکلیس راپورت میدهد که صمصام السلطنه اعلانی بین اهالی اصفهان منتشر نموده است مبنی بر اینکه اکر اهالی در عرض سه روز نمایندکان خودرا برای انجمن مشروطه محلی انتخاب ننمایند بختیاریها سه نفر علمای اعظم را برداشته از شهر خارج خواهند شد و اهالی را باراده شاه و سربازان وا میکذارند

بختیاریها شهر را سنکر بندی نموده

« نمره ۴۴ »

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری « واصله در ۹ ژانویه » سن پطرز بورغ ۹ ژانویه ۱۹۰۹

من امروز مسیو ایسولسکی را ملاقات نموده و در باب اوضاع عمومی ایران که همچو مینماید که تمام مملکت درحالتی است که ممکن است منتهی به تجزیه بشود با او صحبت نمودم

عقیدهٔ او بر این است که یک اقدامی باید بشود که از استقرار حکومت مستقله در تبریز و اصفهان جلوکیری بشود و میل دارد نظریات شمارا بداند که با اوضاع این دو شهر چه شکل باید معامله نمود

(نمره ۴۵)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۹ ژانویه) طهران ۱۹ ژانویه ۱۹۰۹

در تلکراف ماقبل خودم در باب اوضاع اصفهان من از ایلخانی اسم برده ام

اکر معزی الیه را صمصام السلطنه بخوانیم صحیح تر خواهد بود

چون از قراریکه حالا من استدراك نموده‌ام از چند هفته قبل شاه اورا از ایلخانی گری منفصل نموده

صمصام السلطنه پیغامی بفرمانفرما فرستاده که بدون پرده پوشی هواخواه و طرفدار مقصد ملیون است فرمانفرما از شارژدافر روس و من خواهش نموده که امروز بعد از ظهر مارا دیدن بنماید نواب معظم از من خواهش خواهد نمود که به صمصام السلطنه اصرار بنمایم از اصفهان خارج بشود وتجدید تعیین او به ایلخانی گری منوط بخارج شدن از اصفهان است عجالتا من باتفاق شارژدافر روس خودرا محدود باین نموده ایم که به قونسولهای خودمان تعلیمات بدهیم که بصمصام السلطنه اطلاع بدهند برای نگاهداشتن نظم اعتماد ما باوست

من قصد دارم بفرمانفرما اطلاع بدهم که بدون تعلیمات جدید از وزیر امور خارجه من صلاح خود را نمیدانم بصمصام السلطنه صلاح اندیشی دیگری بنمایم

(نمره ۴۶)

تلگراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد گری «واصله در ۹ ژانویه» طهران ۹ ژانویه ۱۹۰۹

(وضع آذربایجان)

بموجب تلگراف واصله از مستر راتیسلا قریهٔ سرد رودرا که بتازگی ملتیان تصرف نموده بودند در ۷ شهر حال تخلیه نمودند دولتیان هجوم اورده و چند اسیرے که در دست ملتیان بود مستخلص ولخت نمودند

این مجادله را در طهران بزرگ نموده و یك فتح عظیمی از طرف دولتیان جلوه داده اند

(نمره ۴۷)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری «واصله در ۹ ژانویه» طهران ۹ ژانویه ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف امروز من درباب اصفهان

در ملاقات امروز بعد از ظهر ما فرمانفرما بمن و همکار روسیم اظهار داشت که اگر صمصام السلطنه مقاومت بنماید میترسم دامنهٔ اغتشاش وسعت حاصل نماید. از طرف دیگر اگر ممکن بشود که صمصام السلطنه متقاعد برجعت بشود عقیدهٔ من براین

است که بتوانم انتظام واسایش را مستقر بدارم . فرمانفرما اظهار میدارد که نایب الحکومهٔ او بمعیت ۴۰۰ نفر بختیاری فردا از طهران حرکت خواهد نمود . از قرار مفهوم نواب معظم بخیال این است که چند هفتهٔ دیگر بسرکردگی یك عده کافی قشون برای مقابلهٔ با قشون بختیاری حرکت بنماید

« نمره ۴۸ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۱۰ ژانویه » طهران ۱۰ ژانویه ۱۹۰۹

﴿ اصفهان ﴾

جنرال قونسول انکلیس دیروز با صمصام السلطنه ملاقاتی نموده وحسیات صلح امیز مطیعانهٔ خودرا اشکار داشته واظهار داشته است که اگر برای حقوق مشروطه مردم اصفهان و تأمین شخصی خودش باو ضمانت داده بشود برای مراجعت حاضر است مختصراً صمصام نیز اظهار داشت که اگر شاه قشون بمقابلهٔ او بفرستد نه او میتواند اهالی اصفهان را ترك بنماید نه هم انها از او دست برخواهند داشت

من در صددم که مفاد شرح فوق را باطلاع شاهزاده فرمانفرما برسانم

مستر « گرهم » راپورت میدهد که اقای نجفی که یکی از پیشوایان مخالفین دولت است ازخوف غضب شاه با بختیاری قطع اتصال نموده و بطرف طهران عزیمت نموده

(نمره ۴۹)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۱۱ ژانویه » طهران ۱۱ ژانویه ۱۹۰۹

﴿ رجوع بتلکراف ۸ شهر جاری من در باب اصفهان ﴾

مستر گرهم از اصفهان راپورت میدهد که نظم بنهایت رضایت بخشی مستقر گردیده و روز شنبه مجمع عمومی بقصد انتخابات تشکیل یافت

« نمره ۵۰ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۱۳ ژانویه » طهران ۱۳ ژانویه ۱۹۰۹

اصفهان

مابین دویست الی سیصد نفر بختیاری با رؤسای خودشان دیروز از اینجا بطرف اصفهان عزیمت نمودند .

از قرار مفهوم مقصد این است که اینها خانه و علاقه صمصام السلطنه را تهدید نمایند ولی تمام اطلاعاتیکه بمن رسیده همچه مستفاد میدارد که خیلی کم احتمال میرود انها داخل در مخاصمهٔ بضداو بشوند

نایب الحکومه شاهزادهٔ فرمانفرما امروز بطرف اصفهان حرکت خواهد نمود

« نمره ٥١ »

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۱۳ ژانویه »
طهران ۱۳ ژانویه ۱۹۰۹

اوضاع اذربایجان

بموجب تلگراف واصله از مستر راتیسلا جنرال قونسول انگلیس قشون شاه در جادهٔ نزدیک جلفا مشغول قطع مرابطات و مخابرات هستند پست اخیر را که از اروپا میامده گرفته و بغارت

برده اند همچه مینماید که قصد شاه این باشد که بواسطهٔ ترتیب محاصرهٔ دور شهر تبریز را دوچار قحط و غلا بنماید هیزم و ذغال تقریباً نایاب است و قیمت هر چیز رو بگرانی است . در اطراف سلماس و خوی جنگ در کار است

(نمره ٥۲)

تلگراف سر ادوارد گری به سر نیکلسن
وزارت امور خارجه ۱۳ ژانویه ۱۹۰۹

در جواب تلگراف ۹ شهر حال شما دولت انگلیس مخالف با هر نوع مداخله درباب وضع تبریز یا اصفهان است . ما از این خیال منصرف نشده ایم که اعطای مشروطه را یکی از وسایل خیلی مهم اعاده نظم بدانیم و ممکن است که اغتشاش در از دو نقطه اثر مفیدی بشاه بنماید که در اعطای یک همچه مسئلهٔ قیام بنماید مادامی که در دولت شاه هیچ رفورمی نباشد هیچ پیشرفتی که متضمن ترتیب دائمی باشد حاصل نخواهد شد و در صورتیکه هر پیشنهادی از طرف دولت روس بشود دولت انگلیس با نهایت دقت انرا تحت ملاحظه قرار خواهد داد ، باین عقیده هستیم

که پول دادن بشاه با اینوضع حالیه بدتر از بی نتیجه بودن است
و بیشتر باعث مداخله در امورات داخلی ایران خواهد شد .
چون محتمل است یك همچه پولی برای خاموش نمودن هیجان
ملی که بطرف داری مشروطه جاری است صرف بشود بعلاوه
وقتیکه این پول صرف شد اوضاع اگر بدتر نشود بهمان حال
بدی سابق باقی خواهد بود

(نمره ۵۳)

تلگراف سر جارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۶
ژانویه) طهران ۱۶ ژانویه ۱۹۰۹

وضع آذربایجان

بموجب تلگراف واصله از جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز
دیروز مجادله مختصری بین ملتیان و قشون حاکم مراغه
در خارج شهر واقع شده . صدمات وارده چندان مهم نبوده
اعتقادات براین است که عین الدوله منتظر رجعت رحیمخان است واو
ازمحل خود حرکت ننموده

در مکتوب خصوصی که مستر راتیسلا ماه گذشته نوشته

اشعار داشته بوده یحتمل مردم هنوز یك قرارداد مساعدی را
قبول بکنند ولی ان نباید مدت طولانی بتأخیر بیفتد » اصلاح
بین دودسته محتمل است بواسطهٔ مجاهدات جدیده قشون بی نظم
شاه مشکل تر بشود ومجاهدات انها نیز اسباب بی نظمی هم میشود

« نمره ۵۴ »

تلگراف سر جارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در
۱۷ ژانویه » طهران ۱۷ ژانویه ۱۹۰۹

وضع اذربایجان

در تعقیب تلگراف قبل از این خودم اطلاع میدهم که
جنرال قونسول انگلیس راپورت میدهد که در ضمن مخاصمات
نسبتاً سخت تری که دیروز در خارج شهر واقع شد ملتیان ظفر
یافتند . انها در قطع رابطهٔ بین قشون عین الدوله وقشون
حاکم مراغه موفق شدند

« نمره ۵۵ »

مکتوب سر جارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در
۱۸ ژانویه » طهران ۱۵ دسامبر ۱۹۰۸

اقا — در طی تلکرافات چند روزهٔ ماضی خودم تشکیل مجلس شورای مملکتی را که شاه داده راپورت داده ام والحال با کمال احترام ترجمهٔ قواعدی که برای کار کردن این مجلس وضع شده و وزیر امور خارجه غیر رسماً انرا برای من فرستاده لفاً ارسال میدارم در این ورقه هیچ اسمی از اعضاء این هیئت برده نشده ولی از قرار مفهوم عدهٔ مشاورین ان باید شصت نفر باشند که چنانچه در مکتوب ٤ شهر جاری خودم راپورت داده ام بیش تر از انها تا حال برای تشکیل مجلس نامزد شده اند

از قواعد صادره حالا ملاحظه میشود که قدرت زیادے باعضاء داده شده . حقیقتاً اگر یك شاهی می بود که در معاضدت با عمل اصلاحات حاضر و توانا باشد و یك اعضاء مشاورهٔ می بودند که عقل و جرئت بکار بردن قدرت خودشان را میداشتند مسلم بود که رای حالیه یك همچه مجلسی برای احتیاجات مملکت مناسب تر از مجلس نمایندگان مردم می بود بدبختانه هیچ یك از این شرایط موجود نیست . دلایل بسیار خوبی برای این تصورات هست که شاه در صدد است

بواسطهٔ اعطای این مجلس چشم سفارتین را به بندد و الا او نهایت بی میلی را دارد که در حکومت خاصان درباری که باعث نکبت مملکت پس از حوادث در ماه ژوئن شده اند تغییر مفیدی بدهد از قرار معلوم تعیین عدهٔ اعضای مجلس هنوز تکمیل نشده ولی من تصور میکنم تشکیل تاحال آن برای درك نمودن مقصود از تأسیس ان کافی باشد

لازم نیست که خاطر محترم را برای ارسال صورت اسامی انها تصدیع بدهم . همینقدر بس است عرض بکنم که قسمت بیشتر ان مرکب از مردمان جاهل ارتجاعی است .

انچه من ملاحظه میکنم یکی دو نفر عضو لایق صاحب رای درانجا هست ولی از قراریکه بمن مذکور داشته اند انها هم این مجلس را یك چیز لغوی میدانند

قبل از اینکه علاء السلطنه سواد نظامنامهٔ جدید را بمن بدهد من و همکار روسیم درخواست اریافتن مستر چرچیل و مسیو بارانوسکی را نموده بودیم برای اینکه از شاه سؤال بنمایند رای خود را باتخاذ چه اقدامی بجهة ایفای بمعاهدات خود قرار

داده . چنانچه مستحضرید اعلیحضرت معظم برای طفره
از این باردادن بعذر کسالت مزاج متعذر گردید . معلوم
بود که قدری تأخیر باید واقع بشود همینکه نظامنامه ورئی
گردید ما چنین مقتضی دیدیم که باید بدون دفع وقت بشاه توضیح
بنمائیم که تشکیل مجلس مشاورهٔ جدید را ماتمیتوانیم بمنزلهٔ تکمیل
معاهدات او تصور بکنیم بنا بر این من و همکار روسیم رأی
خودمانرا بر این قرار دادیم که یادداشت مشترکی در این
موضوع بان اعلیحضرت تقدیم بنمائیم

سواد مراسله مزبور را که دیروز بتوسط وزیر امور خارجه
باعلیحضرت معظم تقدیم شده لفاً ارسال میدارم

(امضاء) جارج بارکلی

ملفوفهٔ نمرهٔ ۱ در نمرهٔ ۵۵

نظامنامهٔ مجلس شورای مملکتی

بسم الله الرحمن الرحیم

(بعد از مقدمات میل وارزوی شاه)

« برای رفاهیت و نیک بختی عامه »

در ۲۶ نوامبر ۱۹۰۸ مجلسی برای بسط عدل و مرتفع داشتن
جور وستم وجلوگیری از نقض شرایع اسلام دردربار تشکیل یافت

اختیاراتیکه بمجلس شورای مملکتی تفویض شده

مادهٔ اوّل — نظارت بتمام وزارتخانها با اختیار تفتیش و شور
در امورات بتوسط کمیسیونی از اشخاص مجرب بصیر بامور شعبات
مختلفه که از بین اعضاء مجلس انتخاب بشوند

مادهٔ دوم — نظارت در مالیات ومخارج به ترتیب مصرحه
در مادهٔ اول

مادهٔ سوم — هریك از وزراء باید دستور راجع بوزارتخانه
خودرا نوشته نزد مجلس بفرستند . در صورت تصویب
نمودن مجلس و کابینه ان دستورات بتوسط صدراعظم بشاه تقدیم
خواهد شد که در صورت تصویب بامضاء خود موشح بنمایند

مادهٔ چهارم — مجلس حق دارد که درصورت لزوم وزراءرا
احضار بنماید واگر هر وزیری نتواند حاضر شود معاون خود
را باید بفرستد که در باب امور توضیح بدهد

مادهٔ پنجم — محتمل است که مجلس وزراء را متهم به نقض

قوانین اسلام یا اخذ رشوه یاسایر تقصیرات بنماید . در اینصورت کمیسیونی از مجلس تشکیل داده خواهد شد که در حضور صدراعظم و با اطلاع وزراء در انباب تحقیقات بنمایند . درصورت ثبوت تقصیر مجازات و عزل انوزیر از شاه استدعا خواهد شد

مادهٔ ششم - دستورات راجع بمالیات مملکت باید بدایتاً باطلاع صدراعظم بمجلس پیشنهاد شود

مجلس اختیار دارد که انرا جرح و تعدیل نموده و ملاحظات و اصلاحات خود را بتوسط صدر اعظم بشاه پیشنهاد نموده استدعای صدور رأی قطعی در ان باب را بنماید

مادهٔ هفتم - مجلس شورای مملکتی در عرض سال مطابق امر شاه در مدتهای معینه منعقد و منفصل خواهد شد

مادهٔ هشتم -- اعضاء مجلس نباید در خدمات دولتی اشتغال داشته باشند واگر هریك از اعضاء قبول استخدام دولتیرا بنماید باید از عضویت مجلس مستعفی بشود و عضو دیگری برحسب امر ملوکانه بجای او تعیین خواهد شد

مادهٔ نهم -- اگر امر مخفی باشد صدراعظم و وزراء مسؤل

مجبور بمذاکرهٔ علنی ان نیستند و کمیسیونی باکثریت ارا ممکن است از مجلس انتخاب بشود که درباب ان مسئله مذاکره بنمایند

مادهٔ دهم - تمام جلسات و مذاکرات مجلس علنی است و باحضور تمام اعضاء ان منعقد خواهد شد سوای مواقعی که در مادهٔ نهم ذکر شده (ملاحظه *)

مادهٔ یازدهم - اعضاء مجلس میتوانند که عرایض و اظهارات مربوطه بمجلس را بتوسط صدر اعظم بشاه تقدیم بنمایند

مادهٔ دوازدهم -- راجع بعرایض است .

مادهٔ سیزدهم - راجع بازادی مطلق اعضاء از نفوذ است

مادهٔ چهاردهم - اعضاء مجلس را برای نطق و اظهارات نمیتوان تعقیب و جلب بمحاکمه نمود ولی در مواقعی که از نظامات مجلس تخطی بنمایند بر طبق همان نظامات با انها معامله خواهد شد

ماده پانزدهم - ازادی مطلق اعضاء در رأی دادن

ماده شانزدهم - پیشنهادات راجع باصلاح دستورات

---

* (معنی این ماده این است که مذاکرات و جلسات در حضور عامهٔ مردم نخواهد بود)

جدیده یا تغییر در یکی از قواعد موجوده از وظایف وزراء
مملکت است مجلس شورای مملکتی نیز حق دارد که تقاضای
اصلاحات در موادیکه راجع بوظایف مخصوص خودشان است
یا تغییر در قواعد موجوده را بنمایند ولی بدواً باید بتوسط صدر
اعظم استدعای اجازه از اعلیحضرت همیوني بنمایند . اگر
ازطرف شاه اجازه داده بشود رد یا قبول ان رجوع بهیئت
وزراء خواهد شد

ماده هفدهم — دستوراتیرا که مجلس وزراء مملکت
حاضر بنمایند بعداز مراجعه و قبول مجلس شورای مملکتی اگر
امر همیوني باجراء ان صادر بگردد انوقت بموقع اجرا گذارده
خواهد شد . اگر دستورات سابق الذکر را مجلس بکلی رد
بنماید . . . « بقیه این جمله بحدی درهم است که مترجم
سفارت نتوانسته ترجمه بنماید »

ماده هیجدهم — اگر شرح قواعد ماده بماده در مجلس
شورای مملکتی قرائت بشود واکثریت مجلس بقبول ماده بماده
ان رأی ندهد و بعداز ان اکثریت رأی کمیسیون هم بان تعلق نگیرد

ان قواعد بموقع اجرا گذارده نخواهد شد

ماده نوزدهم — مدت عضویت اعضاء مجلس دو سال
است و بعداز انقضاء ان مدت برحسب امر ملوکانه نوبت ثاني
انتخاب اعضاء ان تجدید خواهد شد .

ماده بیستم — هر امتیاز داخلی یا خارجی که باتباع داخله
یا خارجه داده بشود بتصویب مجلس خواهد بود

ماده بیست ویکم — علاوه بر مواد قواعدیکه برای
تعیین تکالیف اعضاء مجلس شورای مملکتی نوشته شده نظامنامه
داخلی مجلس باکثریت اراء در مجلس تهیه شده و بتوسط صدراعظم
و کابینه بشاه تقدیم خواهد شد و پس از تصویب شدن و موشح
گردیدن بامضاء اعلیحضرت شاهنشاهی بموقع اجرا گذارده
خواهد شد

(امضاء محمدعلي شاه قاجار)

« ملفوفه دوم در لف نمره ۵۵ »

یادداشت مشترکه که باعلیحضرت شاه ایران تقدیم شده
نمایندگان دولتین انگلیس وروس مکرر باعلیحضرت شاهنشاهی

برای منافع اعلیحضرت ومصلحت مملکت او نصیحت نموده اند که ایفاء به تعهدات خود درباب تشکیل مجلس منتخبهٔ که اعلیحضرت کراراً بنماینده گان دولتین وملت خود نموده است بنماید وعفوعمومی باتباع خودش که درتبریز تحت السلاح هستند اعطا بنماید

اینک نمایندگان دولتین با کمال افتخار مبادرت ورزیده وخاطر اعلیحضرت را مستحضر میدارند که تشکیل مجلس اعیان را بهیچوجه نمیتوان بمنزلهٔ تکمیل مواعید اعلیحضرت محسوب داشت چونکه اعضای انرا مردم انتخاب ننموده اند لهذا ازاعلیحضرت استدعا مینمایند که بانها اطلاع بدهند چه وقت قصد دارند امر به تشکیل مجلس موعود بنمایند

در ضمن مبادرت نمودن باین استعلام ازاعلیحضرت شاهنشاهی نمایندگان تکرار عقیدهٔ قاطع خودرا مینمایند که امید خاتمه پذیرفتن اوضاع ناهنجار کنونی مملکت فقط بسته به تشکیل مجلس منتخبه واعلان عفوعمومی است

بتاریخ ١٤ دسامبر ١٩٠٨ « امضا جارج بارکلی سبلین »

« نمره ٥٦ »

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ١٨ ژانویه ١٩٠٩ » طهران بتاریخ ٢٩ دسامبر ١٩٠٨

اقا — من بوسیله تلگراف پیوسته شمارا ازاقدامات سفارتین برای متقاعد نمودن شاه بایفا مواعید خود و اعادهٔ حکومت مشروطه مستحضر داشته ام والحال با کمال افتخار بوسیلهٔ این مکتوب شرح مفصل انرا راپورت میدهم

در مکتوب ١٥ شهر جاری خودم راپورت دادم که بمحض مرئی گردیدن نظامنامه تعیین اختیارات مجلس جدید من وهمکار روسیم یادداشت مشترکهٔ بشاه تقدیم داشته و دران اشاره نمودیم که تشکیل این مجلسی که اعضای انرا اعلیحضرت معظم نامزد نموده بمنزلهٔ تکمیل مواعید او محسوب نخواهد شد

درعرض یکی دوروزه بعد ازان بسفارتین راپورت رسید که شاه درحال تسلیم شدن است و درشانزدهم شهر حال سعد الدوله برای همکار روسی من پیغام فرستاده بود که او پیغامی ازاعلیحضرت معظم دارد ومیخواهد بنمایندههای دولتین تبلیغ

بنماید و درخواست تعیین وقتی برای ملاقات در روز بعد را نموده بود

ملاقات در روز هفدهم شهر حال در این سفارت واقع شد

سعدالدوله اظهار داشت که اعلیحضرت معظم بتازکی باو اصرار دارد که قبول خدمت بنماید و او امتناع نموده است باین عنوان که بجز با اعادهٔ حکومت مشروطه به نحو دیکری قبول خدمت نخواهد نمود . این فقط مملکت را نجات میتواند بدهد اکنون اعلیحضرت معظم بصرافت طبع متمایل بترتیب پارلمانی است و اورا مأمور نموده که از نمایندکان دولتین اطمینان حاصل بنماید که ایا دولتین وتبوعهٔ انها در صورت پیروی او به نصیحت انها چهارصد هزار لیره قرض باو خواهند داد یا خیر ؟

مسیو سبلین و من توضیح نمودیم که یك همچو استقراضی را نمیتوان باترتیب حکومت حاضره امکان پذیر تصور کرد

بنا براین فقط ترتیب قانون انتخابات کافی نخواهد بود . حکومت شوروی باید شروع بشود و در آنوقت فقط ممکن خواهد بود که تأمینات لازمه برای بمحل صحیح صرف شدن

ان پول اتخاذ بشود - همچو معلوم شد که شاه خوف ازرا دارد که این تأمینات محتمل است تصرف کمرك خانها یا خاك ایران راهم دربر داشته باشد من باو کفتم اکرچه طبیعتاً تأمینات بقاعدهٔ برای تأدیه مرتب فرع باید فراهم بشود ولی دولتین هیچ هیچه خیالی را ندارند « بردولت ایران فرض است که برای مسیو بیزو معجلاً تسهیلات تدقیق در وضع مالیه را فراهم نمایند چون فقط باینوسیله او بمقامی خواهد بود که بتواند دولتین را اکاه بنماید از اینکه چه تأميناتي لازم است

تمام این اقدامات مدت لازم دارد و در این ضمن اولی انست که بدون دفع وقت شاه از مقاصد حسنه خود مردم را مستحضر بنماید و اکرچه مانمیتوانیم تجویز جزئیات یك مشروطه مناسبی رابنمائیم ولی اکر سعدالدوله مساعدت و نصیحت نماینده هارا برای کوشش در متقاعدنمودن شاه بطبع و نشر قانون انتخابات موعود لازم داشته باشد میتواند اطمینان داشته باشد که ما حاضریم

سعدالدوله قبل از مفارقت بمن اظهار داشت که یك عده مردم در صدد متحصن شدن بسفارتها هستند وحتی ممکن است باز ازهاهم

بسته شود

من از تعقیب همچه روشی سخت اظهار کراهت نمودم
چونکه احتمالی بی نظمی و مختل نمودن اقدامات سفارتین را متضمن
خواهد بود

روز بعد مستر چرچیل و مسیو بارا نوسکی مجدداً سعدالدوله
را ملاقات نمودند و معزی الیه اظهار داشته بود که شاه را
ملاقات ننموده ولی جواب مارا بان اعلیحضرت رسانیده است

مسیو بارانوسکی نقشه وطرحی برای مشروطه باو تسلیم
نموده بود که میکفت چندی قبل یك عده ازایرانیان انرا ترتیب
داده اند

نمایندکان سفارتین توضیح نموده بودند که انها در مقتضی
بودن ان نقشه برای ایران نمیتوانند اظهار عقیده بنمایند بجز اینکه
اظهار بدارند که ان حاوی موادی است که برای مقبول افتادن
نزد ملتیان ظاهراً جرح و تعدیلی لازم دارد

ما مصمم شده بودیم که چندی ازاظهارات بشاه احتراز نموده
و مجادله با متنفذین معاند اطراف ان اعلیحضرت را محول بعهده

سعدالدوله بنمائیم ولی روز شنبه بیستم اوضاع بقسمی شد که
بنظر ما همچه اقتضا نمود که ما بان اعلیحضرت تجدید نصیحت
بنمائیم چونکه چند روز قبل اخبارات فاسده اشاعه یافته بود
که عنقریب متحصنین بسفارتخانهای خارجه هجوم خواهند
آورد

من شخصاً ازمرکزهای مختلفه برای تحصن جستن مراسله ها
داشتم اغلب ازسفارتها با کمال توجه درهای سفارتخانهای
خودرا بستند . غروب بیستم یك عده قلیلی از ملتیان در
سفارت کبرای عثمانی تحصن جستند روز بعد عده انها خیلی
زیاد شد

اعتقادات براین بود که شاه در شرف تمکین نمودن است
در روز ۲۱ مستر چرچیل وبارانوسکی استدعای شرفیابی حاصل
نمودن را کردند برای اینکه یك نوبت دیکر باعلیحضرت معظم
اصرار بنمایند که در شروع تهیه قانون انتخابات موعود دفع
وقت ننمایند

چون شرفیابی میسر نشده بود انها عنوانات خود را

بصدراعظم نمودند واو وعده نموده بود که بیانات انهارا باعلیحضرت معظم تبلیغ نموده و درخواست موقع شرفیابي در روز بعد برای انها بنماید

انها بااعتقاد واحساس محکم تری براینکه اعلیحضرت معظم مشرف بتمکین کردن است از خدمت ان حضرت اشرف مرخص شدند

شرفیابي روز بعد ترجمانها فوراً پس از موقعی بود که اعلیحضرت معظم یك هیئت نماینده مهمی ازملیون را بار داده بود و هیئت مزبور رسالهٔ از علمای اعلم نجف که عدم مخالفت یکان یکان مواد قانون اساسی با موازین شرع مطاع در ان تصدیق شده بود برای دفاع از حق خود همراه داشتند

ترجمانها از ظاهر حال همچه استنباط نموده بودند که شاه خیلی مساعد است .

او اظهار داشته بود که میل دارد نماینده های دولتین بدانند که او مصمم در ایفاء بمواعید خودش است و درعرض تمام این مدت هم همین قصد را داشته

پس از ان نماینده ها بشاه اصرار نمودند که دواماً مور نمودن مجلس جدید بترتیب دادن قانون انتخابات موعود هیچ دفع وقت ننمایند

اعلیحضرت معظم فرمودند من هم همین خیال را داشتم و امیدوارم که مجلس ملی جدید و مجلس سنا قبل از محرم برای کار کردن حاضر خواهند بود

ترجمانها سعی نموده بودند که تعهد نامه کتبي از ان اعلیحضرت بگیرند که بوسیله ان ما بتوانیم متحصنین در سفارت کبرای عثماني را ترغیب بخروج بنمائیم شاه ظاهراً متمایل بقبول ان بودند ولی فرمودند که باید بدواً صدراعظم را به بینند

پس ازان اعلیحضرت معظم خارج شده ویك ربع ساعت بعد صدراعظم ووزیر امور خارجه بمستر چرچیل ومسیو بارانوسکی ملحق شدند

صدر اعظم اشکال تراشیهای بسیار در باب تعهد نامه کتبي نموده و بالاخره با رضایت شاه چنین قرار داده شد که تعهد نامه بمفاد

منظوره نوشته و بامضای صدر اعظم برسد و برای ملاحظه نماینده گان
دولتین بوزیر امور خارجه سپرده بشود ترجمانهای سفارتین شرح
نوشته را مسوده نمودند و ان مبنی بر این بود که روز بعد از
خروج متحصنین از سفارت کبرای عثمانی شاه دستخطی صادر
نموده بکمیسیونی که ان اعلیحضرت برای ضمیمه شدن بمجلس
جدید تعیین خواهد نمود ترتیب دادن قانون انتخابات را امر
خواهد فرمود

نوشتهٔ موعود در ساعت معینه صادر نشد ولی من و همکار
روسیم خیال کردیم بهتر ان است از اطمینانی که در نظر بود در
ان نوشته درج بشود بشارژ دافر عثمانی اطلاع بدهیم

وقتی که من صدر الدین بیک را ملاقات نمودم مشار الیه از
این مذاکره ما اظهار امتنان نموده و وعده نمود که از ان مسئله
متحصنین خود را که عدهٔ انها تقریباً دویست و هشتاد نفر
است مستحضر بدارد . مختصراً او بیم اینرا داشت که
انها اقناع نشوند

بهر صورت تأمینات جانی و مالی باید بانها داده بشود .

او در صدد حاصل نمودن این مسئله بود . صدرالدین
بیک بمن اطمینان داد که در بدو ورود متحصنین یقین کرده
بودم که جان انها در خطر است و تا روز بعد که عدهٔ زیادی
در سفارت کبری جمع شده بودند انوقت گمان اینرا کردم که
مقصود انها نمایش پولتیکی است درغروب روز میلاد مسیح
ترجمانها مجدداً صدر اعظم را ملاقات نمودند که در عدم ایفاء
بوعدهٔ خود باو ایراد بنمایند

انها دریافتند که وضع حالیهٔ او نسبت بملاقات سابق خودشان
بکلی تغییر کرده روز قبل از ان در منزل نایب السلطنه عموی شاه
اجلاس بزرگی بوده که دران محضر وزرا و بزرگان و علما و سایر
مرتجعین نامی حضور داشته اند و نتیجهٔ ان این شده بود که نفوذ
اشخاص مرتجعه اطراف شاه را تقویت بنمایند انچه تا حال من
استماع نموده ام راپورتیکه وزیر مختار ایران مقیم سن پطرزبورغ
در باب نطق مسیو ایزولسکی در مجلس دوما فرستاده بود
بیشتر باعث تأیید اینها شده راپورت مزبور همچه نوشته شده
که از ان استنباط میشود که دولت روس مقید باین نیست که شاه

پیروی نصایح سفارتین را بنماید یا ننماید

بهر جهت وقتی که ترجمان ها صدر اعظم را ملاقات نموده بودند تمام علائم خودرائی سابق خود را مشهود داشته و باین دلیل استقامت مینمود که هیچ نوع حکومت شوروی را باشریعت اسلام نمیتوان موافق نمود

فقدان نتیجه مادی و رضایت بخش اظهارات ما باعث یأس است . پر واضح است که ما هرکز موفق وکامیاب نخواهیم شد بر اینکه محمد علی شاه را حاضر و راضی بنمائیم که برای انجام وظایف یك پادشاه مشروطهٔ اهتمام جدی بنماید مکر اینکه دفع صدر اعظم ووزیر جنك بشود وضع طهران نیز خالی ازآشوبش نیست دستکیر نمودن اشخاص که در عرض چند هفته کذشته زیاد بوده باعث احساسات موحشه در بین ملتیان شده و شکی نیست که اکر درهای سفارتها دائماً بسته نباشد خصوصاً این سفارت فوراً متحصنین بانجا ها هجوم خواهند اورد ملتیان حالا درصدد بستن بازار ها هستند که ان را یك نوع نمایشی قرار بدهند واین اقدامی است که بهیچ

وجه خالی از خطر نیست خصوصاً در این مورد که نظر به نشر عقاید وتحریکات ارتجاعی که خاصان درباری هدایت وتعلیم مینمایند و همچنین بواسطهٔ وجود عده کثیری قشون مواجب نکرفته درپای تخت که ارزومند یك همچه بهانهٔ برای غارت نمودن هستند بیش از میزان معمول حاوی مخاطرات است و برای مصالح امنیت و اسایش عمومی خیلی لازم است که شاه بدون تأخیر تمکین بنماید

علاوه براین ممکن است که مسئله جدیدی قریباً بروز بنماید که بنظر من پیش بینی آن خیلی مطلوب است

بنظر من هیجان چند روزه ماضی امال و ارزوهای فرقهٔ ملیون را محکم ومجسم کرده وچندی نمیکذرد که بایك تقاضای قطعی برای اعاده مشروطهٔ سابق بدون هیچ تغییری مصادف خواهیم شد . یك همچه تقاضای مستبعدی باشکالات اصلاح بین شاه وملت خواهد افزود

(امضاً جارج بارکلی

(نمره ۵۷)

مراسلهٔ سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۸ ژانویه) طهران ۳۱ دسامبر ۱۹۰۸

اقا - باکمال افتخار صورت وقایع ماهیانه معمولی راجع بواقعات ایران درماه دسامبر را لفاً ارسال میدارم

(جارج بارکلی)

ملفوفه در نمره ۵۷

صورت وقایع ماهیانه

(طهران)

شاه مشروطه

درهشتم دسامبر روزنامه رسمی « ایران » مقاله راجع بمجلس مشاوره مملکتی جدید که اعضای ان بنابر قول ان جریده « انتخاب » خواهند شد درج نموده بود . در یازدهم دسامبر نظامنامه این مجلس مشاوره طبع ونشر شد

در بیست ونهم دسامبر بازارهای عمده بسته شد ولی دو روز بعد از ان بکلی باز شد

در بیست ودویم دسامبر صنیع الدوله رئیس اولی مجلس سابق باتفاق هیئتی از ماتیدان بحضور شاه شرفیاب شدند ویك لایحه که ترتیب و طرز بیانش لایق تحسین بود تقدیم نمودند و در ان لایحه دلایل و براهینی را که باعث اصرار انها با علیحضرت برای تجدید اساس مشروطیت کشته بیان نموده بودند شاه انها را بخوبي پذیرفته فرمودند من خود قصد این اقدام را دارم رویهم رفته وضع را میتوان کفت که سخت و مغشوش است و ممکن نیست پیش کوئی کرد که خود رائی ولجاجت شاه بالاخره منجر بچه اشکالاتي خواهد شد . چنانچه دسته جاتي که قشون خوانده میشوند و در باغ شاه جمع شده اند تهدید دائمی بعامه است و ارتکاب بشرارت و تعدیات بالنسبه جزئی از طرف انها اخیراً راپورت داده شد ولی از ان باید ترسید که بمرور ایام عنان اختیار انها بکلی از کف ساقط بشود و حتی بخانهای شخصی هم حمله ببرند . روز ۲۶ دسامبر شش ساعت بعد از ظهر در خارج سفارت کبرای عثمانی ژاندارمها بطور جسورانه مزاحم منشی باشی سفارت انکلیس شدند و دراین موضوع اظهارات سخت شده

است شاه ظل السلطان وپسر او جلال الدوله و علاء الدوله را
احضار نموده که بایران مراجعت نمایند بخاطر هست که
چند روز قبل از کودتا (مهاجمه پلتیکی) در ۲۴ ژوئن
جلال الدوله و علاء الدوله و سردار منصور دستکیر
وتبعید شده بودند . سردار منصور را بعد از چندین ماه
توقیف در فیروزکوه بطهران اورده ودر منزل امیر بهادر در
باغ شاه اورا توقیف نمودند وباو گفته شد که او میتواند خلاصی
خودرا بشصت هزار تومان بخرد

بالاخره در حصول اجازه برای رفتن چند ساعت بخانه
خودش ،موفق شده ووقت را مغتنم شمرده در سفارت روس
متحصن کردید

سفارت روس نفوذ خودرا بشاه بکار برده ودر استخلاص
بسیاری از محبوسین پولتیکی مهم موفق شد . سفارت
انکلیس نیز ساعی است که مستشار الدوله نماینده منفصل تبریز
را که هنوز درباغ شاه است مستخلص کند

(امضأ ؛ (چرچیل وکیل شرقی)

رشت

بتاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۰۸

مقارن ۲۵ دسامبر تلکرافات وحشت انکیز از طرف اکنت
قونسولکری عثمانی مقیم رشت بشارژدافر عثمانی مخابره شده مبنی
براینکه عده از ملتیان در منزل او متحصن شده اند ومأمورین
محلی تهدید میکنند که بقوای قهریه انهارا خارج کنند

(مشهد)

درغره دسامبر وضع مشهد جالب اهمیت وسخت بود .
هرساعت بعدهٔ ملتیان افزوده میشد وبازارها بسته مانده بود
عنوانات بایالات شده که تقاضای مشروطه وعفو عمومی نموده اند
درصورتیکه عفو عمومی متضمن امضای هردو جنرال قونسولکری
ها باشد . شاه بایالات وپیشوایان ارتجاعیون تلکراف
نمود که در متفرق نمودن ملتیان نفوذ خودرا بکار برند . شاه
نیز اظهار نموده بود که مکتوب کربلا جعلی است ولی ایالات در موثق
بودن ان اعتقاد حاصل نموده وسعی داشته است که کشف بنماید
چکونه ان بمشهد رسیده . شکی نیست که این مکتوب

علماء اعظم کربلا تا حد وافی سبب ان بحران شده

درعرض روزدوم دسامبر تقریباً تمام اشخاصی که دارای شخصیت

بو دند بفرقه ملیون ملحق شدند و ایالات خیلی وحشت کرده و

اظهار میدارد که نمیتوانند بقشون خودش اعتماد بنماید

از جنرال قونسول موقتی انکلیس درخواست شده بود که تلکرافی

بتوسط وزیر مختار انکلیس از طرف رؤسای ملیون بشاه مخابره

بنماید .   کاپتان فرنکلین اظهار داشته بود

که خلاصه انرا مخابره خواهد نمود . تلکراف مزبور تشریح

مینمود که چکونه شاه سابق و شاه حالیه هردو اقرار کرده اند

که ایران مملکت مشروطه است و انها سلطان مشروطه ولی بعد

از متفرق کردن مجلس ملی تا حال شاه بوعده خود در تجدید

تأسیس ان وفا ننموده وبلوایح جعلی درباب میل و اقعی مردم در

اینموضوع فریب خورده و دیکر انکه مردم صمیمانه خواهان

مشروطه بوده و بر طبق علمای کربلا عمل خواهند کرد مشروطه

بانها اعطا بشود

دو طغرا مکتوب هم در همین موضوع به کاپتان فرنکلین

رسیده است .   در یکی ازان مکاتیب نیز اشعار شده بود

که مردم نهایت احتیاط و توجه را در محافظت ورفاهیت اتباع

خارجه مرعی داشته اند چنانچه در باره عامه مردم نوعاً این

ملاحظه را داشته اند و میل دارند که مناسبات دوستانه که مابین

انها و اتباع دول دیکر موجود است حفظ بنمایند

سواد این مکتوب نیز برای جنرال قونسولکری روس هم

فرستاده شده بود

در مکتوب دیکر اظهار تشکر ازدولت انکلیس برای رفتار

و روش دوستانهٔ که نسبت بفرقه مشروطه خواهان دارند شده

در سوم دسامبر ایالات توپ وچاتمه های خود را از کوچه ها

برداشته وبحوالی ارك برد

کلیتاً تمام رؤسای ارتجاعیون که این جنبش را از حیث مقاومت

خارج دیدند به ملتیان ملحق شدند باضافه از دهات خارج هم

برای تقویت با آنها حسن طلب شده بود

انها تلکرافخانه را تصرف نمودند ولی متعرض تلکرافچیان نشدند

تا هفتم دسامبر وضع بلا تغییر ماند و در انروز ایالات اظهار

داشت که شاه تلگراف نموده است اگر مردم از حرم خارج بشوند و بازار ها را باز بکنند اعلیحضرت معظم یك نوع مجمع عدالتی اعطا خواهد نمود

از طرف دیگر ملتیان از قرار ذیل تقاضا نمودند : —

(۱) انجمن محلی

(۲) عفو عمومی

(۳) یك ماه مهلت در وصول مالیات

این تقاضاها بشاه تبلیغ شد

در هشتم دسامبر ایالت از کاپتان فرنکلین خواهش نمود که از بانك شاهنشاهی هزار لیره برای او قرض بنماید که او بتواند حقوق قشون خودش را بپردازد ولی رئیس بانك از قبول ان خواهش امتناع نمود . رؤسای ملتیان به کاپتان فرنکلین اطلاع دادند که انجمن محلی انتخاب شده

در نهم دسامبر حاجی عبد الرحیم که یکی از رؤسای ملتیان است ایالت را ملاقات نمود که رضایت او را در شرایط ذیل حاصل بنماید : —

(۱) معافیت سرسنك « که محل مالیات جنسی است »

(۲) مالیات نگرفتن تا عید نوروز

(۳) شناختن و رسمیت دادن انجمن محلی

(۴) عفو عمومی

ایالت بجز شق « ۳ » همه را قبول نمود . نفاق بسیار بین پیشوایان ملیون مشهود گردید و متابعین انها در حق بسیاری از انان سوء ظن حاصل نمودند

در یازدهم دسامبر ایالت به ملتیان اطلاع داد که اگر مردم متفرق بشوند او حاضر است سرسنك را معاف بدارد و بیگلربیگی حالیه را منفصل بنماید و عفو عمومی هم اعطا بنماید . بالاخره این شرایط قبول شده و مردم متفرق شدند اگر چه علمای عمده ملتیان و نمایندهٔ هر صنفی در حرم باقی ماندند

بحاجی عبد الرحیم این نسبت را میدهند که سبب خاتمه نگرفتن این هیجان شده

استراباد

مشروحهٔ مورخهٔ یازدهم دسامبر اکنت ایما حاوی این

راپورت است که تقریباً دوهزار نفر دریك مسجدی جمع شده و تقاضای اعادهٔ مشروطه را دارند . صد و پنجاه نفر سوار ترکمانهم با انها مع بوده . پس ازان رؤسای انها حکومت را ملاقات نمودند واو اظهارنمود که خودش شخصاً مشروطه‌خواه است بعدازان مردم متفرق شدندولی بازارهابسته‌اند

اصفهان

سردارظفر « سالار ارفع سابق » که اسباب اعزام دستجات بختیاری به تبریز بوده وباین‌وسیله جلب توجه‌ومرحمت شاه را کرده بود ازاین توجه استفاده نموده و اسباب انفصال برادر خودش صمصام‌السلطنه ازمقام ایلخاني کری بختیاری شدحالا ایل منقسم بدو دسته شده ومیتوان اغتشاش اتیه‌را پیش بینی نمود شاه صمصام‌السلطنه را بطهران احضار نمود ولی او بعذر علت مزاج ووقوع اغتشاش در ایل درصورت عزیمت خودش امتناع نمود

محقق نیست که ایا هنوز او بمقام ایلخاني کری خود باقی است یاخیر در ۲۹ دسامبر یك جنبشی برعلیه نایب‌الحکومه واقع شد و

تقریباً دویست نفر سعی نمودند که در جنرال قونسولگری متحصن بشوند ولی انهارا از نیل باین مقصود بازداشتند

یزد

راپورتهای واصله از ویس قونسول موقتی انکلیس حاوی تفصیل تقریباً چهارده فقره سرقتهای مختلف است که در طرق متصله به یزد واقع شده . هیچ یك از طرق امن نیست و راه کرمان ونائین از همه ناامن تر است . پست ها فقط از طرق منحرفه و بیراهه میتوانند عبور بنمایند . سرقت های طرف جنوب به اشقیهاوسایر ایلات فارس نسبت داده میشود وحکومت یزد اظهار میدارد که تایك فرمانفرمای مقتدری برای فارس تعیین نشود این طوایف دریغماوسرقت نمودن مداومت خواهند داشت . صحت این هر چه باشد حکومت مسؤل محافظت طرق در نواحی یزد است بدبختانه اوالت دست مشیرالممالك وصدر العلماء است وتادیه حقوق مستحفظین راه را بعهده انها محول نموده . این دو نفر سعی داشته اند که مستحفظین طرق را بنصف مبلغ مصوبه دولت اشتغال بنمایند در این باب انها موفق نشده

وضمناً بسیاری از مستحفظین طرق که در عرض هفت هشت
ماه کذشته هیچ حقوق نکرفته اند ترك خدمت نموده اند
حکمران به مستر بلکمن اظهار داشته بود که یك محمد تقی خان نامی
را برای محافظت راه اصفهان تعیین نموده و به مستر لمن اجزای
اداره تلکراف اطلاع داده شد که برای سوار مستحفظ بمشار
الیه رجوع بنمایند همینکه او بمشار الیه رجوع نموده بود محمد
تقی خان فقط خندیده واز دادن مستحفظ باو امتناع نموده بود
تجارت از بد به بدتر رسیده وعنقریب بکلی قطع خواهد شد .
شهر یزد واطراف ان هم چنین دوچار تهاجم دستجات سارقین
است که بمنازل پارسیهای متمول میروند وانهارا صدمه زده
وپول واثاث البیت انهارا بسرقت میبرند . بتازکی یك جوان
پارسی را بمریضخانه انجمن مسیحیان اورده بودند که یك دست
او از ساعد جدا شده بود . او از هدایت نمودن یك دسته سارق
بمنزل شخص پارسی متمولی امتناع نموده بود . سارقین اغلب
خودرا بصورت مبدل می ارایند ولی وقتی هم که پارسیها دشمن
خودرا بشناسند از ترس دوچار شدن به انتقام جرئت تظلم

نمودن را ندارند . در یکی از وقایع همینکه بحکومت تظلم نمودند
و بکلی مسؤلیت را از عهده خود ساقط نموده بود . یکی از اجزاء
ارمنی تلکراف خانه هند واروپ هنکامیکه بسر خدمت خود میرفته
در کوچه با شخصی مصادف شده که قصد کندن پالتو اورا نموده بود
مشار الیه ششلول بیرون آورده حمله کننده بمحض دیدن ان
فرار نموده بود

در یزد هیچ سرباز برای قراولی ظاهر نیست قراول حالیهٔ
بانك شاهنشاهی ایران عبارت از دو نفر است که اسماً توپچی
هستند وهیچ اسلحه بجز یك شمشیر مندرسی ندارند

کرمان

تلکرافی که قونسول انکلیس در ۲٤ دسامبر مخابره نموده
بود مبنی بر این بود که بواسطهٔ فقدان پول و ناامنی طرق در
عرض چهار هفته بهیچوجه پست بکرمان وارد و از انجا
خارج نشده

کرمانشاه

صمصام الممالك حکمران قصر شیرین چون مجادله با ایلات

الجزاء لا استوت عند الله حال الصالح والطالح والمحسن والمسيء ومن سوى بينهم لم يكن

[illegible] عظها و

ما هو جواب له كان قايلاً قال فماذا قال سليمن لانه موضع مقتضى للسؤال اقتضاءً ظاهراً

وهو اشتغال نبي الله بامر الدنيا حتى يفوت الصلوة عن وقتها وقيل انما ذبحها تقربا

كلهر و گوران را از عهده خود خارج دید پس از معزول شدن از
حكومت بتوسط انها به داود خان رئيس ايل كلهر ملتجى شد .
داود خان خود را بكلى از تحت حكومت محلى خارج دانسته و از
هيچ كس بيم ندارد مكر والى پشت كوه . نتيجه ان اين است كه
طرق در يد طايفه داود خان است و دو پست بسرقت برده شده
عقيده قونسول انكليس بر اين است كه اگر داود خان تنبيه
نشود ان ولايات متدرجاً براى اروپائيان هم نا امن خواهد شد
و بتجارت انكليس كه مقدار معتنابهى است سكته وارد خواهد
امد . يك حكومت مقتدرى لازم است

حكمران حاليه رئيس يكى از ايلات محلى است و از ان ميترسند
كه اگر بضد ايلات ديكر اقدام بنمايد وقتى كه حكومت از او منتزع
شد دچار مصادمه انها بشود

يك دكتر روسى كه بتازكى بهمدان ميرفت با حمله ايلياتيان
مصادف شده و مجبور به پرداخت يك مبلغى وجه نقد شده بود
ولى پس از ورود بهمدان ان مبلغ باو مسترد كرديد

شيراز

ايالت فارس بر وضع منقلب باقى است و سرقت قوافل ديكر هم
راپورت داده شده

در اواخر نوامبر هيجانى بضد ايالت و عطاء الدوله بيكلربيكى
واقع شد كه در يك وقت بيم وخامت ان ميرفت . تمام
تجار معظم اتفاق نمودند كه تلكرافى بطهران مخابره نموده و از
پيشرفت نداشتن شغل انها بواسطه احاطه داشتن اغتشاش در تمام
ايالت شكايت بنمايند . تهيجى هم براى بستن بازارها
ظاهر كرديد ولى صورت وقوع حاصل ننمود

يك اشتهار نامه مهيجى در تمام شهر منتشر شد كه شيرازيها را
براى مخالفت با ترتيب حاضره دعوت و تحريك كرده بود

در ٢١ نوامبر سالار السلطان بطرف لار عزيمت نمود .
سيد لارى بضد اين عزيمت به لار باو اخطار نموده . عقيده
مستر بيل بر اين است كه مخالفت انكيزى سيد مزبور متضمن عناصر
مخاطره حقيقى براى جزئى انتظام باقى مانده است . ظاهراً بتحقيق
پيوسته كه دهاتيان ان بلوك يك استمدادى از اعراب را كه عازم

ملحق شدن بسالار السلطان بوده اند مغلوب و تقریباً هشتاد نفر از آنهارا مقتول نموده اند

یك تاجر پارسی که معمولاً اطلاعات صحیحه دارد به مستر بیل گفته بود که او تصور میکند اگر صولت الدوله ازمقام ایلخانیکری قشقائی منفصل بشود از امدن بشیراز امتناع خواهد نمود و حکمرانی ان ایل بلکه حکومت شیرازراهم غیر مقدور مینماید

بسیاری ازاسلحه و الات ناریه که در سنه ماضیه در بلوای شیراز صرف شده بود صولت الدوله تهیه نموده بود

او حاضر است با حکومت موافقت داشته باشد ولی تا اندازهٔ که تحریکات برادر او او را بحال خود بکذارد وواقعاً یك قسمت معتنابه مالیات قایلی را که برای قشقائی تعیین شده و مبلغ ان ۱۶۰۰۰۰ لیره است او پرداخته است

مقدور بودن این امر برای او بواسطهٔ منافع فوق العادهٔ بود که از سرقتهای دستجات سیار قشقائی درتابستان ماضی که خارج ازحدود فارس نموده بودند بدست او امده . یحتمل صولت الدوله بواسطه محبت عالی باسید لاری خود را بی اعتبار ننماید ولی اکر

از مقام ایلخانی کری منفصل بشود تقویت پر قیمتی با او خواهد نمود اکرچه بطریق مخفی هم باشد

سردار فیروز از شیراز حرکت نموده از قراریکه راپورت میدهند مراجعت نخواهد نمود

خلیج فارس

(بوشهر)

دو فقره سرقت عمده در اواخر نوامبر در راه شیراز راپورت داده شده ومسافرین داخله از تعدی بسیار و بدسلوکی مستحفظین راه شکایت داشتند

(نمره ۵۸)

مکتوب سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۸ ژانویه ۱۹۰۹) از طهران ۳۰ دسامبر ۱۹۰۸

آقا – با کمال افتخار سه فقره راپورت راجع باوضاع عمومی اذربایجان را در عرض این ماه که از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز رسیده لفاً ارسال میدارم

از راپورت مذکور ملاحظه خواهد شد که شهر تبریز و حول وحوش

ان دیکر میدان مخاصمات بین دسته شاه پرستان و ملتیان نیست
وحقیقتاً واضح است که ملتیان اززمان شکست اخیری که در
داخل شهر باردوی عین الدوله داده اند بالنسبه در حفظ نظم
موفق شده ودر انقلابات اخیره در محافظت اتباع
خارجه مقیم تبریز مساعدت فوق العاده نموده اند
اززمان راپورت اخیر مستر راتیسلا جنك در خط مراغه امتداد
داشته ودر مجادلات مختلفه که واقع شده ملتیان عقب نشانده
شده اند چنانچه در حمله که در ششم دسامبر در باسمنج باردوی
عین الدوله برده بودند هم نیز عقب نشسته اند

در قسمت اواخر این ماه عین الدوله فعالیت بسیار مشهود
داشته وعلاوه براهتمام درقطع اذوقه از تبریز متعرض اياب وذهاب
پست بین انجا وطهران هم شده . من در این مسئله بدولت
ایران پروتست نمودم (امضاً) جارج بارکلی

ملفوفه در نمره ۵۸

مراسله مستر راتیسلا جنرال قونسول به سر جارج بارکلی

ازتبریز ۱۸ نوامبر ۱۹۰۸

اقا — باکمال افتخار شرح اوضاع تبریز رابنوعیکه درزمان
معاودت بخدمت خودم ملاحظه نموده ام ذیلاً تقدیم میدارم : —
از زمان خروج قشون شاه شهر بکلی در دست ستار خان و
باقر خان ودسته نظامی بوده یك انجمن ناقصی هنوز موجود
است ولی خیلی کم بلکه هیچ مداخله در امورات ندارند ولیکن
جلسات دائماً تشکیل میابد وهرکس میل داشته باشد در ان
مجمع ها حاضر میشود

اجلال الملك در هفته کذشته بمن اطلاع داد که بواسطه اعمال
خودسرانه باقر خان اداره امور را ازعهده خود ساقط دیده
واز حکومت استعفا داده است ولی ازقرارمعلوم او هنوز وظایف
ریاست ظاهریرا دردست دارد وستار خان وساطت نموده که
بین او وباقر خان را التیامی بدهد . افواهات درباب برودت
ورقابت بین ستار وباقر اشاعه یافته بود ولی من کمان نمیکنم که
ان اختلال عجالتاً چندان اهمیتی داشته باشد

در داخله شهر نظم بکمال خوبی مستقراست وحقیقتاً محل
مسکونی مسیحیان وعنصر خارجه بحدی مصون ومأمون است

که تا حال هرگز این طور نبوده و من هیچ تغییری در وضع
ان محله مشاهده نمینمایم — عموم خارجیان از وضع و رفتار
ملتیان نسبت بانها در عرض مدت انقلاب اظهارات تشکر امیز
مینمایند و به استثنای روسیها هیچ کدام اظهار خوفی برای امنیت
شخصی خود نمینمایند

فقط مورد استثنائیکه مبتوان بر رفتار ملیون اعتراض سخت
وارد اورد همان عمل تحصیل اعانه اجباری است که انها
بطبقات متموله مردم وارد نموده و در اکراه و امتناع از تأدیه
به قتل تهدید شده اند

ودر بعضی موارد بسیاست بدنی هم انها را مجبور نموده اند مختصراً
بهر نحوی هست پولی که برای پرداخت حقوق قشون که در صورت
اهلی بودن از روزی دو الی ٦ قران هر نفری و اگر داوطلب قفقازی
باشد الی روزی یك تومان لازم است باید تحصیل بشود .
در مقابل اخذ این طور اعانه ها قبض رسید سپرده میشود
ولی احتمال ان نمیرود که هیچوقت صورت حساب ان ابراز بشود
و کمتر محتمل است که سردسته ها از نگاهداشتن یك ده یکی در

جیب شخصی خود احتراز بنماید

موقع ارامی و متارکه جنك غنیمت شمرده شد و تهیه اذوقه در
شهر شد و انبارها از گندم وارد در ارك برای احتیاجات اتیه
ذخیره شد . برای ان تهیه جنس سهمی امساله دولت
از دهات حوالی را بتصرف دراوردند و همچنین مقداری از جنس
صاحبان املاك را . در این مسئله هم باز برای انچه دریافت
نموده اند قبض رسید سپرده شده

این تحصیلات بالطبع باعث رنجش اشخاصی میشود که خسارت
میکشند و انها در خفیه از این ترتیب اوضاع حاضره خیلی اظهار
کراهت مینمایند

واضح است که این ترتیب را نمیتوان تا موقع غیر محدودی
معمول داشت چونکه تبریز با سرمایه خودش گذران مینماید
و همینکه ان تمام شد مشکل است فهمید که بچه وسیله قشون محلی
را نگاهداری خواهند کرد

در دهاتیکه سواران قره داغی و ماکوئی انها را منهدم نموده اند
ابتلا و سختی بسیار احاطه دارد . اکثر احشام انها را این

راهزنان برده‌اند و باینواسطه مزارع بسیاری شخم و نامزروع مانده که در سال اینده اتیه تاریکی را نشان میدهد

باب تجارت از طریق جلفا مفتوح شده ولی هنوز تجار از سپردن محمولات خودشان بان جاده خوف دارند . این خوف در تجارت باروپا از طریق خوی بیشتر مشهود است

بی شبهه بی میلی در اشتغال بامورات تجارتی نه بواسطه خوف از ملتیان است بلکه بواسطه خوف از هواخواهان شاه

عین الدوله هنوز علامتی برای حرکت از محل خودش در باسمنج بطرف شهر ظاهر نداشته در صورتیکه استعداد اضافهٔ هم باو ملحق کردیده . کمان نمیرود که بدون تقویتی او بتواند چند ان پیشرفتی بضد ملتیان بنماید

(امضأ) راتیسلا

ملفوفه دویم در نمره ۵۸

مکتوب مستر راتیسلا جنرال قونسول به سر جارج بارکلی

از تبریز ۲۳ نوامبر ۱۹۰۸

اقا — باکمال افتخار ترجمهٔ مراسلهٔ که از طرف انجمن تبریز

بمن و همکار روسی من نوشته شده لفاً ارسال میدارم در مکتوب مزبور توجه مارا بسوء اعمال شاه پرستان و حسن سلوک خودشان نسبت بخارجه‌ها جلب نموده و اظهار امیدواری نموده بودند که حقیق مسئله را اعلان بداریم . البته من جوابی در مقابل ان مراسله نداده‌ام

ملتیان در عرض هفته ماضی بواسطه تصرف مراغه و مرند بدو موفقیت عمده نایل گردیدند

چند روزی مجاهدین در مراغه جمع میشدند و بالاخره بواسطه نزدیک شدن پسر سلیم خان بهادرالسلطنه رئیس ایل چهار دوالی که از طرف شاه بحکومت انجا منصوب شده بود و بخیال تصرف شهر از جانب پدرش می امد این عمل انها شدت حاصل نموده

بمحض استماع خبر تصرف ملتیان او از طریق صائین قلعه بمکان خود رجعت نمود

یک ماه قبل از طرف شاه به بهادر السلطنه امر شده بود که با تمام استعداد خودش بعین الدوله ملحق بشود ولی او از اطاعت این امر امتناع نموده و متعذر شده بود که خاک خودش بتهاجم

و حملات غارتگران شاهسون گرفتار است

ملتیان در مراغه مقدار کثیری اسلحه و الات ناریه ضبط
نموده ولی من شک دارم که انها بتوانند قوه زیادی از اهالی انجا
که از روی میل یا بی میلی بانها ملحق شده اند اکتساب بنمایند
چون اهالی مزبور مدتهای مدید در تحت نفوذ فامیل مظفر الدوله
وحکومت نسبتاً با صلح و مسالمتی مرفه بوده اند . مظفر الدوله
در طهران در تحت قدرت شاه است و اهالی مراغه امتناع سابقه
خود را از موافقت با مشروطه مبنی براین نمودند که تعقیب همچه
روشی باعث تولید زحمت ولی نعمت انها یعنی مظفر الدوله خواهد
شد   شجاع نظام پسر و وارث لقب شجاع نظام مقتول پس از جزئی
مقاومتی در بیست و یکم شهر حال از مرند به ماکو فرار نمود .
عزیمت او تمام راه روسیه را درید ملتیان خواهد گذاشت و من
گمان میکنم انها کاملا منافع خودرا درافتتاح ان راه برای تجارت
خواهند دید بواسطهٔ بی ترتیبی پست بغیر از راپورت تجدید
استقرار انجمن محلی من اطلاع دیگری از واقعات سلماس ندارم
بهمچنین اطلاع کاملی هم درباب قتل اقبال السلطنه سرکرده

ماکوئی ندارم حتی ظاهراً محل شک ضعیفی است که مسرت اهالی
تبریز برای این واقعه قدری زود است چون هنوز صحت ان
محقق نیست

هیئتی از تبریز باورمیه رفته اند که اهالی انجارا برای دعوی
مشروطه بهیجان بیاورند اوضاع در خود تبریز بهمان قسم
باقی است

امضا (راتیسلا)

ضمیمه ٣ در نمره ٥٨

(مراسله انجمن تبریز به مستر راتیسلا جنرال قونسول)

٢٠ نوامبر ١٩٠٨

مطابق قانون طبیعی تمام نوع بشر با هم مربوطند و باید با
یکدیگر محبت داشته باشند این نکته امروزه باعث جلب توجه
تمام دیپلماتهای عالم گردیده وسعی دارند که قوانین تمدن و
ازادی ملل خود را بموقع اجرا بگذارند برای اینکه حقوق
نوع بشررا محفوظ بدارند
بدبختانه در این عصر تمدن دولت ایران دوچار تغافل شده

که متضمن
و عداوت تنفرامیز بین اهالی نجیب اذربایجان تولید شده
نتیجه وخیمی است با وجود تمام خساراتي که بمنافع و حقوق
نوع انسانیت وارد امده محال است که قلوب شاه پرستان با
تقاضاهای ملت موافقت نموده و بطریق مسالمت منحرف بشود
انها هنوز در صدد تهیه تجدید مخاصمه هستند و جمع اوری
قشون نموده وراه اذوقه را برملت مظلوم مسدود و سلب
امنیت از طرق مینمایند شما که نماینده کان دول خارجه هستید
مشاهده نموده اید که چه طور در عرض پنج ماه و نیم ماضی
مامورین دولتی و سوارهای وحشی بجان و مال و شغل وتجارت
و شرف ملت ابقاء ننموده و منشاء هر قسم شرارتي شدند که
بکلی بر خلاف نظم و ترتیب عالم است

با وجود تمام این مصائب اسباب نهایت مسرت است که از بدو
انقلاب نیز تاحال از طرف ازادی طلبان و مشروطه خواهان
هیچ صدمه ومزاحمتی به برادران خارجه ما وارد نیامده چنانچه
شما مایل بتقویت عالم تمدن باشید از انتشار این وقایع مهمه
مضایقه نخواهید نمود تا اهالی اذربایجان هم حقوق شمار امرعی

ومحترم بدارند

ملفوفه ٤ در نمره ٥٨

مراسله مستر راتیسلا جنرال قونسول به سرجارج بارکلی

تبریز ۲ دسامبر ۱۹۰۸

آقا — پس ازراپورت اخیر من پیشرفت مقاصد ملیون در
مراغه و بن اب با سکته مهمی تصادف نموده یك استعدادیکه از
تبریز فرستاده شده بود بدون اشکال هردومحل مزبوررا تصرف
نمودند و این اتفاق فقط کمی قبل از ورود سواران چهاردوالی
از طرف مغرب بود بعلاوه اخذ وجه اعانه معمولی ازدوست
ودشمن متساویاً ملتیان در هر دومحل دراجحافاتی مبادرت
کردند که خوش بختانه تا حال مرسوم انهانبوده و دربن اب
سکنه بمخالفت انها برانگیخته و با تلفات بسیارانها را از شهر
خارج نمودند ظاهراً چهاردوالی ها بانها کمك نموده اندولی
جزئیات انها هنوز نرسیده و این مسئله حتی الامکان
کم منتشر شده متعاقب ان فوراً تخلیه مراغه واقع شد ولی محتمل
است که اهتمامی در تجدید تصرف انجا بعمل اید

دو نفر سرکرده قشون تجهیزهٔ را بمحض مراجعت به تبریز محبوس نموده واز قرار مسموع یکی ازانهارا چوب زده اند

از سلماس هم راپورت جنك بین ملتیان وماکوئیها رسیده از طرف مجاهدین ارامنه که در محل مزبور با استعداد هستند به ملتیان مدد بسیار رسیده

تقریباً دردو هفته قبل بنا باظهار محتشم السلطنه یك انجمنی در ارومیه انتخاب شده ولی انجمن بي جلوه نیست واحتمال نمیرود که چندان دوامی بنماید منزلگاه های جاده که اکنون در دست روسها است یکی درجلفا ودیگری دریم است (مابین صوفیان ومرند) منزلگاه عمده پل اجی درخارج تبریز است باوجودیکه انجمن تقاضا نمود انجا را مجدداً اشغال بنمایند وقراولی درسر پل برای حفظ کارگران گماشته بشود معهذا اززمان مجادله در ان محل انجا خالی مانده است

اشخاصیکه تازگی باسمنج را دیده اند راپورت میدهند که وضع قشون عین الدوله خیلی بد بوده . بسیاری ازانها مریض وبواسطهٔ سرما وفقدان ملزومات درصدمه هستند —

امسال زمستان زود امده تاحال برف سنگینی افتاده وهوا خیلی سرد است

ظاهراً بجز اینکه یکدفعه یورش به تبریز برده شود چاره نیست مگر اینکه تابهار بتأخیر افتاده شود

امضاً (راتیسلا)

(نمره ٥۹)

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۱۸ ژانویه) سن پطرزبورغ ۱۱ ژانویه ۱۹۰۹

اقا — بلحاظ راپورتهائیکه سر جارج بارکلی درباب وضع تبریز واصفهان هردو بمن داده بود من دیروز بملاقات مسیو ایسولسکی رفته واز مفاد انچه بمن رسیده بود ایشانرا مستحضر نمودم . من خاطر نشان ازجناب نمودم هم چه مینماید که ان مملکت باسرعت تمام به حالت تجزیه شدن نزدیك میشود ونهایت لزوم را دارد دولتین قراری بگذارند که چه اقداماتي برای جلوگیری ازبسط ونشر این جنبش باید بشود . اعتقاد براین است شاه درصدد صدور دستخطی برای تأسیس مشروطه است ولی اگر

انجناب بتواند یاد داشتی را که مشغول ترتیب ان بوده است بمن بدهد
متشکر خواهم شد برای اینکه دولت متبوعه من بتواند بدون دفع
وقت پیشنهادی را که معزی الیه ترتیب داده در تحت مداقه و امتحان
بیاورد انجناب اظهار داشت که بمناسبت ایام تعطیل عید میلاد مسیح
نتوانسته است بالاخره در اختتام یاد داشت قیام بنماید ولی
امیدوار است لااقل تا سیزدهم شهر حال انرا بمن بدهد

نظریات مسیو ایسولسکی این بود که وضع ایران واقعاً
بسیار منقلب است حکومتهای نیمه مستقل یا در واقع مستقل هم
در تبریز و هم در اصفهان تأسیس شده و قدرت شاه ظاهراً رو به تحلیل
رفتن است . انجناب ظن قوی داشت که اعلان مشروطه
فقط علاج کافی برای وضع امور خیلی مهم حاضره نخواهد بود
انجناب اظهار داشت لازم نمیداند اطمینان هائیرا که مکرر در باب
بهیچوجه مایل نبودن دولت روس بمداخله اظهار داشته است تکرار
بنماید چون اقدام به این امر منافی با منافع خود شان است ولی واقعات
و مقتضیات ممکن است از حد تحمل خارج بشود. او اظهار
خورسندی مینمود با وجودیکه سردارخان حق حکومت مستقلی

را بعهده گرفته است ولی راه جلفا به تبریز مفتوح است و قوافل
بدون اسیب و زحمتی تردد مینمایند و تاحال هیچیك از اتباع روس
مورد سوء سلوك و مقتول نشده اند

ممالك شرقی رو به غربی در استخلاص از گرفتاریهای
درهم و برهم یأس اور دارند که غاصبین قدرت غفلتاً حامیان
قوی مرکز قدرت میشوند معهذا اوضاع خیلی سخت
و بحرانی است و او خوشنود خواهد شد که نظریات دولت
انگلیس را در اینباب استماع بنماید . جناب معزی الیه
از استماع تعیین سعد الدوله بوزارت امور خارجه و تمایل او
بمعاضدت با سفارتین مشعوف بود

من به انجناب اظهار داشتم اگر چه محتمل است وضع امور
بدرجهٔ رسیده باشد که اعلان اعطای مشروطیت هم باعث تخفیف
انقلاب نشود معهذا در اصرار بصدور ان منع و مخالفتی نیست زیرا که
ممکن است قدری فایده ببخشد . من با انجناب موافقت
نمودم که تنها وعده یا حتی اعطای مشروطه هم علاج کلیه را
نخواهد نمود معذالك ان یك اقدامی برای پیشرفت است

امضاء (نیکلسن)

(نمره ۶۰)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۹ ژانویه ۱۹۰۹)

از طهران ۱۹ ژانویه ۱۹۰۹

(اصفهان)

جنرال قونسول انکلیس امروز راپورت میدهد که بختیاریها پیشکار مالیه را که از طرف دولت ایران برای اخذ مالیات کماشته شده بود دستکیر نموده وسعی دارند که به این وسیله بیست هزار تومان استقراض حاصل نمایند . انها در صدد جمع کردن اذوقه درشهر و سنکر بندی هستند . از قراریکه راپورت داده شده تقریباً صدو پنجاه نفر بختیاری در ۱۷ شهر حال بعزم مورچه خورد از شهر حرکت نموده اند و حالا عده که در اصفهان هستند تقریباً هزارو پانصد نفرند . مستر کرهم نیز اظهار میدارد که اطلاعات مکتسبه او مبنی به تصدیق این عقیده است که بختیاریهائیکه از طهران میایند بابختیاریهای در اصفهان جنك نخواهند نمود

« نمره ۶۱ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در ۱۹ ژانویه » از طهران ۱۹ ژانویه ۱۹۰۹

امروز صبح یکی از اجزاء عمده پارلمان سابق را که از جانب بعضی از ملتیان طهران امده بود من را به بیند پذیرفتم . او اظهار داشت که انها شنیده اند دولتین انکلیس و روس بخیال این هستند که اقدام در استقرار کنترل در ایران بنمایند و او توضیح نمود که هم مسلکان او مایلند که یا دولتین فقط تا این اندازه مداخله بنمایند که تجدید تأسیس مشروطه را حاصل بنمایند که اکرچه بواسطه ان البته دفعتاً حکومت مستحسنی فراهم نخواهد شد ولی طی نصفه راه را برای حصول ان خواهد نمود یا اینکه انکلیس و روس شاه را بحال خود بکذارند که مسائل را با ملت خود قطع و فصل بنماید و از تمام مداخلات احتراز بنمایند . او اظهار داشت که ملتیان ملتفتند که وجود مستشارهای خارجه لازم است و مجالس اتیه که با فهم تر از مجالس سابق عمل خواهد نمود مستشارها را جلب خواهد کرد ولی چیزیرا که مخصوصاً ملتیان مایل

به احتراز از ان هستند این است که مستخدمین خارجه را دولتین مأمور و منصوب نمایند . من درجواب اظهار نمودم که اعاده حکومت شوروی فقط نقطه نظر بوده ونماینده های دولتین برای ان اظهارات نموده اند وچون تاحال نتیجهٔ از ان حاصل نشده اظهارات دیگری و بطریقیکه هیچ نمیتوانم بشما بگویم اکنون در تحت نظر و مداقه دولتین انگلیس و روس است

« نمره ۶۲ »

مکتوب سرادوارد گری به سر نیکلسن

از وزارت خارجه ۲۰ ژانویه ۱۹۰۹

اقا - در سیزدهم شهر حال سفیر کبیر دولت روس باین اداره امده و در باب اوضاع اصفهان باسر هاردینك مذاکره نمود

سر هاردینگ به کنت بنکندرف اظهار داشت که بموجب اطلاعاتیکه بوزارت امور خارجه رسیده صمصام السلطنه و بختیاریهای او در اصفهان خود را طرفدار ملتیان قلمداد کرده اند وعجالتاً فرمانفرما قصد رفتن باصفهان را ندارد و بختیاریهائیکه

باتفاق نایب الحکومه رفته اند با صمصام معاند نیستند .

سر هاردینگ نیز اظهار داشت که بعقیده وزیر امور خارجه صلاحیت در این است که منتظر بروزات اتیه بشویم

مادامیکه شاه حکومت خود را اصلاح ننموده و اساس ان را بر مبنائی نگذارده که باعث اعتماد باشد حاکم یا قشون فرستادن به اصفهان برای او بی ثمراست . در صورتیکه اعلیحضرت معظم به نصایح ما گوش نمیدهد وزیر امور خارجه تصور میکند که مجاهدات ما درباب بکار بردن نفوذ خودمان به صمصام السلطنه مورث بی اعتنائی متساوی طرفین به نصایح ما خواهد شد

(امضا) ادوارد گری

(نمره ۶۳)

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۲۲ ژانویه)

از سن پطرزبورغ ۱۷ ژانویه ۱۹۰۹

آقا - باکمال افتخار سواد یادداشتی را که دیشب از مسیو ایسولسکی بمن رسیده لفاً ارسال میدارم و مبنی بر اقداماتی است که

دولتین روس وانکلیس به لحاظ وضع ناهنجار ایران ممکن است بموقع
اجرا بگذارند . مسیو ایسولسکی خواهش نموده بود که
چون میخواهد با من کفتکوئی بنماید امروز بعد از ظهر من نزد
او بروم

امروز عصر من خدمت جناب معزی الیه رفتم و او سؤال
نمود که عقیده شما درباب یاد داشت چیست . من به او اظهار
داشتم هیچ اشارهٔ راجع بشرط انتخاب شدن اعضای مجلس مشاوره
برای نوشتن قانون انتخابات دران نشده است . مسیو
ایسولسکی تشریح نمود که نخواسته است پیشنهادات خود را
با این تفصیلات مبسوط بنماید یا ترکیب مجلس مشاوره راخیلی
دقیقانه شرح بدهد . او اظهار داشت انتخابات طول خواهد
کشید و در اینکه چطور و از چه طبقه مردم باید انتخاب
بشوند و از این قبیل مذاکرات ، باحثات طولانی خواهد شد لهذا
او ذکر « انتخاص کافی » نموده است و اولی میداند که برای
کار مجلس مشاوره تعجیل بشود

درباب استقراض من اظهار داشتم بنظر من دراین مسئله بهیچ

وجه لزوم عجلهٔ نمی بینم وبهتر ان است معوق بماند تا مسیو
بیزو راپورت خودش راکه باید از او خواسته بشود بدهد چون
محتمل است یك استقراضی بهیچوجه لازم نباشد . جناب معزی
الیه با این عقیده موافقت نموده واظهار داشت که اگراو اظهار
رأی درخصوص استقراض نموده درصورتیستکه استقراضی لازم
بشود و طرح نقشه کنترلی که لازم خواهد بود ریخته است که
درصورت استقراض اعمال شود . جناب معظم الیه اصرار نمود
که طریقه کنترل را حتی الامکان سهل و ساده وخالی از رسمیت
قرارداده اگر قرضی داده بشود یك نظارت و کنترلی برای طریقه
وترتیب مصرف ان حتماً ضروری خواهد بود

پس از ان من اظهار نمودم که درخصوص یك استقراضی من
یقین قطعی دارم که بهرصورت تا یك قانون انتخاباتی مترتب و
منتشر نکردد وموقع انتخابات وتشکیل مجلس معین نشود دولت
متبوعه من این پیشنهاد را نخواهد پذیرفت

مسیو ایسولسکی جواب داد که اهمیت بیان من را کاملا
می شناسد ولی او با دقت تمام در یاد داشت اینطور قید و شرط

نموده است که « اگر شاه دلایل کافی مشهود دارد بر اینکه جازماً به نصایح دولتین عمل مینماید در انصورت . . . . » او عمداً در ان عبارت شرایط استقراض را مجمل گذارده است چون در ان وقت ما بکلی مختار خواهیم بود که تصمیم نمائیم که اعمالی را که شاه انجام داده مکفی یا غیر مکفی بوده . ما ممکن است با کمال استحقاق بگوئیم که تا یك مجلسی منعقد نشود یا شروع بانتخابات نشود یا شرایط دیگر بعمل نیاید ما اقناع نخواهیم شد ولی معظم الیه را عقیده بر این بود که این مسئله باید محول بنمایند کان در ان محل بشود که وقتیکه شاه صحت قول و عقیده خود را بجدی مدلل داشت که بنظر انها تأدیه قرض در تحت شرایط بدولت ایران صلاح و صحیح بود بدول متبوعه خود اطلاع بدهند . بهر صورت این نکته نباید فراموش بشود که یك مبلغ قلیلی باید به سرعت داده بشود مگر اینکه مایل باشیم که چرخ واوضاع امور را متلاشی تر از حالیه به بینیم . دولت در زندگی خود دست بدهن است واین وضع زندگی به ملاحظه اهمیت موقع نمیشود تا یك مدت طولانی بسلامت مداومت بنماید

او اظهار داشت نهایت لزوم را دارد که صدراعظم و سایر عناصر مرتجعه از هیئت مشاوره شاه مطرود بشوند و بیك دولت اصلاح شدهٔ با اطمینان و تأمین زیادتری میتوان قرض داد

مسیو ایسولسکی اظهار داشت امیدوار است این مسئله کاملاً مفهوم شده باشد که دولت روس بهیچوجه قصد بکار بردن مداخلات نظامی از هیچ قبیلی را ندارد . او خودش حس مینماید که اگر دولتین دستهای خودرا از اقدام به بندند ایران بسرعت منقطع به قطعاتی خواهد شد که عبارت از جمهوریهای مستقله باشد یا یکنوع حکومتهای دیگری که در تمام مملکت تأسیس بشود این نوع بی ترتیبی و هرج و مرج باعث این خواهد شد که دولتین مجبور بمداخلات قهریه بشوند و از این اقدام در صورت امکان باید احتراز نمود

امضاً (ا نیکلسن)

ملفوفه در نمره ۶۳

یادداشت مسیو ایسولکی به سر نیکلسن

ترتیب اوضاع ایران دوراز بهبودی روز بروز مغشوش تر

میشود و حال مملکت خیلی سخت و جالب اهمیت شده است .
اوضاع در اذربایجان رو به بدتر شدن میرود : قدرت شاه فقط
اسمی است کوشش و کشمکش بین دستجات احزاب کماکان باقی
است واردات تجارتی متدرجاً رو بتنزل است دسته شورشیان
بتازکی کمپانی تلکراف هند و اروپ را مجبور نموده اند که تمام
وجوهات مدیونی خود را به انجمن محلی تبریز بپردازد . تازکی
در اصفهان هم اغتشاش بروز نموده و الحال انشهر در تصرف
بختیاریهاست . اهالی مشهد از پرداخت مالیات امتناع دارند
اوضاع کیلان و سایر ولایات کمتر از نقاط مذکوره تهدید امیز
نیست . یك قسمت از مجتهدین نجف مشغول اشاعه دادن
اشتهار نامه ها در تمام مملکت هستند برای اینکه مردم را بر
علیه شاه برانکیزند و انهارا دعوت بنمایند که از حقوق و منافع
شخصی خودشان دفاع بنمایند . از طرف دیکر خزانه شاه
خالی است قشون و همچنین ادارات بدون تأدیه حقوق مانده
و مجبورند که بواسطه غارت و شکار کردن مردم بی ازار زندکانی
بنمایند . اکر حوادث باینطریق مداومت بنماید هیچ کس نمیتواند

پیش کوئی بکند که سر انجام این بی نظمی مملکت قاجاریه بکجا
منتهی خواهد شد نظر به اینکه بعلت انقلابات ایران تازکی به منافع
اقتصادی روس و انکلیس خسارت معتنابهی وارد امده دولتین باید
وضع حالیه مملکت را درتحت مداقه جدی قرار داده و هم خودرا
براین مصروف بدارند که طرح نقشه عملیاتی بریزند بقصد اینکه
از اشکالات و پیچیدکی های دیکر که ممکن است انهارا مجبور
بانحراف از مسلك سکوت خودشان نسبت بوقایع ایران بنماید
جلوکیری بشود برای موافقت کامل با اصل و قاعده کلی عدم
مداخله درامور داخلی ایران دولتین انکلیس و روس تا حال اقدامات
خود را انحصاراً محدود به این حد کرده اند که بشاه صلاح اندیشی
دوستانه بنمایند که حکومت شوروی را که بعد از وقایع ۲۳
ژوئن ۱۹۰۸ متروك شده مجدداً تأسیس بنمایند . دولتین
باطمینان اینکه اعاده حکومت استبدادی در ایران غیر ممکن است
ومنتها وسیله تسکین ملت ایفاء حوائج ملت است لهذا این طریقه
مشی را برای خود اتخاذ نموده اند . ضمناً دولتین روس
و انکلیس با الصراحه ملتفت اند که تجدید تأسیس مشروطه ایران

بوضعی که قبل از انفصال مجلس سابق جاری بود بهمان میزان نا مطبوع است زیرا که در انصورت مملکت بحالت هرج و مرج سخت تری دچار خواهد شد مجلس اولی که متکی بانجمنهای اشوب طلب بود امتحان صحیحی از بی لیاقتی کامل خود در دلالات امور مملکت بطریق جدیدی داده یك عدهٔ معتنا بهی از طبقات عالی مردم ایران با این عقیده شریکند و بهمین جهت از فرقه ترقی خواه منفك شده و به صفوف مرتجعین ملحق شدند . شبهاتیکه در ذهن شاه جای کرفته کلیتاً مربوط بهمین مسئله است

نظر باین مراتب دولت امپراطوری تصور میکند که فشار بشاه برای حصول تجدید تأسیس مشروطه به تنهائی باعث بدست امدن مقصودیکه دولتین در نظر دارند نخواهد بود . اکر تسکین ایران و بهمچنین استقرار نظم ثابتی در امور مطلوب است نه فقط تشکیل یك حکومت شوروی معقولی باید بشود بلکه بحکومت شاه هم در ضمن برای اصلاحات لازمه باید تقویت بشود که اول و مقدم تر از همه اصلاح مالیه است و پس از ان اصلاحات

ادارهٔ نظامی و قضائی

بر خلاف عقیدهٔ مقبولهٔ عموم ایران مملکت باثروتی است و دارای منابع معتنابهی از ثروت است این مسئله را جمعی تصدیق دارند من جمله مستر مارلینك که سابقاً شارژدافر دولت انکلیس در طهران بود ولیکن منابع کرانبهای مملکت تضییع شده .

یك قسمت از عایدات بواسطه فساد و خرابی اداره مملکت بهدر میرود . بقیه بدون داشتن هیچ نفع واقعی برای مملکت صرف میشود و این بواسطه اصول غیر کافی مالیه مملکت است اکر در حقیقت بشود اصلاً ذکری از اصول مالیهٔ نمود . فقط یك شعبه از منابع عایدات مملکت بمبنای مستحکمی تأسیس شده که انهم کمرکات است . از زمانی که مسیو نوز و معاونین بلژیکی او تشکیل اداره کمرکات را در ایران نمودند عایدات ان مبلغ معتنابهی زیاد شده و اکنون در هر سالی تقریباً بمبلغ پنج ملیون مناط رسیده پس از وضع دو میلیون و پانصد هزار مناط که در مقابل استهلاك سالیانه سی و دو میلیون مناط قرض دولت ایران به بانك استقراضی

ایران شاهنشاهی بانك بیك مناط ونیم میلیون ودو روس دولت
دست در خالص عایدی سالی هر در مناط ونیم میلیون دو
است ممکن دیگریکه عایدی محل یك . میماند باقی ایران دولت
بواسطهٔ بدبختانه ولی بشود حاصل ازان معتنابه مبلغ متناسباً
مینمایند تعبیر انرا اوروپائیان بطوریکه اداری ترتیب کامل فقدان
قوانین بموجب که عشریه‌ایست یا مالیات نمیرسد میزان بان و
عشریه این عمده قسمت . میکیرد تعلق مزروع باراضی قران
مبلغ یك اضعاف به میشود وارد دهندکان مالیات بعهدهٔ که
بالتمام تقریباً میرسد وجور بظلم که سختی بایك کزافی بالنسبه
بایداین مامورین ان بدست که میرود اداره مأمورین درجیب
بسیار قسمت یك حقیقت در ولی کردد عاید بخزانه وجه
منبع یك ایران دولت بالاخره میشود خزانه داخل فقط قلیلی
بکردد مرتب بقاعده اکر که دارند دردست هم ثالثی عایدات
مسلح قشون معتنابهی عده یك که نمود خواهد قادر را انها
مردم که است مخصوصی نظامی مالیات یك عایدات منبع این ندارند نکهدار
اهالی قدیمی عادت یك برحسب که سرباز معینی عده یك نکهداری برای

مجبور اند برای شاه تهیه نمایند بدوات میپردازند .
یك عده کثیری از این سربازان را در حقیقت هرکز
در تحت سلاح نمیاورند بقیه را مواجب صحیحی نمیدهند
یا بکلی بی‌مواجب اند و مبلغی که باید بمصرف نکهداری قشون
مسلح برسد درجیب شخصی مأمورین ان اداره داخل میشود

ملاحظه خواهد شد که منابع عایدات مملکت معتناء به است
و برای اینکه در این وضع کنونی ترقی حاصل بشود همینقدر
کافی خواهد بود که ترتیبی در مالیه و اداره ان داده بشود

اگر شاه رأی قطعی خودرا براین قرار بدهد که صمیمانه
داخل طریق اصلاحات بشود احتمال کلی دارد یك مبلغ پول معینی
لازم داشته باشد که بمصارف لازمه اصلاح وتجدید اساس ادارات
مملکت برساند . عایدات واقعی دولت ایران کافی است
که یك استقراض خارجی جدیدی را ولو اینکه مبلغ معتنابهی هم
باشد تأمین و تأدیه نماید تنها مبلغ دو ملیون و نیم منات که از
عایدات کمرکات باقی میماند برای استهلاك اصل
و فرع سی و دو ملیون منات قرض کافی خواهد بود .

ولیکن خیلی ممکن است که دولت ایران درمقامی باشد که احتیاج
به یك استقراضی باین اندازه ها هم نداشته باشد شاید او بتواند
قناعت باین اقدام بنماید که یك کنترل جدی برای عایدات
کنونی خود قرار بدهد که واردات انرا زیاد بنماید وانوقت
فقط بیك مبلغ بالنسبه معتدلی احتیاج خواهد داشت که بمصرف
مخارجی که در مقدمات اصلاحات لازم خواهد بود برساند

اگر دولت انگلیس بانقطه نظری که در فوق مصرح شده
موافقت داشته باشد دولت امپراطوری نقشه عملیات مشترکی
در نظر دارد که متضمن تأمین منافع اقتصادی روس وانگلیس
در ایران است وممکن است ازقرارذیل مترتب بگردد :—

نمیتوان شك داشت که در اینموقع دولت ایران فقط بوسیله
اصلاحات میتواند خودرا از این وضع بسیارمشکل مستخلص
بنماید که اصلاح مالیه وبهمچنین حتی الامکان اجرای مقاصد
ملت درتشکیل یك نوع حکومت شوروی باید درضمن ان اصلاحات
محسوب بشود

با این مقصودی که درنظراست دولتین روس وانگلیس میتوانند:—

۱ — بدون اینکه بهیچوجه ازاصل وقاعده کلی عدم مداخله
در امور داخلی ایران نبری بجویند بنحو مشفقانهٔ بشاه توصیه
بنمایند که ان اعلیحضرت باید اشخاص کافی فعالی را که تاحال بواسطه
بروز صمیمیت خودشان در رهائی مملکت خود از وضع مشکلی
که دچار شده امتحانات داده اند مصدر کار قرار بدهد مثلاً از
قبیل سعد الدوله که بعضی طرحها برای تأسیسات انتخابی در ایران
ترتیب داده و در حقیقت تازه بوزارت امور خارجه منصوب
گردیده و ناصرالملك که در موقع رئیس الوزرا و وزیر مالیه
بودن برای تجدید اساس مالیه ایران و قواعد مالیات ان نقشه
وترتیبی طرح نموده وبهمچنین اول نقشهٔ که برای بودجه مرتبی
کشیده شده

۲ — درضمن اظهار اشتیاق بدیدن تأسیس
یك حکومت شوروی در ایران که لزوم انرا
خود ان اعلیحضرت تصدیق نموده ولی بدون اصرار
در تجدید تشکیل ان نوع حکومتی که درسنه ۱۹۰۷ الی ۱۹۰۸
دائر بوده به اعلیحضرت معظم نصیحت بشود که بدون تأخیر

با کمك اشخاصیکه در ماده اول ذکر شده و اعضاء مجلس
شورای مملکتی حاضره و سایر اشخاص لایق شروع به تهیه
قانونی برای تشکیل هیئت منتخبه جدیدی بنمایند که مطابق
عادات و رسوم تاریخی اهالی ایران و عقاید مذهبی انها باشد و
رفع احتیاجات مملکت را نموده واسباب استقرار صلح وانتظام
درایران بکردد .

۳ — واکر شاه برای رأی قطعی خود در پیروی نصایح
روس و انکلیس امتحان کافی بدهد دولتین در فراهم نمودن یك
استقراض خارجی چه مبلغ ان زیاد باشد چه کم اعلیحضرت
معظم را تقویت بنمایند مشروط براینکه یك کمیته
مخصوصی مرکب از رؤسای بانکهای روس و انکلیس درطهران
وهیئتی از ایرانیان تشکیل داده بشود که این کمیته —

« ۱ » درمحل های مصارف مملکت نظارت خواهد داشت
وملاحظه خواهد نمود که انحصاراً بمصرف احتیاجات مملکت
برسد

« ۲ » درترتیب دادن صورت براورد احتیاجات اختصاصی

سالیانه تمام شعبات اداره دولت نظارت خواهد نمود و بهمچنین در
طریق بکار بردن این براوردها موافق با بودجهٔ که اداره مالیه با
معیت هیئت کنترول مهیا خواهد نمود نظارت خواهد داشت

(۳) — وزیر مالیه اعلیحضرت شاه را در تنقیح و ترتیب
قانون مالیات تقویت خواهد نمود

۴ — دولتین روس وانکلیس برای اینکه احساسات مودتانه
خودرا نسبت بایران دریك موقع چنین مشکلی بدولت اعلیحضرت
شاه ثابت بنمایند حاضر خواهند بود که ازقرضی که بعدها قرار
ان باید داده بشود مبلغ پنج ملیون فرانك برسم مساعده برای
دولت ایران موجود بنمایند . این مساعده بمصرف مخارج
فوری که برای مقدمات اصلاحات لازم است خواهد رسید

سن پطرزبورغ بتاریخ ۱۶ ژانویه ۱۹۰۹

(نمره ٦٤)

تلجراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در
۲۵ ژانویه) از طهران ۲۵ ژانویه ۱۹۰۹

مستشار مالیه فرانسوی در ملاقاتیکه تازگی با وزیر امور

خارجه نموده بود بجناب معزی الیه اطلاع داده بود که بعقیده
او تعیین یك نفر خزانه دار کل اروپائی و یك نفر مفتش
مالیه لازم است

اکنون سعدالدوله از مسیو بیزو درخواست نموده است که در
پاریس ترتیب تعیین دو نفر فرانسوی برای مقام های مزبور
بدهد و برای استقرار اظهار رضایت اعلیحضرت شاه را هم تحصیل
نموده است

مسیو بیزو در این باب بوزیر مالیه در پاریس نوشته است وزیر
مختار فرانسه هم به دولت متبوعه خود تلکراف نموده است

(نمره ۶۵)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۲۶ ژانویه)
از سن پطرز بورغ ۲۶ ژانویه ۱۹۰۹

﴿ تعیین خزانه دار کل و مفتش مالیه فرانسوی ﴾

امروز مسیو ایسولسکی بمن اظهار داشت که هیچ مخالفتی
در این تعیینات ملاحظه نمی نماید و این دو نفر مأمور را بجز
فقط معاونین مسیو بیزو بودن هیچ چیز دیگری فرض نمیکنند

(نمره ۶۶)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در
۲۶ ژانویه) از طهران ۲۶ ژانویه ۱۹۰۹

تلکراف ذیل مورخه ۲۴ شهر حال از جنرال قونسول
انکلیس مقیم تبریز بمن رسیده : —

« انجمن ایالتی مراسلهٔ به قونسولها نوشته مبنی بر اینکه از قرار
مسموع دولت ایران درباب یك استقراضی با دول همجوار
مذاکره نموده و لازم میدانند یك نوبت دیگر اظهار بنمایند که
چون بموجب قانون اساسی برای اینطور قرضها تصویب پارلمان
لازم است ملت هیچ نوع مسؤلیتی برای این استقراض بعهده
نمیکیرد »

(نمره ۶۷)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در
۲۸ ژانویه) از طهران ۲۸ ژانویه ۱۹۰۹

وزیر امور خارجه مراسلهٔ بمن نوشته است که بموجب ان فرع
قروضیکه بانك شاهنشاهی ایران بدولت ایران داده است از ۲۱

مارس از قرار اقساط ماهی سی هزار تومان از گمرکات بوشهر
که برای این مقصد مرهون است باید پرداخته بشود

(نمره ۶۸)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲۸ ژانویه) از طهران ۲۸ ژانویه ۱۹۰۹

وضع ناامنی طرق رو به ازدیاد است . طرق مابین تبریز وهمدان وکرمانشاه حالا بی نهایت مغشوش است وهمچنین طرق جنوب

رئیس کل بانک شاهنشاهی اظهار میدارد که نظر به مخاطرهٔ که در ارسال پول متضمن است معامله و تجارت غیر ممکن شده است

(نمره ۷۹)

تلگراف سر ادوارد گری به سر نیکلسن

وزارتخارجه ۲۸ ژانویه ۱۹۰۹

مفتش مالیه و خزانه دار کل فرانسوی در ایران

دولت انگلیس درنامزد شدن فرانسویان هیچ مخالفتی ندارد درصورتیکه

این دو نفر در تحت ریاست مستشار مالیه شناخته بشوند (بتلگراف ۲۶ شهر حال خودتان مراجعه نمائید

(نمره ۷۰)

مکتوب سر ادوارد گری به سر نیکلسن

از وزارتخارجه ۳ فوریه ۱۹۰۹

آقا — مراسله مورخه ۱۷ شهر ماضی جنابعالی که در لف ان یادداشت دولت روس در باب اوضاع ایران را ارسال داشته بودید واصل گردید

من باید از جنابعالی خواستار بشوم که یادداشت جوف را که در جواب دولت روس نوشته شده برسانید

(امضا) ادوارد گری

ملفوفه در نمره ۷۰

یادداشتی که باید بتوسط سر نیکلسن از لحاظ مسیو ایسوولسکی بگذرد

یادداشت مفصلی را که دولت روس در تاریخ ۱۶ ژانویه در باب بروز اوضاع ناهنجار در ایران واقداماتیکه تعقیب ان ممکن است نافع واقع بشود به سفیر کبیر دولت انگلیس مقیم دربار

سن بطرز بورغ نکاشته بودند دولت انکلیس با استفاده کامله
و دقت وافیه ملاحظه نمود

بعد از ملاحظه کامل در تمام وقایع دولت انکلیس تصور
میکند که بهترین رویهٔ که دولتین انکلیس و روس اتخاذ بنمایند
این است که بکلی از مداخله در امور داخلی ایرن احتراز نموده و
بکذارند انقلابات حاضره اینقدر امتداد حاصل بنماید تا هریك از
عناصری که در مملکت قوی تر است کوی سبقت را برباید و در عرض
این مدت دولت انکلیس حاضر خواهد بود که به مخاطراتیکه
ممکن است به منافع تجارتی انکلیس خلل برساند تن در دهد

لیکن دولت انکلیس نمیتواند تصدیق نماید که اتخاذ این روش برای
دولت روس مشکل تر خواهد بود چونکه سرحد و ولایات
ارامی دارد که بامغشوش ترین نقطه ایران هم خاك است بنا براین
اکر دولت روس براین عقیده است که تعقیب روشی بنظر دولت
انکلیس صلاحیت دارد برای روس غیر ممکن است دولت
انکلیس حاضر است در باب اقدامات اتیه با دولت روس
معیت بنماید

دولت انکلیس با نظریات و تشویش دولت روس در باب
وضع کنونی ایرن شریك است و موافقت دارد که تا حکومت
شوروی تأسیس نشود احتمال ترقی در ترتیب نمیرود . دولت
انکلیس حقیقتاً از منابع موثقه اطمینان حاصل نموده است که اکر
یك مشروطهٔ اعطا بشود ارامی و سکون در تمام ایران مستقر
خواهد شد

علیهذا تصور میکند که عجالتاً تعاهدات دولتین باید متوجه
و مصروف براین بشود که شاه را متقاعد بنمایند که ایفای بمواعید
خودش درانخصوص بنماید

در باب چندین فقره پیشنهاداتی که دولت روس در تحت
نمرات مترتب نموده اند دولت انکلیس نظریات ذیل را پیشنهاد
می نماید : -

١ - دولت انکلیس مشعوفانه این پیشنهاد را استقبال
مینماید که دولتین باید به شاه صلاح اندیشی بنمایند که اشخاص
کافی غیور برای مجلس شورای خود نامزد بنماید که بتوانند در
طرح نمودن نقشه وترتیبی برای حکومت شوروی اناعلیحضرت

برای مقدمه ائتلافیه صلاحیت خواهد
را کمك بنمایند .

داشت که ضمناً به اعلیحضرت معظم توصیه بشود که ناصحین
مرتجع از قبیل صدر اعظم و امیر بهادر جنك را که بنا باعتقادات
کنونی معاندین عمده مسلك مطلوبه عامه هستند و تمام مسؤلیت
اوضاع تبریز و اصفهان به عهده انها است معزول بنماید . بعلاوه
دولت انکلیس برای اصلاح اذربایجان و اصفهان پیشنهاد مینماید
که باید شاه را متقاعد نمود که به تمام ملت خودش که تحت السلاح
هستند عفو عمومی اعطا و اعلان بدارد

۲ - دولت انکلیس با این پیشنهاد کاملا موافقت دارد که
بشاه صلاح اندیشی بشود که فوراً تهیه نقشه و ترتیبی برای حکومت
منتخبهٔ که مطابق عقاید و رسوم مملکتی اهالی ایران باشد بنماید

این صلاح اندیشی را نمایندکان دولتین انکلیس و روس قبل
از این بیش از یك نوبت به ان اعلیحضرت نموده اند ولی تا حال
نتیجهٔ نبخشیده و بیم ان است که شاه در بی اعتنائی به ان مداومت
بنماید مکر اینکه براو محقق و معلوم بشود که این رویه باعث
نتایج سوئی برای خوداو خواهد شد

بنا بر این دولت انکلیس پیشنهاد مینماید که یك
موعدی باید به شاه پیشنهاد بشود که ایفاء نمودن
به مواعید خودش از ان مدت تجاوز ننماید و باید خاطر نشان
ان اعلیحضرت نمود که اکر تا یك موعد معینی یك قسم حکومت
شوروی که مناسب احتیاجات مملکت باشد اعطا نشود دولتین
انکلیس و روس هیچ نوع مساعدتی از هر قبیل که باشد با او ننموده
و در سبك رفتار خود نسبت بان اعلیحضرت تجدید نظر نموده و برای
حفظ منافع خود اقدامات خواهند نمود

۳ - دولت انکلیس تصور میکند که در مسئله استقراض بهیچ
وجه عجلهٔ لازم نیست و بهتر ان است بعهده تعویق کذارده
بشود تا راپورت مستشار مالیه صادر بکردد که از قرار معلوم
محتمل است در عرض چند هفته دیکر حاضر بشود . اکر ان
راپورت مبنی بر این باشد که برای تجدید استقرار اعتبار ایران
یك استقراض خارجی لازم است شرایطی که بموجب ان ممکن
است یك مساعدهٔ پرداخته بشود باید در تحت مداقه عمیقه
اورده بشود . دولت انکلیس انچه را که از قبیل یك استقراض

منتخبهٔ یك همچه معاملهٔ عمده باشد رد خواهد نمود و تا یك مجلس منتخبهٔ یك همچه معاملهٔ را تصویب ننماید نمیتواند پرداخت هیچ مبلغی از این باب را قبول بنماید

دولت انکلیس تصور میکند که مسئله کنترل نیز ممکن است بعهده تعویق کذارده بشود تا حکومت شوروی واقعیت حاصل بنماید ولی بعقیده دولت مشار الیها باید مقصود این باشد که بیك نوعی بمجلس جدید حق نظارت بر مالیه داده بشود مثلاً بوسیله تأسیس یك دیوان محاسباتی که بتوسط متخصصین خارجهٔ تشکیل بشود . در صورت اگر اعلیحضرت شاه رأی قطعی خود را بر این قرار بدهد که فوراً یك خزانه دار کل تعیین بنماید دولت انکلیس مخالفتی نخواهد داشت

٤ — دولت انکلیس تصور میکند پول قرض دادن بشاه با این اوضاع کنونی بمنزله یك نمایشی بر علیه مشروطه خواهان و در مساعدت با سلطنت شخصی اعلیحضرت معظم محسوب خواهد شد و باعث مداخله در امورات داخلی ایران میشود . بعلاوه دولتین بکانه تسلطی را که به ان اعلیحضرت داشته اند بدون بدست

اوردن چیز دیگری بجای ان از دست داده اند

از وزارتخارجه ۳ فوریه ۱۹۰۹

(نمره ۷۱)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ٦ فوریه) از طهران ٦ فوریه ۱۹۰۹

﴿ وضع اذربایجان ﴾

مستر راتیسلا از تبریز راپورت میدهد که مراسلات از طرف عین الدوله به بسیاری از اشخاص نوشته شده و در ان مراسلات اظهار میل بملاقات انها برای قرار صلح شده . این مراسلات رجوع بانجمن شده و انجمن در جواب اظهار داشته اند که نماینده نزد عین الدوله نمیتوانند بفرستند ولی اگر معزی الیه نمایندهٔ بفرستد برای پذیرفتن او با کمال شعف حاضرند

« نمره ۷۲ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۹ فوریه » از طهران ۹ فوریه ۱۹۰۹

﴿ اغتشاش در رشت ﴾

قونسول روس از رشت به وسیله تلفن به مسیو سبلین خبر داده
که دیروز شورش طلبان به دار الحکومه حمله برده اند . حاکم
مقتول گردیده وقشون در قونسول خانه روس پناهنده شده
اند وضع بنظر خیلی سخت میاید مخابرات تلگرافی با طهران
مقطوع گردیده

ما بدولت ایران اصرار داریم یك حاکمی که مقبول اهالی
باشد تعیین نموده واقدامات برای اعاده نظم وحفظ منافع انگلیس
وروس بنمایند .

(نمره ٧٣)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ١٠
فوریه ١٩٠٩) از طهران ١٠ فوریه ١٩٠٩

﴿ وضع رشت ﴾

در تعقیب تلگراف دیروز خودم از قرار مسموع شهر در تصرف
شورشیان است عجالتاً خارجه ها هیچ در خطر نیستند وحکومت
موقتی تشکیل داده شد

(نمره ٧٤)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ١١
فوریه » از طهران ١١ فوریه ١٩٠٩

﴿ وضع اذربایجان ﴾

عین الدوله دعوت نامه جدیدی نزد ملتیان تبریز فرستاده که
نماینده نزد او بفرستند که درباب صلح قراری داده شود وبانها
تأکید نموده است که مستقیماً باشاه ترتیب اصلاح را بدهند
سوارهای قره داغی راه جلفا را مسدود نموده اند
وضع ملتیان در تبریز ظاهراً بالنسبه اطمینان بخش نیست و
نان در شهر نایاب است با مسدود بودن طرق قزوین ومراغه
وجلفا انچه من استنباط مینمایم حالیه تقریباً راه اذوقه تبریز
بکلی مقطوع است

« نمره ٧٥ »

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در
١٢ فوریه » از طهران ١٢ فوریه ١٩٠٩

یك بیان نامه با امضای بسیار که معلوم است از طرف دسته

ممتنیان طهران است نزد من فرستاده شده و مشعر براین است که
بدون تصویب مجلس هیچ استقراضی مستقیم یا غیر مستقیم و هیچ
امتیازی مقبول و پذیرفته نخواهد بود

(نمره ۷۶)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در
۱۴ فوریه » از طهران ۱۴ فوریه ۱۹۰۹

تلگرافی از انجمن محلی اصفهان بمن رسیده که سواد انرا هم
به سایر سفارتخانها فرستاده اند و از من خواهش نموده اند بمقامات
لازمه اطلاع بدهم که پس از فداکاریها و جان فشانیهای ملت
هیچ نوع تغییری در ترتیب مشروطه سابق نباید داده بشود

« نمره ۷۷ »

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در
۱۵ فوریه » از طهران ۲۰ ژانویه ۱۹۰۹

اقا — مسیو بیزو بمن اظهار میدارد که اکنون دولت ایران
ابراز میل واقعی به تقویت او برای تحقیقات در وضع مالیه نموده
است . بالاخره ملتفت شده اند که هر شرایط دیگری

که برای مساعدت مالی دولتین معین بشود شرط ناگزیر است که
وضع حقیقی مالیه بمسیو بیزو روشن و اشکار گردد . اکنون
به دو نفر از اجزاء کافی وزارت مالیه اجازه داده اند که بمشار الیه
مساعدت بنمایند و در هفته سه روز برای این امر باهم ملاقی
میشوند . تا این اواخر مقصود مسیو بیزو این بود که
بودجهٔ کلیهٔ ترتیب بدهد ولی هر چه در تحقیقات خود پیشتر
رفته است بیشتر مطمئن شده است که با این چرخ کنونی اداره
مالیه که متضمن نواقص اساسی است که بواسطه عدم مرکزیت
حادث شده مجاهدات در بموقع اجرا گذاردن یك بودجهٔ بی فایده
است . انچه را که مسیو بیزو میگوید لازم است خزانه
داران محلی است که حالا در تحت اراده حکام ایالات هستند
و باید بکلی از تحت سلطه و قدرت انها خارج شده و فقط در تحت فرمان
وزیر مالیه برقرار بشوند . این امر را فقط بوسیله داخل
شدن مأمورین غیر ایرانی در این اداره میتوان بموقع اجرا گذارد
و مسیو بیزو تصور میکند بهترین طریق این است که دو نفر
اروپائی بسمت خزانه داری کل و مفتشی مالیه تعیین بشوند .

هیچ ایرانی بحد کفایت قدرت نخواهد داشت که با خزانه داران
ولایتی بقدر لزوم تقویت بنماید که بتوانند در مقابل تقاضاهای
غیر مشروع حکام مقاومت بنمایند . با اقتداریکه باین
طریق در دست شخص کافی جمع بشود و با اجزائیکه حقوق مکفی
مرتب بانها داده بشود هر نوع دلیلی برای امید داشتن به امکان
اجرای یك بودجهٔ موجود خواهد بود (اینمسئله قابل توجه است که در
هیچیك ازصورتهائی که برای تعیین موادمخارج به مسیو بیز و داده
شده هیچ اسمی از پرداخت حقوق مستخدمین زده نشده مگر
انهائیکه درخدمات دیپلماسی و قونسولگری اشتغال دارند و
حقوق اینهاهم خیلی بتعویق افتاده)

مسیو بیزو بمن اطلاع داده که حالا توجه خودرا به این مسئله
معطوف داشته که اگر اداره مالیه به اینطور رفورم بشود مصارف
ان چقدر خواهد بود بهرصورت اداره مزبور یك قسمت قلیلی از
چهارصد هزار لیرهٔ راکه بدولتین پیش نهاد شده که برسم مساعده
بدهند لازم خواهد داشت

درضمن ملاقاتی که مسیو بیزو اطلاعات فوق الذکر را بمن داد

از من سؤال نمود که ایا هیچ تبادل نظریاتی درباب اینکه یك
مساعدت مالی با دولت ایران بشود بین دولتین واقع شده است
من به مشارالیه جواب دادم تاحدی، راکه من میدانم در مسلك
دولت انگلیس هیچ تغییری حاصل نشده وفقط هنوز حاضر هستند
که درباب چهارصدهزار لیره مساعده مشترکه اتفاق نظر بنمایند
درصورتیکه تأمینات کافیه برای مصارف بقاعده از پول حاصل
بشود . این هم فقط وقتی میسر خواهد شد که ترتیب حکومت
شوروی منظماً درجریان باشد

من با مسیو استراگراوسکی نماینده مالیه روس هم مذاکره نموده
ام و درباب لزوم مرکزیت اداره مالیه درتحت یك نفر اروپائی
ماهر بامسیو بیز و موافقت کامل را داشته . بایك دقتی درجمع و
خرج ممکن نیست بتوان گفت که کسر سالیانه کنونی چه مبلغ است .
بموجب حسابیکه مسیو بیزو و مسیو استراگراوسکی موثق تصور
میکنند اگر مالیات، دیونی بحکومت مرکزی پرداخته بشود امسال
پس از وضع مخارج ولایات مبلغ پنج ملیون وششصد و دوازده
هزار تومان باید بدولت عاید بشود . اگرچه هیچ صورت مخارج

موثق عرضه نشده ولی مسیو استراکراوسکی تصور میکند که مخارج بالغ بر پانصد هزار لیره از مالیات زیادتر است

(امضا) جارج بارکلی

(نمره ۷۸)

مکتوب مسر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۱۵ فوریه)

از طهران ۲۶ ژانویه ۱۹۰۹

آقا — در عرض ماه دسامبر بواسطه جرائمی که معدل الممالك نایب الحکومه معمول داشته و کلیتاً روش متعدیانهٔ که اقبال الدوله فرمانفرمای اصفهان در اداره کردن امور بکار می برد بی قراری و انقلاب معتناء بهی در بین اهالی اصفهان ظاهر گشت . انقلابی که به تشویق و تا حدی به طرح ریزی علماء حادث شده بود در ۲۸ دسامبر منجر به این شد که یك جمعیت تقریبا دویست نفری که غالب انها کسبه طبقه دانی بودند برای تحصن جستن در جنرال قونسولگری انگلیس اجماع نموده بودند . همینکه مستر گرهم از پذیرفتن مخالفین امتناع نموده بود انها تلگرافی مبنی بشکایت و تظلم خودشان بمستر گرهم تسلیم

نموده بودند که برای تقدیم داشتن بشاه نزد من بفرستند و خودشان بمسجد شاه رفتند . در عرض روزهای متعاقب ان بواسطه ورود جمع کثیری از اهالی قراء حوالی برای ملحق شدن بهیجان جمعیت در مسجد زیاد شد . روز ۳۱ صبح زود بعضی اشخاص در جنرال قونسولگری روس پناهنده شدند . در ضمن ایالت و علماء عمده مشغول مذاکره صلح و اعاده نظم بودند و شاید اگر صبح دوم شهر حال ضرغام السلطنه با یك استعداد قریب صد نفر بختیاری وارد شهر نشده و برای ملحق شدن بمردم در مسجد پیش نرفته بود صورت اصلاحی در اوضاع حاصل میشد علیهذا حکمران به قشون خود فرمان داد که به جمعیت شلیك کنند و در عرض مدت مجادله که در قسمت بیشتر روز ممتد بود قریب بیست نفر مقتول و یك عده کثیری مجروح شدند که اغلب انها تماشاچیان بی گناه بودند . حسب الامر حکومت نیز بمسجد توپ بسته شد ولی با اینکه یك قسمت از بنای ان خراب شد هیچ تلفات جانی واقع نگردید . قبل از غروب ضرغام السلطنه مقام های مهم نظامی شهر را به تصرف در اورده بود سوای

توپ خانه و حکومت از مجاهدات زیاد تر برای فایق آمدن
به بختیاریها مأیوس شده سربازان خود را بغارت بازار های حوالی
دار الحکومه فرمان داد . قریب هشتصد دکان را غارت
نمودند مبلغ خسارت وارده مابین دویست الی پانصد هزار لیره
تخمین شده . این هم باید ذکر بشود که بهیچ یك از
تجارتخانه های انگلیسی هیچ خسارت مستقیمی وارد نشده .
حاکم با کارگذار و سایر مأمورین محلی در غروب همانروز به جنرال
قونسولگری انگلیس پناهنده شدند یك عده از نوکران و سربازان
فوج ملایر هم روز بعد تحصن جستند . روز بعد از آن یك عده
بختیاری دیگر در تحت سرکردگی منتظم الدوله وارد شدند در عرض
آن روز بختیاریان دار الحکومه و توپخانه را هم تصرف نمودند سربازانی
که تا آنوقت در تحت امر حکمران بودند یا از شهر خارج شده یا در
جنرال قونسولگری انگلیس متحصن شدند

صبح روز چهارم دار الحکومه را بکلی غارت نمودند و عصر
صمصام السلطنه با تقریباً هشتصد نفر بختیاری وارد شهر شده
و جمعیتی که مرکب از تمام طبقات مردم بود با فریاد های بشاش و

صداهای تهنیت و تمجید او را پذیرفتند

در نتیجه مخابرات تلگرافی حضوری که شارژدافر روس و من
با مستر گرهم و جنرال قونسول روس در سوم شهر حال
داشتیم ما بشاه اصرار نموده بودیم که اقبال الدوله را از
حکومت معزول نموده و مقام حکومت را موقتاً به صمصام
السلطنه تفویض بنمایند بعلاوه اظهار داشته بودیم که دولت
ایران برای جان و مال اتباع ما مسئول خواهد بود . باوجود
تجدید اظهارات ما در پنجم اعلیحضرت معظم بعذر اینکه بصمصام
السلطنه اطمینان ندارد از قبول این مسئله امتناع نمود .

روز متعاقب آن شاهزاده فرمان فرما بحکومت تعیین شد و
قرار بر این شد که قبل از عزیمت نواب معظم یك نایب الحکومه
باتفاق سیصد نفر بختیاری بفاصله چند روز حرکت بنمایند .
اینها در سیزدهم شهر حال حرکت کردند

در ملاقاتیکه من و همکار روسیم با شاهزاده فرمان فرما نمودیم در
موضوع سبك روش خودمان در این مسئله در جواب نواب معظم
اظهار داشتیم که منظور ما فقط استقرار صلح و سلم است

و به قونسولهای خود .ان تعلیمات داده ایم که بصمصام السلطنه
بگویند که برای نگهداری نظم نظر ما باوست و نیز باو تأکید
نمایند که هیچ نوع اقدامی که منافی با تصفیه .شکلات حاضره
باشد ننمایند . صمصام السلطنه درضمن صحبت خودش
با مستر گرهم بیش از یك نوبت مقاصد مطیعانه وصلح خواهی
خودش را اظهار داشته واز اینکه خودش را حکمران اصفهان
قرار داده باشد .وکذاً انکار نموده . او اظهار مینماید
که بمحض اطمینان حاصل نمودن برای تأمین شخصی خودش وبعد
ازانکه حقوق مشروطیت اهالی اصفهان را که استحقاق انرا هم
دارند حاصل بنماید او مایل برجعت است ولی او نیز اظهار میدارد
که اگر استعداد مسلحهٔ بمقابله او یا ان شهر اعزام بشود نه او
اهالی اصفهان را ترك خواهد کرد و نه انها اورا

از زمان ورود او به اصفهان نظم مستقر بوده و مستحفظین
بختیاری برای حراست تجارت خانه های خارجه گماشته شده
وعده بختیاریها اکنون قریب هزار و پانصد نفر است
یك انجمن موقتی تشکیل داده شده و برای مذاکره در پیشنهادات

راجع بانتخابات منعقد گردید و برای مصارف بختیاریها بیست
هزار تومان بضمانت تقریباً چهل نفر از رجال قرض شده که در
عرض بیست روز از محل مالیات مسترد بگردد
اگرچه میتوان گفت که اصل اساس هیجان در بدایت امر شکایات
کسبه و اهالی دهات اطراف بوده خصوصاً در موضوع مالیات
اراضی (شکایاتی که بختیاریها هم دران سهیم بوده) ولی نمیتوان
چندان شك داشت که بسهولت تصرف شدن شهر باعث جرئت
صمصام السلطنه شد که موقع را مغتنم شمرده از ان استفاده مطلوبی
نموده و مقام ریاست خودرا در ایل مستحکم و مسلم بدارد .
مشکل تر ان است که درجه احساسات ملت خواهی که محرك
سرکردگان بختیاری شده تخمین بشود اگرچه بموجب اطلاعات
اخیرتری که بمن رسیده واضح است که صمصام السلطنه حالا
حامی وطرفدار ملیون شده

من نیز باید اطلاع بدهم که مستر گرهم یك تأمین نامه
کتبی برای اقبال الدوله از انجمن محلی صادر نموده و از صمصام
السلطنه هم قول شفاهی گرفته که سوار بختیاری برای بدرقه او

بدهند ولی باین شرط که خود مستر کرهم یك منزل باتفاق او
برود و یك نفر از کماشته های قونسولکری را تا منزل دوم
همراه او روانه بنماید معزی الیه راضی شده بود که روز بیست و
چهارم شهر حال از جنرال قونسولکری انکلیس حرکت بنماید .
بهر صورت نظر به سابقه اعمال حکمران و بجهت اینکه برای
تأمین او حتی الامکان مسؤلیت دولت انکلیس را محدود بنمایم
من صلاح ندیدم که پیشنهاد مستر کرهم برای مشایعت او
با اقبال الدوله را تصویب بنمایم . الحال بهمه جهت قریب
دویست نفر در انجا پناهنده هستند . مستر کرهم در
متقاعد نمودن یك عده از متحصنین برای خروج از انجا موفق
شده چون اصلاً قریب پانصد نفر سرباز و سایر متحصنین در
جنرال قونسولکری پناهنده بودند که بازحمت بسیار در تحت نظم
نکاهداشته شده بودند

(امضا : جارج بارکلی

(نمره ۷۹)

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در

۱۵ فوریه) از طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۰۹

اقا — در تعقیب مراسله مورخه ۳۰ دسامبر خودم با کمال
افتخار اطلاع میدهم که در اوایل این ماه قشون تبریز ملیون
شکست فاحشی از حاکم مراغه خوردند و اکثر انها به تبریز
مراجعت نمودند . در عرض دو هفته اول ماه مجادلات
مختصره بین ملیون و قشون عین الدوله و حاکم مراغه ممتد بود
ولی بدون نتیجه کامل و از ۱۶ شهر جاری سوای یك جنکی
با ایل ماکوئی تقریباً در ۲۳ شهر حال در حوالی جلفا که منجر
به تفوق و کامیابی ملیون کردید هیچ مخاصمه دیکری واقع نشده
و ستار خان باستعداد خود امر نموده که در داخل شهر تبریز
بمانند . این امر باید به شدت سختی هوا نسبت
داده بشود

یکی از بروزات جالب توجه دیکر تدبیرات ملیون که متضمن
اثرات بعید الامتداد است تقاضای انجمن ایالتی برای پرداخت
عایدات مخابرات داخلی از سیم کمپانی هندواروپ به انها
بوده . بواسطه این تقاضا چند روزی مخابرات داخلی از سیم

مزبور معوق شد ولی بنا به تهدید انجمن ایالتی که اگر عایدات
به انها پرداخته نشود سیم را مقطوع خواهند داشت نماینده
کمپانی رضایت اداره لندن را برای افتتاح مخابرات داخلی
حاصل نمود و رئیس کمپانی در طهران برای تحصیل اجازه در
موافقت با تقاضای انجمن به وزیر تلکراف مراجعه نمود و
اخطار نمود که اگر قصوری دراین باب بشود و سیم قطع
بشود او مجبور خواهد بود که روزی پانصد لیره خسارت از
دولت مطالبه بنماید چونکه اخلال دراین امر باعث اختلال
مخابرات بین الملل خواهد شد اگرچه قرارداد کتبی دراین باب
نشد ولی وزیر تلکراف بطریق غیر رسمی درقبول شرایط ملیون
با کمپانی موافقت نمود ودراوایل ماه مخابرات مفتوح کردید

(امضا) جارج بارکلی

(نمره ۸۰)

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۵
فوریه) از طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۰۹

اقا — در موقعیکه من تلکراف هشتم شهر حال خودم را

مخابره نمودم نظر من به این نکته بود که هریک روزی که
اعاده حکومت شوروی به تأخیر بیفتد احتمال اینکه دولت ایران
خود بتواند ازاین هرج ومرج متزاید بیرون امده و انتظامی
مستقر نماید کمتر خواهد شد

دران تلکراف من شرح داده بودم که امکان دارد سایر طوایف
خصوصاً قشقائی و کلهر همین روش بختیاری را تعقیب بنمایند
وشیراز و کرمانشاه را تصرف بنمایند . علی الظاهر اکنون
داود خان رئیس کلهر طرح اشتی با مأمورین کرمانشاه ریخته
وبموجب راپورت واصله از قونسول انکلیس مقیم شیراز الحال
صولت الدوله ایلخانی قشقائی بحرکت واقدام بی میل است ولی
بعقیده مستر بیل اگر میلی به اهتمام وعمل داشته باشد تمام
قدرت در دست اوست و چنانچه او بخواهد بهم چشمی بختیاری
بشیراز تاخت وتهاجمی بیاورد هیچ چیزی نیست که اورا ممانعت
کند . گرچه هنوز علائمی مشهود نکردیده که برمن
معلوم بدارد که سایر ایلات به بختیاری تأسی خواهند جست
ولی تا بحال بروزاتی هم بوده است که دلالت بر زیاد شدن

مخاطرات بضد قدرت شاه مینماید . اینقدر که نظر من
بهیجان ملیون است به وضع هرج و مرج متزاید دائمی که تقریباً
در تمام مملکت جاری است و باعث قطع تردد طرق عمده جنوب
به پای تخت هم گردیده و تجارت را تهدید به تعطیل مینماید نیست

بموجب اطلاعات سفارت روس علاوه بر انقلاب اذربایجان
در ولایات ساحل بحر خزر هم این جنبش ملی ظاهراً در طغیان
است وحتی حاکم استراباد در باب امکان اتحاد پنج ولایات
ساحل بحر خزر و تشکیل دادن یك مملکت مستقل به قونسول
روس اشاره نموده . در عرض چند روزه ماضی همدان
و قزوین منظره هیجانهای ملیون بوده و حاکم همدان مستعفی شده
وانجمن ولایتی تشکیل داده شده . بموجب راپورتهای واصله
از شیراز در جنوب مجتهد عمده سید حسین لاری با متابعین
کثیره خود خروج نموده ودر ولایت لار علناً کوس
یاغیگری میزنند . در اصفهان اداره محلی مثل تبریز بکلی از
حکومت مرکزی مجزا و مستقل است . فرمان فرما هیچ
علامت میلی در رفتن بمأموریت خود ظاهر نمیدارد واگر چه از

انزام قشون مذاکره است ولی محل شبهه است که ایا حرکت داده
خواهند شد و اضافه ایا با وقوع جدالی بین خودشان به اصفهان
خواهند رسید یا خیر . سیصد نفر یا همین قدرها بختیاری
که در دو هفته قبل از طهران بعزم اصفهان حرکت کردند معلوم
نیست از قم تجاوز نموده باشند واز انجا در صدد مذاکره صلح
با هم قبیله های خودشان که در اصفهان اند هستند . در تبریز
هم اگر چه قشون چریك شاه در این اواخر فی الجمله مظفریتی
حاصل نموده بودند ولی از اینهم چندان انتظار نتیجه نمیتوان داشت
بجز اینکه طریقه صلح را مشکل تر بنماید . تنها طهران ارام مانده
است . خطر در این جاست و شاید در قشون حقوق نگرفته
دور شاه احتمال مخاطره بیشتر از ملیون است زیرا که انها با هم اتفاق
واتصال نداشته و اظهارات عدم رضایتشان اگر چه بی شك عمومی
است ولی تا اندازهٔ باجدیت و ثبات عزم نمیباشد

اگر چه بروزات و مآل این اوضاع هرج و مرج کنونی را نمیتوان
درست پیش بینی کرد ولی واضح است هر روزیکه بدون ایفاء شاه به
تعهدات خودش میگذرد طریق اصلاح امر را صعب تر نموده و

مخاطرات تاج وتخت محمد علی واستقلال و تمامیت مملکت او را زیاد
ترمینماید . کسی ممکن است از امکان وجود وجریانی
حکومت شوروی در تحت شاه حالیه شك داشته باشد
ولی لا اقل متحتم است که مادامیکه محمد علی به تخت سلطنت
جلوس دارد ایران بدون حکومت شوروی نمیتواند اسباب
نجات خودرا فراهم بیاورد

مسیو ایسولسکی تشکیك میکند از اینکه ایا اعطای
مشروطهٔ فقط چندان فایدهٔ خواهد بخشید یا خیر . واضح
است که ان بالنفسه برای تبدیل هرج ومرج به انتظام کامل کافی
نخواهد بود مهذا ان متضمن بهترین وسیله بهبودی اوضاع است
هر نوع مجاهدتی در نگهداری استبداد کنونی بوسیله مساعدت
مالی که توام با اصلاحات باشد ناقص و بی حاصل خواهد بود
مگر اینکه حاوی ترتیب مخصوصی برای کنترل بتوسط خارجه
بوده باشد

چیزی که الحال بضرورت لازم است این است که تا حدی
استرضای خاطر ملیون حاصل بشود . اگر چه ممکن است

موقع این گذشته باشد ولی اگر شاه مجلس ملی تشکیل بدهد و در
ضمن عفو عمومی هم اعطا و اعلان نماید اقلا احتمال قوی میرفت
که تبریز و اصفهان به اطاعت خود اعاده نمایند و سایر رؤسای
جاه طلب ایلات هم از بهانه تقلید و تأسی نمودن به صمصام السلطنه
محروم بشوند . به این طریق اوضاع را میتوان التیامی
داد ومجالی برای اجرای اصلاحات الزم که دافع هرج ومرج
عمومی باشد ازقبیل تجدید تشکیلات اداره مالیه و تأسیس ژاندرمری
و پلیس بقاعده داده بشود . اگر امیدوار باشیم که بدون
مساعدت پولی و تعلیمی خارجه این طور اصلاحات بعمل خواهد
امد بی فایده است چونکه هر قدر اینمسئله صحت هم داشته باشد
که اگر اعاده نظم میشد و مالیه هم بترتیب صحیح اداره میشد
مالیات برای احتیاجات دولت کافی میبود مسلم است باترتیبات
امروزه برای اصلاحات درایران پول بدست نخواهد امد وبهمین
قسم اشخاصی هم که از عهده اداره نمودن اصلاحات برایند
مفقودند

اگر باید به حکومت شوروی فرصت و میدان منصفانهٔ داد

بمحض اینکه اساس جدید مشغول کار بشود باید برای ایران
پولی تحصیل کرد . شاه راضی شده است که تعیین یك
نفر خزانه دار کل و یکنفر مفتش برای وزارت مالیه را قبول
بنماید و این اقدامی است که اگر متخصصین به تقویت پارلمان
موفق بشوند مثمر ولقع خواهد شد . معلمین خارجه برای
ژاندارمری و پلیس ومتخصصین خارجه برای بعضی از وزارتخانه ها
لازم خواهد بود . حقیقتاً امکان اصلاحات بدون نظارت
خارجه نه فقط منحصر باین است که ایا بتوان شاه را حاضر نمود
که به راستی و صداقت بایك پارلماني کار بکند بلکه بهمین نهج
مربوط باین است که ایا یك پارلمان ایراني میتواند خود را راضی
بنماید که بمعاضدت و تقویت مأمورین خارجی عمل بنماید یا خیر
از هیچ بابت تجربه مجلس گذشته اطمینان بخش نبود ولی اشخاصی
که پیش ازمن بصیرت دارند بمن همچه میفهمانند که طبقات تربیت
شده تربین ملیون حالا درك نموده اند که مستشاران خارجه
اقلاً تا یك مدتي لازم خواهند بود . لیکن این مسئله
راجع به آتیه است وحالا عجلهٔ ندارد . فعلاً احتیاج فوری

که بمقتضای منافع مملکت و مصالح اصل عدم مداخله این است
که باید بدون دفع وقت شاه را بایفاء مواعید خودش باز داشت
و درضمن اعطای عفو عمومی بنماید . انحراف جزئی از
این قاعده عدم مداخله در این موقع ممکن است که ازلزوم مداخ
بزرگتر بعدها جلوگیری بنماید

(امضا) جارج بارکلی

(نمره ۸۱)

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۱۵ فوریه) از طهران ۲۸ ژانویه ۱۹۰۹

اقا — با کمال افتخار خلاصه وقایع اتفاقیه ایران درعرض چهار
هفته ماضی را لفاً ارسال میدارم

(امضا) جارج تارکلی

ملفوفه در نمره ۸۱

وقایع ماهانه

طهران

(تغییرات وزارتي)

در پنجم ژانویه سعد الدوله بجای علاء السلطنه بوزارت خارجه منصوب کردید

دو برادر مشیر الدوله و مؤتمن الملك از وزارت عدلیه و معارف در عرض اثناء استعفا نمودند نظام الملك بوزارت عدلیه منصوب شده و مهندس الممالك وزارت معارف راضمیمهٔ فواید عامهٔ که قبل از این مفوّض بخودش بود نموده

بنا بر این ترکیب کابینه از قرار ذیل است . —

رئیس الوزراء و وزیر داخله مشیر السلطنه

وزیر امور خارجه سعد الدوله

وزیر جنك سپهسالار امیر بهادر جنك

وزیر عدلیه نظام الملك

وزیر معارف و فوائد عامه مهندس الممالك

وزیر تلكراف مخبر الدوله

وزیر دربار سلطانعلی خان وزیر دربار

در ۸ ژانویه یك نفر از ملیون بشیخ فضل الله مجتهد مرتجع نامی کلوله زده و ران اورا مجروح نموده . ضارب دستکیر شده

واکنون در تحت استنطاق است

۱۲ ژانویه تقریباً سیصد نفر بختیاری در تحت سرکردگی سردار ظفر برادر کوچك تر صمصام السلطنه بطرف اصفهان عزیمت نمودند سردار معتضد نایب الحکومه فرمانفرما هم در همانوقت بعزم اصفهان حرکت کرد

محرم که ماه عزاداری است در ۲۴ شهر حال شروع شد

۲۸ ژانویه ۱۹۰۹ (امضا) ج پ چرچیل

﴿ رشت ﴾

سردار امجد از زمان مغلوبیت خودش از اهالی طالش در انزلی بوده و در صدد قرض کردن پول برای تهیه یك استعداد جدیدی بر آمده ولی موفق نشده

سپهدار اعظم که چند ماه قبل بسرکردگی قشون شاه بمقابلهٔ تبریز بوده بملیون ملحق شده و به لنکرود سوار فرستاده که در انجا انجمن محلی تأسیس بنمایند

سواد حکم علماء کربلا که اهالی ایران را به نپرداختن مالیات بشاه امر نموده اند در رشت منتشر شده

استراباد

بموجب راپورتهای اخیره از قونسول روس مقیم استراباد هیجان ملیون در انجا خیلی شدت دارد

مشهد

درصورتیکه هیجان ملی حقیقی خاتمه پذیرفته ولی بعضی ملیون صلح ناپذیر باعث اغتشاشات متناهی شده اند

یزد

طرق به یزد درکمال ناامنی باقی است وسرقت های جدید بسیار راپورت داده شده . جاده کرمان ازاین حیث بدترین طرق است دائماً مزاحم حال پارسیان میشوند وهم چه معلوم میشود که عموماً هیچ وقت از خوف صدمه و تعرض در اسایش ورفاه نبوده اند

کرمان

سرحد کرمان از طرف غربی الی شمالی بکلی مسدود است پست ها و هر قافلهٔ که درصدد عبور بوده اند مرتباً سرقت شده اند . یك مقدار کثیری امانات از بندر عباس در دولت اباد

معطل مانده و میسر نمیشود که برفسنجان برسد . قونسول انکلیس بتاریخ ۱۰ دسامبر مینویسد که درعرض پانزده روز هیچ پست ز بندر عباس وارد نشده .

شیراز

سرقت های بسیار درطرق و در شهر واقع شده . ظاهراً برادران قوامی درقشون کشی خودشان برعلیه لاریها چندان پیشرفت زیادی نموده اند . قونسول انکلیس تصور میکند که اگر صولت الدوله رئیس قشقائی میل به اهتمام واقدام داشته باشد قدرت درکف اوست وهرگاه ارادهٔ او در مهاجمه بشیراز تعلق بگیرد هیچ کسی نیست که اورا از این اراده جلوگیری بنماید

خلیج فارس

بوشهر

مکاریانیکه دراواخر نوامبر از بوشهر بعزم شیراز حرکت کردند مراجعت به بوشهر نموده و راپورت دادند که چون جادهٔ بین کازرون و شیراز ناامن بود محمولات خودرا درکازرون گذارده و برای گرفتن حمول دیگر به بوشهر معاودت نموده اند

از قراریکه راپورت داده اند تلکرافی از طهران بنایب الحکومه
رسیده است که باو تعلیمات داده شده که دیوان عدالتی بجاسے
انجمن مشاورۀ محلی درانجا تأسیس بنماید . بنا براین او
درصدد است که نماینده های اصناف و طبقات مختلفه مردم را
احضار بنماید بقصد اینکه براسے دیوان مزبور اعضائی
انتخاب بشود

(امضا) ماژور استکس اتاشه ملیتر

(نمره ۸۲)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله ۱۵
فوریه) از طهران ۱۵ فوریه ۱۹۰۹

تبریز - رجوع بتلکراف ۱۱ شهر حال من
بعقیده مستر راتیسلا ذخایر غله در تبریز برای صرف دو
ماه دیگر شهر باقی خواهد بود

(نمره ۸۳)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۱۵ فوریه) از طهران ۱۵ فوریه ۱۹۰۹

اوضاع اذربایجان

مستر راتیسلا راپورت میدهد مذاکرات بین عین الدوله و ملیون
که در تلکراف یازدهم شهرجاری خودم اطلاع داده ام متروك
شده است

(نمره ۸٤)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۱٦ فوریه) از طهران ۱٦ فوریه ۱۹۰۹

همکار روسی من تلکرافی بدولت متبوعه خود مخابره نموده
که مفاد ان از قرار ذیل است : -

« نظر باهمیت اوضاع مملکت خود شاه تصدیق دارد که
مداومت در مسلك بر اسیب کنونی برای او غیر ممکن است
اعلیحضرت معظم صلاح اندیشی من را خواستار شده ولی من
نمیتوانم برای او مصلحت بینی که متضمن نتیجۀ واقعی باشد بنمایم
تأخیر در اعطاء مشروطیت تولید وضعی نموده است که برای
شاه حاوی بسی مشکلات است که بتواند مات خود را بوسیله
اقدامات مجمله ساکت بنماید . یك مشروطه معتدلی هم

که در چهار ماه قبل امکان داشت باعث اقناع بشود اکنون تبریز و اصفهان و رشت را راضی نخواهد نمود . مردم از ضعف شاه در تسلیم شدن خیلی خوب مطلعند و فقط بواسطه اجتماع قشون به پایتخت است که شاه بسریر سلطنت باقی مانده .

من تصوز میکنم تردید شاه تا یك حد زیادی مربوط بعدم اطمینان او باین مسئله است که کابینهٔ دولتین چه نوع اصلاحاتی را پیشنهاد خواهند نمود و اگر نماینده های دولتین دستورات مسلم رسمی میداشتند خیلی سهل تر از این میتوانستند شاه را بوسیله صلاح اندیشی دوستانه متقاعد باعطای مشروطه بنمایند که او البته پیروی با انرا به از دست دادن همراهی معنوی و کرانبهای دولتین و بحتمل تاج و تخت خودش مرجح بدارد »

من با عقیدهٔ مسیو سبلین موافقت دارم و تصور میکنم که مخاطرهٔ مهمی در از دست رفتن تخت و تاج برای شاه موجود باشد مکر اینکه بتوان او را متقاعد نمود که از دسته ارتجاعی جدا شده و خودرا سردسته هیجان مایون قرار بدهد . من میترسم که حالا او برای انچه میکند در خطر باشد ولی بهترین

امید سلامتی او منوط بهمین مسئله است

(نمره ۸۵)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۱۶ فوریه) از طهران ۱۶ فوریه ۱۹۰۹

وزیر امور خارجه بمن اطلاع میدهد که اهالی رشت سپهدار را بحکومت انتخاب نموده اند . او یك حکومت خوبی خواهد کرد . او بشاه اصرار دارد که به مستدعیات ملت تمکین بنماید و قشون برشت نفرستد

مسیو سبلین و من بشاه اصرار نمودیم که معزی الیه را تعیین بنماید ولی موفق نشدیم

(نمره ۸۶)

تلکراف سر ادوارد کری به سر نیکلسن
از وزارت خارجه ۱۷ فوریه ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف سر جارج بارکلی مورخه دیروز بعقیدهٔ من شاه اعتنائی بهیچ صلاح اندیشی که تهدیدی متعاقب ان نباشد نخواهد نمود . ما میخواهیم که از مداخلات

عملی احتراز بنمائیم و باین جهت یك همچه تهدیدی باید بیك نحو
منفی باشد و باین طریق که هیچیك از دول مساعدت مالی یا هر
نوع مساعدت دیگری با او نخواهند کرد تا وقتیکه مواعیدی را
که بملت خود نموده است بواسطهٔ اعلان مشروطه ایفا بنماید
و مملکت را تسکین دهد . بنظر من همچه می اید که
یگانه طریق نجات مملکت از بدبختی و حوادث داخلی این است
که بشاه توضیح بشود که او را بحال خود خواهیم گذاشت ولی
ما میل نداریم اقدامی بکنیم که دولت روس بکلی با ان موافقت
نداشته باشد

(نمره ۸۷)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۱۸ فوریه » از طهران ۱۸ فوریه ۱۹۰۹

رشت — سپهدار بمن و مسیو سبلین تلگراف نموده که بشاه
اصرار بنمائیم قشون برشت نفرستند . ما در جواب واسطه
واقع شدن برای مذاکرات او با شاه را رد نموده ایم
قریب چند صد نفر قشون به عزم رشت از طهران حرکت نموده

اند ولی شك است که ایا بتوانند از قزوین تجاوز بنمایند . در
صورتیکه از انجا تجاوز بنمایند خوب است نماینده های دولتین
مراسلهٔ نوشته و باعلیحضرت شاه اخطار بنمایند که اگر بواسطه
تجهیز قشون به ان شهر مخاطره جانی برای اتباع انگلیسی حادث
بشود دولتین او را مسئول خواهند دانست
شورشیان شعاع السلطنه برادر شاه را که از اروپا وارد
رشت شده توقیف نموده اند و برای رهائی او پنج هزار تومان پول از
او میخواهند

(نمره ۸۸)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در
۲۱ فوریه) از طهران ۲۱ فوریه ۱۹۰۹

تبریز

مستر راتیسلا راپورت میدهد که اگر شهر گرفته بشود یقیناً
غارت و یحتمل قتل نفوس هم واقع خواهد شد و در باب متحصنین
که مسلماً باعده کثیر به قونسولخانه خواهند امد تعلیمات خواسته
من به او دستورالعمل داده ام که از پناه دادن اشخاصیکه در

خطر عاجل باشند امتناع ننماید و به عین‌الدوله اخطار بنماید
که احکام خیلی سخت ومؤکد صادر بنماید که درصورت حمله بشهر
احترامات جنرال قونسولکری انکلیس مرعی و منظور
بکردد واکر به اتباع انکلیس و یابه منافع انها ضرری وارد
بیاید شخص او مسؤل خواهد بود

من در صدد نوشتن یادداشتی بمفاد مزبور بدولت ایران هستم

« نمره ۸۹ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۲۲
فوریه » از طهران ۲۲ فوریه ۱۹۰۹

تبریز — مستر راتیسلا در طی تلکراف مورخه امروز خودش
اطلاع میدهد که دیروز یك استعداد زیادی از ملیون در الوار
که در راه جلفا بمسافت هشت میل از تبریز واقع است به قره
داغیها حمله بردند . ملیان نتوانستند قره داغیها را بکلی از
انجا خارج بنمایند اکرچه در عقب نشاندن انها از یك سنکر
موفق شدند . قرار است امروز جنك تجدید بشود تلفات ملیون
چندین نفر مقتول ومجروح بود واعتقادات بر این است که تلفات

شاه پرستان هم مقدار معتنابهی بوده

« نمره ۹۰ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۲۴
فوریه » از طهران ۲۴ فوریه ۱۹۰۹

تبریز — جنرال قونسول انکلیس در یك تلکرافی راپورت
میدهد که قشون تجهیز شده که در تلکراف ۲۲ خود خبر داده
در الور به قره داغی ها حمله برده‌اند غروب ۲۲ بدون انجام
مقصود خود مراجعت نمودند چون قصد انها بهمراه خود اوردن
قشون ساخلو مرند وافتتاح جاده جلفا بوده . تلفات این قشون
کشی قلیل بوده . در اوضاع تغییری حاصل نشده

« نمره ۹۱ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۲۴
فوریه » از طهران ۲۴ فوریه ۱۹۰۹

یك نفر از اشخاصی را که در ماه ژوئن گذشته در
سفارت انکلیس متحصن بود در ۲۳ شهر حال دستگیر نموده و
بجرم اینکه در صدد بمب انداختن برای شاه بوده بدون

محاکمه او را مقتول نمودند . دو نفر دیگر هم همراه او
بوده‌اند که یکی از انها در سفارت متحصن بوده . انها
راهم دستگیر نموده و خبر داده شد که روز بعد انها هم بقتل
خواهند رسید . من بضد این قتل بی محاکمه ان یك نفر
پرتست نموده و تقاضا نمودم که یکنفر پناهنده دیگر را باید
استنطاق بقاعده بنمایند . دولت ایران موافقت نموده
ووعده دادند که ازجریان محاکمه من را مستحضر بدارند

بواسطه اینواقعه هیجان بسیاری برپا شده ونوعاً براین
عقیده‌اند که شخص مقتول شده فقط بعلت اینکه سابقا در سفارت
متحصن بوده متهم بتقصیر جعلی شده

شهر هنوز درتحت حکومت نظامی است و تأمینات ما در
ماه‌ژوئن فقط شامل جرایم گذشته است

« نمره ۹۲ »

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در
۲۵ فوریه » از طهران ۲۵ فوریه ۱۹۰۹

اوضاع تبریز

بموجب تلگراف واصله از مستر راتیسلا قره‌داغیها صوفیان را
تصرف نمودند

مستر راتیسلا معتقد است تبریز تا یکماه دیگر میتواند
خودداری نماید مگر اینکه به یورش گرفته بشود و او احتمال وقوع
این یورش را نمیدهد

(نمره ۹۳)

مکتوب سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

ازوزارت خارجه ۲۵ فوریه ۱۹۰۹

آقا — مکتوب مورخه ۲۰ شهر ماضی شما که مبنی
به راپورت نظریات مسیو بیزو و مسیو استراکوسکی در باب
وضع حاضره مالیه ایران که در مذاکره اخیره شما باان اقایان
بیان نموده بودند واصل گردید . مذاکره شما بمسیو بیزورا
تصویب میکنم

(امضا) ادوارد گری

(نمره ۹٤)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در

بنماید ، عفو عمومی اعطا بنماید ، قانون انتخابات را شاعه داده
وبرای انتخابات و تشکیل مجلس موعدی معین بکند . پس از
انکه تمام اینها انجام داده شد در انوقت و نه قبل از ان یك مبلغ
معتدلی مساعده باید داده بشود انهم نه بشاه بلکه بدولت اصلاح
شده ایران که بمصرف احتیاجات فوری همان ان برسد .
مخارج این قرض باید با کمال دقت در تحت کنترل و نظارت امده
وفقط منحصر بمقاصد مشروع بکار انداختن چرخهای اداریے
بشود . مسلماً مراتب فوق پیشنهادات معتدل نافعی است
وقتیکه امید این باشد که یك اداره بهتری ممکن است ایجاد
بشود البته بواسطه احتیاج به پول نباید کلیه پیشرفت محصور و
مسدود بشود معهذا دولت انکلیس از مساعدت در پرداخت این
پول بدون تصویب مجلس امتناع دارد . باید بشاه اصرار
نمود که حقوق و امتیازات ملت را که بنظر ایشان خطرناك است
اعطا بنمایند و هیچ راه امیدی برای ایشان نباید کذاشت که اگر
تا حدی مساعدت هم بکند دولتین مراقبت خواهند کرد
که برایے استقرار اداره کنونی به ایشان تقویت بشود

انقدر که دولت روس بواسطه وضع حاضره دوچار ناملایمات
ومخاطرات سخت است دولت انکلیس نیست . دولت روس
نمیتوانست دائماً مداومت اغتشاش و انقلاب عمومی در شمال
را تحمل بنماید . دولت روس اشتیاق دارد که تأسیسات حریت
جاری و برقرار بکردد و پیشنهادات من برای واقعیت این
امال کواهی است شافی و کافی لیکن دولت روس براین عقیده
ثابت و راسخ است که غیر ممکن و به اعلی درجه خارج از حزم
است که یك خزانه خالی و باقشون و مستخدمین حقوق نکرفته
بتوان یك اداره دولتی داشت

(امضا) نیکلسن

« نمره ۹۶ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در
غره مارس » از طهران غره مارس ۱۹۰۹

رشت — تلکرافی از طرف مجلس شورای وزرا به اعیان رشت
مخابره شده و سواد انرا وزیر امور خارجه برای من فرستاده
تلکراف مزبور مشعر بر رد نمودن سپهدار واخطار به اعیان

است که اگر انها سپهدار را بسمت حکومت بشناسند دولت از
تمام اطراف و جوانب قشون به گیلان گسیل خواهد داشت و
انوقت نه فقط به مقصرین بلکه به اشخاص بیگناه هم صدمه
وارد خواهد شد

مسیو سبلین اظهار میدارد که شورشیان در جاده طرف شمالی
منجیل سنگر بندی نموده اند و هفته قبل غلام پست روس را
توقیف کرده بودند ولی پس از استنطاق او را رها نموده اند
وحرکت کرده

شجاع السلطنه از رشت وارد اینجا شده « بتلگراف ۱۸ شهر
ماضی من مراجعه شود »

(نمره ۹۷)

تلگراف سر نیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ۳ مارس)
از سن پطرزبورغ ۳ مارس ۱۹۰۹

دولت روس یک عده قشون بطرف باکو و سرحد جلفا گسیل
داشته و اوضاع در رشت بحدی تهدید کننده و خطرناک است
که پنجاه نفر قزاق برای محافظت قونسولگری روس به رشت

اعزام شده

« نمره ۹۸ »

تلگراف سر نیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ٤ مارس)
سن پطرزبورغ ٤ مارس ۱۹۰۹

مراسلهٔ از وزیر امور خارجه دولت روس بمن رسیده مبنی
براینکه شصت یا هفتاد نفر سرباز و دو دستگاه توپ مسلسل به
انزلی و رشت فرستاده خواهد شد . یک فروند کشتی جنگی هم
به همراهی جهازی که حامل این دسته قشون است فرستاده
میشود و فرمانده کشتی جنگی مأمور است که اگر در پیاده
شدن قشون شورشیان مخالفت بنمایند کمک جنگی به قشون
بنماید در صورتیکه این دسته قشون برای محافظت اروپائیان
در انزلی و رشت کافی نباشد دسته بزرگتری قشون احتیاطی
در باکو نگاهداشته خواهد شد

چون بدولت روس خبر رسید که عنقریب مجادلهٔ بین قشون شاه و
شورشیان در جلفای ایران در ساحل رود ارس واقع خواهد شد نظر به واقع
بودن جلفای روس عیناً در مقابل ان نقطه یک دسته قشون به ان

محل اعزام خواهد شد و در دهات متعلق بروس اردو خواهند زد
که در صورت رخ نمودن حادثهٔ در انجا حاضر باشند

(نمره ۹۹)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در
۵ مارس) از طهران ۵ مارس ۱۹۰۹

﴿ اوضاع اذربایجان ﴾

مستر راتیسلا جنرال قونسول انکلیس دیروز تلکرافاً راپورت
داده که در سوم شهر حال سیم تلکراف کمپانی تلکراف هند و اروپ
بین تبریز و جلفا قطع شده . مستخدمین کمپانی از قشون چریك شاه
پرستان که در عرض راه هستند خوف دارند ونمیتوانند برای
تعمیر سیم بیرون بروند

مستر راتیسلا نیز اشعار میدارد که عسرت در تبریز شدت
نموده و نان کمیاب است

« نمره ۱۰۰ »

تلکراف سر ادوارد کری به سر جارج بارکلی
از وزارت خارجه ۵ مارس ۱۹۰۹

باید با الصراحه بدولت ایران مفهوم بدارید که اگر بواسطه
اعمال قشون شاه در این اغتشاش کنونی اسیبی بقونسولکری
انکلیس در تبریز وارد بیاید دولت انکلیس دولت ایران را
مسؤل میداند

(نمره ۱۰۱)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در
۶ مارس) از طهران ۶ مارس ۱۹۰۹

﴿ تبریز ﴾

مستر راتیسلا تلکراف میکند که شاه پرستان یورش سختی
به شهر اوردند و با تلفات معتنابهی بکلی عقب نشانده شدند
در ضمن این یورش سواران مراغهٔ از توپخانه باسمنج هم
شهر را بمبارده میکردند ولی هیچ اثری از ان ظاهر نکردید

(نمره ۱۰۲)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری « واصله در
۶ مارس » از طهران ۶ مارس ۱۹۰۹

مستر سیباین بمن اطلاع میدهد که یك کرور فشنك و یك

مقدار کثیری تفنگ که برای رشت حمل شده بود در باکو گرفته شده

{ نمره ۱۰۳ }

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۷ مارس) از سن پطرزبورغ ۶ مارس ۱۹۰۹

مسیو ایسولسکی بمن اطلاع میدهد که اعزام قشون برشت فقط از برای حفظ قونسولگری روس (که تا حال فقط نه نفر مستحفظ داشته) ومحافظت جانی روسها واروپائیها در صورت لزوم است

مسیو ایسولسکی گفت معلوم شده است که بحد کفایت قشون ساخلو از سابق درجانا بوده و بانجهت به عده انها افزوده نخواهد شد . او نیز اظهار داشت که استماع نموده است عین الدوله خط تلگراف کمپانی هند واروپ را قطع نموده ومسیو سبلین برای خسارت یومیهٔ که بواسطه این خرابی سیم متوجه خواهد شد دولت ایرانرا مسؤل قرار داده است

« نمره ۱۰۴ »

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری « واصله در ۸ مارس »

از سن پطرزبورغ ۸ مارس ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف ۶ مارس من

وزیر امور خارجه روس بمن اطلاع میدهد که قزاقیکه برشت اعزام شده برای مدد نمودن به قزاقهای مستحفظین انجا است و انها بجهت حراست جان ومال اتباع روس وسایر خارجه ها در رشت وانزلی برطبق اوامر قونسول عمل خواهند نمود . وزیر امور خارجه روس نیز اظهار میدارد که طبیعتاً قونسول به احتراز از مداخله در مجادلات بین شورشیان ودسته شاه پرستان مداومت خواهد نمود

(نمره ۱۰۵)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۸ مارس » از طهران ۸ مارس ۱۹۰۹

اوضاع اذربایجان — مستر راتیسلا جنرال قونسول تلگرافاً خبر میدهد که شاه پرستان مرند را تصرف نموده اند . چنانچه

دولت روس پیش بینی نموده بود انها اکنون جلفا را تهدید
مینمایند

« نمره ۱۰۶ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۹
مارس » از طهران ۹ مارس ۱۹۰۹

مشهد — ماژورسایکس بروز انقلاب در مشهد را تلکرافاً
خبر میدهد . بازارها بسته وانجمنی تشکیل داده اند . شورشیان
تلکرافخانه را تصرف نموده اند

« نمره ۱۰۷ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۴
مارس) از طهران ۱۴ مارس ۱۹۰۹

راه طهران به رشت تقریباً تا چهل میل به قزوین مانده از
طرف شمال در تحت سلطه و تصرف شورشیان یا ملیون است
درجاده به فاصله های مختلف سنکرها رسم شده
درطهران قدری تشویش حادث شده ولی اکر خطری در پیش
باشد از طرف ملیون نخواهد بود بلکه از طرف قشون شاه پرستان

خواهد بود که عنان انقیاد شان از کف ساقط بشود

(نمره ۱۰۸)

مراسله سرجارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۱۵
مارس » از طهران ۲۲ فوریه ۱۹۰۹

اقا — باکمال افتخار سواد مکتوبیکه از مستر کاردنر کفیل
کنونی ویس قونسولکری رشت درمدت غیبت مستر رابنیو
رسیده لفاً ارسال میشود که مبنی بر راپورت حوادث جدیده
دران شهر است که بعد از مقتول شدن سردار افخم حاکم و دو
نفر از مأمورین جزء منتج به مجزا شدن انجا از تحت سلطه و
قدرت شاه شده

چنانچه در تلکراف شانزدهم شهر حال خودم راپورت
دادم سپهدار راکه قبل از طغیان رشت وارد انزلی شده بود
دسته فایقه در رشت نکاهداشته وحکومت اجبارا به او تفویض
نمودند در بیستم فوریه انجمن ولایتی تلکرافی به پنج نماینده های
عمده خارجه مقیمین طهران مخابره کرده و اظهار نمودند که
ماهیچ نزاعی باشاه نداریم و اشعار داشته بودند که قصد ما

خاتمه دادن به اوضاع حاضرهٔ ایست که مربوط بمسلك مرتجعه
خاصان درباری اعلیحضرت معظم است واسترداد حقوق ملی
خودمان . تلگراف مزبور در خاتمه اخطار نموده بود که
بواسطه توسل ما به اقدامات لازمه برای محافظت خودمان ممکن
است خسارت بجاده رشت به طهران وارد بیاید و تردد دران
مقطوع بشود ولی درهمچه صورتی شخص شاه و ناصحین اومسؤل
خواهند بود

یك غلام سفارت روس که تازه گی از راه رشت مسافرت نموده
راپورت میدهد که ملیون در نقاط مختلفه در جاده مشغول سنگر
بندی بودند ولی هیچ نوع تعرض ومزاحمتی در عبور ومرور در
جاده نمی نمایند واگر شاه فقط پیروی صلاح اندیشی سپهدار را
نموده و برای انقیاد و اطاعت ان شهر اقدامی ننماید احتمال تعرض
من بعد هم در تردد نمیرود

چند صد نفر قشون از طهران حرکت نموده ولی هنوز از قزوین
تجاوز ننموده اند

(امضا) جارج بارکلی

ملفوفه درنمره ۱۰۸

مکتوب مستر کاردنر کفیل ویس قونسولگری به
سر جارج بارکلی

ازرشت ۹ فوریه ۱۹۰۹

اقا - باکمال افتخار راپورت میدهم که دیروز هشتم شهر
جاری طرف چهار بعدازظهر یك دسته اشخاص مسلح ازخانه
معزالسلطان برادرزن سردار منصور خارج شده وبطرف دارالحکومه
حرکت نموده و دفعتاً به سربازان مستحفظ انجا شلیك نمودند .
بعضی ازانها جواب شلیك را دادند وجنك درگرفت . بالاخره
سربازان بزودی مغلوب شدند و شورشیان دو عراده توپ را
تصرف نموده و بطرف دارالحکومه شلیك کردند . درهمان
حین انها بعضی از خانه های اطراف و اندرون را که پشت انجابود
اتش زدند و یك عده از انها به معابر عمده رفته و برای تهدید
مردم به هوا شلیك نموده و تمام سربازان ساخلو را خلع
سلاح کردند

در حین وقوع اعمال فوق یك دسته دیگر از شورشیان به باغ

مدیریه که سردار افخم حاکم وسردار معتمد وسردار همایون برای
صرف نهار به انجا رفته بودند رفتند . شورشیان بواسطه
انداختن یك بمب ورود خود را اعلام داشته و پس از ان داخل
باغ شدند

در باب واقعات متعاقب ان بحدی روایات مختلف است که
حصول به حقیقت امر غیر ممکن است ولی نتیجه این شده است
که حاکم بضرب گلوله مقتول گردیده و ان دو نفر دیگر را
نوکرانشان با حال بدتر از مردن بمنازلشان بردند

از قرار مذکور عده مقتولین تقریباً بیست نفر است که دو
نفر از انها از دسته شورشیان بوده . از جمله مقتولین
عمده مستشار دفتر پیشکار مالیه گیلان و اعزاز الممالك ماموری
که تازگی از طرف دولت از طهران اعزام شده بوده اند

من نیز متاسفانه فوت خاص اقا فراش ویس قونسولگری
را اطلاع میدهم ولی تا حال نتوانسته ام کشف بنمایم
بچه جهت

مؤسس وسردسته این هیجان معز السلطان و برادرش کریم

خان هستند . معزی الیه (کریم خان) دوسه روز قبل
بدون اینکه کسی بفهمد وارد رشت شد

سیم تلگراف قطع شده بود و باین جهت من دست رسی به
وسایل مخابره نداشتم .

امروز صبح شهر ارام بود ودر عرض روز هیچ اغتشاشی واقع
نشد . مستحفظین ملی در معابر قراول میدهند . یك انجمن
موقتی تشکیل داده شده که به امورات شهر رسیدگی بنمایند
وانجمن مزبور سردار معتمد وسردار همایون را مشترکاً به
حکومت موقتی انتخاب نموده . به اضافه بیان نامهٔ توزیع نموده
مشعر براینکه مردم هیچ واهمه وخوفی نداشته باشند وهیجان
فقط برای طرفیت با مامورین دولت بوده

« امضا » هابر گاردنر

« نمره ۱۰۹ »

مراسله سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۵
مارس) از طهران ۲۳ فوریه ۱۹۰۹

اقا رجوع بتلگراف دوازدهم شهر جاری خودم باکمال افتخار

سواد بیان نامه فرقه ملیون طهران در خصوص مسئله استقراض
و امتیازات خارجه را لفاً ارسال میدارم

چنانچه در تلگراف ۲۶ شهر ماضی خودم راپورت داده ام
شرحی باین مفاد هم از طرف ملیون تبریز بقونسول انجا نوشته شده
بود و ملیون اصفهان هم برای هر استقراضی که بتوسط شاه بدون
تصویب مجلس بشود اعتراض و پرتست نموده اند

(امضا) جارج بارکلی

ملفوفه در نمره ۱۰۹

بیان نامه جماعت ملیون طهران به مسر جارج بارکلی

در تعقیب اعلان متحد المالی که قبل از این از طرف انجمن
شوروی اذربایجان و اخیراً از طرف انجمن اصفهان به جنابعالی
تقدیم شده که بدولت متبوعه خودتان برسانید ما صاحبان امضای
ذیل که نمایندگان دسته مشروطه خواهان پایتخت هستیم با کمال
افتخار خاطر محترم را مستحضر میداریم که چون ایران دولت
مشروطه شناخته شده و چون هر پیشنهادی برای استقراض
یا امتیازی برطبق مواد ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ قسمت اول قانون اساسی

باید بدواً به مجلس تقدیم شده و رأی مجلس اتخاذ بشود به این جهت
ما یك نوبت دیگر با کمال افتخار بجنابعالی اظهار میداریم که هر قرض
یا مساعدت مالی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم از طرف یك
دولت خارجهٔ یا ادارات تجارتي یا صرافی یا افراد در عرض مدت
انفصال پارلمان بدولت علیه داده بشود ملت خود را برای ان
مسؤل ندانسته و بهیچوجه خود را عهده داران نمیدانند و هر نوع
شرایطی برای هر امتیازی قرار داده بشود برای اجرای ان خود را
مجبور نخواهد دانست

لهذا از جنابعالی استدعا مینمائیم که مرحمت فرموده مواد
مذکور قانون اساسی را ملاحظه نموده و بزودی مراتب فوق را
بسمع دولت خودتان و تجارتخانه های در مملکت خودتان که در
اینمسئله دخیل هستند برسانید که هیچ اعمال غیر قانونی در ائیه
روابط حسنه ملی و تجارتی دو مملکت را مختل ندارد

تشکرات خود را مساعدتاً برای اقداماتیکه لطف کرده در
اینمسئله بعمل خواهید اورد تقدیم میداریم از جنابعالی تمنی مینمائیم
که احترامات فائقه را قبول بفرمائید و غیره . . .

طهران ۱۵ محرم ۱۳۲۷ (مطابق ۷ فوریه ۱۹۰۹)

(امضای ۳۱ نفر در ذیل)

(نمره ۱۱۰)

مراسله سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۱۵ مارس »

از طهران ۲۵ فوریه ۱۹۰۹

آقا -- با کمال افتخار خلاصه وقایع ماهانه معمولی اتفاقیهٔ در ایران در عرض چهار هفته ماضی را لفاً ارسال میدارم

« امضا » جارج بارکلی

ملفوفه در نمره ۱۱۰

خلاصه وقایع

طهران

کابینهٔ که بی تغییر باقی مانده از قرار ذیل مرکب است

رئیس الوزرا و وزیر داخله	مشیر السلطنه
وزیر امور خارجه	سعد الدوله
وزیر جنگ	سپهسالار
وزیر عدلیه	نظام الملك

وزیر معارف و فواید عامه	مهندس الممالك
وزیر تلگراف	مخبر الدوله
وزیر دربار	سلطانعلی خان « وزیر دربار »
وزیر تجارت	مفاخر الملك
وزیر مالیه	قوام الدوله

توجه عمده در اوضاع وزارتی مجتمع و مصروف نزاع بین سپهسالار و سعد الدوله است که میتوان از آن کوشش و مبارزت بین دو نفوذی که در اطراف شاه کار میکنند تعبیر نمود به این معنی که نفوذ مرتجعین فاش از یك طرف و نفوذ آزادیخواه معتدل از طرف دیگر در مخاصمه اند ولی هیچ کدام از طرفین تا حال موفقیت کامل حاصل ننموده اند

مراسم عزاداری معمولی محرم امسال بواسطه کسادی پول و خوف اغتشاش خیلی تخفیف داده شد . تعزیه خوانی مرسومی در تکیه دولتی بموقع اجرا گذارده نشد ولی فقط بطریق خیلی مختصر تری در باغ شاه انجام داده شد

شورش در رشت تا حد کثیری باعث تشجیع و جرئت ملیون طهران شده

و از ۱۳ فوریه بازارها کم و بیش بسته بوده . عده متحصنین
درسفارت کبرای عثمانی و شاهزاده عبد العظیم تا حد کثیری زیاد
شده و هیجان خیلی بیشتر عمومیت حاصل نموده . یك احساس
تشویش عمومی شهر را فرا گرفته . عدم اطاعت مردم بی
شبهه در تزاید است و ملیون شروع به اشاره و کنایه نموده اند که
حتی در صورت اعطای مشروطه هم تغییر سلطان لازم است

از زمان بسته شدن بازار دولت بتوسط نظمیه اقدامات فوق
العاده راجع به تمشیت نموده است . قراول گشتی بسیار دیده
میشود و سرباز و ژاندارم در بازار و معابر عمده گماشته شده . برای
تهدید مردم که دکاکین خود را باز کنند چهار نفر از کسبه را
علناً چوب زدند ولی این تشدد منتج به بسته شدن یك مقدار
دکاکین زیادتری شد . در ۲۳ فوریه سه نفر را به اتهام اینکه
قصد بمب انداختن داشته اند دستگیر نمودند . یك نفر از انها
را بدون محاکمه مقتول نموده و نعش او را نزدیك دروازه باغ
شاه اویختند که یك نوع اخطار و تهدیدی برای مردم بشود
دو نفر دیگر اکنون درتحت استنطاق هستند و مجاهدتی شده

است که اشخاص دیگری را هم دخیل دراین تهمت بنمایند .
شخص مقتول و یکی از مصاحبینش در ماه ژوئن ماضی در
سفارت انگلیس پناهنده بودند و چنانچه تلگرافاً راپورت دادم
دراینموضوع بدولت ایران اظهارات نموده ام این واقعه مردم
را بسیار متغیر نموده چون عقیده انها بر این است که انشخص
به تهمت تقصیر جعلی به قتل رسیده

در ۲۴ فوریه یك فدائی را در محضر عامه مقتول نمودند ظاهراً
به قصد اینکه باز بیشتر مردم را تخویف بنمایند

مرتجعین هر نوع افواهی را در باب فلاکت ملیون تبریز اشاعه
میدهند و تصرف تبریز را قریب الوقوع میدانند . اگر چه
استعداد نظامی درتحت امر شاه برای دفع هر نوع هیجانی در پایتخت
که بدون کمك از خارج واقع بشود باید کافی باشد معهذا ارتجاعیون
برای احتمال انقلاب درانجا و سوء اطمینانی که کلیتاً به حیثیت
خودشان دارند بی شك در تزلزل هستند . هیچ نوع علائم
اعطای مشروطه از شاه مشهود نیست و علی الظاهر امیدوار
به تسلیم عاجل تبریز است که بعقیده او باعث انحطاط هیجان ملیون

خواهد شد

محاکمه اشخاصیکه متهم به شرکت در سوء قصد به شیخ فضل الله بودند منتج به استخلاص تمام محبوسین شد بجز یك نفر که هنوز محاکمه او خاتمه نپذیرفته

فرمانفرما هنوز در طهران است و او بیکی از اعضاء سفارت انکلیس اطلاع داده بود که رأی قطعی خودرا براین قرار داده که به اصفهان نرود . سردار معتضد معاون او در ٤ فوریه به طهران رجعت نمود ولی دوروز بعد از ان مجدداً عزیمت نمود که در قم بقشون تجهیزه ملحق بشود

سالار اشرف یکی ازخوانین بختیاری که بر علیه اصفهان فرستاده شده بودهم به طهران مراجعت نمود ولی مجدداً بعزم قم حرکت نمود

قریب چهار صد نفر از فوج همدان که برای مقابلی به تبریز اعزام شده بودند ظاهراً برای بی میل بودن به تحمل مشقت این مأموریت به طهران مراجعت نمودند

بتاریخ ٢٤ فوریه ١٩٠٩

(امضا) اسمارت

مشهد

ماژر سایکس در ١٧ فوریه تلکرافاً خبر داد که یك جمع کثیری راه زنان فارس ازصحرا عبور نموده و طبس را تهدید مینمایند حکمران در صدد اعزام یك عده قشون به انجا است . راه یزد مسدود شده

کرمان

یك دسته سارقین در اوایل ژانویه در کرمانشاه بطرف جاده یزد جمع شده بودند بقصد اینکه راه را بر قافله حامل اسلحه و پول نقد بانك به بندند . یك استعدادی اعزام شد که انها را مجبور بعقب نشستن نمود و قافله بسلامت عبور کرد

قونسول انکلیس در ١٦ فوریه تلکرافاً راپورت داد که دسته ملی قوت کرفته و انقلاب قریب الوقوع است حکومت از این خوف دارد که بمحض اینکه مردم ملتفت اینمسئله بشوند هیجان بنمایند

یزد

حاکم جدید عدل الدوله در ٢٣ ژانویه وارد شد

در عرض ماه ژانویه طرق به یزد در دست سارقین مانده بود

اکرچه کاه بکاهی یك قافلهٔ که به اتفاق مستحفظ حرکت کرده عبور نموده است ولی همیشه اینطور نبوده . تعداد دسته های سارقین بعضی اوقات به صد نفر میرسد . نا امنی کامل منتشر است وحوزه پارسیان پیوسته درخوف صدمه وتعرض باقی هستند . در ۱۱ فوریه قریب صد نفر زن و مرد و اطفال پارسی از سکنه مزارع اطراف تفت خود را در تلکرافخانه انکلیس افکنده و تقاضای تأمین نمودند همینکه در اینموضوع بحکومت نوشته شد برای نقل مکان نمودن پارسیان به محله پارسیان در شهر ترتیبات داد . از قرار راپورت قریب دویست نفر بختیاری در ۲۰ ژانویه تقریباً به سی میلی طرف جنوب شرقی یزد وارد شده اند . ظاهراً حکومت یك استعدادی فرستاد که تفنیهائیرا که پارسیان از انها شاکی بودند مقهور بنمایند ولی جنك مختصری واقع شد که نتیجه ان مظفریت تفنیها بود . وقتیکه از تفنیها استفسار شده بود که چه میخواهند جواب داده بودند « تأسیس مشروطه » . خبر این جواب ظاهراً حاکم و اهل شهر را مضطرب نموده . حاکم واعیان متابعین خود را تحت سلاح اورده سنکر بندی نموده

و توپ های مندرس را استوار کردند . حتی قراولهای منازل اروپائیانرا هم جلب نمودند ولی پس از ایراد و اظهار ویس قونسول انکلیس انها را عودت دادند . از قرار مذکور تفنیها بموجب احکام از نجف عمل مینمایند

(کرمانشاه)

کاپتان هاورت در ۲۰ فوریه راپورت داد که مجتهد اعظم همدان به او اطلاع داده است که علمای عمده کربلا به من تعلیمات داده اند که از تمام قونسولها خواهش بنمایم به سفارتهای خودشان اعلام بدارند که خبر پول قرض دادن دولتین بشاه به ما رسیده شاه بهیچوجه حق استقراضی ندارد واختیار این مسئله محول به مجلس ملی است که قایم مقام کنونی ان انجمن ایالتی اذربایجان است وبرای هر مبلغی که به شاه پرداخته بشود ملت بهیچوجه مسؤل نخواهد بود . مرتجعین همدان همینکه انقلاب رشت واقدام مجتهد اعلم را مسموع نمودند نزد مجتهد مزبور رفته و به او اطلاع دادند که ماهم خواهان مشروطه هستیم . مجتهد اعلم به کفیل حکومت اظهار داشته است که اکر او نمیتواند بشهر بیاید و حکم

رانی بکند خودش حاضر است که حکومت اشخاص خواهان مشروطه را بعهده بکیرد محتمل است که انجمن ولایتی بزودی تشکیل داده بشود

شیراز

از مجادلهٔ قوام الملك باسید لاری هنوز نتیجه کاملی حاصل نشده

ظاهراً آصف الدوله فرمانفرما کم بلکه هیچ قدرت ندارد اداره اموراغلب در دست سردارفیروز است . اشتهارات مکرره بوده است که قصد بروز شورشی برعلیه ایالت هست ایالت در ضمن یك ملاقاتی که با مستر بیل نموده اظهار داشته است که نهایت جدوجهد را در ختم نمودن دعاوی انکلیس دارد ولی عقیده مستر بیل بر این است که هیچ نوع امید استرداد مال التجاره منهوبه تجار انکلیس را نمیتوان داشت مکر اینکه غرامت انها مستقیما ازایالات فارس دریافت بشود واین هم مسئلهٔ ایست که ایالات از عهده کرفتن ان امتناع دارد

خلیج فارس

بوشهر

سید عبدالحسین لاری شرحی به یکی ازملاهای عمده بوشهر نوشته و در ان اشاره نموده است که باقوام جنك نموده واو را بکلی مغلوب کرده واشعار داشته است که پرداخت مالیات را در لار اکیداً غدغن نموده است

(امضا) مارژ سایکس اتاشه میلیتر

(نمره ۱۱۱)

مراسله سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۵ مارس)

ازطهران ۲۵ فوریه ۱۹۰۹

اقا — در تعقیب مشروحه مورخه ۲۶ شهر ماضی خودم با کمال افتخار راپورت میدهم که وضع اصفهان بدون تغییر باقی است . شهر ارام است و انتظام بنحو رضایت بخشی مستقر است

مذاکرات مابین صمصام السلطنه و خوانین بختیاری که از طهران رفته و حالا درقم هستند در کار است واکرچه روایات مختلف است ولی اینمسئله مسلم است که هنوز قرارداد صریحی بین انها داده نشده . هیچیك ازقشونیکه شاه اعزام داشته ازقم تجاوز ننموده اند . شاهزاده فرمانفرما در طهران

مانده است

از قرار مسموع صمصام السلطنه با صولت الدوله ایلخانی قشقائی
در شیراز مشغول مذاکره بوده ولی تا حال جنبشی از طرف
صولت الدوله مشهود نکردیده . چند روز قبل صمصام
سوء ظن حاصل نموده بود که مخابرات بین طهران وشیراز بدون
اینکه علی الرسم بتوسط اداره ایرانی اصفهان باشد مستقیماً میشود
تهدید نموده بود که سیم تلکراف را قطع خواهد نمود و من
به جنرال قونسول انکلیس تعلیمات دادم که بطریق
غیر رسمی او را از وخامت این عمل تهدید و منع نماید
صمصام در جواب پیغام مستر کرهم اظهار داشته بود
که میخواهند در عرض چند روزه اتیه در تمام مخابراتی
که به شیراز میرود نظارت داشته باشد با این اختیار که
هرکدام را موافق مذاق ندید توقیف نماید . او نیز اظهار
نموده بود که اکر با این ترتیب موافقت نشود هرکاه سیم قطع بشود
کلیه مسؤلیت ان را از عهده خود ساقط میداند . پس از
مشاوره با مستر بارکر قرار براین شد که اکر دولت ایران تقاضای

تسهیلات غیر معمول برای مخابره با شیراز بنماید که صمصام با ان
مخالفت داشته باشد ان تقاضا رد بشود علیهذا مراتب مصوبه را
به صمصام السلطنه اطلاع دادند

(امضا) جارج بارکلی

مجدد پس از تحریر شرح فوق بمن اطلاع رسیده که صمصام السلطنه
با اطمینان فوق الذکر قناع نشده و به جنرال قونسول انکلیس
اطلاع داده که اداره تلکرافی هند و اروپ باید بنماینده او اجازه
بدهند که تمام تلکرافاتیرا که از طهران به شیراز بتوسط اداره
تلکرافی انکلیس در اصفهان مخابره مینمایند تفتیش بنماید .
پس از مشاوره با مستر بارکر من در صدد اطلاع دادن بدولت
ایران هستم که من خودم را مجبور دیدم به اداره تلکرافی
مزبور صلاح اندیشی بنمایم که بتقاضاهای صمصام موافقت
بنمایند

ج . ب

﴿ نمره ۱۱۳ ﴾

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۵
مارس) از طهران ۲۵ فوریه ۱۹۰۹

اقا — در تعقیب مشروحه مورخه ۲۷ شهر ماضی خودم
با کمال افتخار راپورت میدهم که در اوایل این ماه
عین الدوله عنوان نمود که با نمایندهای انجمن ایالتی تبریز مذاکرات
صلح بنماید . لیکن از این مذاکرات نتیجه حاصل نشد چون
طرفین بواسطه خوف خیانت و خدعه در فرستادن نماینده
بی میل بودند

در ۶ شهر حال یك مجادلهٔ كه حاوی فی الجمله اهمیتی بود
در خارج شهر واقع شد كه درضمن ان تلفات ملیون ۶ نفر بود
و تلفات شاه پرستان كه بالاخره عقب نشانده شدند ۱۴ نفر

در عرض ماه قشون شاه پرستان در كاملاً محصور نمودن
تبریز موفق شدند سه جاده به جلفا و همدان و قزوین را قره داغیها
و قشون صمد خان حاكم مراغه و عین الدوله مسدود نموده اند .
بنابراین اذوقه در شهر كمیاب شده و انتظار نیست كه انبار
غله بیش از شش هفته دیگر دوام بنماید . در ۲۲ شهر حال قشون
ملیون مجاهدت سختی برای افتتاح راه جلفا و استخلاص دسته
قشون ساخلو مرند نمودند ولی پس از یك حملهٔ به قره داغیها در

الور قشون تجهیزه بدون نیل بمقصود مراجعت به تبریز نمودند
هواخواهان درباری درباغ شاه بتازگی خیلی اعتماد دارند كه
تبریز درهمین روزها تسلیم خواهد شد ولی بموجب تمام اطلاعاتی
كه از مستر راتیسلا بمن رسیده واضح است كه تخمین عده قشون
در تحت عین الدوله حاوی اغراق بسیار است و بعقیده مستر
راتیسلا تصرف شهر بوسیله یورش برای انها غیر ممكن است .
امكان دارد بواسطه قحطی و فقدان اذوقه انشهر تسلیم بشود ولی
از مسلمیات است كه تا زمانیكه اذوقه انها دوام بنماید خودداری
نموده و مقام خود را نگاه خواهند داشت چون ملیون میدانند كه
اگر یك دفعه رحیم خان داخل شهر بشود نمیتوانند امید هیچ
رحم و مروتی از او داشته باشند

از قرار راپورت در نواحی اطراف ارومیه هم جنك دركار است
وضع تجار در تبریز خیلی بد است و تجار انگلیسی از خسران
كلی كه بواسطه مسدود بودن راه جلفا برای پست و مال التجاره
اروپا به امورات انها وارد امده شكایت بمستر راتیسلا برده اند

(امضا) جارج باركلی

مجدد — ۲۶ فوریه — الان مکتوبی از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز بمن رسید که سواد انرا لفاً تقدیم میدارم

ج ب

ملفوفه در نمره ۱۱۲

مکتوب مستر راتیسلا جنرال قونسول به مر جارج بارکلی

از تبریز ۷ فوریه ۱۹۰۹

اقا — از قرار معلوم در جنك پنجم فوریه تلفات از طرف ملیون بالنسبه خیلی زیادتر از انکه بدواً تصور میشد بوده . حصول تعداد واقعی ان مشکل است ولی بعقیده من مجموع عده مصادمین مقتول و مجروح و مفقود تماماً پنجاه نفر بوده . این جنك مختصر بجز عقب نشستن شاه پرستان تا اردوی خودشان در سردرود که بهر صورت شب را مجبور به معاودت بانجامیبودند منجر به نتیجهٔ نکردید . از اینرو فقدان دیسیپلین و تسلط کافی ملیون و با سستی و فتور جنکیدن انها در هر مجادلهٔ که خارج از سنکرهای خودشان واقع بشود مستفاد میکردد

بعضی از افراد قشون عین لدواه از باسمنج در این جنك شرکت

نمودند و از قرار مفهوم یك عده از انها الحال موقتاً به قشون صمد خان ملحق شده اند

محقق نیست که ایا رحیم خان شخصاً در این معرکه داخل شده یا خیر ولی پسر او با یك استعدادی از قره داغیها در حوالی سمت شرقی راه جلفاست وقشون صمد خان که از جانب غربی بطرف سردرود متفرقند با مشار الیه اتصال دارند و باعث ناامنی جاده مزبورند

در حقیقت حالا تبریز عملاً محاصره است . هیچ اذوقهٔ نمیتواند داخل شهر بشود اشجار میوه باغها را برای سوزاندن بریده اند و اکر چه عجالتاً مقدار کافی غله برای خوراك اهالی موجود است ولی احساس تضییق وسختی به طریق مختلف میشود عدم رضایت معتنابهی درطبقه تجار که هیچ معامله وداد وستدی ندارند احاطه دارد و با وجود این اتصال مطالبه اعانه از انها میشود و انهم برای مصرفی است که تا وقتیکه انها وسایل و مایهٔ دارند نمیتوانند از پرداخت ان امتناع بنمایند

مالیه ملتیان چندان امید بخش نیست و مسئله در این است که تا چه مدت توانا خواهند بود که در پرداخت حقوق قشون

خودشان مداومت بنمایند . سهم عایدات انها از داره تلکراف
هند واروپ درماه ژانویه فقط هزار و دویست تومان شد در
صورتیکه بتازکی وجه اعانهٔ هم از رفقای خودشان به انها
عاید نکردیده . ضمناً خیلی کم پول هم از شهر خارج میشود
ومن تصور نمیکنم احتمال فوری اختلالی برای فقدان پول باشد
عقیده عمومی براین است که شاه پرستان بهمین زودیها اقدام
در تصرف شهر بوسیله یورش خواهند نمود ولی در موفقیت
انها شك است واکر محاصره شهر ومسدود بودن طرق تادو
سه ماه باقی بماند احتمال کلی میرود که ملیون را مجبور به تسلیم
بنماید . ازطرف دیکر مشکل شاه بوضعی باشد که تا یك
همچه مدتی بتواند قشون خود را مجموع نکاهدارد

« امضا » راتیسلا

﴾ نمره ۱۱۳ ﴿

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادواردگری « واصله در ۱٦
مارس »
از طهران ۱٦ مارس ۱۹۰۹

دیروز شاه مسیو سبلین را بدربار احضار کرد

در جواب تقاضائی که ان اعلیحضرت برای صلاح اندیشی
نموده بود مسیو سبلین اظهار داشته بود که اکر ان اعلیحضرت
به تشکیل یك مجمعی از نمایندههای فرق وطبقات مختلف در
طهران برای اعماق نظر در اوضاع که (پیشنهادی است که
وزیر امور خارجه به اعلیحضرت معظم عرض و تقدیم داشته بود)
موافقت بنماید احتمال ان میرود که کشمکش حاضره را مرتفع
بدارد . ان اعلیحضرت وعده نمود که به این پیش نهاد
موافقت بنماید . سعد الدوله بمن اطلاع میدهد که او این پیش
نهاد را بشاه به این امید نموده است که بلکه از ان مجمع یك رأی
متفق عالی در مساعدت وتأیید یك مشروطهٔ بتوان تحصیل
نمود . چنانچه ترکیب این مجمع مثل ان مجمع مشاوره استهزا
امیز ماه دسامبر نباشد وملیون در حضور باین مجمع راضی بشوند
بعضی نتایج مفیده را میتوان امیدوار بود . سعد الدوله
بمن اظهار میدارد که او از اهمیت ترکیب این مجمع واقف است

﴾ نمره ۱۱٤ ﴿

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادواردگری (واصله در

۱۶ مارس) از طهران ۱۶ مارس ۱۹۰۹

﴿ أوضاع اذربایجان ﴾

مستر راتیسلا جنرال قونسول انکلیس تلکرافاً خبر میدهد که شاه پرستان جلفای ایرانرا تصرف نمودند . راپورت داده شده است که سکنهٔ انجا از رودخانه عبور نموده وبخاك روسیه رفته اند

﴿ نمره ۱۱۵ ﴾

تلکراف سر ادوارد کری به سر نیکلسن

از وزارت خارجه ۱۷ مارس ۱۹۰۹

من دیروز با شارژدافر روس صحبتی داشتم مشار الیه اظهار نمود بحدی متوحش است که اکر غارتکران شاه پرست بخواهند در جلفا در پیش چشم روسها ازنها و اطفال راقتل عام بنمایند یحتمل مداخله دولت روس درامور ایران حتمی الوقوع بشود

درجواب من اظهار داشتم بیم ان است که هنوز شاه ارزومند وقوع مداخله روس باشد چون ان مؤید اعلیحضرت معظم تصور خواهد شد . عقیده قطعی من براین است که اکر یك مرتبه دولت روس بر ان اعلیحضرت تصریح بدارد که ازمداخله بهیچوجه

انتفاعی متوجه ایشان نخواهد شد بلکه ازهرجهت احتمال میرودکه بواسطه عدم لیاقت وکفایت او درحکمرانی مملکتش منتج بانفصال او از سلطنت بشود اعلیحضرت معظم بدون فوت وقت اعلان یك مشروطهٔ خواهد نمود که نتیجه انی ان التیام وانحطاط اوضاع درتمام ایران خواهد بود

بدون توصیه در تعقیب یك همچه روشی من پیشنهاد نمودم که اکر به عقیده مسیو ایسولسکی اقدام سلامت و مطمئنی است واکر مقتضیات قطعاً اینمسئله را لازم میدارد دویست هزار لیره ازوجه قرضه سهمی دولت روس ممکن است فوراً پرداخته بشود پس از ان همینکه تمام قرضه را مجلس تصویب نمود سهمی ما تأدیه شود . درباب تعیین وزرای شاه من باعهده کرفتن مسؤلیتی که از اتخاذ یك همچه روشی تولید خواهد شد مخالفت دارم ولی امکان دارد که قرض را مشروط به تغییر هیئت وزراء و نامزد شدن وزرائی که محل وثوق باشند نمود پس ازانکه مطلع شدیم که شاه چه اشخاصی را بوزارت جدید خود انتخاب نموده انوقت ما میتوانیم درك بنمائیم که ایا شرط مزبور بطریق مرضی بموقع

اجرا گذارده شده یا خیر

﴿ نمره ۱۱۶ ﴾

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)
از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

اوضاع بندر عباس — تلگراف مورخه دیروز جنرال قونسول دولت انگلیس مقیم بوشهر حاکی است که بواسطه فشار مجتهدین نجف وسادات لارستان ملتیان بندر عباس زمام اختیار حکومت را در کف گرفته و گمرك خانه را تصرف کرده اند . جنرال قونسول مزبور از صاحب منصب ارشد بحری تقاضا نموده است که یك فروند کشتی جنگی برای حفظ منافع انگلیس به بندر عباس بفرستند

﴿ نمره ۱۱۷ ﴾

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)

از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

بندر عباس — جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر امروز .

تلگرافاً راپورت میدهد که بموجب اطلاع واصله از قونسول انگلیس یك فروند کشتی اعلیحضرتی دیروز به بندر عباس رسیده
ملیون رئیس بلژیکی گمرك را مخیر نمودند که یا در استخدام ملت باقی بماند و عایدات را به ملیون بپردازد یا از انجا حرکت بنماید . علیهذا رئیس گمرك خارج شد . همه کس مسلح است و دستجات مسلح اتصال از داخله وارد میشوند ، حاکمی که از فرقه ملیون است فعلاً نظم را کاملاً مستقر داشته است

﴿ نمره ۱۱۸ ﴾

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)
از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

بندر عباس — تلگراف ذیل به جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر راجع بتلگراف ۱۷ مارس خودش مخابره شده است : —

« قایق جنگی فقط در صورتی در بندر عباس توقف نماید که قونسول انگلیس اتباع دولت انگلیس را در خطر بداند

البته قشون بحریرا فقط در صورت احتیاج فوق العاده پیاده خواهند نمود »

﴿ نمره ۱۱۹ ﴾

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)

از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

بندر عباس — جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر در طی تلگرافی مورخه دیروز راپورت میدهد که ملیون کارگذار بندر عباس را بحکومت انتخاب نموده اند

﴿ نمره ۱۲۰ ﴾

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)

از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

تلگراف ذیل از جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر بمن رسیده : —

« نظر باخبارات امروز از بندرعباس من درباب اوضاع اینجا با همکار روسی خودم مذاکره نموده ام . اهالی تا حال در پیروی تعلیمات ملاهای ملی مردد بوده اند ولی حالا محتمل است در تعقیب سرمشق ملیون بندر عباس قیام بنمایند . حاکم یک وجود ناقصی است وفعلاً هم غایب است . قشون

ساخلو عبارت از دویست نفر سرباز ایرانی از اصفهان است و نباید انتظار داشت که انها به اداره گمرک یا مأمورین محلی هیچ تقویت مهمی بر علیه دسته ملی بنمایند . بلحاظ امکان هرج و مرج عمومی ما این مسئله را مقرون به حزم میدانیم که یک فروند کشتی جنگی دراینجا یا در یک مسافتی که بسهولت به آن دسترس باشد داشته باشیم که حفظ منافع ما را بنماید اگرچه عجالتاً دلیلی برای خوف صدمه و تعرض عمدی خارجه ها موجود نیست

البته جنابعالی تدقیق درانمسئله خواهید نمود که ایا نظر به مرهون بودن عایدات گمرک بوشهر فعلاً نزد ما هیچ اقدام مخصوصی لازم خواهد بود یا خیر »

(نمره ۱۲۱)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۸ مارس)

از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

بندر عباس — درجواب تلگراف ۱۷ مارس جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر من ازقرار ذیل تلگراف نموده ام : —

« قونسول انگلیس باید به ملیون اطلاع بدهد که عایدات گمرکات خلیج

نزد دولت انکلیس مرهون است و باید از انها تقاضا بشود که
عایدات کمرك بندر عباس را به قونسولکری مسترد بدارند که
با مراقبت قونسولکری منحصراً بمصرف تأدیه فرع قرضه های
دولت انکلیس برسد . ممکن است خاطرنشان انها بشود که
وقتیکه ملیون تبریز ملتفت شدند که عایدات کمرك انجا نزد دولت
روس رهن است دیکر مداخلهٔ دران ننمودند
من درصدد اطلاع دادن بدولت ایران هستم که مطالبه عایدات
کمرك را من از بابت فرع قرضه خودمان مینمایم و حقوق کمرکی که
تجار انکلیسی به ملیون پرداخته اند کاملاً تأدیه شده محسوبست
و انها بری الذمه اند

(نمره ۱۲۲)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۱۹ مارس)
از سن پطرزبورغ ۱۹ مارس ۱۹۰۹
به عقیده مسیو ایسولسکی مغتنم است که در موقع پیشنهاداتی
که نماینده کان در طهران بشاه مینمایند ادی الاقتضا این عقیده راهم
منضم بنمایند که ناصرالملك که فعلاً در پاریس است به طهران

احضار بشود

(نمره ۱۲۳)

تلکراف سر ادوارد کری به سر نیکلسن
از وزارت خارجه ۱۹ مارس ۱۹۰۹
ناصرالملك
رجوع بتلکراف مورخه امروز شما
من موافقت دارم که احضار ناصرالملك به ایران صلاحیت دارد

(نمره ۱۲۴)

تلکراف سر ادوارد کری به سر جارج بارکلی
از وزارت خارجه ۱۹ مارس ۱۹۰۹
تعلیماتیرا که بجنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر بموجب راپورت
مندرجه در تلکراف ۱۸ شهر حال خودتان داده اید تصویب مینمایم

﴿ نمره ۱۲۵ ﴾

تلکراف سر ادوارد کری به سر جارج بارکلی
از وزارتخارجه ۲۰ مارس ۱۹۰۹
رجوع بتلکراف ۱۸ شهر حال شما من از اداره بحری تقاضا

نموده ام که یك فروند قایق جنکی به بوشهر فرستاده بشود با
تعلیماتیکه در مدت طغیان انقلاب تمام خارجه هارا محافظت بنماید
من نیز تقاضا نموده ام که همین قسم تعلیمات به قایق جنکی که
به بندرعباس اعزام شده داده بشود

(نمره ۱۳۶)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۳
مارس) از طهران ۲۲ مارس ۱۹۰۹

بموجب تلکراف جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز جلفا
هنوز در تصرف ملتیان است لیکن قشون شاه پرستان تمام
قراء حوالی را غارت نموده واتش زده اند

(نمره ۱۳۷)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در ۲۲
مارس » از طهران ۲۲ مارس ۱۹۰۹

بموجب یك تلکرافی از کنفیل ویس قونسولکری رشت قزاق
روسی برای ازدیاد مستحفظین قونسولکری وارد شده

(نمره ۱۳۸)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در ۲۲
مارس » از طهران ۲۲ مارس ۱۹۰۹

تلکراف امروز من در باب اوضاع جلفا

بنا بر حس بشریت من و مسیو سبلین مراسله سختی بدولت
ایران نوشته و تأکید نموده ایم که شاه احکام قطعی مستقیم به
رحیم خان صادر بنمایند که از جنك با این قواعد وحشیانه
احتراز نماید

(نمره ۱۳۹)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در ۲۳
مارس » از طهران ۲۳ مارس ۱۹۰۹

تلکراف ذیل از کنفیل جنرال قونسول کری انکلیس مقیم بوشهر
رسیده .

« امروز سید مرتضی اهرمی از طرف ملیون بطریق مسالمت
مهام حکومت را بتصرف در اورد . برای این قصد یك عده
تفنك چیان تنکستانیرا وارد شهر نمود . مسئله تصرف کمرك

موضوع بحث است ولی تا حال مداخلهٔ در این باب نشده . من
در صدد اطلاع دادن به سید مزبور هستم که گمرکات نزد ما
مرهون است . حاکم هنوز غیبت دارد . مأمورین محلی عمده
مستعفی شده اند »

« نمره ۱۳۰ »

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۲۴
مارس » از طهران ۲۴ مارس ۱۹۰۹

شاه ومشروطه — رجوع بتلگراف ۱۶ شهرجاری من —
ازتشکیل مجمع منظوره اعلیحضرت شاه واضح است که ان
اعلیحضرت بیش از هروقت متمایل به ارتجاع است اگر اصلاً یك
هم چه مجمعی منعقد بشود بی شبهه برعلیه مشروطه رأی خواهندداد
سعدالدوله اظهار میدارد که من دران مجمع حاضر نخواهم شد
مشار الیه خیلی مأیوس شده است

من و مسیو سبلین مراسله مشترکی نوشته واشعار داشته ایم
که تعیین اشخاص مدعوه برای حضور در مجمع را تصویب
نمی نمائیم

« نمره ۱۳۱ »

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۴ مارس)
از طهران ۲۴ مارس ۱۹۰۹

بعضی الواطان دیشب چهار نفر از متحصنین را در حضرت
عبدالعظیم مقتول نمودند

من و مسیو سبلین مراسله مشترکی نوشته و اصرار نموده ایم
که مرتکبین باید مجازات برسند و اخطار نموده ایم که هرگاه
اغتشاش عمومی که بخوبی پیروی این نوع جنایات را دربر خواهد
داشت باعث صدمه وخطر اتباع انگلیس و روس بشود چه مسؤلیتی
برعهده دولت ایران وارد خواهد امد

« نمره ۱۳۲ »

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۵ مارس)
از طهران ۲۵ مارس ۱۹۰۹

بموجب تلگرافی که از جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز
رسیده در میان طبقات فقیرتر در شهر عسرت و تضییق خیلی
زیادی شیوع دارد . مستر راتیسلا یقین ندارد که این مقاومت

وایستادکی زیاد طولانی بشود

﴿ نمره ۱۳۳ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۵ مارس)

از طهران ۲۵ مارس ۱۹۰۹

جنرال قونسول انکلیس از تبریز راپورت میدهد که اعتقادات بر این است که رحیم خان دو پست اخیر را که از اروپا میامده توقیف وضایع نموده . او به مستخدمین پستخانه کفته است هرشخصی که بعد از این پست را بیاورد او را با کلوله خواهند زد یك همچه رویهٔ باعث تولید خسارت بسیار بمنافع تجارتی انکلیس خواهد شد . یك مقدار کثیری واردات خارجه را رحیم خان بغارت برده

﴿ نمره ۱۳۴ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۶ مارس)

از طهران ۲۶ مارس ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف ۲۴ شهر جاری من در باب اوضاع طهران شارژدافر عثمانی به ملاقات من و همکار روسیم امده برای اینکه

بما اظهار بدارد که او در صدد مراجعه به بابعالی برای تقاضای مستحفظ است چون براین اعتقاد دلیل دارد که یك حمله مشابه قتل جدید در حضرت عبد العظیم به متحصنین خودش را باید منتظر باشد . صدر الدین بیك اصرار دارد که ما تقاضای انفصال نایب الحکومه طهران را بنمائیم . قتل جدید را میتوان تقریباً بطور یقین مستقیماً نسبت باو داد . صدر الدین بیك اظهار میدارد که اگر ما این تقاضا را بموقع اجری بکذاریم اسباب اطمینان من میشود و دیکر مستحفظ لازم نخواهم داشت

من و مسیو سبلاین در اینموضوع با دولت ایران مذاکره نموده و اصرار کرده ایم که اقدامیرا که ما تقاضا داریم متضمن خیر شاه و مصالح دولت او است چون برای هر نوع صدمه و خسارتی که از اثر اغتشاش به اتباع ما وارد بیاید دولت مشار الیها را مسؤل خواهم دانست و اکر نایب الحکومه مزبور منفصل نشود ما وقوع خسارت و صدمه را پیش بینی مینمائیم

﴿ نمره ۱۳۵ ﴾

تلکراف سرادوارد کری به سرجارج بارکلی

از وزارت خارجه ۲۶ مارس ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف دیروز شما

اکر شما مقتضی میدانید بمعاضدت همکار روسی خودتان ممکن
است بدولت ایران اظهار بدارید که غرامت پست های انکلیسی
که ضایع شده است از انها مطالبه خواهد شد و دولت انکلیس در
صورت حدوث هر خسارتي که بواسطه اعمال مأمورین شاه
بتجارت انکلیس وارد بیاید دولت ایرانرا مسؤل میداند

(نمره ۱۳۶)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری « واصله در ۲۷ مارس »

از سن پطرزبورغ ۲۷ مارس ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف ۱۷ مارس شما

من یادداشتی بوزیر نوشته و از او تقاضا نمودم که بدادن تعلیمات
بنمایندکان دولتین موافقت بنماید که کاملاً بشاه مفهوم بدارند که
اکردولت روس مداخلهٔ بنماید از ان هیچ انتفاعی برای ان اعلیحضرت
حاصل نخواهد شد و اکر اعلیحضرت معظم بتعقیب مسلك کنونی
خود که متضمن مخاطرات مهمه برای حیثیت شخصی او است

مداومت بنماید ان مداخله ممکن است منجر به انفصال او از مقام
سلطنت بکردد . من نیز اشعار داشتم که خوب است بشارژدافر
روس تعلیمات داده بشود که برای تمام خساراتی که بواسطه
رحیم خان ومتابعین او بمنافع روس وانکلیس در شمال ایران وارد
بشود دولت ایران را مسؤل قرار بدهد

(نمره ۱۳۷)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۸ مارس)

از طهران ۲۸ مارس ۱۹۰۹

تلکراف ذیل از ژنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز بمن رسیده
« یکی از ملیون نامی بمن اطلاع می دهد که
اذوقه در تبریز منتها تا سه هفته دیکر بکلی تمام خواهد شد »

« نمره ۱۳۸ »

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری « واصله در ۳۰
مارس » از طهران ۳۰ مارس ۱۹۰۹

بوشهر — تلکراف ذیل مورخه دیروز از جنرال قونسول
انکلس مقیم بوشهر بمن رسیده —

« اولین جواب مقطوع از سید مرتضی دیشب اخر شب بمن
رسیده که بطریق مراسله رسمی نزدیك نفری که واسطه است
فرستاده شده واو برای من ارسال داشته بود

سید ابتدا به این بیان نموده که حفظ منافع مسلمه دولت و
ملت انکلیس یکی از فرایض اولیه ملیون است . پس از ان او
اشعار داشته است که برای اطمینان واسترضای قونسولکری
در مسئله عایدات کمرکی من پیش نهادی مینمایم که قرارداد
صحیحی باشد و ان این است که دسته ملیون برای مخارج یومیه
نکهداری تفنك چیان روزی پانصد تومان مأخوذ بدارند و
بقیه نزد یك نفر تاجر ایراني معتبری که طرفین انتخاب بنمایند
سپرده بشود و تا سه ماه برسم امانت نزد او بماند . درعرض
ان مدت دسته ملیون جواب اخیر خود را بتعویق انداخته وضمناً
ازمراکز هیجان ملیون دیکر کسب تکلیف خواهند نمود یادولت
انکلیس برای اثبات دعوی خود اسناد ابراز خواهند داشت

شرح ذیل در باب وضع حاضره است : — سید مرتضی
یك ملای متعصب نیمه تربیت شده است . تسلط او به اوضاع

فقط بواسطه این است که او میتواند در هر ان از داخله که خودش
هم اهل انجاست یك جمعی تفنك چیان تنکستانیرا به بوشهر
احضار نماید چنانچه دراین موقع هم نموده . تعداد واقعی دراینجا
تقریباً هزار نفرند ولی باز هم یومیه میابند . ایرانیان چه ملتیان
وچه سایرین اعتقادی به صداقت و صمیمیت سید ندارند و
میتوان معتقد بود که مادامیکه او به سلطه و قدرت خود در
اوضاع باقی است تجار حتی الامکان کم مال التجاره وارد و
کمتر از کمرك استخراج خواهند نمود بنابراین عایدات کمرك
خیلی قلیل خواهد بود . دستبردهای مختصر تفنك چیان تنکستانی
اهالی بوشهر را دوچار یك خوف دائمی نموده وانها اغلب
اظهار عقیده مینمایند که هیچ چیز دیکری بجز یك نوع
مداخلهٔ از طرف دولت انکلیس نمیتواند اسایش و نظم را اعاده
بدهد . نظر به اشتیاق دولت انکلیس در حتی الامکان احتراز نمودن
از چنین عملی من در صددم که پس از وصول تعلیمات ثانوی از
طرف جنابعالی به سید مزبور که وضع و روش شخصی او نسبت
به قونسولکری انکلیس در ظاهر خالصانه است جواب بدهم که

از اظهارات دوستانه [illegible] خیلی مشعوفم ولی نمیتوانم تصور بکنم
که بموجب پیش نهاد شما بهیچ وجه منافع انکلیس محفوظ و
مرعی بکردد ومن پیش نهاد شما را مبنای مذاکرات دوستانه ولی
مجدانه من بعد مابین خودمان قرار خواهم داد

تازمانیکه تعلیمات ثانوی از طرف جنابعالی برسد من سعی
خواهم نمود که سید را متقاعد بنمایم که مبلغ مأخوذی یومیه
خودرا تقلیل بنماید وجلب رضایت اورا به یك نوع قرارداد
مناسب موقتی بنمایم که بان وسیله بقیه عایدات برسم امانت
سپرده شود ونیز عده تفنك چیان را هم تکسیر نموده وچند نفر
اشخاص معتمدهم برای معاضدت خودش تهیه نماید که به رتق
وفتق امورات جاریه محلی بپردازند »

﴿ نمره ۱۳۹ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری « واصله در ۳۰
مارس »   ازطهران ۳۰ مارس ۱۹۰۹

بوشهر – تلکراف مورخه دیروز را جنرال قونسول انکلیس
مقیم بوشهر بمن مخابره نموده : —

« رجوع بتلکراف اخیر ماقبل خودم کشتی اعلیحضرتی موسوم
به « ردبرست » وارد اینجا شده . تا حدی که اتباع انکلیس
منظورند همچه لزوم مخصوص نیست که فعلاً من را مجبور
به تقاضای استعداد بیشتری بنماید اگرچه تعداد افراد نظامی جهاز
ردبرست بی نهایت قلیل است ومن کمان میکنم یك فروند جهاز
جنکی دیکر که محتوی دویست الی سیصد نفر سرباز اروپائی باشد
باید اعزام بشود »

﴿ نمره ۱۴۰ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۳۰ مارس)
از طهران ۳۰ مارس ۱۹۰۹

تلکراف ذیل را به جنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر مخابره
نموده ام : —

« باید به سید مؤکداً خاطر نشان بنمائید که دولت انکلیس به تأدیه
مرتب اقساط ماهیانه به بانك شاهنشاهی از بابت فرع قرضه
مدیونی به انکلیس که عایدات کمرکات بوشهر وثیقه ان است خیلی
زیاد اهمیت قرار میدهد . باضافه باید باو اخطار بنمائید که

ممکن است من ناچار بشوم که بدولت انکلیس توصیه بنمایم که
اقدامات برای حصول پرداخت این اقساط بنمایند

باعث تعجب است که سید برای اثبات حق ما به قول شما
اقناع نشده

جواب شما به سید را تصویب مینمایم بهمچنین روشی را که در
عبارت اخیر تلکراف ۲۹ مارس خودشان پیشنهاد نموده اید »

﴿ نمره ۱۴۱ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۳۰ مارس)

از طهران ۳۰ مارس ۱۹۰۹

در کرمانشاه شورش و طغیانی بروز نموده که مبنای عمده ان
بر علیه یهودیان بوده . چندین نفر از یهودیان مقتول شده اند
خانه یکی از اتباع انکلیس را قشون غارت نموده اند

من از مأمورین محلی شکایت سختی بدولت ایران نموده و مطالبه
غرامت خسارت وارده به اموال انکلیس را کرده ام

ظاهراً کاپیتان هاوارت برای اسکات و ارامی اوضاع حتی القوه
جد و جهد نموده

(نمره ۱۴۳)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۳۰ مارس)

از طهران ۳۰ مارس ۱۹۰۹

جنرال قونسول انکلیس تلکرافاً خبر میدهد که اوضاع در تبریز
رو به بدی میرود . چندین نفر از جوع تلف شده اند

دسته نظامی تصمیم عزم نموده اند که جنک را ممتد بدارند در
صورتی که یك قسمت از ملیون برای مذاکره صلح
حاضر ند . ستار خان میکوید همینکه کلیه ذخایر اغذیه
مستهلك شد اهالی باید از شهر خارج شوند . مشار الیه اظهار
میدارد که یك ذخیره احتیاطی برای اشخاص جنکی نکاهداشته
شده است

اتیه اتباع خارجه در یك هم چه صورتی ظاهراً باعث
نکرانی مستر راتیسلا شده

﴿ نمره ۱۴۳ ﴾

تلکراف سرادوارد کری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ۳۱ مارس ۱۹۰۹

نظر به اهمیت ترتیب اوضاع تبریز که در طی تلگراف ۳۰
شهر جاری شما راپورت داده شده باید به شاه اخطار بشود که
برای هرصدمه وتعرضی که به قونسولگری انگلیس و جان و
مال اتباع انگلیس وارد بیاید دولت انگلیس ان اعلیحضرت را
مسؤل خواهد دانست

از دولت روس هم تقاضا شده است که بنماینده طهران خودشان
همین قسم تعلیمات بدهند

« نمره ۱۴۴ »

تلگراف سرادوارد گری به سرنیکلسن

از وزارتخارجه ۳۱ مارس ۱۹۰۹

لطف نموده از دولت روس تقاضا بنمائید که بنحوی که در
تلگراف مورخه امروز من به سرجارج بارکلی مصرح است یك
اخطاری به شاه بنمایند

« نمره ۱۴۵ »

تلگراف سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ۲ اوریل ۱۹۰۹

رجوع به تلگراف ۳۰ مارس شما
یك فروند جهاز سیار جنگی اعلیحضرتی از درجه دوم و سوم
به « فاکس » تا حال از هنجام بعزم بوشهر حرکت کرده است

« نمره ۱۴۶ »

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۳
اوریل » از طهران ۳ اوریل ۱۹۰۹

تلگراف ذیل از جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز بمن رسیده : —
« ملیون اورومیه که اکنون به جنبش امده اند حاکم اورومیه را
به سلماس نقل نموده اند »

« نمره ۱۴۷ »

مکتوب سرنیکلسن به سرادوارد گری « واصله در ۵ اوریل »
از سن پطرزبورغ اول اوریل ۱۹۰۹

اقا — با کمال افتخار سواد مراسلهٔ واصله از مسیوایسوالسکی
را که حاکی از اطلاع متزاید نمودن مستحفظین قونسولگری
روس در استراباد است لفاً ارسال میدارم

« امضا » نیکلسن

ملفوفه در نمره ١٤٧

ترجمه مراسله مسیو ایسولکی به سر نیکلسن

بتاریخ ٣١ مارس ١٩٠٩

سفیر کبیر عزیزم — محترماً خواطر شمار امستحضر میدارم که انقلاب مهم در استراباد بروز نموده و ما مصلحت دیده ایم که ٢٥ نفر به عده مستحفظین قونسولکری خودمان در ان شهر بیفزائیم «امضا» ایسولسکی

« نمره ١٤٨ »

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ٦ اوریل)

از سن پطرزبورغ ٦ اوریل ١٩٠٩

دولت روس عده مستحفظین قونسولکری مشهد خود را اضافه نموده

مسیو ایسولکی امروز بمن اطلاع داد که عیناً در تحت همان شرایطی که مستحفظین قونسولکری رشت اضافه شده بود عده مستحفظین قونسولکری مشهد هم اضافه شده

« نمره ١٤٩ »

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ٦

اوریل »

از طهران ٦ اوریل ١٩٠٩

جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز راپورت میدهد که اولین دفعهٔ که شاه پرستان بداخل شهر بمبارده کردند دیروز در ضمن مقابله توپخانه طرفین بود . یك اندازه خرابي وخسارات به عمارات وارد شده و بسیاری از اشخاص خارج از جنك مقتول و مجروح کردیدند

(نمره ١٥٠)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ٦ اوریل)

از طهران ٦ اوریل ١٩٠٩

اوضاع اذربایجان

تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز رسیده

« دستهٔ که در اینجا خواهان اصلاح هستند سعی دارند که مستقیماً با شاه داخل در مذاکرات صلح بشوند

در چندی قبل شهرت داشت که یك استعداد مکملی برای کمك و استخلاص از سلماس خواهد رسید . ظاهراً این خبر به تحقیق پیوسته و از قرار معلوم استعداد مز ور به دز خلیل رسیده

نمره ١٥٥

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ٨ اوریل)

از طهران ٨ اوریل ١٩٠٩

اصفهان

بموجب راپورتیکه از جنرال قونسول انکلیس مقیم اصفهان رسیده انتظار هست که تا یك هفته دیگر سردار اسعد با یك عده سواری که از قرار مذکور دو هزار نفر ند وارد اصفهان بشوند

دو نفر از خوانینی که از طهران رفته بودند در پنجم شهر جاری از کاشان بعزم اصفهان حرکت کردند . چندین نفر خوانین از اصفهان حرکت خواهند نمود که در مورچه خورد انها را ملاقات بنمایند . بختیاریها در اصفهان اعلان داشته اند که دو غره ماه نو (٢٠ شهر جاری) قصد عزیمت بطرف طهران را دارند

نمره ١٥٦

تلگراف سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ٨ اوریل ١٩٠٩

بموجب اطلاعیکه بدولت روس رسیده اهالی تبریز حاضر خواهند

بود که در صورت حصول شرایط مناسب و معقولی از شاه تسلیم بشوند علیهذا دولت مشارالیها پیشنهاد نموده اند که نماینده های دولتین انکلیس و روس مقیمین طهران به جنرال قونسولهای تبریز خودشان تعلیمات بدهند که نظریات خودرا راپورت بدهند که چه طریقی را برای قرارداد بین شاه پرستان وملیون میسر ومجری تر تصور میکنند برای اینکه از خونریزی که ممکن است در ان شهر واقع بگردد جلوگیری بشود

نمره ١٥٧

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ٩ اوریل)

از طهران ٩ اوریل ١٩٠٩

درطی یك تلگرافی مورخه امروز جنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر راپورت میدهد یکی ازدسته های متعددی که سید مرتضی داخل شهر نموده دیروز از اختیار او بیرون رفته و در عرض روز بیك قسمت از بازار هجوم بردند . در عرض شب سرقتهای بسیار واقع شده که بعضی متضمن مقدار معتنابهی مال التجاره انکلیس بوده . ماژر کاکس نیز اشعار میدارد که از اثر این

(نمره ۱۵۱)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۷ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۷ اوریل ۱۹۰۹

یاد داشتی از طرف دولت روس بمن رسیده مبنی بر اینکه نظر
به ازدیاد مخاطرات در شمال ایران و قصور اقداماتیکه تا حال
برای جلوگیری از عبور اسلحه وانارشیستهای قفقازی بایران شده
دولت روس رأی قطعی خودرا بر این قرار داده که یك فروند
جهاز جنگی بانزلی بفرستد که درانجا مقیم باشد و کشتی جنگی
دیگری برای انجام وظایف پلیسیه در خارج انزلی اعزام بدارد
همین قسم اقدامات هم در خلیج استراباد خواهد شد

(نمره ۱۵۳)

تلگراف سر ادوارد گری به سر نیکلسن

از وزارت خارجه ۷ اوریل ۱۹۰۹

راجع بتلگراف ششم شهر جاری شما

باید از دولت روس تقاضا بنمائید که بمستحفظین روسی در
مشهد تعلیمات بدهند که در صورت لزوم محافظت جانی از اتباع

انگلیس مقیم انجا بنمایند

(نمره ۱۵۳)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۸ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۸ اوریل ۱۹۰۹

راجع بتلگراف هفتم شهر جاری جنابعالی

مسیو ایسولسکی بمن اطلاع میدهد تعلیمات داده خواهد شد
که مستحفظین روسی در مشهد جان و مال اتباع انگلیس را
حفظ بنمایند

(نمره ۱۵٤)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۸ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۸ اوریل ۱۹۰۹

در ضمن ملاقات امروز من با مسیو ایسولسکی جناب معزی
الیه بمن اطلاع داد که از طرف سفارت روس در طهران یك نفر
ترجمان و پنج نفر قزاق به قزوین اعزام شده که اجزای اداره راه
را در انجا محافظت بنمایند

﴾ نمره ۱۵۵ ﴿

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۸ اوریل)

از طهران ۸ اوریل ۱۹۰۹

اصفهان

بموجب راپورتیکه از جنرال قونسول انگلیس مقیم اصفهان رسیده انتظار هست که تا یك هفته دیگر سردار اسعد با یك عده سواری که از قرار مذکور دو هزار نفر ند وارد اصفهان بشوند

دو نفر از خوانینی که از طهران رفته بودند در پنجم شهر جاری از کاشان بعزم اصفهان حرکت کردند . چندین نفر خوانین از اصفهان حرکت خواهند نمود که در مورچه خورد انها را ملاقات بنمایند . بختیاریها در اصفهان اعلان داشته اند که در غره ماه نو (۲۰ شهر جاری) قصد عزیمت بطرف طهران را دارند

﴾ نمره ۱۵۶ ﴿

تلگراف سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ۸ اوریل ۱۹۰۹

بموجب اطلاعیکه بدولت روس رسیده اهالی تبریز حاضر خواهند

بود که در صورت حصول شرایط مناسب و معقولی از شاه تسلیم بشوند علیهذا دولت مشارالیها پیشنهاد نموده اند که نماینده های دولتین انگلیس و روس مقیمین طهران به جنرال قونسولهای تبریز خودشان تعلیمات بدهند که نظریات خودرا راپورت بدهند که چه طریقی را برای قرارداد بین شاه پرستان وملیون میسر و مجری تر تصور میکنند برای اینکه از خونریزی که ممکن است در ان شهر واقع بگردد جلوگیری بشود

﴾ نمره ۱۵۷ ﴿

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۹ اوریل)

از طهران ۹ اوریل ۱۹۰۹

درطی یك تلگرافی مورخه امروز جنرال قونسول انگلیس مقیم بوشهر راپورت میدهد یکی ازدسته های متعددی که سید مرتضی داخل شهر نموده دیروز از اختیار او بیرون رفته و در عرض روز بیك قسمت از بازار هجوم بردند . در عرض شب سرقتهای بسیار واقع شده که بعضی متضمن مقدار معتنابهی مال التجاره انگلیس بوده . ماژر کاکس نیز اشعار میدارد که از اثر این

حادثه امروز بازارها بسته شده

﴿ نمره ۱۵۸ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۹ اوریل)

از طهران ۹ اوریل ۱۹۰۹

تلکراف ذیل مورخه هشتم اوریل از جنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر رسیده : —

« وضع بیش از انچه در تلکراف اخیر ما قبل خودم راپورت داده ام جالب اهمیت شده

همکاران روسی وعثمانی والمانی من امروز درباب لزوم مداخله دولت انکلیس برای اعاده نظم بمن اظهارات فوری نمودند

سید مرتضی مسؤلیت نکهداری نظم را بکلی از عهده خود منتزع مینماید دستجات نا منظم تفنکچیان چریکی که او مجتمع نموده ظاهراً حالا بکلی عنان اختیارشان از کف ساقط شده

ازطرف دیکر دسته مشروطه خواهان صادق العقیده امروز بمن اطلاع داده اند که ما قطع اتصال با سید مزبور نموده ایم ودیکر نمیتوانیم مسؤلیت داشته باشیم . درعرض هفته ماضی

انها جد و جهد نمودند که یا او را طرد نمایند یا به صراط مستقیمی داخل نمایند ولی موفق نشدند

امروز عصر من به سید مرتضی اطلاع دادم که با وصف اصرار او در نکهداری این تفنکچیان وتحمل طغیان نامشروع دیشب انها من دیکر نمیتوانم اظهارات صمیمیت و خلوص او را اعتقاد بنمایم .

بعلاوه من اورا مستحضر نمودم که اکر فوراً تفنکچیان را اخراج نکند یا عده انهارا خیلی کسر ننماید من بدولت متبوعه خودم راپورت خواهم داد که ما دیکر نمیتوانیم به مقاصد حسنهٔ شخصیکه خودرا پیشوای ملیون مینامد اعتماد بنمائیم و برای حفظ منافع انکلیس باید اقدامات بشود . امروز غروب مشارالیه جواب داده است که اکر چه من هنوز کلیتاً مسؤلیت را از عهده خود ساقط میدانم باوجود این نهایت سعی را در استقرار نظم دارم و فعلاً در صدد پرداخت حقوق تفنکچیان خودم هستم وکمال جد وجهد را در طرد نمودن انها خواهم داشت

امشب شاید منقلبه دیشبی تجدید شده و بنظر من هم چه میاید

که اکر عناصر شورشیه تا فردا طرد یا تکسیر نشوند نهایت لزوم را دارد که خودمان برای اعاده نظم اقدامات بنمائیم چنانچه من مجاز میبودم که به سپهدار و رؤسای تفنك چیان اخطار بنمایم که اکر انها به طیب خاطر عزیمت ننمایند کشتی جنکی اعلیحضرتی موسوم به « فاکس » قشون و توپ پیاده خواهد کرد که انهارا طرد بنماید کمان میکنم تهدید کافی میبود در صورتیکه دولت اعلیحضرتی انکلیس برای بموقع اجرا کذاردن این امر حاضر باشند

من مبادرت به این اظهار مینمایم که این فقط یك مسئله مرتفع داشتن غارتکری است و مربوط به مداخله و ممانعتی در جنبش ملی نیست »

« نمره ۱۵۹ »

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۹ اوریل)

از طهران ۹ اوریل ۱۹۰۹

بوشهر — امروز من تلکراف ذیل را بجنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر مخابره نموده ام . —

« شما مجازید تهدیدی را که در تلکراف مورخه دیروز خودتان پیشنهاد نموده بودید بکار ببرید . اکر ازاین تهدید بهبودی حقیقی در اوضاع حاصل نشد شما ممکن است این امر را بموقع اجرا بکذارید

در صورتیکه پیاده نمودن قشون لازم بشود قبل از پیاده نمودن باید اعلانی منتشر بنمائید مبنی براینکه این اقدام فقط برای حفظ اتباع انکلیس و سایر خارجه هاست

ازاین ترتیب به مسیو سبلین هم اطلاع داده شده

﴿ نمره ۱۶۰ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۰ اوریل)

از طهران ۱۰ اوریل ۱۹۰۹

از قرار مفهوم عده قشون شاه پرستان که اکنون در تحت فرماندهی نایب الحکومه شاهزاده فرمانفرما در کاشان هستند قریب ۱۶۰۰ نفرند . این احتمال مساوی است که ایا انها با صمصام السلطنه جنك خواهند کرد یاطرفدار او خواهند شد

﴿ نمره ۱۶۱ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۰ اوریل)

از طهران ۱۰ اوریل ۱۹۰۹

من نظریات مستر رانیسلا جنرال قونسول را در باب ارائه طریق دولت روس مندرجه در تلکراف هشتم شهر جاری شما بمن خواستار شده ام

در نتیجه مذاکرات مقدماتی که ملیون مستقیماً باشاه نموده اند دسته مؤید صلح در تبریز امروز نماینده میفرستند که در باسمنج افتتاح باب مذاکرات صلح رابنمایند

« نمره ۱۶۲ »

تلکراف سرادوارد کری به سر جارج بارکلی

از وزارت خارجه ۱۰ اوریل ۱۹۰۹

راجع بتلکراف نهم شهر جاری شما — تعلیمات شما به نماینده دولت انکلیس در بوشهر را تصویب مینمائیم

« نمره ۱۶۳ »

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۱

اوریل) از طهران ۱۱ اوریل ۱۹۰۹

مذاکرات صلح بین تبریز و شاه راجع بتلکراف دیروز من

تلکراف ذیل مورخه دهم اوریل از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز بمن رسیده : —

« اکرچه اجماع اهالی هر قرار داد رضایت بخشی را که متضمن تأمین جانی و مالی باشد قبول خواهند نمود ولی دسته ملیون محتمل است هنوز برای کرفتن یك مشروطهٔ استقامت بنمایند

من تصور میکنم قبل از داوطلب شدن برای وساطت ماتأمل بکنیم تا یك تقاضائی از طرف ملیون بشود یا لااقل منتظر موقع مقتضی بشویم . ضمناً من و همکار روسیم ممکن است در ارائه طریقی که باید بشود موافقت نموده و بطور غیر رسمی از ملیون استعلام بنمائیم که چه شرایطی را حاضر خواهند بود که قبول بنمایند »

﴿ نمره ۱۶۴ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۱ اوریل)

از طهران ۱۱ اوریل ۱۹۰۹

پیاده نمودن قشون بحری در بوشهر

تلکراف ذیل مورخه دهم شهر جاری ازطرف جنرال قونسول انکلیس مقیم بوشهر بمن مخابره شده : —

« چون جواب مهمی در مقابل التیماتمی که بترتیب مصوّبه جنابعالی دیروز در ساعت پنج بعد از ظهر نمودم نرسید من بر طبق تعلیمات جنابعالی اعلانی اشاعه داده و صد نفر از قشون را از کشتی پیاده نمودم . تفنکچیان هنوز در جزیره بودند و بیشتر از هر وقت خودسر و خارج از اطاعت . برای تمام اروپائیانی که محتاج حفاظت بودند مستحفظ کماشته شد

در پیاده شدن قشون هیچ مخالفتی ظاهر نکردید و بدون هیچ نوع تصادفی پیاده شدند پنجاه نفر از انها در کمرك کماشته شد و پنجاه نفر در قونسولخانه انکلیس در شهر »

نمره ۱٦٥

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۱۳ اوریل ۱۹۰۹

تلکراف ذیل را جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز مخابره نموده

« انجمن اظهار امیدواری کامل در امکان نجات شهر بدست قشون امدادی از سلماس که علی قول ۳۰۰۰ نفرند مینماید (محتمل است این تعداد اغراق باشد) . بموجب مکتوبی که از این استعداد رسیده انها در صدد حمله بردن هستند »

نمره ۱٦٦

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۲ اوریل)

از طهران ۱۲ اوریل ۱۹۰۹

تلکراف ذیل را جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز بمن مخابره نموده : —

دیروز در جنرال قونسولکری انکلیس اجلاسی منعقد کردید که قونسولهای فرانسه و عثمانی و روس وامریك در ان حضور داشتند . آرا براین قرار کرفت که نظر به ترتیبات حاضره از سفارتهای متبوعه خودمان خواهش بنمائیم که ۱۷۱ خروار ارد برای ما بفرستند هفت خروار برای مصرف اتباع انکلیس در شهر وبقیه برای اتباع خارجه و خانوادشان

اکرچه انجمن ایالتی هنوز اقدام قطعی در اینمسئله نموده ولی

از قراریکه بر من معلوم شده تاحال صلاحیت این مطلب موضوع
مذاکره بوده که به قونسولها اخطار بنمایند که من بعد شهر نمیتواند
اذوقه به اتباع خارجه برساند . گرچه اتباع انکلیس مثل
سایرین اینقدرها در فشار مضیقه نیستند ولی مسئله تحصیل اذوقه
برای متابعین قونسولکری ممکن است هران بروز بنماید وما در
تهیه اغذیه برای مستخدمین خودمان با مشکلات معتنابهی
مصادف هستیم »

نماینده های دول پنجکانه درمفاد فوق مراسلات بدولت ایران
تقدیم داشته اند

پس از مشاوره با جنرال قونسول انکلیس من ازدولت مشارالیها
تقاضا نموده ام که دستور العمل کلی به عین الدوله داده بشود که
در صورت تقاضای مستر رانیسلا وسایل رفتار اطمینان بخشی را
برای تمام اتباع انکلیس فراهم بنماید

به شارژدافر عثمانی که ۵۰۰ نفر اتباع درتبریز دارد خبر رسیده
است که شاه از اجازه دخول ارد بشهر امتناع خواهد نمود

(نمره ۱۶۷)

مراسله سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۱۳
اوریل » ازطهران ۲۰ مارس ۱۹۰۹

اقا — باکمال افتخار سواد مراسلهٔ را که در ماه فوریه
وقتیکه دراینجا اشتهار داشت که عین الدوله یورش عمومی به
شهر تبریز را در نظر دارد بدولت ایران نوشته ام لفاً تقدیم
میدارم . ونیز سواد مراسلهٔ را که بر طبق تعلیمات مندرجه
در تلکراف پنجم شهر جاری جنابعالی در باب جنرال قونسول
کری دولت انکلیس و جان و مال اتباع انکلیس در ان شهر
بدولت ایران اخطار نموده ام به انضمام جوابی که در این موضوع
از وزیر امور خارجه رسیده لفاً ارسال میدارم

« امضا » جارج بارکلی

ملفوفه اول در « نمره ۱۶۷ »

مراسله سرجارج بارکلی به سعد الدوله

طهران ۲۱ فوریه ۱۹۰۹

جناب مستطاب . . . وزیر

در بعضی مراکز طهران مشهور است که عین الدوله در صدد
یورش بردن به تبریز است من نمیدانم چه اعتباری به این اشتهارات
میتوان انتساب داد ولی وظیفه خود میدانم که از جنابعالی خواهش
بنمایم که مقرر دارید احکام مؤکده به تمام فرماندهان قشون
شاه صادر بشود که در صورت هر نوع یورشی به شهر جنرال
قونسولگری دولت انکلیس باید در نهایت مواظبت منظور و
متوجه بگردد و خاطر محترم را متذکر میدارم که برای هر صدمه
وخسارتي که به اتباع ومنافع انکلیس وارد بیاید دولت ایران
مسؤل خواهد بود «امضا» جارج بارکلی

ملفوفه دوم در «نمره ۱۶۷»

مراسله سرجارج بارکلی به سعدالدوله

طهران ۹ مارس ۱۹۰۹

جناب مستطاب ... وزیر

من از طرف دولت اعلیحضرتي انکلیس مأمورم که اخطار
بنمایم که برای هر صدمه و خسارتی که بواسطه اعمال قشون
شاه به جنرال قونسولگری انکلیس در تبریز وارد بیاید دولت

ایران مسؤل خواهد بود

چنانچه خاطر محترم جنابعالی مسبوق است قبل از این هم
مفتخراً برای لزوم مراقبت کامل در حفظ مراتب جنرال قونسول
گری دولت انکلیس بدولت ایران اخطار نموده ام ولی چون تا
حال جوابي در مقابل این مراسله نرسیده است من مجدداً مبادرت
به مراجعه به اینمطلب نموده ام «امضا» جارج بارکلی

ملفوفه سوم در «نمره ۱۶۷»

مراسله سعدالدوله به سرجارج بارکلی «واصله در ۱۹
مارس ۱۹۰۹»

در جواب مراسله مورخه نهم شهر جاری جناب عالی در
موضوع تعلیماتیکه از طرف دولت فخیمه انکلیس راجع به تبریز
و اعمال قشون ایران به جنابعالی رسیده با کمال احترام خاطر
عالی را مستحضر میدارم که دوستدار مسئله را بعرض اعلیحضرت
همایوني رساندم واحکام لازمه به مامورین مخابره شد
بعلاوه به دوستدار امر شده که ضمناً خاطر محترم را
مطلع بدارم که مادامیکه جنرال قونسولگری در تبریز واتباع انکلیس

به متمردین تقویت نمایند و بانها معاضدت نکنند و در جزو متمردینیکه باقشون مدافعه مینمایند داخل نشوند دولت ایران تأمین جانی و مالی اعضای جنرال قونسولگری دولت انگلیس را ضمانت مینماید

(امضا) سعد الدوله

(نمره ۱۶۸)

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲۲ مارس ۱۹۰۹

اقا — مسیو بیزو راپورت خود راجع به مالیه را به انجام رسانیده و ملاطفت نموده اختتام رأی خود را بمن اطلاع داده که ممکن است خلاصهٔ انرا ازقرار ذیل شرح داد : —

از اقوی استدراکی که او توانسته از بودجه حاصل بنماید معلوم شده که امسال ۳۶۰۰۰ لیره کسر دارد . در اینصورت کسر حقیقی سالیانه باید خیلی بیش از این ملبغ بشود چونکه مخارج در این بودجه قلمداد نشده

یك رشته از کسوریکه هرساله تولید شده قرض نامحدودی بوجود اورده که متصل درتزایداست

بعلاوه ۳۲۵۰۰۰۰ منات قرض بدولت روس و ۲۹۰۰۰۰ لیره قرض بما در ماه اکتبر گذشته دولت ایران لااقل ۱۸۵۰۰۰۰ لیره مقروض بوده و از ان وقت تابحال مبلغ معتنابهی به این اضافه شده . این باستثنای دعاوی خارجه است یعنی از بابت مسروقات پستی و طرق (که انهم باید مبلغ گزافی باشد) . یك قسمت این قرض مشتمل باستقراض از دو بانك است که بعضی از ان را اسماً افراد خصوصاً وزرای کابینه و شاهزادگان منصوبین به سلطنت قرض نموده اند ولی دولت حاضره بعهده گرفته است (که بی شبهه مجلس در ان خصوص گفتگو خواهد نمود) و یك قسمت دیگر حواله جات لاوصولی است که از بابت مالیات به شعب مختلف حواله شده

برای استعلاج مسیو بیزو اقدامات ذیل را توصیه مینماید : —

۱ — بودجه باید بقاعده ترتیب داده بشود

۲ — خزانه دار کل اروپائی باید تعیین بشود که بودجه مزبور را بموقع اجرا بگذارد

۳ — تأسیس دیوان محاسبات

این بودجه ناگزیر متضمن یك کسری خواهد بود مگر اینکه

(۱) مالیاتی که در شهرها متعجبانه سبك است زیاد بشود

(۲) صورت مستمریات جرح و تعدیل بشود

(۳) قریب ۱۲۰۰۰۰۰ لیره قرض دولت به دو بانك تبدیل به قرض دیگری بشود نظر بمصارف لازمه برای اصلاحات حتی به این نهج هم باز تا چند سال کسر خواهد داشت

یك استقراضی برای تبدیل قروض بانك و برای تأدیه طلب سایر طلبکارها و مصارف اصلاحات لازم خواهد بود . تا یك پرکرامی برای اصلاحات ترتیب داده نشود وطلب سایر طلبکاران خصوصاً دارندکان حواله جات لا وصول حساب نشود مبلغ این استقراض را نمیتوان تعیین کرد

صورتی به مسیو بیزو ارائه شده که بموجب ان مبلغ حوالجات تأدیه نشده تا قبل از سنه ۱۹۰۸ بالغ به ۵٤۰۰۰۰ لیره میشود . مسلماً از ان زمان تا حال باید این مبلغ زیاد تر شده باشد ولی بی شبهه در موقع رسیده کی به حساب دارندکان این حوالجات مبلغ معتنابهی از ان تکسیر خواهد شد

در خاتمه مسیو بیزو در لزوم سرعت تعیین یك نفر خزانه دار کل اروپائی تاکید مینماید

(امضا) جارج بارکلی

﴿ نمره ۱۶۹ ﴾

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲۳ مارس ۱۹۰۹

اقا — در تعقیب مشروحه مورخه ۲۳ شهر ماضی خودم با کمال افتخار حوادث در ماه کذشته رشت را ذیلاً راپورت میدهم

چنانچه در تلکراف اول مارس خودم راپورت دادم وزیر امور خارجه در طی یك مراسلهٔ مورخه ۲۸ فوریه شرح تلکرافی را اشعار داشته بود که از طرف مجلس مشاوره وزراء به علماء و اعیان و اهالی کیلان مبنی به تقبیح سپهدار و اخطار به انها که از شورش احتراز بنمایند و تخویف انها به اهدار جان و مال مقصر و بی کناه متساویاً در صورت تجهیز قشون دولتی به رشت برای مرتفع داشتن هیجان مخابره شده بود

در دوم مارس کنفیل ویس قونسولکری رشت تلکراف نمود

که فعلاً بروزات جدیدی نیست ولی بیست یا سی نفر قفقازی باهر کشتی وارد میشوند و انتظار هست که باجهاز پستی که در همان روز وارد شدنی است پنجاه نفر قزاق روسی باسم مستحفظین قونسولگری بیایند . بهرحال مستحفظین تا بیستم مارس پیاده نشدند .

در ۲۲ مارس تلگرافی از طرف انجمن ایالتی گیلان بمن رسید که سوادان هم برای سایر نمایندههای خارجه مقیمین طهران فرستاده شده بود تلگراف مزبور تذکار مینمود که ملیون دائماً برای تأمین اتباع خارجه درجد و جهد هستند

در خاتمه سواد یاد داشتی را که مستر چرچیل هنگام عبور خودش از راه رشت در مراجعت از اروپا راجع باوضاع انجا و کنترلی که ملیون در قسمت شمالی جاده رشت به طهران برقرار نموده اند نگاشته است لفاً ارسال میدارم

(امضا) جارج بارکلی

ملفوفه در « نمره ۱۶۹ »

یاد داشت مستر چرچیل

در چند روز قبل که من از رشت عبور مینمودم به دیدن سردار

همایون و سردار معتمد رفتم و شرح حوادثی را که در هشتم فوریه و بعد ازان در انجا رخ نموده بود از انها اکتساب نمودم بعلاوه بر حسب اظهار اشتیاقی که از طرف سپهدار در ملاقات من شد معزی الیه را هم دیدن کردم ولی در عرض مدت ملاقات من با ایشان یکی از اعضای کمیته رولوسیونرها هم حضور داشت

هم از مناظره شخصی خودم هم از اکتساباتی که از منابع مختلفه نمودم کاملاً بر من مکشوف گردید که کلیه طرح نقشه این هیجان رشت در قفقاز ریخته شده و بتوسط یک عده قفقازی داوطلبی که تعداد انها بالغ بر پنجاه نفر نبوده بموقع اجرا گذارده شده . در عرض شش ماهٔ که ازان زمان گذشته بر عده اینها افزوده شده و از قراریکه بمن اظهار شده . فعلاً علی التخمین عده انها به ۳۵۰ نفر رسیده . در این ضمن یک عده معتنابهی از ایرانیان تبعید شده هم به رشت امده اند سه نفر اخوان برادر زادههای سردار منصور که موسوم به معز السلطان و عمید السلطان و کریمخانند درعرض این مدت معیت

خیلی نمایانی با قفقازیان نموده اند

بازار ها باز بود و تجارت در یك روش معنوی جریان داشت

بیدق های سرخ تقریباً در بالای هر خانهٔ متصاعد بود و

منازلیکه این علامت حریت را مظهر خود قرار نمیداد بیدق

روس یا بیدق عثمانی را برئی میداشت که دال بر محروسیت

سکنه انها در تحت حفاظت دول مشار الیها میبود . من نیز

دو بیدق انکلیس راهم رؤیت نمودم

در ضمن صحبت سپهدار اظهار داشت که من در تقویت

مشروطه مصمم شده ام و مادامیکه قشون به مقابله من اعزام

نشود در استقرار نظم در رشت مداومت خواهم نمود . ولیکن

اگر قشون بر علیه من تجهیز بشود مسؤلیت نتایج انرا نمیتوانم بعهده

بگیرم اگر چه من اطمینان دارم که با هر عده قشونی که شاه

بتواند گسیل بدارد میتوانم مقابله نمایم . من ازاین نوع اعمال

از قبیل توقیف شعاع السلطنه اظهار کراهت نمودم و سپهدار

بمن اطلاع داد که تاحال با این اقدام قفقازیان مخالفت نموده و تهدید

نموده ام که اگر در تعقیب این روش مداومت بنمایند من از رشت

عزیمت خواهم نمود

کاملاً واضح بود که درباب ورود بظاهر غفلتی سپهدار در

موقع قتل حکمران با نهایت دقت قبلا با قفقازیها قرار داده

شده بود ولی از طرف دیگر همانطور مطمئنم که نه سردار همایون

و نه سردار معتمد با قاتلین هم دست بوده اند اگر چه گمان

میکنم که ظن عمومی درباره انها اینطور است که مشارکت داشته

اند . این باور نکردنی است که این دو نفر اشخاص خائف با

داشتن سابقه از ورود قهری یك دسته قفقازی به مدیریه بقصد

قتل حکمران و یکی دو نفر اشخاص دیگر مظنون به ارتجاعی

در ان روز دوشنبه مهلك (۸ فوریه) برای قمار به انمحل

رفته باشند . چنانچه انها داخل در این قضیه میبودند مسلماً

برای حضور نداشتن در محل شلیك که احتمال تصادف

با یك گلوله بخطا یا حتی به اشتباه زده شدن میرفت

عذری میجستند چونکه قفقازیان هیچیك از ان جمع را صورتاً

نمی شناختند

معز السلطان ان دسته را راه نمائی بمدیریه کرد و خودش حاکم

را که در صدد پنهان شدن بود پیدا کرده وسرداری او را
نگاهداشته بود تا قفقازیان او را مقتول نمودند
جاده بطهران قریب صد میل الی یوزباشی چای را من در تحت سلطه قفقازیان
دیدم . من هیچ سنگری در راه ندیدم ولی در نقاط بسیار
خندقها درست نموده و برای دفاع ز عبور از پل منجیل اقدامات
کرده بودند وبهمچنین در بسیاری از مقامهای سهل الدفاع دیگر
در جاده . در چهار نقطه دسته های مختصر مأمورین من را نگاه داشته
ودر باب شغل و مقصد وجنس بنه من تحقیقات نمودند . اگرچه
بلیط عبور معمولی کمیته جنگی رشت را که فعلاً بکلیه مسافرین
که اجازه حرکت از رشت را دارند داده میشود من همراه
نداشتم ولی در اقناع نمودن انها اشکالی نداشتم . بموجب
شماره من بالغ بر شصت نفر مردمان مسلح در عرض راه بودند
ودستهٔ که پس از مقتول نمودن یکی از خوانین کرد ویك نفر از
ملتزمینش در شب دوازدهم مارس ازطرف شاه به یوزباشی چای
اعزام شده بود بطرف رشت مراجعت میکردند مرکب از ۳۴ نفر
سوار بود بنظر من همه انها قفقازی بودند

تقریباً سی نفر قفقازی در کشتی که من با ان از بادکوبه به انزلی
مسافرت نمودم بودند که بفاصله قلیل مدتی بعد از حرکت از بادکوبه
یك مقدار اسلحه ابراز داشتند . همکاران انها در رشت باتهنیت
و شادی کامل انها را پذیرفتند . در رشت سپهدار وسایرین
بمن اطلاع دادند که این اشخاص اتصال میایند و بموجب تخمین
من قریب سیصد نفر از انها در انوقت در رشت بودند

از طهران ۱۸ مارس ۱۹۰۹

(امضا) ج پ چرچیل

﴿ نمره ۱۷۰ ﴾

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲۴ مارس ۱۹۰۹

آقا — در ۲۵ شهر ماضی قشون عین الدوله و حاکم مراغه
شروع به یورش به تبریز نمودند . بمباردمان به سنگرهای شهر
در عرض ۲۴ و ۲۶ ممتد بود ولی بدون هیچ اثری و قشون شاه
بالاخره با تلفات بسیار عقب نشانده شدند
این مجاهدت قشون شاه برای مقهور نمودن تبریز بی شبهه همان

یورشی است که معتمدانه در باغ شاه امیدوار بودند که باعث
تسلیم شهر خواهد شد چنانچه در مشروحه ۲۵ شهر ماضی خودم
اطلاع دادم . قصور عین الدوله در انجام مقصود خودش اورا
مجبور به بازگشت به باسمنج نمود وهیچ مجادله دیگری واقع نشد
تا پنجم شهر حال که قشون مراغه از خط قره ملك که بتازگی
متصرف شده بودند شروع به یورش نمودند و در همانوقت
توپخانه باسمنج محله خیابان را بمبارده کرد . این بمباردمان
بی ثمر بود و عاقبت توپخانه بمقام خود بازگشت نمود . قشون
مراغه هم با تلفات کثیره عقب نشانده شد . در پنجم یا ششم
ماکوئیها مرند را اشغال نمودند و قره داغیها در تحت سرکردکی
رحیم خان در ۱۵ جلفا را تصرف نمودند ولی ظاهراً بعد از ان
ملیون مجدداً انجارا تصرف نمودند . انهدام قراء حوالی جلفا
و رفتار وحشیانه با اهالی بتوسط رحیم خان چنانچه در تلکراف
۲۲ خودم راپورت دادم مبنای اظهارات مشترکه من و همکار
روسیم بدولت ایران کردید

در سوم شهر حال رحیم خان سیم تلکراف کمپانی تلکرافی هند

واروپ بین تبریز وجلفا را قطع نمود . مستخدمین کمپانی از ترس تابعین
رحیم خان جرئت بیرون رفتن از تبریز برای تعمیر سیم را نمی نمودند وبا
وجود احکامی که عین الدوله اظهار میداشت صادر نموده رحیم خان امتناع
نمود که بکذارد نماینده کمپانی در تبریز در اجرای تعمیرات اقدام بنماید
در همان ضمن شارژدافر روس پرتست سختی بدولت ایران نموده
واز جانب کمپانی دعوی روزی پانصد لیره خسارت در عرض
مدت خرابی سیم را پیشنهاد کرد . اظهارات او که من تأیید
نمودم بالاخره منتج به این کردید که اوامر مستقیم به رحیم
خان شد و در ۱۹ مجدداً مخابرات مفتوح شد

(امضا) ج بارکلی

مجدد سواد مکتوبی را که مستر راتیسلا جنرال قونسول
نکاشته و جزئیات جنك در ۲۵ شهر ماضی و ۵ شهر حال را
شرح داده لفاً ارسال میدارم . عبارت اخیر این مکتوب خرابی
را که قشون شاه وارد نموده اند مختصراً شرح میدهد ج ب

ملفوفه در نمره ۱۷۰

مکتوب مستر راتیسلا جنرال قونسول به سر جارج بارکلی

از تبریز ۷ مارس ۱۹۰۹

آقا — در دو یورشی که قشون مراغه در تحت سرکردگی صمد خان به تبریز بردند یورش دومی باقوای زیادتر و عزم جزم تری بود ولی حتی در حمله اولی در ۲۵ فوریه هم مهاجمین رشادت غیر منتظرهٔ بروز دادند و اگرچه چندان کار بر مدافعین سخت نشد ولی بالاخره برای عقب نشاندن دشمن حضور شخص ستار خان و چندین صد نفر اشخاص لازم گردید . حمله از سردرود شروع شد و جنگ در خیابانهای خطیب در جلو مقامهای خارجی ملیون درگرفت . یک نفر از شاه پرستان اسیر و نعش ده نفر از انها از جوار سنگر های ملیون برداشته شد . از رد خون در برف واضح بود که یک عده زیادتری مقتول و مجروح را رفقایشان صبح زود حرکت داده بودند . تلفات ملیون سه نفر مقتول و پنج نفر مجروح بود

در دوم مارس صمد خان مرکز خود را از سردرود به قره ملک که قریه بزرگی در طرف شرقی است وخیلی به تبریز نزدیک تر است تبدیل نمود و در طلوع صبح پنجم شهر حال یک عده کثیری

مرکب از سواران چهار دولی و پیاده نظام با یک عراده توپ در جادهٔ که به محله های اهونی و حکم اباد میرود پیش امدند . انها راهی برای دخول به حکم اباد بدست اوردند ولی در عوض تعقیب پیشرفت خودشان چهار دولی ها شروع به غارت خانه ها نمودند و باین واسطه فرصت بدست قشون امدادی ملیون دادند که در رسیده و در ساعت چهار هر دو یورش را عقب نشانده و قشون شاه پرستان کاملاً منهزم گردیدند . حتی انها نتوانستند یک قسمت بیشتر از اموال منهوبه از حکم اباد را با خود ببرند پنج نفر از انها به اسیری گرفتار شدند و بعلاوه غنیمت های میدان جنگ از قبیل طبل و الاغ حامل نهار صمدخان هم بدست فاتحین افتاد نعش دوازده نفر از شاه پرستان را برداشته بشهر اوردند مجموع تلفات انها مقتول و مجروح باید یک مقدار معتنابهی شده باشد

از طرف ملیون پنج نفر مقتول و ده دوازده نفر مجروح بود این یورش باعث تزلزل و نگرانی بسیار در تبریز شده بود چون در حقیقت حکم اباد یک قسمت از شهر است وشاه پرستان قبل از این اینقدر نزدیک بشهر نیامده بودند با هم چه ایستادگی و

عزمی بروز نداده بودند . در این مجادله یك عده از ملاها
به قشون ملیون ملحق شده بودند و اگرچه نباید انتظار داشت
که ان مقدسین محترم چندان قتال واقعی نموده باشند ولی
مسلماً حضور انها باعث تشجیع مردان جنگی شده

در این جنگ چنانچه در سایر مواقع هم ستارخان رشادت
شخصی قابل تحسینی بروز داد ولی او خیلی بیش از اندازهٔ که
یك نفر سرداری که تمام حسیات ملی در تبریز بسته به حیات
اوست خود را در معرض خطر میگذارد . در طی مجاهدت
بی نتیجهٔ که در ۲۲ فوریه برای افتتاح راه جلفا بعمل امد
یك وقتی او در نهایت خطر بود که قسمت عمده قشون او از
او جدا شده بودند و او با یك عده قلیلی ارامنه در یك مقام
متزلزلی مانده بودند که بازحمت بسیار خود را از انجا مستخلص
نمود . باضافه در پنجم شهر حال معزی الیه انسانیت خود را
مشهود داشت که بواسطه اقدام در نجات اسرا از دست یك جمع
غضب الودهٔ تا حدی شخص خود را با مخاطرات مصادف
نمود

اعمال اردوی باسمنج بکلی مجهول و مبهم است . در ۲۵
فوریه اردوی مزبور بواسطه یك بمباردمان ضعیفی به محله
خیابان یورش به خطیب را تقویت نمودند ولی نتیجه ان فقط
مجروح شدن دو نفر از ملیون بود . این بمباردمان با همان قسم
فقدان اثر روز بعد هم تجدید شد و سنگری که در عرض تمام
روز سه عراده توپ به ان شلیك مینمودند بهیچوجه با یکی از
کلوله های توپ تصادف ننمود لیکن از شلیك تفنگ ملیون قدری
صدمه به توپچیان وارد شد

در ضمن حملهٔ که در پنجم به حکم اباد شد مجدداً خیابان
را بمباردمان نمودند ولی در این وهله ملیون به محل توپخانه شاه
پرستان حمله بردند و قبل از عقب نشانده شدن صمد خان معجلاً
توپها عودت داده شد . هرگاه یك یورش کاملی به خیابان برده
شده بود مانع مدد رساندن باقرخان که فرمانده ان خطاست به
ستارخان میشد و ممکن بود کار براو سخت بشود

در همان روز دسته قلیلی از سواران شاه پرستان با پیش قراول
ملیون در خطیب روبرو شدند و مدافعین توپهای خود را

برداشته تا سنگرهای داخلی عقب نشستندلیکن محل پیش قراول راهجد دا در همان روز تصرف نمودند

از بیانات اسرا هم چه استنباط میشود که به تمام عساکر شاه پرستان تعلیم شده که تبریزیها بابي شده اند و مجادله با انها از فرایض مذهبی است

از وقتیکه قره داغیها سیم تلگراف کمپاني هند و اروپ را قطع نموده اند از اعمال ان راه زنان کمتر اطلاعی بدست امده ولی از قراریکه راپورت داده شده و بعقیده من متضمن صحت هم هست انها مرند را تصرف نموده ودر کار تهدید نمودن جلفا هستند . انها هیچ وقعی به اوامریکه عین الدوله به انها مینماید قرار نمیدهند در هفته ماضی یك نفر مسافر یوناني و یك نفر مسافر سوئیسی را که به جلفا میامده وسفارش نامهٔ از نواب معظم الیه با خود داشته اند لخت نموده وتمام متعلقات انهارا به سرقت برده اند .

مسئله نان هنوز در شهر غامض نشده اگرچه مقداریکه تهیه میشود به ندرت کفاف احتیاجات یومیه اهالی را میدهد . در

۲۸ فوریه یك نانوائی که با وجود اخطار قیمت آرد را گرانتر از نرخ معینه انجمن فروخته بود بقتل رسید و روز بعد یك نفر مرتجع بتقصیر خیانت بهمان نوع مجازات گرفتار شد

وضع عمومی ایالات بیش از انچه بتوان شرح داد بد است . از زنجان تا باسمنج دهاتیاني که قشون شاه پرستان انها را ازهستی ساقط نموده اند در عرض جاده هرکسی را که بتوانند بدست بیاورند لخت و سرقت مینمایند . قره داغیها در راه جلفا بهرچه دست رسی یافته اند غارت کرده اند

(امضا) ا س راتیسلا

◆ نمره ۱۷۱ ◆

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲٤ مارس ۱۹۰۹

اقا — جنبش ملی فعلاً تا بنادر خلیج فارس منبسط گردیده . بوشهر و بندر عباس سر از انقیاد و اطاعت شاه پیچیده و بدون خونریزی درتحت سلطه سلسله ملی قرار گرفته اند

در اخر فوریه قونسولگری دولت فخیمه از بوشهر راپورت

داد که سید مرتضی اهرمی یکی از ملاهای نامی بوشهر درصدد
است که یك عده از تفنکچیان ایلیاتي را بقصد تولید انقلاب وارد
بوشهر بنماید . ماژور کاکس شرحی بحکومت محلی نوشته وتأکید
نموده که اکر این شهرت متضمن صحتی است اقدامات احتیاطی را
بعمل بیاورند . کفیل جنرال قونسولکری روس با ماژور کاکس
مشورت نموده و اظهارات مجدد به نایب الحکومه کردند و او
جواب داده بود که مشغول اقدامات لازمه برای جلوکیری از
اغتشاش هست .

بعلاوه ماژور کاکس راپورت داد که در اواسط فوریه ملیون
تهدید مینمودند که داخل بندرعباس شده و کمرك را تصرف بنمایند
او اظهار میدارد که بهر صورت فعلاً نظر بخوف از مداخله خارجه
بواسطه رؤیت جهاز جنکی خارجه ازهیجان احتراز شده وورود
کشتی جنکی اعلیحضرتي موسوم به « پرسیوس » در ۱۶ فوریه
به بندرعباس تاچند روزیے اثرات سکون و ارامی بخشید .
بهر صورت در ۱۷ مارس بمن راپورت رسید که نظر به تأکید و
فشار علمای نجف و سید لاری ملیون در بندر عباس بهام

حکومت را در دست کرفته و کمرك را تصرف نموده و کارکذار
را بسمت حکومت تعیین کردند . در طی تلکرافی که حاکی
این خبر بود قونسولکری انکلیس از بوشهر اشعار داشته بود که
از صاحبمنصب ارشد بحری تقاضا شده یك فروند کشتی جنکی
برای محافظت اتباع انکلیس به بندر عباس اعزام دارند . ماژور
کاکس نیز اظهار داشته بود همچه تصور میکنم که قونسول دولت
فخیمه باید شخصی را که عملاً حاکم است به این سمت بشناسد و
تجار انکلیس در کذراندن مال التجاره خود از کمرکخانه باید کمرك
را به اشخاصی که متصدی و مجری هستند به پردازند . من جواب
دادم که قونسول انکلیس باید بدون اینکه کارکذار را رسماً
بسمت حکومت بشناسد با او معامله بنماید وباید به کارکذار اظهار
بدارد که کمرکات جنوب نزد دولت انکلیس مرهونند و تقاضا
بنماید که عایدات کمرك بندر عباس بقونسولکری تحویل بشود
دیکر اینکه من در کار اطلاع دادن بدولت ایران هستم که کمرك
و اردائیکه تجار انکلیسی به ملیون پرداخته اند کاملاً تأدیه شده
محسوب است باین معنی که بکلی ذمه انها بعد از کمرکی که داده اند
...

بری خواهد بود وعایدات کمرك راهم از ملیون مطالبه نموده و از
بابت مراجعه وجه استقراضی خودمان که کمرکات جنوب وثیقه
ان است و موعدش منقضی شده محسوب خواهم داشت . دیکر
ماژور کاکس راپورت داده که رئیس بلژیکی کمرك را مخیر نمودند
که یکی از دو شق را اختیار نماید یاداخل در استخدام ملیون شده
وعایدات را به انها بپردازد ویا از کمرك خارج شود ومشار الیه شق
ثاني را مرجح دانست

اخبار دیکر مبنی بر این بود که نظم وتمشیت واقعی برقرار داشته
اند ولی خطر در این مسئله است که همه کس در شهر مسلح
است و دسته جات مسلح هم اتصال از داخله وارد میشوند .
در ۲۳ مارس قونسول انکلیس مقیم بندر عباس از ملاقات
خودش باکارکذار راپورت داد کارکذار استفسار نموده بود که ایا
دولت انکلیس میخواهند که کلیه عایدات کمرك به انها تسلیم
شود ویا به پرداخت نصف عایدات یومیه به قونسولکری
اقناع خواهند شد یا خیر . کاپیتان شکسپیر درضمن راپورت
دادن این مذاکره اصرار نمود که برای خاطر ارامی و سکونت

صلاح بر این است که یك قسمت از عایدات کمرك به ملیون
تفویض بشود که بمصرف حقوق اشخاص تحت السلاح برسانند
علیهذا من به او اختیار دادم که عقیده خود را در این مسئله
اعمال نماید

سرعت سیر حوادث در بندر عباس ظاهراً امور را در بوشهر
هم به اقصی نقطه رسانیده است . در ۱۷ مارس قونسولکری
بوشهر راپورت داد که تا حال اهالی اینجا از متابعت با نقشه
ملیون مردد بوده اند لیکن احتمال ان میرفت که اخبارات
بندرعباس باعث ترغیب انها در تعقیب همان روش بکردد .
حاکم در شهر حاضر نیست وندرتاً میتوان انتظار داشت که
قشون ساخلو که مرکب از دویست نفر سرباز اصفهانی است
تقویت مهمی از اداره کمرك یا مأمورین محلی بر علیه دسته ملیون
بنمایند . ماژور کاکس نیز اشعار داشته بود که در باب
اوضاع با هم کار روسی خودش مشاوره نموده و اکر چه فعلاً
دلیلي برای خوف واحتیاط از تعرض و صدمه اتباع خارجه
موجود نیست معهذا نظر به امکان اغتشاش عمومی و مسئله

مرهون بودن عایدات کمرکات بوشهر نزد ما مصلحت در ان
است که یك فروند کشتی جنکی برای حفظ منافع خود مان به فاصلهٔ
دسترسی داشته باشیم

در ۲۲ مارس بمن راپورت رسید که سید مرتضی اهرمی یك
عده تفنك چی تنکستانی داخل شهر نموده و با سکوت سررشته
مهام حکومت را از جانب ملیون در دست کرفته و مأمورین
عمده محلی مستعفی شده اند و اکرچه تا حال مداخلهٔ در کمرك
نشده ولی مسئله تصرف ان در تحت مداقه و امعان نظر است .
کاپیتان ترور که هنکام غیبت ماژور کاکس کفیل قونسولکری
دولت فخیمه بود بعلاوه اشعار داشته بود که در صدد اطلاع
دادن به سید است که عایدات کمرك نزد دولت فخیمه مرهونند
من جواب دادم که من مخالفتی با تصرف نمودن ملیون کمرك
را ندارم بشرط اینکه یك قسط ماهانهٔ مرتباً به بانك شاهنشاهی
پرداخته بشود که فرع استقراض دولتی ما و فرع قروض بانك
شاهنشاهی را مستهلك بدارد

در ۲۳ مارس کاپیتان ترور راپورت داد که سید مرتضی رسماً

به قونسولخانه ها نوشته و اعلام داشته است که خودش مهام
حکومت را از جانب ملیون در دست کرفته و وظایف مأمورین
محلی را موقتاً عهده دار است و ترتیب حفظ جان و مال اتباع
خارجه را خواهد داد . تا حال خلاف نظم و اغتشاشی
واقع نکردیده و مداخلهٔ هم در کمرك نشده ولی سید اظهار
داشته که در این موضوع به تبریز مراجعه نموده . برای اینکه
امورات محلی قونسولکری بعهده تعطیل نیفتد کاپیتان ترور
استعلام نمود که ایا او میتواند باشخصیکه عملاً حاکم است
رسماً ارتباط داشته باشد و من جواب دادم که ممکن
است بدون اینکه بالصراحه او را به این سمت بشناسد با او
معامله بنماید

اخبارات اخیره مبنی بر اینند که در ۲۳ مارس سید کمرك را
تصرف نمود و مأمورین بلژیکی خارج شدند . صبح همان
روز اجلاسی در منزل میرپنج فرمانده قشون ساخلو دولتی واقع
شد که سید مرتضی از جانب دسته ملیون و کارکذار و رئیس پستخانه
و رؤسای سایر دوایر و تقریباً شش نفر از تجار محترم در ان

حضور بهمرسانده‌اند . همینکه به میرپنج اصرار شد که ایا او با ملیون همراه است یا مخالف مشارالیه استعفای خود را عرضه داشت وسایر مأمورین دولتی هم همان روش او را تعقیب نمودند . پس ازان سید باتفاق متابعین خود به دارالحکومه رفته ودر انجا بیدق سلطنتی را خوابانده وبجای ان بیدق ملی را نصب نمودند و بیست ویك تیر توپ هم برسم سلام شلیك شد همچه اظهار میشود که این انقلاب بي خونریزی بواسطه این است که تمام طبقات در بوشهر به انضمام مأمورین دولتی قلباً ملت خواه هستند

(امضا) ج بارگلی

﴾ نمره ١٧٢ ﴿

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادواردگری (واصله در ١٣ اوریل)

از طهران ٢٤ مارس ١٩٠٩

اقا — هیجان وجنبش های انقلابي در مملکت ظاهراً اکنون بطرف ولایات شمال شرقی ایران سرایت ونشر کرده جنرال قونسول انکلیس مقیم مشهد در ١٣ فوریه راپورت داد

که علی الظاهر بنیادیك هیجان تجدد خواهانه سختی نهاده شده بود ولی رکن الدوله والی مواظب حال تجدد خواهان است وچون اینها خائف هستند و اظهار مخالفت مخصوصی نمی نمایند امکان دارد که شهر ارام بماند . یك هفته بعد ازان ماژور سایکس راپورت داد که یك تعطیل ناقصی در بین پایسهای مشهد واقع شد که سعی نمودند سربازان را متقاعد بنمایند که با انها شرکت بنمایند ولی ثمری نبخشید تا اخر فوریه همچه مینمود که چنانچه سفارتین بدولت ایران توصیه نموده اند تعیین رکن الدوله به ایالت خراسان در عید نوروز تجدید خواهد شد . راپورت داده شد که اگر چه مجاهدات در تحریك مردم شده است که مالیات ندهند واحساسات عمومی متوجه است که یك نوع نمایشی باید اعمال بشود که معاضدت با دسته تجدد خواه را مشهود بدارد معهذا انچه ظاهر است کلیه مردم از حاکم حالیه خودشان ناراضی نیستند . بهرصورت در اوایل مارس راپورت داده شد که رکن الدوله معزول شده و شاهزاده نیر الدوله را که شخصاً در خراسان منفور عامه است به مناسبت تقریباً ٢٤٠٠ لیره پیشکشی که برای این مقام داده

است به ایالت تعیین نموده . در ٤ مارس رکن الدوله از مشهد
عزیمت نمود و در ۷ مارس ماژور سایکس راپورت داد که انقلاب
در مشهد شروع شده است

در منزل برادر زاده ایالت جدید یك بمب انداخته شد .
شورشیان تلگرافخانه را تصرف نمودند دکاکین شهر بسته شد
و برای حفظ مقر ایالت توپها اماده شد . شورشیان نایب
الحکومه را دستگیر وحبس نموده و انجمن جدیدی از طرف دسته
تجدد خواهان تأسیس گردید . جنرال قونسول انگلیس راپورت
داد که نظر به فقدان تمام مأمورین مسؤل دائمی دولت وکار.
گذار سابق که شخصی بود دارای اعتبارات مستحسنه و نفوذ
محلی کامل ولی بتازگی دولت ایران اورا منفصل نموده باید
منتظر بروزات مهمه بود

ضمناً دامنه انقلاب تاتربت حیدری متسع ومنبسط شده
ودر ۱٦ مارس ماژور سایکس راپورت داد که یك دسته شورشیان
در تحت سرکردگی بلوچها به کفیل حکومت حمله برده و اورا
مقتول نمودند . او نیز اطلاع داد که این پیشرفت وموفقیتهای

دیگر یکه بموجب راپورت در سایر نقاط ایران برای انقلابیون حاصل
شده باعث قدرت انجمن مشهد گردیده

در عرض هفته ماضی راپورت دیگری از مشهد نرسیده ولی
ظاهراً هیچ دلیلی نیست که بتوان فرض نمود که فعلاً انقلابیون
قصد عودت باطاعت حکومت مرکزی را داشته باشند

(امضا) ج بارکلی

﴿ نمره ۱۷۳ ﴾

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲۵ مارس ۱۹۰۹

اقا — باکمال افتخار راپورت میدهم که بموجب خبر تلگرافی
که الساعه بمن رسیده شهر شیراز و همدان جزو جنبش ملیون
شده اند

علی الظاهر در اجلاسی که دیروز بعد از ظهر در شیراز تشکیل
یافته و بیگلربیگی نصرالدوله (رئیس دسته قوامی) و سایر
معاریف در ان حضور داشته اند ارا بر این قرار گرفته که امروز
اعلان مشروطیت منتشر بگردد و انجمن ایالتی تأسیس بشود

در همدان که مشروطیت اعلان شده بود کفیل حکومت بنمایش
ملی ملحق شده ولی پدرش اورا به بروجرد احضار نموده .
پس از ان شاه حاکم جدیدی تعیین نمود ولی اهالی به اعلیحضرت
معظم جواب دادند که اکر ان حاکم وارد همدان بشود اورا قطعه
قطعه خواهند نمود . در ضمن راپورت دادن این خبر قونسول
انکلیس مقیم کرمانشاه اشعار میدارد که جنبش ملی در ان قسمت
مملکت برطبق دستور العمل واصله از کربلا بوده

(امضا) جارج بارکلی

﴿ نمره ۱۷٤ ﴾

مکتوب سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۲۵ مارس ۱۹۰۹

اقا — باکمال افتخار خلاصه وقایع ماهانه معمولی را که راجع
به چهار هفته ماضی است لفاً تقدیم میدارم

(امضا) ج بارکلی

ملفوفه در نمره ۱۷٤

خلاصه وقایع ماهانه

طهران

شاه در اردوی مسلح خود در باغ شاه در وسط حامیان مرتجع
خود و سپهسالار (امیر بهادر) سر سلسلهٔ انها کماکان اقامت دارند
مشاوره های مرتجعه مشدد شیوع دارد و شاه که ده روز قبل
راپورت داده شده بود که خیلی متأثر و محزون هستند از قرار
بیانات اروپائیانی که همه روزه ان اعلیحضرت را ملاقات مینمایند
اکنون بشاش هستند و اخبار موفقیت ملیون در تربت و بندر
عباس و بوشهر و شیراز و همدان را با بی اعتنائی کامل دریافت
نموده اند

بازارهای طهران بسته مانده است و متحصنین هنوز در سفارت
کبرای عثمانی هستند

اوضاع پلتیکی باعث عدم جریان امور تجارتی و پولی کردیده در
امورات بانک شاهنشاهی بواسطه اشکالات و مخاطراتیکه برای ارسال
قوافل پول به ولایات موجود است اخلال بسیار حاصل شده . بروات
خارجه را که در تبریز رشت و مشهد برای فروشش حسن طلب میشود
نمیتوانند بخرند چون فرستادن پول به انجاها برای این مقصود مقدور نیست

نتیجه این شده که مظنه به میزان کران بر قرار است نرخ پوند امروزه پنج تومان و پنج قران و پانزده شاهی است

(امضا) ج پ چرچیل ۲۶ مارس ۱۹۰۹

استراباد

در سوم فوریه امیر مکرم حکمران ارك را سنگر بندی نمود و ۱۵۰ نفر سرباز در قلعه قدیم نصب نمود . روز بعد ملیون دکاکین خود را بسته و در یك مسجدی جمع شدند و رؤسای انها رأی قطعی دادند که حاکم باید از شهر خارج شود . حکومت به فرمانده فوج هزار جریب که از جمله ملیون بود امر نمود که بافوج خود به کافشکر برود . در موقع خروج از شهر او بیست قبضه تفنك به ملیون داد و دویست نفر از دهات حوالی فرستاد که به انها کمك بنمایند . دراوایل مارس بعضی از مأمورین محلی در صورتیکه ظاهراً از فرقه ملیون هم نبودند تلکرافی به شاه نموده و استدعای عزل حاکم را کردند . در ۷ مارس صدر اعظم جواب داد که حاکم احضار شده ملیون محض اینکه مشهود بدارند که اعتبارات

عزل حاکم راجع به انها بوده نه به مأمورین محلی بازارها را بسته و عده کثیری دریکی از مساجد جمع شدند

کرمان

صاحب اختیار حکمران نایب را رها نموده و ناظم را اجازه معاودت بکرمان داده . معزی الیه نیز استعفای خود را عرضه داشت ولی نظر بوضع مغشوش مملکت دولت ایران نمیتواند شخص دیگری برای منصوب نمودن به این مقام بدست بیاورد اگر حاکم مقتدری تعیین نشود قونسول انگلیس وقوع اغتشاش راپیش بینی مینماید

قونسول انگلیس در ۱٤ مارس تلکراف نمود که افشاریها شورش نموده و حاکم بافت را مقهور نموده‌اند . حاکم را با زخم منکری که برداشته بود بکرمان اوردند و افشاریها بیشتر اردو و اثاثیه او و یك عراده توپ و مالیاتی را که او دریافت داشته بود به یغما بردند

کرمانشاه

در ۲٤ فوریه کاپیتان هاورت از همدن تلکرافاً راپورت

داد که یك عده قلیلی ازملیون نامی ان شهر در اژانس قونسولگری
عثمانی متحصن شده و درباب اوضاع کنونی ایران بسفارت کبرای
عثمانی و باب عالی تلگرافات مخابره نموده اند . ملیون معتقد
بودند که به معاضدت عشایر خدا بندلو میتوانند دو هزار سوار
تهیه بنمایند ولی کاپیتان هاورت اینرا اغراق تصور میکند وعقیده
اش بر این است که تا انها اطمینان حاصل ننمایند که میتوانند تااندازه
سوار حاضر بنمایند که با افواج و رؤسای محلی که ازطرف شاه
هستند مقاومت بنمایند علناً عنوانی برای مشروطیت نخواهند
نمود از قرار مذکور دوهزار لیره برای تهیه قشون ملی جمع
اوری شده کفیل حکومت به کاپیتان هاورت اطلاع داده است
که مکرر استعفا نموده ولی شاه فقط در جواب امر نموده است که
ازکلیه هیجان مشروطیت جلوگیری بنماید کفیل حکومت اظهار
داشته است که اگر اوامر شاه رابموقع اجرا بگذارد مردم اورا
بقتل میرسانند و هرگاه ازان اوامر تخطی بجوید شاه اورا میکشد
معزی الیه استعلام نموده بود که ایا میتواند به نماینده انگلیس
پناهنده شود وکاپیتان هاورت جواب داده بود که دولت فخیمه

فقط کسی را پناه میدهد که جان او در خطر باشد.

یزد

همچه معلوم میشود که دسته دویست نفر سارقینی که در خلاصه
وقایع ماه گذشته اشعار شده است که بختیاری بودند در حقیقت
مرکب بوده اند از اهالی قراقه که یك قریه مشهور به مسکن
سارقین و واقع بین اباده وابرقو است و یك عده از تفنگچیها که بانها
ملحق شده بودند . صمصام السلطنه اظهار کرد که هیچ ارتباطی
باانها ندارد . ان دسته درتحت سرکردگی یك شخصی خسرو
خان نام تا مسافت قلیلی به یزد نزدیك شدند . این باعث
بروز تشویش و هراس در شهر شد و حکومت استعدادی بمقابل
انها اعزام داشت که پس از مختصر جدالی باغارتگران مزبور عقب
نشستند . خسرو خان اعلان نمود که برای اعاده حکومت
شوروی امده است ولی اهالی یزد که اعتقادشان بر این بود که
او و تفنگچیها فقط میخواهند شهر راغارت بنمایند جوابی در مقابل
عنوانات او ندادند . چون دسته مزبور درجلب تقویت یزدیها
یا مخابره شدن تلگرافی ازطرف انها به صمصام السلطنه موفق

داد که یك عده قلیلی از ملیون نامی ان شهر در اژانس قونسولگری
عثمانی متحصن شده و درباب اوضاع کنونی ایران بسفارت کبرای
عثمانی و باب عالی تلگرافات مخابره نموده اند . ملیون معتقد
بودند که به معاضدت عشایر خدابندلو میتوانند دو هزار سوار
تهیه بنمایند ولی کاپیتان هاورت اینرا اغراق تصور میکند و عقیده
اش بر این است که تا انها اطمینان حاصل ننمایند که میتوانند تااندازه
سوار حاضر بنمایند که با افواج و رؤسای محلی که از طرف شاه
هستند مقاومت بنمایند علناً عنوانی برای مشروطیت نخواهند
نمود از قرار مذکور دو هزار لیره برای تهیه قشون ملی جمع
اوری شده کفیل حکومت به کاپیتان هاورت اطلاع داده است
که مکرر استعفا نموده ولی شاه فقط در جواب امر نموده است که
از کلیه هیجان مشروطیت جلوگیری بنماید کفیل حکومت اظهار
داشته است که اگر اوامر شاه را بموقع اجرا بگذارد مردم اورا
بقتل میرسانند و هرگاه از ان اوامر تخطی بجوید شاه اورا میکشد
معزی الیه استعلام نموده بود که ایا میتواند به نماینده انگلیس
پناهنده شود و کاپیتان هاورت جواب داده بود که دولت فخیمه

فقط کسی را پناه میدهد که جان او در خطر باشد.

یزد

همچه معلوم میشود که دسته دویست نفر سارقینی که در خلاصه
وقایع ماه گذشته اشعار شده است که بختیاری بودند در حقیقت
مرکب بوده اند از اهالی فراقه که یك قریه مشهور به مسکن
سارقین و واقع بین اباده وابرقوات و یك عده از تفنگچیها که بانها
ملحق شده بودند . صمصام السلطنه اظهار کرد که هیچ ارتباطی
با انها ندارد . ان دسته در تحت سرکردگی یك شخصی خسرو
خان نام تا مسافت قلیلی به یزد نزدیك شدند . این باعث
بروز تشویش و هراس در شهر شد و حکومت استعدادی بمقابل
انها اعزام داشت که پس از مختصر جدالی باغارتگران مزبور عقب
نشستند . خسرو خان اعلان نمود که برای اعاده حکومت
شوروی امده است ولی اهالی یزد که اعتقادشان بر این بود که
او و تفنگچیها فقط میخواهند شهر راغارت بنمایند جوابی در مقابل
عنوانات او ندادند . چون دسته مزبور در جلب تقویت یزدیها
یا مخابره شدن تلگرافی از طرف انها به صمصام السلطنه موفق

نشدند رجعت نمودند و حرکات و اعمال من بعد انها هنوز معلوم نیست

در خصوص تعرض و سوء رفتار نسبت به پارسیان در حوالی یزد ظاهراً مهاجمین به یکی از قراء پارسیان نفتی ها بوده اند که سه نفر مرد را به اسارت برده بودند و بالاخره متعلقان انها استخلاص اسرا را خریده بودند . کفیل ویس قونسولکری دولت انکلیس به حکومت اظهارات نمود و در اواخر فوریه حاکم قریب هزار نفر استعداد جمع نمود که بمقابله نفت بفرستند . ضمناً نفتیها که علی الظاهر دوستان متنفذ در یزد دارند در صدد بند و بست اصلاح ظاهری برامدند و هنوز استعدادی بمقابله انها نرفته

یك عده دستجات سارقین هنوز در طرق پراکنده اند و سرقت های بسیار وقع میشود . شاید راه کرمان بیش از همه نا امن باشد

در بیستم فوریه تلکرافی از طرف اقا نورالله از اصفهان به نائین رسید که تمام اشخاصیرا که حاضرند برای تقویت این راه حق

تحت سلاح بروند به اصفهان دعوت نموده بود . راپورت داده شد که انتظام الملك حاکم سابق یزد هم در امیر آباد مشغول جمع اوری قشون بوده . از ان زمان او در اصفهان به بختیاریها ملحق شده

شیراز

مرکز ثقل پلتیك فارس هنوز لارستان است . ظاهراً قوامی ها برای پول در فشارند

در چهاردهم فوریه پیشکار قوام از طهران تلکراف نمود که اگر نتوانند پیشرفتی بنمایند کار انها بکلی تمام خواهد بود . نصر الدوله که در اواسط فوریه غفلتاً از لارستان مراجعت نمود به مستر بیل اطلاع داده بود که قشون قوامی ها لاریهارا مغلوب نموده اند ولی عقیده مستر بیل بر این است که این روایت ساختکی بوده و احتمال نمیرود که قوامیها بتوانند موفقیتی در مقابل لاریها حاصل بنمایند . نصر الدوله اصرار نموده بود که سید لاری برای شخص خودش کار میکند و همانطور که به اوامر شاه وقعی نمیکذارد به احکام یك حکومت شوروی هم اعتنائی

نخواهد داشت . ضمناً بختیاریها تلکراف سختی به صولت الدوله
مخابره کرده و او را توبیخ نموده بودند که با وجود انهمه مواعیدی که
نموده هیچ اقدامی نمیکند از طرف دیکر ظاهراً بتحقیق پیوسته که
قوامی ها در صدد طرح قرار دادی با صمصام السلطنه هستند و
فی الجمله موفقیتی هم حاصل نموده اند و در همچه صورتی صولت
الدوله ممکن است دریابد که بواسطه اهمال موقع را از دست
داده است . خبر جدید این است که قوام قشون خود را در
فسا کذارده و در هفتم مارس بشیراز رجعت نموده

در خود شیراز در اوایل مارس در تحت سرکردکی روحانیون
جنبش ملایمی به تأیید مشروطه بروز نمود . چنین معلوم میشود
که ایالت بعلاوه جلوگیری نکردن از انها پیغامات همراهی و هم
خیالی هم فرستاده است

در ۲۱ فوریه یکی از نوکرهای ایالت که مست بود به دو نفر
پارسی حمله سختی برده و زخم منکری بهانها زده . مستر
بیل منشی قونسولکری را با مراسله خصوصی نزد حاکم فرستاده
و بضد این واقعه که اسایش عامه را سخت تهدید مینماید پرتست

نموده . مرتکب دستکیر شد ولی ازدحام کثیری منزل شخص
پارسی را که ارباب حضرات مضروب بود محاصره نموده و او را
تخویف کردند که شخصاً بدار الحکومه رفته و استخلاص فوری
مقصر را تصویب بنماید

در ۱۱ مارس در حوالی یزد خواست به قافله که زوار همراه داشت حمله برده
شده یکی از زوار بضرب کلوله مقتول شد و چهار نفر از سایرین زخم
مهلکی برداشتند . سیزده رأس قاطر با حمول انهارا بسرقت
بردند . یکی از صندوق های سرقتی محتوی سی قبضه تفنک
مسلسل بوده

در بیستم مارس قونسول دولت انکلیس تلکراف نمود که
نماینده کمپانی ذیکار را سارقین در حوالی سیوند لخت نموده
و اشیائش را بسرقت بردند و هم چه تصور میشود که سارقین
لشنی بوده اند . ایالت سی نفر فرستاد که در کرفتاری سارقین
سعی بنمایند . مستر بیل نیز راپورت داد که ایلات حوالی زرقون
در عرض هفته دویست عدد مقره تلکراف را شکسته و چندین
فقره سرقت در جاده طرف جنوب اباده واقع شده

﴿ خلیج فارس ﴾

(بوشهر)

راپورت داده شده که دریابیکی مجدداً به حکومت بنادر خلیج منصوب گردیده

﴿ محمره ﴾

در اوایل فوریه ازرام هرمز شهرت یافت که سایر خوانین بختیاری حسن طلب کرده اند که با صمصام السلطنه صلح بنمایند و ترتیبات سابقه را اعاده داده اورا به ایلخانی گری بشناسند یحتمل بواسطه موفقیت اخیر او در اصفهان

(امضا) ث . ب ا ماژور استکس اتاشه میلیتر

﴿ نمره ۱۷۵ ﴾

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل) ازطهران ۲۶ مارس ۱۹۰۹

اقا — در تعقیب تلگرافات ۲۴ و ۲۶ مارس خودم باکمال افتخار سواد دو طغرا مراسلهٔ را که بنده و همکار روسیم در خصوص قتل های جدید درشاهزاده عبدالعظیم بدولت ایران

نوشته ایم لفاً ارسال میدارم (امضا) جارج بارکلی

(ملفوفه ۱ در نمره ۱۷۵)

مراسله سرجارج بارکلی ومسیوسبلین به سعدالدوله

۲۴ مارس ۱۹۰۹

جناب مستطابا — سفارتین انگلیس و روس متاسفانه کسب اطلاع نموده اند که دیشب بعضی از متحصنین در شاهزاده عبدالعظیم مقتول شده اند . شرح جزئیات این مسئله مجهول است ولی ازقرارمذکور اشخاص مرتکب از جمله مستخدمین نایب الحکومه طهرانند

مسلماً لازم است که برای جلوگیری از تکرار وقوع این نوع جنایات مجلس محاکمهٔ تشکیل شده و مرتکب مجازات بشود و سفارتین محترماً خاطر جناب عالی را مستحضر میدارند که در صورتیکه مدلل بشود که اشخاص مقصر حسب الامر نایب الحکومه اقدام به این امر نموده نهایت لزوم را خواهد داشت که مفاخرالملك بدون تأخیر منفصل بشود . خاطر جناب مستطاب عالی تصدیق خواهد نمود که یك همچه اقدامی برای جلوگیری از اینکه

جنایات شب گذشته منجر به اغتشاشات وسیع تری نکردد که ممکن
است مضر به مصالح اتباع دو سفارت شده وهم چنین میتواند
بعهده دولت شاهنشاهی مسؤلیتهای وزین عمدهٔ که سفارتین میل
به منع ان دارند وارد اورد بهترین وسیله خواهد بود

(ملفوفه ۲ در نمره ۱۷۵)

مراسله مشترکه خطاب به سعدالدوله

سفارتین راجع به مراسله مشترکه مورخه ۲۴ شهر حال خودشان
با کمال احترام خاطر نشان دولت ایران مینمایند که شهرت مسؤل
بودن مفاخرالملك برای قتل های درشاهزاده عبد العظیم بجدی
شیوع دارد که سفارتین بر خود فرض میدانند که برای اسکات
انقلاب حاضره درپای تخت تقاضای انفصال مشارالیه را بنمایند
سفارتین یقین دارند که پیشنهاد این تقاضا متضمن بالا ترین
منافع اعلیحضرت شاه ومصالح دولت ایشان است چون درصورت
تمکین ننمودن بتقاضای مزبور هر اتفاقی که ازاثر اغتشاشات برای
اتباع انگلیس وروس رخ بنماید سفارتین انرا حمل به عدم تمکین
به این تقاضا نموده واعلیحضرت همایونی ودولت اورا کاملاً

برای ان مسؤل خواهند دانست
سفارتین از جناب مستطاب عالی خواهش مینمایند که شرح فوق را
به اعلیحضرت شاه تقدیم بداوید

بتاریخ ۲۶ مارس ۱۹۰۹

(نمره ۱۷۶)

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)
از سن پطرزبورغ ۲ اوریل ۱۹۰۹

آقا — امروز مسیو ایسولسکی بمن اظهار داشت نکته مهمی
که در پیش است مسئله تأمین راه رشت به طهران است .
از مهندسین در قزوین راپورتهای تشویش امیز بمن رسیده است
که اظهار خوف از انقلابیون قفقازی که ان قسمت ایرانرا در
حیطه تصرف در اورده اند نموده اند . من همیشه راپورت
اشخاصی را که در معرض مخاطرات معینه هستند تخفیف میدهم
ولی نمیتوانم بکلی از ان راپورتها صرف نظر بنمایم . خوف ان
میرود که ممکن رابطه بین طهران ورشت مقطوع بشود . من
تقریباً دریك بغرنجی گرفتار هستم . اختیار نمودن اقدامی فقط

برای حفظ رابطه بین طهران و رشت باعث مسؤلیت عمدهٔ است
معهذا من نمیتوانم انکار بنمایم که هر اقدامی بشود درردیف مداخله
محسوب خواهد شد . عقیده من براین است که یك ویس قونسول
با یك عده مستحفظی به قزوین فرستاده بشود ولی این مسئله
هم ممکن است باعث تهیج بشود نه مرعوب کردن انقلابیون
(مقصود جناب معزی الیه انقلابیون قفقازی بود چون از
ایرانیان بیمی نداشت) هرگاه یك استعداد کافی هم اعزام بشود
که درنقاط معینه جاده چاتمه بزنند و قراولی پل منجیل را نموده
و اجزای اداره راه را در قزوین تحت حراست داشته باشند
بی شبهه این هم تعبیر بمداخله خواهد شد

(امضا) ا . نیکلسن

﴿ نمره ۱۷۷ ﴾

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)
از سن پطرزبورغ ۸ اوریل ۱۹۰۹

آقا - راجع به مشروحه سوم فوریه جناب عالی با کمال
افتخار سواد یادداشتی را که از طرف وزارت امور خارجه

اعلیحضرت امپراطوری در باب پرگرام اصلاحات ایران رسیده
است لفاً ارسال میدارم

(امضا) ا . نیکلسن

ملفوفه در نمره ۱۷۷

اخرین صورت پرگرام صلاح اندیشی که دولتین روس
و انگلیس به اعلیحضرت شاه عرضه بدارند از قرار ذیل
خواهد بود

۱ — دولتین روس و انگلیس تقاضای انفصال فوری صدر
اعظم را از شاه خواهند نمود و بهمچنین انفصال امیر بهادر جنك
را . انفصال امیر بهادر جنك متضمن منفصل شدن او ازتمام
مقاماتی است که داراست هم مقامات درکابینه و هم در دربار
لیکن اگر شاه اظهار مخالفت زیادی در اخراج این شخص از
دربار بنماید دولتین در این نکته چندان اصراری نخواهند نمود

۲ — دولتین روس و انگلیس تجدید تأسیس حکومت شوروی
درایران را بوسیله اجرای فوری اصلاحات مشروحه در مواد
ذیل از شاه تحصیل خواهند نمود

۳ – دولتین از شاه تقاضا خواهند نمود که کابینهٔ تشکیل بدهند که مرکب باشد از اشخاص قابل الاعتماد ثقه بهمچنین بدون تأخیر افزوده شدن یك عده اشخاص تربیت شده از فرق مختلف به مجلس شورای مملکتی و به مجلس شورای مزبور اختیار داده بشود که قانون انتخابات جدیدی طرح و تهیه نمایند . سفارتین انکلیس و روس در طهران بطور خصوصی یك صورتي از اشخاص داو طلب که برای ترکیب کابینه و مجلس شورای مملکتی انسب و اصوب باشند به اعلیحضرت شاه تقدیم خواهند داشت معلوم است اگر اراده شاه به انتخاب اشخاصی تعلق بگیرد که محل اعتماد و وثوق لازمه نباشند بهیچوجه پولی بدولت ایران قرض داده نخواهد شد

٤ – دولتین از اعلیحضرت شاه تقاضا خواهند نمود که به تمام اشخاصیکه بر علیه او تحت سلاح رفته اند و مقصرین پلتیکی هستند عفو عمومی اعطا بنمایند . این اقدام طبیعتاً شامل حال آن انقلابیوني که مرتکب خلاف و تمرد نسبت به قانون عمومی شده اند نخواهد بود . در خصوص اشخاص متهم به چپاول

و سایر جنایات که هیجان و غلیان مشروطیت را برای مبادرت به خطاها بابضد قانون عمومی مغتنم شمرده اند از دولت اعلیحضرت شاه تقاضا خواهد شد که اطمینان بدهند که هیچ مجازاتي در حق آنها اعمال نخواهند نمود بجز اینکه در محکمه بیطرفی آنهارا تحت محاکمه بیاورند چنانچه در مورد اشخاصیکه بسفارت انکلیس در طهران پناهنده شده بودند معمول گردید

٥ – دولتین روس و انکلیس علاوه تقاضا خواهند نمود که فوراً موعدی برای انتخابات پارلماني معین بشود بهمچنین برای تشکیل مجلس . این موعدها باید بدون تأخیر بتمام مملکت اعلان بگردد

٦ – همینکه اقدامات مسطوره در مواد پنج گانه فوق را اعلیحضرت شاه بموقع اجرا گذاردند دولت روس ممکن است اگر لازم بداند مبلغ دو میلیون و پانصد هزار فرانك بجهت مصارف فوری که برای اصلاحات مقدماتي لازم است بدولت ایران قرض بدهد . دولت انکلیس هم از طرف خودشان اگر لازم دانستند بمحض اینکه مجلس منتخبه پروژه یك استقراض خارجی

را که یا مبلغ معتنابهی باشد یا مبلغ کمی تصویب نمود یك هم
چه مبلغی بدولت اعلیحضرت شاه قرض خواهند داد . در
صورت چنین تصویبی از طرف مجلس دولتین برای اختتام عمل
این استقراض با دولت ایران تقویت و مساعدت خواهند نمود
عقیده دولت اعلیحضرت امپراطوری بر این است که اجرای
پرگرام فوق الذکر متضمن یگانه وسایل رهائی دولت ایران
ازوضع چاره ناپذیر گونی است که دران مستغرق است و اگر
اعلیحضرت شاه این پرگرام را با تمام جزئیاتش قبول ننمایند
تنها طریقی که برای دولت روس ودولت انکلیس باقی
بماند این است که دست از صلاح اندیشی خود برداشته و محمد
علی شاه را به حال خود بگذارند و پس ازان اعلیحضرت معظم
دیگر نمیتواند متکی بمساعدت دولتین بوده ومترصد تقویتی از
طرف انها باشد . بنابراین دولت روس مصلحت بر این میدانند
که نماینده گان دولتین روس وانکلیس درضمن تقدیم داشتن
پرگرام فوق الذکر به اعلیحضرت شاه یك اظهار قطعی به این
مفاد بنمایند

بمحض اینکه سفارت کبرای دولت انکلیس به وزارت امور
خارجه اعلیحضرت امپراطوری اطلاع بدهد که کابینه لندن
مخالفتی در پیش نهاد مواد پرگرام مندرجه دراین یادداشت ندارند
فوراً این پرگرام تلگرافاً بشارژدافر دولت روس مقیم طهران
مخابره خواهد شد که باتفاق وزیر مختار دولت انکلیس مراتب مصوبه
را بشاه عرضه بدارند

از سن پطرزبورغ ۸ اوریل ۱۹۰۹

﴿ نمره ۱۷۸ ﴾

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۳ اوریل)

از طهران ۱۳ اوریل ۱۹۰۹

عایدات گمرك بوشهر

تلگراف ذیل مورخه ۱۳ شهر جاری از جنرال قونسول انکلیس
مقیم بوشهر رسیده :

« درهشتم اوریل سید مرتضی به تجاریکه عایدات باسم انها
امانت سپرده شده فشار اورد که مداخله ننموده و تتمه عایدات
را به او به پردازند . لهذا کلیه عایدات از ۲۳ مارس را که

قریب بیست هزار تومان بود سید و متابعینش دریافت داشتند
پنجاه نفر از قشون بحری که دیروز پیاده شدند در اسکله کمرك
که بحد کفایت محل برای انها دارد کماشته شد . بعلاوه نظر
به وضع هوا و سهل بودن جلوکیری ز انجا از ورود تفنکچیان
دیکری که انتظار ورود انها از طرف بندر هست ان محل بسیار
مناسب است

اکر قبل از قرارداد اخیر این مسئله باز سید در صدد دریافت
عایدات بیشتر براید کمان میکنم بواسطه همین عده قشونی که
فعلاً در اینجا کماشته شده ممکن است جلوکیری از این
اقدام نمود »

شرح ذیل را من در جواب مخابره نموده ام : —

« با پیشنهاد مسطوره در عبارت اخر تلکراف شما
مخالفتی نیست

لطف نموده به سید مرتضی و سایر ملیون بکوئید که اکر یك
قرار مرضی که باعث تأمین حقوق ما باشد داده نشود ما مجبور
خواهیم شد که در امکان تصرف نمودن کمرك اعماق نظر بنمائیم

وحال انکه ما نهایت اشتیاق را داریم که از اقدام به چنین امری احتراز بجوئیم
بهترین شقوق این است که عایدات کمرك را مأمورین بلژیکی
در کمرکخانه نکاه بدارند تا ما یك قرار رضایت بخشی با اولیای یك
دسته ملیون مسؤلی بدهیم

﴿ نمره ۱۷۹ ﴾

تلکراف سرادوارد کری به سر نیکلسن

از وزارتخارجه ۱۳ اوریل ۱۹۰۹

لطف نموده نظریات دولت روس را درباب پیشنهاد قونسول
مندرجه در تلکراف ۱۱ شهر جاری از طهران که به شما هم مخابره
شده کسب بنمائید

من در ان پیشنهاد مخالفتی فرض نمیکنم و در صورتیکه دولت
روس هم مخالفتی نداشته باشند انرا تصویب نموده و بر طبق ان
تعلیمات خواهم داد

(نمره ۱۸۰)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۴ اوریل)

از طهران ۱۴ اوریل ۱۹۰۹

کرمان -- من در صدد جلب توجه دولت ایران به اوضاع
کرمان هستم که سوای جاده به مشهد تمام طرق مسدودند .
بهر صورت بجز عجله نمودن در حرکت حاکمی که جدیداً تعیین
شده هیچ کاردیکری نمیتوان کرد

قونسول انکلیس راپورت میدهد که تمام قدرت در شهر زایل
شده نان کمیاب است و اجماع کرسنه دکانهای خبازیرا چپو
کرده اند

نمره ۱۸۱

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۴ اوریل)

از طهران ۱۴ اوریل ۱۹۰۹

بوشهر -- تلکراف ذیل مورخه ۱۴ اوریل از جنرال قونسول
انکلیس مقیم بوشهر رسیده : --

« سید مرتضی هنوز در نکاهداشتن دویست الی سیصد نفر
تفنکچی اصرار دارد شهر بحالت وحشت زده کی است و امور
بعهده تعطیل است . تهاجمی ازطرف این تفنکچیان پیش بینی
میشود و باین جهت بازارها و حتی دکانها هنوز بسته اند . اکر

یك راه نجاتی بزودی حاصل نشود بیم ان است که اهالی بالتمام
در جنرال قونسولکری انکلیس پناهنده شوند

تمام مردم اکنون تصدیق دارند که غرض سید از خود ارائی
به لباس ملیت فقط اجرای مقاصد غارتکری خودش است .

سه نفر از رؤسای نامی دشتی و تنکستان شرحی بمن نوشته و از
نیت خودشان در موافقت با تقاضاهای من اشاره نموده اند

ملیون و شاه پرستان عمده در بین اهالی ایرانی نظریات خودشان
را در باب اوضاع بمن ابراز داشته اند . انها بلا استثنا تصور
میکنند که سید باید از بوشهر خارج شود و ارائه طریق مینمایند
که روانه نجف بشود که علمای انجاهم از اعمال او مسبوقند .

برهمه انها متساویاً یقین است که با بودن او اعاده نظم غیر ممکن
است . نظر باین مقتضیات میتوانید به بنده اجازه بدهید که
چون ملیون بدون کمك ما قوت کافی برای تبعید او ندارند من
اقدام به اجرای این امر بنمایم ؟ نهایت لزوم را دارد که این اقدام
بفوریت اعمال بشود »

در جواب شرح ذیل را من به ماژور کاکس مخابره نمودم : --

« قبل ازاین بشما اختیار داده شده که اگر حضور تنکستانی ها
متضمن خطر حقیقی برای جان اتباع خارجه باشد قشون بحری
رابرای اخراج انها بکار ببرید . من نمیتوانم پیشنهاد شمارا بدون اجازه
دولت اعلیحضرتی تصویب بنمایم مگر اینکه حضور سید یك همچه
خطری رادر برداشته باشد »

نمره ۱۸۲

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی

ازوزارتخارجه ۱۴ اوریل ۱۹۰۹

اقدام شمارا که در طی تلگراف ۱۲ اوریل راپورت داده
بودید تصویب مینمایم . دولت ایران بموجب عهد نامه متعهد
شده اند که اتباع دول واهل ممالك خارجه را « محترم داشته
وموثرانه محفوظ بدارند »

علیهذا درموقع لزوم شما باید به دولت مشارالیها اصرار
بنمائید که یا بگذارند اتباع خارجه مقیمین تبریز از شهرخارج
بشوند یابگذارند مقدار کافی اذوقه داخل شهر بشود

نمره ۱۸۳

تلگراف سرادوارد گری به سر جارج بارکلی

از وزارتخارجه ۱۴ اوریل ۱۹۰۹

ار نه طریقی که جنرال قونسول انگلیس در تبعید سید از بوشهر
در طی تلگراف خودش نموده بود و شما در تلگراف ۱۴
اوریل خودتان بمن تکرار کرده بودید که ظاهراً ملیون وشاه
پرستان در این تقاضا متفق شده اند ازمقصودی که برای ان
قشون پیاده شده تجاوز خواهد کرد یعنی حفظ جان و مال
اتباع انگلیس وسایر ملل مقیمین انجا . بعلاوه اگر ما باید سید
را تبعید بنمائیم تصمیم اینکه حکومت بوشهر به کی باید تفویض
بشود هم بعهده ما باید باشد . اقدام باخراج او عملاً اربحکومت
انشهر برقرار میدارد و مشکل است بتوان تصور کرد که چه
وقت این وضع امور خاتمه پذیر خواهد شد چون هیچ قدرت
رضایت بخش دیگری نخواهد بود که بتواند قایم مقام ان بشود .
لهذا هیچ دلیلی ندارد که چرا نباید بسید اخطار بشود که اگر
به اتباع انگلیس یا خارجه حمله برده بشود در صورت لزوم

برای حفظ انها بقوه قهریه برعلیه او اقدام خواهد شد

﴿ نمره ۱۸۴ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۵ اوریل) ازطهران ۱۵ اوریل ۱۹۰۹

(وضع جاده شیراز به اصفهان)

جنرال قونسول انکلیس مقیم اصفهان به اتباع انکلیس اخطار نموده است که در جاده شیراز به اصفهان مسافرت ننمایند و من درکاردستورالعمل دادن بقونسول انکلیس مقیم شیراز هستم که یك اخطاریهٔ بهمین مفاد صادر بنماید

طوایف کهکلوئیه درحدودیزدخواست مشغول قتل وغارت اشکارند و وضع تمام جاده درقت انکیز است

(نمره ۱۸۵)

تلکراف سرجارج بارکلی بسر ادوارد کری (واصله در ۱۵ اوریل) ازطهران ۱۵ اوریل ۱۹۰۹

مذاکرت صلح تبریز — در طی تلکراف ۱۱ شهر جاری خودم اشاره نمودم که پارهٔ مذاکرات زمینه صلح درتحت مداقه

و نظرملیون تبریز وشاه پرستان است

این مذاکرات از باسمنج (اردوی عین الدوله) باظهار ان در میان است تا حال علائم خوشی ازان مستفاد نشده

(نمره ۱۸۶)

مکتوب سرادوارد کری بسر نیکلسن

ازوزارت خارجه ۱۵ اوریل ۱۹۰۹

اقا — معاون سفیر کبیر دولت روس در ۱۰ شهر حال به این اداره امد و به مستر ملت اطلاع داد که تلکرافی از وزیر امور خارجه دولت روس به او رسیده مبنی براینکه وزیر معظم له به جنابعالی اطلاع داده است که دولت روس مشغول اعماق نظر درصلاحیت اعزام قشون برای مفتوح نکاهداشتن راه بین انزلی وطهران هستند ولی بدون اعلان قبل از وقت بدولت اعلیحضرتی انکلیس اقدامی دراجرای این عزم نخواهند نمود

مسیو پکلوسکی معاون مزبور عقیده اش این بود که اگر این اقدام با اظهارات مشترکه به اعلیحضرت شاه برای اعطای مشروطه مصادف بشود نمیتوان حمل باین نمود که این اقدام محض

تقویت اعلیحضرت معظم اعمال شده (امضا) ا . کری

(نمره ۱۸۷)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۱۶ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۱۶ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف ۱۳ شهر جاری جنابعالی

پیشنهاداتیرا که جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز نموده دولت روس قبول کردند وبنماینده قونسولکری تبریز خودشان تعلیمات دادند که بمعیت مستر راتیسلا عمل بنماید

از اطلاعاتیکه بدولت روس رسیده عقیده شان بر این است که تقاضای ملیون از این قرار است که یك مشروطهٔ و یك عفو عمومی کاملی باید اعطا بشود و بکسانیکه اسلحه شان متعلق بخودشان است اجازه داده شود که اسلحه خود را نکاه بدارند لیکن اسلحهٔ که متعلق بدولت ایران باشند تسلیم خواهند شد وبالاخره یك تامین دیپلوماسی لازم است که اساس سابقه مجدداً تأسیس نخواهد شد

بعقیده دولت روس صلاح اندیشی که دولتین میخواهند بطریق

مؤکدی باعلیحضرت شاه عرضه بدارند باحوائج ملیون موافقت دارد . در باب تأمین دیپلوماسی منظوره دولت روس ارائه طریق مینمایند که یحتمل بشود به اولیای ملیون خاطر نشان نمود که بواسطه اعمال اصلاحاتي که دولتین بشاه اصرار دارند که قبول بنماید اساس سابقه بکلی خاتمه خواهد پذیرفت

(نمره ۱۸۸)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۱۶ اوریل)

از طهران ۱۶ اوریل ۱۹۰۹

اتباع خارجه در تبریز

تا حال جوابي در باب دخول اذوقه در شهر بمن نرسیده

جنرال قونسول انکلیس راپرت میدهد که اتباع روس در خروج از شهر بي میلاند و تصور میکنند که اتباع انکلیس هم از خروج امتناع بنمایند و بهر صورت ملیون نخواهند کذارد که انها از شهر خارج بشوند . او صلاح نمیداند که در اینموضوع بشاه اصرار بشود چونکه او ممکن است اسباب تسهیل خروج انها را از شهر فراهم بیاورد و انوقت هر نوع مسؤلیت دیکری را

از عهده خود ساقط بداند . او نیز راپورت میدهد که اتباع
انکلیس میتوانند با جزئی زحمتی تا یك مدت دیکری مداومت
بمه نمایند

من با نظریات مستر راتیسلا موافقت دارم و بجز اقدامی که در
تلکراف ۱۲ شهر حال خودم راپورت داده ام فعلاً من اقدام
دیکری در باب سلامت خارج شدن انها از شهر تصور نمی نمایم
این شرح راجع بتلکراف ۱٤ شهر جاری جناب عالی است

﴿ نمره ۱۸۹ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۱٦ اوریل)
از طهران ۱٦ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس بمن رسیده
« ما هنوز منتظر نتیجه مذاکرات صلح در باسمنج هستیم .
انهائیکه از دسته ملیون زمام اختیار شهر در دست انهاست از
تقاضاهای اصلی خود تجاوز نخواهند نمود ان تقاضاها از قرار معلوم اینند

(۱) اعاده مشروطیت

(۲) عفو عمومی کامل

(۳) حرکت تمام قشون دولتی خصوصاً قشون چریك

(٤) نکاهداری کلیه اسلحهٔ که متعلق بدولت نیست

(٥) تعیین والی که مقبول تبریز باشد . (سه فقره اسامی
ذیل در این مورد ذکر شده : سعدالدوله ، مخبرالسلطنه
امامقلی میرزا)

(٦) دول خارجه باید ضمانت این شرایط را نمایند

از طرف دیکر عامه اهالی هیچ چیز نمیخواهند مکر اینکه خاتمه
پذیرفتن وضع پر زحمت حاضره را به بینند . اکر دولتین مقتضی
بدانند برای انجام این امر باید بشاه فشار بیاورند که این شرایط
را قبول بنماید یا ان نوع عبارات جرح و تعدیل شدهٔ را که
ممکن است ملیون بواسطه مقتضیات عسرت و تضییق مجبور
بقبول ان بشوند

شهر فعلاً ارام است ولی تنکی اذوقه خیلی مؤثر است .

قسمت ۲ — یك ضمانت خارجی برای حکومت شوروی
به عبارت جرح و تعدیل شدهٔ زودتر این معما را حل خواهد
نمود . بهر جهت من و همکار روسیم تصور میکنیم که درصورت

اصرار به تسلیم شهر شرایط ذیل بضرورت لازم است : —

(۱) ایلیاتیان در تحت رحیم خان وصمد خان باید لا اقل بمسافت بیست میل دور بشوند و در هیچ صورتی مجاز بداخل شدن شهر نباشند

(۲) هر شخصی که از عفو عمومی مستثنی بشود باید موافق عادت معمول گذارده بشود که در قونسولگریها تحصن اختیار نماید

(۳) برای تسلیم اسلحه و آلات ناریه باید طرفین قراری مابین خود بدهند

(٤) باید تعلیمات داده بشود که جمیع استعداد عین الدوله در محل کنونی خود باقی بمانند لیکن فقط به قزاق ایرانی اجازه داده بشود که برای استقرار نظم با عین الدوله داخل شهر بشوند

(٥) باید به عین الدوله تعلیمات داده بشود که در استقرار نظم در شهر مراقبت نموده و با اظهارات مشترکی که راجع به تسلیم شهر از طرف ما بشود موافقت نماید .

ما صلاح نمیدانیم که هیچ تقویت تقاضا نشدهٔ در موضوع

فوق عرضه بشود ولی اگر مذاکرات صلح بجائی نکشد (چون احتمال آن میرود) وکمکی از خارج نرسد ملیون مجبور خواهند شد که مسئله تسلیم را با شرایط سهل تری در نظر بگیرند پس از آن محتمل است که بما مراجعه نمایند و بعقیده ما آن موقعی است از برای اینکه ما پیشنهادات خودمان را اظهار بداریم

در خصوص ضمانت دادن احتیاط زیاد لازم است

قسمت ۳ — مقتضیات فعلی باعث اتخاذ این تصمیمات شده ولی اگر ملیون موفقیت غیر منتظرهٔ در قسمت دیگر ایران حاصل نمایند ویا منازعات داخلی یا بروز خیانات ممکن است صفحه اوضاع را بکلی تغییر دهد واز نتیجه آن تغییر در تصمیم ماهم تغییر حاصل شود

این بود تلگراف قونسول مزبور اما در خصوص قسمت اول دو ماده مهم ترین آنرا اظهارات کلی ما بقدر کفایت حاوی است اگر اظهارات ما نتیجه بخشد مواد ۳ و ٤ و ٥ نیز ضمناً حاصل خواهد شد اما در باب ماده ششم بیش از این ضمانت داده نخواهد شد که بدانند امتیازات حقوقی را که شاه میدهد از اثر نمایش های

ماست وبیش از اینهم لازم نیست . اما درخصوص قسمت ثانی
که فقط درصورت بی نتیجه ماندن اظهارات ما لازم خواهد شد
اگر لزوم پیدا کرد قونسولها باید اهتمام در تحصیل شرایط
مزبوره بنمایند وما از اینجا انهارا تأئید وتقویت مینمائیم

(نمره ۱۹۰)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۶
اوریل) ازطهران ۱۶ اوریل ۱۹۰۹

(اتباع خارجه درتبریز)

دولت ایران بعین الدوله تعلیمات داده اند که اسباب تسهیل
خروج اتباع خارجه را فراهم نموده وانهارا مأمون بدارد و
ارائه طریق نموده اند که انها باید الان ازشهر خارج شوند .
چنانچه من انتظار داشتم دولت مشارالیها از اجازه دخول اذوقه
امتناع دارند چنانچه قبل ازاین راپورت داده شده اتباع انکلیس و
روس میل ندارند ازتبریز خارج بشوند

(نمره ۱۹۱)

تلکراف سرنیکلسن بسرادوارد کری (واصله در ۱۷ اوریل)

ازسن پطرزبورغ ۱۷ اوریل ۱۹۰۹

وزیر امور خارجه از شارژدافر روس مقیم طهران شنیده
است که دولت ایران ازاجازه دخول اذوقه به تبریز امتناع دارند و
تقاضا نموده اند که قونسولها ازانشهر خارج بشوند . وزیر امور
خارجه براین عقیده است که دخول مقدار کثیری آذوقه برای قونسول
کریها ممکن است قونسولکریها را درمعرض خطر تهاجم اهالی
قحطی زده بدارد وجناب معزی الیه استعلام مینماید که ایا این
اقدام اعمال شدنی هست که ازشاه تحصیل اجازه بشود که مقدارهای
قلیل اذوقه که بکاه برای صرف قونسولکریها و اتباع خارجه
داخل بکردد . اکر جنابعالی این پیشنهادرا عمل شدنی تصور
مینمائید جناب معزی الیه ارائه طریق مینماید که به نمایندکان انکلیس
وروس تعلیمات در اینباب داده بشود

(نمره ۱۹۲)

تلکراف سرنیکلسن به سرادوارد کری (واصله در ۱۷ اوریل)

ازسن پطرزبورغ ۱۷ اوریل ۱۹۰۹

وزیر امور خارجه روس بمن اطلاع میدهند که نظر بوقوع

حوادث در استراباد و خطر غارت شدن شهر به کمیسر سرحدی
روس مقیم گنبد قابوس امر شده است که به عجله تمام با استعداد
همراه خودش به استراباد برود

(نمره ۱۹۳)

تلگراف سرادوارد گری به سر نیکلسن

از وزارت خارجه ۱۷ اوریل ۱۹۰۹

رجوع به مکتوب هشتم اوریل شما

این مسئله باید معلوم باشد که ما نمیتوانیم در اینموقع خود را
الوده قرض بزرگی بدولت ایران بنمائیم . چون اظهارات در
طهران حالا فوریت لازم است شما باید از مسیو ایسولسکی
خواهش بنمائید که بدون تأخیر زیادتری بشرح عبارتی که من
پیشنهاد مینمایم موافقت بنمایند

ارائه طریقی که من مینمایم از قرار ذیل است

۱ از ماده ششم یادداشت ملفوفه در مکتوب شما عبارت
« پروژه یك استقراض خارجی را که یا مبلغ معتنابهی باشد یا
مبلغ کمی » حذف بشود و کلمات ذیل بجای ان نصب بگردد :

« بمحض اینکه مجلس منتخبه این استقراض را تصویب نمود »

۲ — بعد از عبارت فوق جمله ذیل باید بجای « در صورت
چنین تصویبی از طرف مجلس دولتین برای اختتام عمل این
استقراض بادولت ایران تقویت و مساعدت خواهند نمود »
نصب بشود : —

« اگر چنانچه قرضه بزرگتری من بعد برای دولت ایران لازم
بگردد منتها وسایل تسهیل ان قرضه حصول تأمینات معینی
خواهد بود که در خصوص ان تأمینات مابین دولت ایران از
طرفی و دولتین انگلیس و روس از طرف دیگری بعدها مذاکرات
بعمل خواهد امد »

(نمره ۱۹۴)

تلگراف سر نیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ۱۸ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۱۸ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف دیروز جنابعالی

جرح و تعدیلی را که جنابعالی پیشنهاد نموده اید دولت روس
قبول دارند و فردا تلگرافاً به شارژدافر روس مقیم طهران تعلیمات

لازمه خواهند داد که بدون تأخیر زیادتری پرگرام مزبور را
به اعلیحضرت شاه تقدیم بدارد

(نمره ۱۹۵)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۱۸ اوریل)

از طهران ۱۸ اوریل ۱۹۰۹

وضع اتباع خارجه در تبریز

تلگراف ذیل مورخه ۱۷ اوریل از جنرال قونسول انگلیس
مقیم تبریز بمن رسیده : —

« عقیده من بر این است که مقدار اذوقه عامه خیلی کمتر از
اندازهٔ است که بدواً بمن اطلاع داده شده بود . لیکن از
قرار معلوم یک مقداری برای عساکر هست که میزان انرا ظاهراً
نمیشود معین کرد . اوضاع خیلی متزلزل است و اعضاء
انجمن اشاره نموده اند که شدت هرج و مرجی که احتمال وقوعش
تهدید مینماید بر اروپائیانهم تحمیل خواهد نمود

امروز عصر من و همکار روسیم به انجمن دعوت شده بودیم
اعضاء انجمن اظهار داشتند که اگر بفوریت یک کاری برای رهائی

از وضع حاضره نشود احتمال بلوا و انقلاب وخیمی میرود چون
مقدار اذوقه (بجز برای عساکر) خیلی قلیل است . انها از
ما خواهش نمودند که تمنای انها را به سفارتین تبلیغ بنمائیم که شاه
را مجبور بقبول پیشنهادات ذیل بنمایند : —

۱ — صد و پنجاه خروار گندم برای فقرا که انها تعهد مینمایند
صرف جنگیان نشود از راه باسمنج که برای این امر باید مفتوح
بشود ارسال بگردد

۲ — جنگ باید متارکه بشود و متعاقب ان راه مفتوح بگردد

۳ — انها با شاه و سایر شهر های ایران داخل مذاکرات
خواهند شد برای اینکه بتوسط نماینده های منتخبه ایشان یک
قرار کلی داده شود

انجمن مزبور از سفارتین استدعا دارند که در این تقاضا بدانها
تقویت نموده و بشاه خاطر نشان بنمایند که اهالی اذربایجان جنگ
و جدالی با آن اعلیحضرت ندارند بلکه فقط برای حفظ قانون
اساسی و مشروطیت تحت سلاح رفته اند

معهود بود که رؤسای نظامی هم در این موقع حضور بهم رسانند

ولی حاضر نشدند

من و همکار روسیم اظهار داشتیم گرچه احتمال مقبول افتادن پیشنهادات انها غیررود ولی وعده نمودیم که با تقاضای انها موافقت بنمائیم

امروز صبح انجمن ایالتی شرحی بر طبق بیانات فوق به قونسولها نوشته و درخواست نموده بودند که برای خیر اتباع داخله و خارجه متساویاً اقدام بنمایند . دیگر اظهار داشته بودند که تا حال همانطور که به اهل شهر اذوقه داده شده به اتباع خارجه هم رسانده شده ولی از این ببعد اذوقه کمیاب خواهد بود »

در جواب من به جنرال قونسول انکلیس تعلیمات دادم که به ملیون اطلاع بدهد که هر اسیبی بتوسط انها به اتباع خارجه وارد بیاید ممکن است باعث خسران چاره ناپذیر برای مقاصد انها بکردد

بنظر من اهتمام در قبولاندن پیشنهادات انجمن بشاه بکلی بیفایده است

(نمره ۱۹۶)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۸ اوریل)

از طهران ۱۸ اوریل ۱۹۰۹

همکار روسیم بمن اطلاع میدهد که یك استعدادی از شاهسونها بطرف رشت حرکت نموده اند . این قشون در تحت فرمان شاه است

او نیز بمن اظهار میدارد که ظاهراً استراباد دستخوش ترکمانهائی است که مطیع اوامر اعلیحضرت معظم هستند

(نمره ۱۹۷)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۱۸ اوریل)

از طهران ۱۸ اوریل ۱۹۰۹

بدبختانه بواسطه خبر وقایع جدیده در اسلامبول وضع و مسلك اعلیحضرت تقویتی حاصل نموده

تمام دسته مرتجع نیز بواسطه وضع متزلزل تبریز و موفقیتهای ترکمانها در استراباد و امید حمله شاهسونها برشت که در تلکراف امروز بنده مذکور شده جرأت و قدرت بسیار پیدا نموده

مسیو سبلین با من متفق الرأی است که نظر به وخامت وضع
تبریز ما باید فوراً اظهارات کلی خودرا به شاه بنمائیم

(نمره ۱۹۸)

تلگراف سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

پیشنهادات روس وانگلیس درطهران

اظهارات کلیه مشترکه را دفعتاً شروع بنمائید

(نمره ۱۹۹)

تلگراف سرنیکلسن به سرادوارد گری (واصله در ۱۹ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — دولت روس صلاحیت این مسئله را تحت نظر
اورده اند که شاه را تهدید بنمایند که اگر مقدار معینی اذوقه
داخل شهر نشود خود انها اقدام در دخول اذوقه خواهند
نمود واگر لازم بشود برای اجرای این امر متوسل به قوای قهریه
خواهند شد . مسیو ایسولسکی اظهار میدارد بواسطه تجهیز یك
قشونی از جلفا این تصمیم را میتوان اعمال نمود ودراینموضوع

با همکاران خود درکابینه مشورت خواهد نمود . جناب معزی
الیه تصریح مینماید که نمیتوان گذارد اتباع خارجه در تبریز از
جوع تلف بشوند

مسیو ایسولسکی بمن اطلاع داد که قفقازیان از رشت استارا
و جان قونسول روس مقیم انجا را تهدید مینمایند . چون در
جوار سرحد روس واقع است احتمال دارد برای محافظت قونسول
روس قشون حرکت داده بشود

پرگرام امروز عصر به مسیو سبلین مخابره شد

(نمره ۲۰۰)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۹
اوریل) از طهران ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — تلگراف ذیل مورخه ۱۸ شهر حال از جنرال
قونسول انگلیس مقیم تبریز رسیده .

امروز نان خیلی کساد بود و تا فردا باز کمیاب تر هم خواهد شد .
منبع خطر عمده فعلاً در کثرت عده فقرای گرسنه است که ممکن
است هر آن بحرانهائی که تصور بکنند احتمال یافت نشدن اغذیه در

انها میرود هجوم ببرند . عجالتاً از طرف نمود ملیون خطر کمتر است

(نمره ۲۰۱)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۱۹ اوریل) از طهران ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

تهدید بتهاجم به قونسولگریها در تبریز

تلگراف ذیل از جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز بمن رسیده . —

« زنها دریك امامزادهٔ جمع شده و برای نان فریاد و فغان میکنند مسئله مذاکرات صلح محل بحث گردیده لیکن از قرار مسموع رؤسای نظامی مخالف این عقیده هستند . ثقة الاسلام که قبل از این از باسمنج باشاه مشغول مذاکرات صلح بوده از انجمن تقاضا نموده که نماینده بفرستند

هم به من وهم به همکار روسیم خبر رسیده که ملیون امیدی دارند که بواسطه حمله به قونسولگری های روس و انگلیس و اتباع انها مداخله روس را که بر تسلیم شدن به شاه مرجح است حاصل بنمایند

اهالی بکلی عقلشان زایل شده و هر التجا وتشبثی به حسیات مشروطه خواهی انها بیحاصل است . لهذا اگر موقع مقتضی بدست بیاید من به انها خواهم گفت که جان یکنفر قونسول انگلیسی برای دولت اعلیحضرتی انگلیس اینقدر ها قدر و قیمتی ندارد و از مقتول نمودن یك نفر نباید امید نتیجه خیلی زیادی داشته باشند »

من به مستر راتیسلا اطلاع دادم که ما امیدواریم اظهارات خودمان را فردا یا روز چهار شنبه بنمائیم . من باو تعلیمات دادم که از این مسئله ملیون را اگاه بنمایم

(نمره ۲۰۲)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری « واصله در ۱۹ اوریل »

از طهران ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — تلگراف ذیل راجع بتلگراف امروز من از جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز رسیده : —

« در اینجا صحبت است که اخرین جد و جهد را برای برداشتن محاصره امشب بعمل بیاورند

ستار خان و باقر خان که از هیجان و طغیان عامه برعلیه قوای نظامی خوف دارند از قرار مسموع امیدوارند تحریکی در این هیجان بنمایند که منجر بمداخله خارجه بشود و در نتیجه این اقدام ممکن است فردا به قونسولگریها حمله برده شود »

(نمره ۲۰۳)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری «واصله در ۱۹ اوریل»

از طهران ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

به جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز اطلاع داده ام که اگر بمن و همکار روسیم تعلیمات برسد فردا ما پیشنهادات خود را بشاه تقدیم خواهیم داشت ولی بهر صورت ما درصددیم که فردا بحضور شاه شرفیاب بشویم و در موقع تشرف ما به اعلیحضرت معظم اخطار خواهیم نمود که هرگاه صدمهٔ به قونسولگریهای ما یا سایر اتباع خارجه وارد بیاید ما شخص آن اعلیحضرت را مسؤل خواهیم دانست . ضمناً ما در لزوم متارکه جنگ و دخول اذوقه به شهر به آن اعلیحضرت اصرار خواهیم کرد

ما این اظهارات را بجهت مخاطرات مهمهٔ که اتباع خارجه را

در تبریز تهدید مینماید خواهیم کرد

(نمره ۲۰۴)

تلگراف سرادوارد گری به سر نیکلسن

از وزارتخارجه ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف ۱۷ شهر جاری شما

ممکن است مصلحت بر این بشود که دولتین روس و انگلیس به قونسولهای خودشان اصرار بنمایند که از تبریز خارج بشوند و هر یك از اتباع خارجه دیگری را هم که مایل بخروج از شهر باشند همراه خود ببرند

باید به شاه اخطار بشود که هر نوع خسران و ضرری که بآنها وارد بیاید باید کاملاً جبران بشود و از اینبابت باید قونسولها و اتباع خارجه را هم مستحضر نمود

(نمره ۲۰۵)

تلگراف سرادوارد گری به سرجارج بارکلی

از وزارتخارجه ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

چنانچه در تلگراف امروز خودتان راپورت داده اید تعلیمات

شما به جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز را تصویب مینمایم

علی الظاهر چندان امیدی در بموقع رسیدن قشون که فایدهٔ
برای نجات خارجه‌های مقیم تبریز داشته باشد نیست ولی البته
در صورتیکه دولت روس بخواهد انهارا اعزام بدارد ما نمیتوانیم
مخالفتی داشته باشیم

(نمره ۲۰۶)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری « واصله در ۲۰ اوریل »
از سن پطرزبورغ ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

وضع تبریز

دیروز به شارژدافر روس مقیم طهران تعلیمات داده شد که دفعتاً بشاه
اطلاع بدهد که اگر فوراً به تبریز امر نشود که روزی صدو
پنجاه خروار گندم وارد شهر نمایند خود دولت روس اقدامات
برای دخول مقدار لازمه اذوقه بعمل خواهد اورد . بعلاوه
بقونسول روس مقیم تبریز تعلیمات داده شد که از مفاد این
اظهار که بشاه شده اهالی تبریز را مستحضر بدارد

در جواب سؤال امروز من که ایا دولت روس یك عده قلیلی

قزاق نخواهند فرستاد که قونسولها وسایر اتباع خارجهٔ را که
میل به متارکه شهر داشته باشند از شهر بیرون ببرند مسیو ایسولسکی
اظهار داشتند که اعزام یك عده قلیلی خطر خواهد داشت و یك
دسته معتنابهی قشون لازم خواهد بود . عده لازمه را مأمورینی
که در ان محل هستند باید معین بنمایند قزاق در حرکت اجباری
ممکن است دو روزه از جلفا به تبریز برسد ولی قشون دیگری
سه روزه خواهد رسید . مسیو ایسولکی اظهار نمودند ایا اولی
ان نیست که شروع بعملیات را بیست و چهار ساعت دیگر
تعویق بیندازیم تا نتیجه اقدامات مسیو سبلین در طهران و نتیجه
شایعه قونسول روس در تبریز معلوم بگردد ؟ اگر چنانچه
تهدید شده امروز حملهٔ بقونسولگریها برده شود دیگر قشون
بموقع نخواهد رسید و از طرف دیگر ممکن است که شاه بر طبق
پیشنهادی که مسیو سبلین به او نموده است عمل نماید . در این
موضوع من جواب دادم که بموجب اطلاعی که بمن رسیده چندان
امیدی در توافق شاه نمیرود . تأمین قونسولها مقصود عمده
ایست که باید منظور بگردد . مسیو ایسولسکی وعده نمود که با

وزیر جنك مشورت نموده واز نتیجه رأی قطعی خودشان امروز
عصر من را مطلع بدارد

(نمره ۲۰۷)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری « واصله در ۲۰ اوریل »
از سن پطرزبورغ ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف امروز من — الان مسیو ایسولسکی
بمن اطلاع داده که رأی قطعی داده شده که یك عده قشون روس
به تبریز اعزام بکردد

تعلیماتی که به فرمانده قشون داده خواهد شد ازاین قرار است
که وسایل تسهیل ورود اذوقه لازمه بشهر را فراهم نماید و
قونسولکریها واتباع خارجه رامحافظت نموده وبه اشخاصیکه میل
دارند از شهر خارج شوند کمك بنماید

(نمره ۲۰۸)

تلکراف سر نیکلسن بسر ادوارد کری « واصله در ۲۰ اوریل »
از سن پطرزبورغ ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

دولت روس بهیچوجه قصد اقدامی در تأئید هیچ یك از فریقین

مخاصمین ندارد ولی بنظر من ازمسلمیات است که ورود قشون
روس به تبریز باعث جریان ورود اذوقه بشهر خواهد شد که در
واقع با مرتفع داشتن محاصره شهر مساوی است . امروز در ضمن
این مذاکره مسیو ایسولسکی اظهار داشت که دخول اذوقه
منحصراً برای اتباع خارجه از محالات است چون فوراً جماعت
قحطی زده برای چپاول از جدوجهد خواهند نمود یا اینکه جمعیت
جوع زده انتقام خود را ازخارجه ها خواهند کشید ونتیجه ان
بود . بنظر من ملیون از ورود قشون روس منتفع خواهند
شد ولی من پیشنهاد مینمایم که مقصود عمده که باید منظور باشد
تأمین قونسولهاست حتی بوسیله اقداماتی هم باشد که مقتضیات
انرا لازم نموده وبرای جنبش عمومی در تبریز نافع واقع کردیده

(نمره ۲۰۹)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری « واصله در ۲۰ اوریل »
ازطهران ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

وضع اتباع خارجه در تبریز

امروز صبح من تلکرافاً بجنرال قونسول انکلیس تعلیمات دادم

که اگر ممکن باشد اشاعه بدهد که نتیجه طغیانیکه بر علیه اتباع
خارجه در نظر است مجازات و تنبیه سخت اشخاص مسؤل خواهد بود
و کسانیکه دخیل در این امر بشوند از عفو عمومی که ممکن است
اعطا بشود مستثنی خواهند گردید

(نمره ۲۱۰)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۲۰ اوریل »
از طهران ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

تبریز

در موقع شرفیابی امروز صبح من و همکار روسیم اعلیحضرت
شاه وعده نمودند که تعلیمات تلکرافی به عین الدوله بدهند که
تاظهر روز ۲۶ شهر حال اجازه دخول اذوقه به تبریز داده شود
در عرض مدت مزبور جنگ متارکه خواهد بود
دخول اذوقه البته مشروط به احتراز ملیون از هر حملهٔ بقشون
شاه پرستان است
ما به جنرال قونسولهای تبریز خود مان اطلاع دادیم که اگر
دسته ملیون بخواهند نتیجه اصلاحی از مذاکرات صلح اخذ شود

لازم است که تقاضاهای انها از مبنای اظهارات کلی ما که امیدواریم
فردا بنمائیم تجاوز ننماید و نیز به انها تعلیمات دادیم که از شرایط
متارکه جنگ ملیون را مستحضر نموده و انها را متقاعد بنمایند که
شرایط مزبور را رعایت بنمایند . متارکه جنگ موقع مغتنمی
را برای مذاکرات صلح میدهد

(نمره ۲۱۱)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۰ اوریل)
از طهران ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

تبریز

رجوع بتلکراف امروز من تلکراف ذیل از جنرال قونسول
انکلیس مقیم تبریز رسیده : —
« امروز طلوع صبح ملیون به محل صمد خاز حمله بردند .
نتیجه ان مجهول است ولی احتمال کلی دارد که خالی از اهمیت باشد
دیروز ستار خان تقصیر سوء قصد نسبت بقونسولکریها را
بعهده باقر خان وارد نموده و اظهار داشت که من هیچ دخالتی در
ان نداشتم »

﴾ نمره ٢١٢ ﴿

تلکراف سرادوارد کری به‌سر نیکلسن

از وزارتخارجه ٢٠ اوریل ١٩٠٩

در باب پیشنهادات برای تقویت و محافظت اتباع خارجه در
تبریز که در تلکراف ١٩ شهر جاری شما اشعار شده هر اقدامی
را که دولت روس برای محافظت اتباع خارجه از تهاجم یا برای
تهیه اذوقه بجهت انها اعمال بنمایند ما با کمال صمیمیت تصویب
مینمائیم . اقدام سریع لازم است . اینمسئله را محتاج به ذکر
نمیدانم که بر دولت انکلیس همچه مفهوم است که این نوع اقدامات
منحصراً برای حفظ جان اتباع خارجه مقیمین تبریز اعمال
میشود و هیچ اقدامی در تأیید و مساعدت هیچکدام از طرفین
مخاصمین نخواهد شد

﴾ نمره ٢١٣ ﴿

تلکراف سرادوارد کری به سر نیکلسن

از وزارتخارجه ٢٠ اوریل ١٩٠٩

من با پیشنهاد مذکوره در تلکراف بیستم اوریل شما موافقت

دارم که نظر به شش روز اجازه ورود اذوقه بشهر و متارکه
جنك اولی ان است که تجهیز قشون روس به تبریز بتعویق بیفتد
تا کسب اطمینانی از نتیجه اظهارات مشترکه ما بشود . بهر
صورت در عرض این مدت مهلت اینقدر وقت خواهد بود که
اگر اظهارات ما نتیجهٔ نبخشد قشون اعزام بکردد

﴾ نمره ٢١٤ ﴿

تلکراف سرادوارد کری به سر جارج بارکلی

از وزارتخارجه ٢٠ اوریل ١٩٠٩

— تبریز —

اقدامی را که در طی تلکراف بیستم اوریل خودتان راپورت
داده اید تصویب مینمایم

رجوع بتلکراف ١٦ اوریل شما - من با دولت روس مشغول
مذاکره هستم و اکنون باید به هر دو قونسول اختیار داده شود
که لدی الاقتضا وساطت خود را تکلیف بنمایند

﴾ نمره ٢١٥ ﴿

تلکراف سرنیکلسن به‌سرادوارد کری (واصله در ٢١ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف دیروز از طهران در باب تبریز

نظر به اعطا نمودن شاه شش روز متارکه جنك و اجازه دخول اذوقه به تبریز مسیو ایسولسکی به من اطلاع میدهد که بقشون روس امر شده که از سرحد تجاوز ننمایند

﴿ نمره ۲۱٦ ﴾

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۲۱ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

دولت روس قشون خود را در جلفا حاضر نکاه خواهند داشت تا به بینند که از متارکه جنك چه اثری در تبریز حاصل خواهد شد و پس از انقضای مدت متارکه چه تغییری محتمل است در وقایع روی بدهد

امروز در ضمن صحبت با مسیو ایسولسکی جناب معزی الیه نظر به بقای نا امنی طرق داشتند و یك اشارهٔ درباب اعزام یك دسته کوچکی قزاق به تبریز برای بدرقه نمودن اشخاصیکه ممکن

است مایل به خروج از شهر باشند نمودند

﴿ نمره ۲۱۷ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۱ اوریل)

از طهران ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

قشون روس برای محافظت اتباع خارجه در تبریز

رجوع بتلکرافات جنابعالی به بنده و به سر نیکلسن که هر دو مورخه ۲۰ شهر حال بودند

اکر از اظهارات کلی ما و اقدامات دو جنرال قونسول نتیجهٔ که دلالت به صلح بنماید حاصل نشود باز اتباع خارجه در خطر خواهند بود علیهذا باعتقاد من قشون روس باید در جلفا حاضر باشند که در هر ان بتوانند حرکت بنمایند

قشون چریك شاه هم ممکن است از حکم و اختیار عین الدوله خارج بشود و انوقت یك استعدادی برای همراه بودن با اذوقهٔ که از جلفا میاید لازم خواهد بود

﴿ نمره ۲۱۸ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۱ اوریل)

از طهران ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف دیروز جنابعالی درباب وساطت بین شاه
وملیون در تبریز

تلگراف ذیل را به جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز مخابره نموده ام .

« رجوع بتلگراف ۱۰ اوریل شما وزیر امور خارجه دولت
فخیمه بمن دستور داده اند که بشما اجازه بدهم چنانچه مقتضیات
وقت موجود بشود به اتفاق همکار روسی خودتان برای مساعدت
در مذاکرات صلح بین طرفین مخاصمتین حسن طلب بنمائید

اگر ملیون ضمانت بخواهند همینقدر برای شما کافی خواهد
بود که به انها اطلاع بدهید که دولتین انگلیس و روس بشاه
اصرار دارند که طریقه اصلاحاتي راکه کاملاً حکومت مستبده سابقه
راخاتمه خواهدداد اختیار بنماید »

(نمره ۲۱۹)

تلگراف سرادوارد گری به سر نیکلسن

ازوزارتخارجه ۲۱ آوریل ۱۹۰۹

﴿ تبریز ﴾

درجواب تلگراف بیستم شهر جاری شما اگر شاه صلاح
اندیشی ما را رد بنماید برای هر انتفاع اتفاقی که بواسطه مداخله
دولت روس در تبریز برای نجات اتباع خارجه ممکن است
متوجه مرام ملیون بگردد ان اعلیحضرت بکلی مورد ملامت
خواهد بود و من تصور میکنم یك هم چه نتیجهٔ برای اخطار به
اعلیحضرت معظم فایده بسیاری داشته باشد . از طرف دیگر
اگر ان اعلیحضرت صلاح اندیشی ما را قبول بنماید در خصوص
ترتیب شرایط برای شهر چندان اشکالی باقی نخواهد ماند

« نمره ۲۲۰ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارت گری « واصله در ۲۱
اوریل » ازطهران ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

﴿ اظهارات کلی بشاه ﴾

چون موقع باریافتن امروز بحضور شاه بواسطه کسالت مزاج
ان اعلیحضرت بعهده تعویق افتاد ما برای شرفیابی فردا
اصرار داریم

« نمره ۲۲۱ »

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری « واصله در ۲۱ اوریل » از طهران ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

﴿ تبریز ﴾

تلکراف ذیل مورخه ۲۰ اوریل از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز رسیده . -

ما فوراً قرار داد مذکوره در تلکراف دیروز شمارا به انجمن تبلیغ نموده و تقاضا نمودیم که از مفاد ان ستارخانرا مطلع بدارند و معزی الیه بمحض استماع این خبر فرمان به متارکه شلیك داد . انها از ما تمنا نمودند که تشکرات فائقه صمیمی انهارا بسفارتین تبلیغ بنمائیم

من و همکار روسیم شرحی به عین الدوله نوشته و با زحمت بسیار انجمن را هم متقاعد نمودیم که همین اقدام را بنمایند . ما به نواب معظم له اطلاع دادیم که انجمن متارکه جنك را قبول نموده و وعده رعایت انرا داده اند . یك نفر نماینده جنرال قونسولکری روس و ویس قونسول انکلیس که حامل مراسله

ما به اردو بودند در انجا خواهند ماند که قرار جزئیات مسئله را داده و در امورات نظارت داشته باشند . ما نیز از عین الدوله خواهش نمودیم که فوراً اقدام در ارسال اذوقه بنماید . ایا میتوانید اصرار بنمائید که از طهران بعین الدوله تأکید بشود که قدری اذوقه از ذخایر خودش برای ما بفرستد چون اکر این اقدام نشود بیم ان را دارم که دو سه روز طول بکشد تا اذوقه تحصیل بشود ؛ ما امیدواریم فردا ستارخان را ملاقات نموده و بتوسط او انچه را که بتوانیم انجام دهیم

« نمره ۲۲۲ »

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۲ اوریل) از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

(اظهارات کلی بشاه)

امروز صبح اعلیحضرت شاه با نهایت دقت اظهارات کلی را که من و همکار روسیم برای ان اعلیحضرت شرح دادیم اصغا فرمودند اعلیحضرت شاه بظاهر متأثر میشدند و اکرچه هیچ داخل در مذاکره نشدند ولی اظهار رضایت از دریافت اظهارات ما

فرمودند و وعده دادند بهر زودی که ممکن بشود یك جوابی
بتوسط وزیر امور خارجه بما بدهند

در جواب اصرار ما برای تعیین موعدی ان اعلیحضرت فقط
توانستند بما اطمینان بدهند که بدون تأخیر جواب خواهند داد
ما یادداشتی در موضوع اظهارات مزبور به ان اعلیحضرت
تقدیم داشتیم

(نمره ۲۲۳)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۲۳ اوریل)

از سن پطرز بورغ ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

قونسول روس مقیم تبریز به وزیر امور خارجه تلکراف کرده
است که هیچ دستور العملی در باب متارکه جنك به عین الدوله
نرسیده ولی او راضی شده است که راه باسمنج را برای ورود
اذوقه مفتوح بدارد . مسیو ایسولسکی از علناً ایفا ننمودن
شاه بوعده خود واین عمل ان اعلیحضرت که برای تفکر در
اظهارات سرجارج بارکلی ومسیو سابلین مدت خواسته اند متغیر
است . جناب معظم له متوحش است که اوضاع در تبریز

مجدداً اهمیت حاصل نماید وعقیده انجناب بر این است که برای
اطمینان داشتن از صحت ورود اذوقه و محافظت اتباع خارجه
در صورت غفلتاً خطرناك شدن وضع بهتر ان است که قشون
روس از جلفا حرکت نموده واز سرحد بکذرند

(نمره ۲۲٤)

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۲ اوریل)

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

چون تا دیروز بعد از ظهر هنوز تعلیمات به عین الدوله نرسیده
بوده ما تقاضا نموده ایم که سی و شش ساعت دیکر بمدت متارکه
جنك افزوده بشود

(نمره ۲۲۵)

تلکراف سرجارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۲ اوریل)

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

من به جنرال قونسول انکلیس اجازه داده ام که اکر نماینده هائی

که بنا بود دیروز انتخاب بشوند از او تقاضا بنمایند بمعیت همکار روسی خودش باتفاق انها برود

قونسولها تصور میکنند که ستار خان که دیروز با انها ملاقات نموده اظهارات مناسب و معقول را خواهد پذیرفت

(نمره ۲۲۶)

تلکراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد کری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

دخول اذوقه به تبریز

رجوع بتلکراف ۱۹ اوریل سر نیکلسن وتلکراف ۲۱ اوریل بنده هردو جنرال قونسولها مقیم تبریز بعین الدوله اظهار داشته اند که نظر به احتمال خارج شدن عنان اختیار قشون چریك رحیم خان از دست و باینواسطه محتمل مانع از حمل اذوقه از طریق جلفا شدن یك عده کافی قشون به اتفاق اذوقه که از جلفا حمل میشود حرکت خواهند کرد که در مقابل هر مخالفتی که ممکن است اعمال بشود صحت عبور اذوقه را مامون بدارند مکر اینکه سایر طرقیکه به تبریز میاید مفتوح شود

من تقاضا نموده ام که در این موضوع اوامر مستقیمه به رحیم خان بشود و اقدام جنرال قونسول انکلیس را هم تصویب کرده ام

« نمره ۲۲۷ »

تلکراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد کری « واصله در ۲۲ اوریل »

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

رجوع بتلکراف امروز خودم

درضمن شرفیابی امروز صبح من و همکار روسیم تقاضا نمودیم که مدت متارکه جنك ممتد بشود و از تأخیر بسیاری که ان اعلیحضرت در صدور احکام به سرکردکان خود برای ورود اذوقه بشهر مرئی داشته اند شکایت کردیم

اعلیحضرت شاه بما اطمینان دادند که تاحال تعلیمات قطعی در این باب داده شده

اما در خصوص امتداد مدت متارکه جنك با وجود اصرار ما اعلیحضرت معظم امتناع نموده و از ما تقاضا نمودند که بلحاظ

اظهارات کلی که ما در شرف عنوان نمودن ان هستیم اینمسئله
را بعهده تعویق بگذاریم

همینکه نتیجه مذاکرات صلح در تبریز واثر اظهارات کلی ما
معلوم شد اگر لازم بشود ما باز با ان اعلیحضرت اصرار
خواهیم نمود

« نمره ۲۲۸ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری « واصله در ۲۲
اوریل » از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

تلگراف ذیل از جنرال قونسول انگلیس بمن رسیده . —
« ما الان از حاکم ملیون استماع نمودیم که قشون چریك صمد
خان محل مهم ملیون در خطیب را تصرف نموده اند این خیلی
اهمیت دارد چون بعقیده من چندان قدرت مقاومتی برای محصورین
باقی نمیماند »

« نمره ۲۲۹ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری « واصله در ۲۲

اوریل » از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

جنرال قونسول انگلیس بمن اطلاع میدهد که هنوز هیچ مقدار
از اذوقه موعود بشهر فرستاده نشده . مشارالیه نیز اشعار داشته
که بعقیده هردو قونسول باید مراقبت بنمایند که اذوقه تحصیل
بشود و حالا که انها ملیون را تعقیب نموده اند که محض این
دو شرط دست از جنگ بکشند باید مواظبت بنمایند که شرط
متارکه جنگ اکیداً منظور ومعمول بگردد . او وهمکار روسیش
توافق رأی دارند که قوافل از جلفا که بهرصورت زودتر از یك
هفته دیگر وارد نخواهند شد باید در تحت حراست قزاق بعزم
تبریز حرکت نمایند که قزاق ها راه را هم مفتوح نگاهدارند

(نمره ۲۳۰)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۲ اوریل)
از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

تبریز

تلگراف ذیل را من بجنرال قونسول انگلیس مخابره نموده ام :

« من و همکار روسیم برای عمل صمد خان پرتست سختی نموده ایم : —

چون در شرفیابی امروز صبح مقصود ما عرضه اظهارات بطور کلی بود ما به ان شدتی که باید برای امتداد مدت متارکه جنگ اصرار ننمودیم ولی اگر لازم بشود تا منتهی درجه قدرت خودمان در اینباب فشار خواهیم اورد

اگر شما تصور بکنید که مدت شش روز اینقدر کافی نخواهد بود که بتوان مقدار لازمه اذوقه را تهیه نمود شما نباید بگذارید که لزوم مدت طولانی تری در موعد محدوده متارکه جنگ اخلال نماید

چه قدر اذوقه را برای صرف ٦ روز مناسب میدانید که تقاضا بشود ؟

مشکل ما بتوانیم همچه انتظاری از عین الدوله داشته باشیم که از ذخایر خود بکاهد اقوی امیدی که ما میتوانیم داشته باشیم این است که هر نوع تقویتی شما برای تحصیل اذوقه بخواهید ما درحق شما اعمال بداریم »

(نمره ۲۳۱)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

اوضاع تبریز — رجوع بتلگراف دیروز بنده

وزیر امور خارجه دولت روس بمن اطلاع داده که به دسته قشون روس امر شده که از جلفا به تبریز بروند . بموجب تلگرافی که از قونسول روس رسیده وضع تبریز بیش از هر وقت تهدید میکند و به این جهت دولت روس تصور میکند که دیگر نباید هیچ تردیدی از طرف دولت اعمال بشود

(نمره ۲۳۲)

تلگراف سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

قشونیکه به تبریز عزام خواهد شد از اینقرار مترتب گردیده چهار اسکادرن قزاق سه باطالیون سرباز دو باطری توپخانه و یک دسته سرباز مهندس که همه به قدم صلح حرکت خواهند نمود چون باید برای حفظ راه دستجات گماشته شود لهذا تجهیز

قشون قلیل تری متضمن خطر خواهد بود . به فرمانده
قشون تعلیمات داده شده که نه بوظایف حکومتی دخل و تصرف
بنماید و نه درمجادله بین طرفین مخاصمتین مداخله بکند

همینکه امورات خاتمه پذیرفت این قشون اعاده داده خواهد
شد . برای قشون غیر مقدور است که به اندازه کفایت تمام
تبریز اذوقه همراه ببرند ولی انها جاده را مفتوح نگاه خواهند
داشت که اذوقه وارد بشود . دولت روس توضیحات درباب
لزوم تجهیز قشون وغیره را بطریق متحدالمال بدول اعلام
خواهد داشت

(نمره ۲۳۳)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادواردگری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

تبریز

درتعقیب تلگراف بلا فاصله ما قبل خودم . با وجودیکه
شاه اظهار داشتند که احکام به فرمانده کل و سایر سرکردگان
صادر شده است هیچ اقدام برای تسهیل دخول اذوقه نشده

و شرط متارکه جنگ هم رعایت نگردیده

خواه این مربوط به تمرد وعدم اطاعت سرکردگان باشد خواه
به بدقولی درباغ شاه من تأکید مینمایم که به کارگذاران و مأمورین
در جلفا تعلیمات داده بشود که یك استعداد کاملی همراه اذوقه
بفرستند . همکار روسی من هم درباب اعزام استعداد باتفاق
اذوقه تأکید نموده است

الحال نمیتوان اذوقه راقبل از انقضای مدت شش روز معهوده
به تبریز رسانید ولی برای تجدیدان اصرار خواهیم نمود و بعد از
انکه سرکردگان شاه پرست از شرط متارکه جنگ تخطی نموده
اند یك مقدار اذوقه درشش روز باید با رضایت یابی رضایت شاه
داخل بشود

(نمره ۲۳۴)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادواردگری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

از قرار معلوم امیر بهادر جنگ وزیر جنگ به رئیس گمرکات
اظهار داشته است که اگر دویست هزار تومان فوراً به قشون

پرداخته نشود دولت ایران دیگر نمیتواند از رفتار قشون در
پایتخت جلوگیری بنماید

(نمره ۲۳۵)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — بنحویکه در تلگراف ۲۲ اوریل خودم راپورت
داده ام دیروز محله خطیب واقعاً تصرف نشده . الحال قشون
شاه پرستان از حوالی ان محل خارج شده اند

(نمره ۲۳۶)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — از راپورتهای جنرال قونسول انگلیس همچه مستفاد
میشود که قشون شاه پرستان بهیچوجه قصد ندارند که بگذارند
آذوقه داخل تبریز بشود ومبنای متارکه جنگ گویا موهوم است

(نمره ۲۳۷)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — چون عین‌الدوله اسباب تسهیل ورود اذوقه به شهر
را برای دوقونسولها فراهم ننموده لهذا انها هم نماینده های خود
را از باسمنج احضار نموده اند . ما به انها تعلیمات دادیم
که علت این اقدام را بنواب معظم له اطلاع بدهند

(نمره ۲۳۸)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

بنا به تعیین وقت امروز بعد از ظهر من و همکار روسیم در
سفارت روس با وزیر امور خارجه که رافع پیغامی از طرف شاه
بود ملاقات نمودیم

ما باو اطلاع دادیم که ما مایلیم درباب اشخاصیکه بعقیده ما
محل وثوق و اعتماد هستند وبرای عضویت در کابینه ومجلس مشاوره
لایقند به او ارائه طریق بنمائیم

اعلیحضرت شاه تقاضای یك مبلغ قرضی نموده بود که بیش
از صد هزار لیره باشد . ما جواب دادیم که ما بخوبی از

احتیاجی که بیك استقراض واقعی هست اکاهیم . یك همچه
استقراضی را ما در حقیقت در اظهارات خودمان که قبل از این
عرضه شده پیش بینی نموده ایم ولی وقتیکه مجلس شورای ملی
منعقد کردید و یك وزارت مالیه اصلاح شدهٔ مرتباً بکار افتاد
ما منتهای درجه جد و جهد خودمان را در سرعت اقدام بمساعدت
پولی که در اظهار نامه ما مسطور است اعمال خواهیم نمود

(نمره ۲۳۹)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۳ اوریل)

از طهران ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

« تبریز »

تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز بمن رسیده

« جنرال قونسول روس اظهار میدارد که رأی قطعی به اعزام
قشون روس به تبریز علاقه کرفته

چون خبر تجهیز قشون روس باید لزوماً قبل از ورودشان
به اینجا معلوم بکردد ما تصور میکنیم مقرون بجزم خواهد بود
که برای جلوکیری از مخاطرات ممکنه متعاقب ان خودما از

اینبابت ملیون را مستحضر بداریم . بعلاوه ما استدعا
مینمائیم بما اجازه داده بشود که اطمینان های ذیل را به
انها بدهیم : —

قشون مزبور برای این به تبریز میایند که اتباع خارجه وایرانیان
را از قشون شاه محفوظ داشته و راه را مفتوح بدارند

قشون شاه را نکذارند داخل شهر بشوند و به هیچکس از
هر قومی که باشد برای داخل بودن در وقایع جدیده صدمه
و تعرضی وارد نمایند و اقامت قشون فقط تا وقتی خواهد بود
که بین شاه و ملتش صلح جاری بکردد

برای اینکه مردم مقدمتاً بفهمند که وضعیت و روش ما ازچه
قرار خواهد بود ما به انها اطلاع داده ایم که ما عین الدوله را
تهدید نموده ایم که بقوه قهریه راه را مفتوح خواهیم کرد

من اقدام مستر رائیسلارا تصویب نموده و با همکار روسی
خودم متفقاً اختیاراتی را که قونسولها درخواست نموده بودند
به انها داده ایم

(نمره ۲۴۰)

تلگراف سرادوارد گری به سرنیکلسن

از وزارتخارجه ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلگراف امروز شما

حالا که ازقرار معلوم مانمیتوانیم مطمئن باشیم که قشون شاه پرستان در خارج تبریز رعایت هیچ شرطی را بنمایند خواه این مربوط به سوء اعمال انهاباشد خواه مربوط به صادر ننمودن شاه احکام بطی کافی و حالا که شاه در دادن جواب رضایت بخشی به اظهارات ما تأخیر نموده تنها روشی را که بتوان اختیار نمود ومتضمن تأمین باشد همان روشی است که مسیو ایسولسکی توصیه نموده ودر تلگراف سابق الذکر شما مسطور بود

اگر بواسطه تخطی نمودن قشون شاه از شرایطی که بتوسط نماینده های ما بتبریز وعده شده اهالی تبریز قرین یأس وحرمان بشوند دست انتقام خود را به اتباع و قونسولگری های ما دراز خواهند نمود . لازم است که دولت روس در مقابل این خطر توجه وحراست بنمایند . بهرصورت

ظاهراً مصلحت در این است که یك اشعارنامه مستند مستحکمی صادر بشود مبنی بر اینکه هرمداخلهٔ که از طرف هر یك از دولتین در هر نقطه ایران اعمال بشود بکلی عمل موقتی است و ازمقصودی که ازقبیل نقطه نظر کنونی در تبریز باشد که باعث لزوم اقدامات ما دربوشهر شده و همچنین باعث اعمال احتیاطی دولت روس در سایر نقاط گردیده تجاوز نخواهد نمود . گمان میکنم ازطرف مسیو ایسولسکی مخالفتی در صدور یك همچه پیمان نامهٔ نباشد

(نمره ۲۴۱)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۴ اوریل)

از طهران ۲۴ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — تلگراف ذیل دیشب از جنرال قونسول انگلیس رسیده : —

« صاحبمنصبان شاه پرست در اجازه دخول اذوقه بشهر سخت مخالفت داشته ودر صدد مخابره تلگراف متمردانهٔ دراین موضوع بشاه برامدند . لیکن بواسطه دایر نبودن خط

تلکراف اینمسئله انجام پذیر نشد . ظاهراً عین الدوله بالشخصه
برای دادن این اجازه حاضر بود و بعدهم بواسطه تهدید ما در
باب قهراً مفتوح نمودن راه جلفا خیلی مشوش شده بود .
على الظاهر این تهدید اثری هم بصاحبمنصبان نموده
مراتب فوق را من از یك راپورتی که نماینده های ما از باسمنج
داده اند کسب نموده ام »

﴿ نمره ۲۴۲ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۴ اوریل)

از طهران ۲۴ اوریل ۱۹۰۹

تبریز -- امروز من خلاصه راپورتهای واصله از جنرال قونسول
انکلیس در باب روش مخالفانه سرکردکان شاه پرست در مسئله
اذوقه برای تبریز را بجهت وزیر امور خارجه قرائت نمودم
ان جناب جواب دادند که بي شبهه امیر جنك احکام به صاحب
منصبان جزء فرستاده و باین واسطه این مشکلات پیش امده
دیکر جناب معظم له بمن کفتند که از تشکیك در نفرستاده
شدن تعلیمات موعود به سرکردکان شاه بسیار مکدر شده

و اظهار نمود که ان اعلیحضرت تعلیمات داده اند

﴿ نمره ۲۴۳ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۵ اوریل)

از طهران ۲۵ اوریل ۱۹۰۹

تبریز — تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس رسیده :
« بعضی از اعضاء انجمن ایالتی دیشب بتلکرافخانه رفتند به امید
اینکه طرح قراردادی با شاه بنمایند و امروز صبح هم مجدداً
بتلکرافخانه رفته اند

﴿ نمره ۲۴۴ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۵ اوریل)

از طهران ۲۵ اوریل ۱۹۰۹

نظر به تأخیر در اعزام قشون به تبریز من و همکار روسیم
برای شش روز امتداد مدت متارکه جنك اصرار داریم

﴿ نمره ۲۴۵ ﴾

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۵ اوریل)

از طهران ۲۵ اوریل ۱۹۰۹

اذوقه برای تبریز — تلکراف ذیل را من و جنرال قونسول
انکلیس مخابره نموده ام : —

« الان وزیر امور خارجه بمن نوشته است که بنا باستدعای
انجمن تبریز اعلیحضرت شاه به تمام سرکردکان خودش تعلیمات
تلکرافی داده است که وسایل تسهیل بهازادی داخل شدن اذوقه
بشهر را بدون تحدید مقدار یا مدت فراهم نمایند . ضمناً بمتارکه
کامل جنك هم امر شده »

❁ نمره ۲۴۶ ❁

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۲۶ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

آقا — با کمال افتخار ترجمه اشعار نامهٔ را که امروز صبح در
روزنامه رسمی راجع به اوضاع تبریز و تعلیماتی که به جانشین
قفقاز برای حاضر بودن در اعزام یك عده قشون روس به ان
شهر طبع شده انفاً ارسال میدارم

« امضا » نیکلسن

ملفوفه در نمره ۲۴۶

قسمتی از جریده « افیشیال مسنجر » ۲۱ اوریل ۱۹۰۹

بموجب اطلاعیکه از جنرال قونسول روس مقیم تبریز باداره
تلکرافی رسیده اهالی ان شهر که بواسطه جوع قرین یأس
و حرمان کردیده اند در تحت سرکردکی مجاهدین تصمیم عزم
نموده اند که برای تحصیل نان محله ارامنه را که قونسولکری
روس و انکلیس هم در انجا واقعند غارت بنمایند

مؤسسین این تهییج ظاهراً چنین تصور میکنند که باین وسیله
و بلکه تا حدوافی بواسطه مقتول نمودن یکی از قونسولها مداخله
روس اعمال خواهد شد و باعث تأخیر تسلیم تبریز بقشون شاه
شده و برای انقلابیون ممکن خواهد بود که خود را
پنهان بدارند

نظر به این ترتیب اوضاع دولت روس به نماینده طهران
خودشان تعلیمات دادند که از شاه تقاضای قطعی بنمایند که امر
بنمایند فوراً مقدار کافی اذوقه برای احتیاجات قونسولکریها
و ادارات و اتباع خارجه و همچنین برای اهالی بی طرف شهر
داخل تبریز بشود . بعلاوه به شارژدافر روس دستور العمل

داده شد که بدولت ایران اطلاع بدهد که اگر در انجام این تقاضا قصور برود دولت روس مجبور خواهد شد که برای افتتاح راه دخول اذوقه به تبریز وحراست اماکن واتباع روس و خارجه بقوه قهریه اقدامات سریع قطعی بنماید

بیست و چهار ساعت قبل اخبار جدید تهدید امیز درباب مجاری امور دران شهر از جنرال قونسول روس مقیم تبریز رسیده منجمله خبر تصمیم عزم اهالی قحطی زده وفدائیان که در اتیه نزدیکی به قونسولگریهای روس وانگلیس حمله ببرند .

همین قسم اطلاعات هم بدولت انگلیس رسیده دولت مشارالیها از طرف خود صلاحیت اعزام قشون را به تبریز برای تقویت به اتباع خارجهٔ که بخواهند از شهر بیرون بروند بدولت اعلیحضرت امپراطوری اعلام داشت

نظر بمراتب فوق وحسب الامر اعلیحضرت امپراطور بجانشین قفقاز تعلیمات داده شد که فوراً یک عده کافی قشون به تبریز اعزام دارند که اماکن واتباع روس وخارجه را حفظ نموده وترتیب حمل اذوقه برای انها داده ورابطات بین تبریز وجلفا

راهم مأمون وبرقرار بدارند

بلحاظ اطلاع واصله که بواسطه حکم شاه برای شش روز متارکه جنگ ودخول اذوقه درشهر محصور فعلاً ارامی وسکون در تبریز احاطه دارد به جانشین قفقاز امر شد که گذشتن قشون از سرحد بعزم تبریز را معوق بدارد تا تعلیمات ثانوی داده بشود ولی بهر صورت اقدامات در تدارک انرا موقوف ندارد که در صورت وقوع اختلال دیگری حاضر باشند

(نمره ۲۴۷)

مکتوب سر نیکلسن به سر ادوارد گری (واصله در ۲۶ اوریل)

ازسن پطرزبورغ ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

اقا - دیروز مسیو ایسولسکی بمن اظهار داشت که اخباراتی که از تبریز رسیده رضایت بخش نیست . عین الدوله گفته است که حکمی در باب متارکه جنگ به او نرسیده لیکن بعد از قدری مذاکرات راضی شده که اجازه افتتاح یک راه برای حمل اذوقه را بدهد . عقیده نواب معظم له بر این بوده که چون خط تلگراف از باسمنج به طهران از دایر نبرده محتمل است

به‌اینواسطه تعلیمات درباب متارکه جنك از طهران به‌او نرسیده باشد . عقیده مسیو ایسولسکی این است که به‌این حرف عین الدوله نمیتوان چندان اعتماد و وثوق قرار داد و شاید برای تأمین عبور اذوقه مشکلاتی روی بدهد . بعلاوه شاه بنمایندگان دولتین اطلاع داده است که درباب پیشنهاداتی که درخصوص تأسیس مشروطه وغیره به او تقدیم شده باید اعماق نظر بنماید وضع تبریز محتمل است هران مجدداً خطرناك بشود و او در صدد است با وزیر مالیه و وزیر جنك و سپهسالار مشورت بنماید که ایا با این مقتضیات مقرون بحزم و احتیاط نیست که بقشون روس امر بشود به تبریز بروند . این اقدام از ادامه عبور نمودن اذوقه را تأمین خواهد نمود و نیز ممکن است یك اثری هم به شاه بنماید که در تسریع جواب مساعدی به اظهارات نمایندگان دولتین بکوشد

دیشب اخر شب مراسلهٔ از مسیو ایسولسکی بمن رسید مبنی براینکه خط تلگراف بین باسمنج و طهران خراب نبوده و جنرال قونسول روس تلگراف نموده که اوضاع بیش از هر وقت

تهدید میکند

نظر بمقتضیات فوق دولت روس تصور میکند که دیگر نمیتوان تردید داشت و احکام صادر شده که قشون از جلفا حرکت داده شود

(امضا) نیکلسن

﴿ نمره ۲٤۸ ﴾

تلگراف مسیو ایسولسکی به‌کنت بنکندورف (که در ۲۶ اوریل بتوسط کنت بنکندورف تبلیغ شده)

از سن پطرزبورغ ۲۳ اوریل ۱۹۰۹

بموجب راپورتهای جدیده که از جنرال قونسول روس مقیم تبریز رسیده قحطی که در انشهر بروز نموده قونسولگریها واتباع خارجه و روس را دچار مخاطرات مهمه مینماید

علیهذا به‌شارژ دافر روس مقیم طهران تعلیمات داده شد که به شاه اظهار بدارد که اگر اقدام فوری در تهیه اذوقه لازمه برای قونسولگریها و اتباع خارجه و اهالی خارج از جنك شهر به عمل نیاید یك دسته قشون از جلفا تجهیز خواهد شد که قونسولگریها و اتباع خارجه مقیمین تبریز را محفوظ داشته و ورود مقدار

کافی اذوقه بشهر را تأمین نماید

با وجود وعده شاه برای صدور احکام لازمه به شاهزاده
عین الدوله فرمانده مزبور اجازه حمل اذوقه به شهر را نداده
و وضع قونسولگریها و اتباع خارجه کما کان به تزلزل باقی است

لهذا دولت اعلیحضرت امپراطوری مجبور شد که متوسل
به اقداماتیکه به شاه خاطر نشان شده بود بگردد و اکنون قشون
روس از جلفا بعزم تبریز حرکت خواهند نمود

مقاصد تجهیز این قشون محدود بمراتب فوق الذکر است .

قشون اعلیحضرت امپراطوری برای تأمین کامل و حراست جان
و مال اتباع و قونسولگریهای روس و سایر دول خارجه فقط
تا مدتی که لازم باشد در خاك ایران اقامت خواهند نمود

لطف نموده شرح فوق را باطلاع دولت انگلیس برسانید

﴿ نمره ۲۴۹ ﴾

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۲۶ اوریل)

از طهران ۲۶ اوریل ۱۹۰۹

تبریز - رجوع بتلگراف بلافصل ما قبل خودم تلگراف ذیل

مورخه دیروز از جنرال قونسول انگلیس رسیده : -

« انجمن ایالتی نمایندهٔ با سواد تلگرافات شاه که برای تبلیغ
به عین الدوله و بهریك از سرکردگان شخصاً مخابره شده بود
نزد ما فرستادند . تلگرافات مزبور مبنی بر اوامر برای افتتاح
تمام طرق و حتی القوه بکار بردن مساعی خود را در تسهیل
دخول اذوقه و در مکان کنونی خود ماندن و بکلی جنگ را
متارکه داشتن تا اوامر ثانوی برسد بود . انجمن مزبور از ما
خواهش نموده اند که تا وقتیکه معلوم بشود احکام شاه اطاعت
شده یا خیر قشون روس پیشتر نیایند

ما تصور میکنیم اولی انست که قشون روس معطل نشوند
تا بمسافت دست رس به تبریز برسند ولی بما اختیار داده بشود
که اظهار بداریم که فقط بنابه مقتضیات و لزوم استثنائی انها وارد
شهر خواهند شد

به این طریق احتمال کلی دارد که تأمین اتباع خارجه در تحت
اطمینان بیاید و اصلاح بین شاه و ملت خودش بر طبق اظهارات
شما امکان پذیر شود »

هر دو قونسول ها احتمال دارد در تصویب خودشان
در تجهیز قشون روس برای مصالح تأمین خارجه ها
محق باشند بعلاوه اعزام قشون روس بی شبهه شاه را متمایل
خواهد نمود که بصلاح اندیشی مابطریق مساعدتری کوش بدهد
چنانچه دولتین موافقت بنمایند مابجنرال قونسولهای خودمان
اجازه خواهیم داد که به نحویکه ارائه طریق نموده اند اظهار بدارند
وضمناً ما مراسله مشترکی در همین موضوع بدولت ایران
خواهیم نوشت

من تصور میکنم چنین مصلحت باشد که برای مشهود داشتن
یکانکی کامل دولتین دراعلان این مسئله من باهم کار روس خودم
شرکت بنمایم

(نمره ۲۵۰)

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری « واصله در ۲۶
اوریل » از طهران ۲۶ اوریل ۱۹۰۹

تبریز - تلکراف ذیل مورخه ۲۵ اوریل از جنرال قونسول
انکلیس بمن رسیده . —

« چون ممکن است همان وضع درعرض چندروزی بسهولت
تجدید بشود و نظر به دلیلیکه در تلکراف بلافصل ماقبل بنده پیش
نهاد شده من به ارائه این طریق مبادرت میجویم که معطل نمودن
قشون صلاح نخواهد بود

وجد وشعف کاملی که وزیرامور خارجه ذکر میکند در نتیجه
امتیازات مرحمتی شاه حاصل شده متضمن قدری اغراق است
بهرصورت تا نتیجهٔ درتعقیب امتیازات مزبور بروز نماید این
وجد مشهود نخواهد کشت واهالی هنوز اینرا مشکوک تصور
میکنند . مردم هرساعت وضعیت خود را تغییر میدهند . من
نمیتوانم به نظریات انها پی ببرم یا بکویم امال حقیقی انهاچیست

(نمره ۲۵۱)

تلکراف سرادوارد کری به سرجارج بارکلی
از وزارت خارجه ۲۶ اوریل ۱۹۰۹

رجوع بتلکراف ۲۶ شهرجاری شما اگر دولت روس هم
بشارژدافر خود همین نوع تعلیمات داده باشند بجنرال قونسول
انکلیس ممکن است اجازه داده بشود که باتفاق کفیل

جنرال قونسول کری روس اظهاری را که پیشنهاد شده بنمایند

شما اجازه دارید برای نوشتن مراسله درهمین موضوع بدولت ایران باشارژدافر روس اتفاق بنمائید

﴿ نمره ۲۵۲ ﴾

مکتوب سر نیکلسن به سرادواردگری (واصله در ۲۷ اوریل)

ازسن پطرزبورغ ۲۴ اوریل ۱۹۰۹

اقا — خبر تزاید اختلاف و اهمیت موقع که از تبریز بمسیو ایسولسکی رسید دولت روس رأی قطعی خود را براین قرار دادند که بدون فوت وقت امر بکنند که قشونیکه درجلفا حاضر نگاهداشته شده بود فوراً جلوبروند . واضح بود که اگر بیشتر تأخیر میرفت مخاطرات مهمه روی مینمود گرچه دولت روس درتوسل به اقدامات عملی بي میل بودند ولی وضع امور هیچ چارهٔ برای انها باقی نگذارد مگر اینکه برای حصول تأمین هیئت اروپائیان در تبریز اقدامات بنمایند . این اردو مرکب است از سه باطالیان سرباز و چهار اسکادرون قزاق و دو باطری

توپخانه و یك دسته مهندس عده افراد فوج بمیزان هنگام صلح است . عقیده قونسول روس مقیم تبریز براین بود که یك دسته دویست نفری قزاق برای حراست حمول اذوقه کافی خواهد بود ولی مأمورین دولت روس را اعتقاد براین بود ومنهم در صحت ان مبادرتاً تصدیق دارم که این اردو بایدبحد کفایت قوی باشند که درصورت هر مقاومتی بتوانندغلبه حاصل نمایند . بعلاوه لازم خواهد بود که در فاصله های معینه قراول گذارده بشود که جاده را مفتوح نگاه بدارند وبطوریکه عده انها بیش از اندازهٔ که حتماً لازم خواهد بود نباشد مسیوایسولسکی بمن اطلاع داد که این اردو به اندازه ممکنه اذوقه همراه خود خواهندبرد چون البته برای انها غیر مقدوراست ان مقدار اذوقهٔ که رفع احتیاج تمام اهالی تبریز را بنماید تهیه نموده وهمراه ببرند . معهذا همینکه یك دفعه جاده مفتوح گردید محتمل است مقدارهای اذوقه متعاقب ان در جریان باشد . احکامیکه به صاحب منصب فرمانده اردو داده شده از این قرارند که ازمداخله در اختلافات بین طرفین مخاصمینش در تبریزاحتراز

بنماید وبهیچ وجه وظایف ادارهٔ حکومتی رابعهده نگیرد . اولاً
باید محافظت لازمه از قونسولگریها و ادارات خارجه وتمام
اتباع خارجه مقیمین دران شهر بنماید . وقتیکه اوضاع بحالت
عادی عودت کرد و دیگر خوف مخاطرهٔ برای اتباع خارجه
باقی نماند قشون عودت داده خواهد شد

یك لایحهٔ رسمی مبنی بدلایل تجهیز قشون دراینجا توزیع شده
ومتحد المآل تلگرافی بهمان مفادهم بدول مخابره شده

« امضا » نیکلسن

(نمره ۲۵۳)

تلگراف سرنیکلسن بسرادوارد گری « واصله در ۲۷ اوریل »
ازسن پطرزبورغ ۲۷ اوریل ۱۹۰۹

تبریز - رجوع بتلگرافات سرجارج بارکلی بجنابعالی و
تلگراف جنابعالی به او شماره مورخین ۲۶ شهر جاری

وزیر امور خارجه دولت روس بمن اطلاع میدهد که قشون
روس دربیرون تبریز اردو خواهند زد و داخل شهر نخواهند شد
برای قراولی بانك ها وسایر ادارات وبرای هر قونسولگری که

بخواهند قراول داشته باشند بعضی دستجات کوچك بشهر فرستاده
خواهند شد . عقیده مسیو ایسوالسکی براین است که مشکل لازم
باشد که مراسله مشترکی مبنی به اطلاع ازاین بابت بدولت ایران نوشته
بشود ولی مانعی نمی بیند که هر دو قونسولها بهرکس و بهر نحو که
صلاح بدانند اطلاع بدهند

(نمره ۲۵۴)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۷ اوریل)
از طهران ۲۷ اوریل ۱۹۰۹

تلگراف ذیل از جنرال قونسول انگلیس مقیم مشهد رسیده :
« دسته قشون روس دیروز وارد شدند ورئیس قشون ایرانی بااحترامات
نظامی انها را پذیرفت . دسته مزبور مرکب است از ۶ دسته
ترکمان درتحت چهار نفر صاحبمنصب و سی نفر توپچی و دو دستگاه
توپ مسلسل و هفتاد و پنج نفر قزاق »

(نمره ۲۵۵)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۲۷ اوریل)
از طهران ۲۷ اوریل ۱۹۰۹

تبريز

رجوع بتلكراف ديروز من جنرال قونسول انكليس از تبريز بمن اطلاع ميدهد كه ديروز ٨ طن (مطابق ٢٦ خروار و ٦ من) ارد از باسمنج فرستاده شد

شاه به انجمن ايالتى اصرار نمود كه عين الدوله را بپذيرند كه نقشه اشغال دائمى روس كه بطور حتم منظور است مرتفع بكردد . دو جنرال قونسول شنيده اند كه توضيحات خودشان در باب مقصود وموقتى بودن اقدام روس اثرات نيك بخشيده

شاه عفو عمومى اعطا نموده ووعده مهمى براى مشروطهٔ كه مطابق شريعت اسلام باشد داده دستهٔ مليون پيش امدن قشون روس را وسايل جلب امتيازات از ان اعليحضرت قرار داده اند

من وهمكار روسيم استماع نموده ايم كه شاه قصد دارد يك پروژهٔ بكلى ناقصى بجاى قانون انتخاباتى كه تقاضا شده طبع و نشر بنمايند . عليهذا ما به ان اعليحضرت تصريح نموده ايم كه يك همچه اقدامى با اجراى بركرام صلاح انديشى ما توافق ندارد وبهبودى دراوضاع حاصل نخواهد نمود ومجدداً باعليحضرت معظم تأكيد نموده ايم كه

فوراً قبول داشتن صلاح انديشى ما را اظهار بدارند

(نمره ٢٥٦)

تلكراف سرجارج باركلى به سرادوارد كرى (واصله در ٢٧ اوريل)

از طهران ٢٧ اوريل ١٩٠٩

تبريز — تلكراف ذيل مورخه امروز از جنرال قونسول انكليس رسيده : —

دفتر اعانهٔ براى نجات فقرا در اينجا مفتوح شده

ظاهراً صمد خان سكنه قراء حوالى را تشويق مينمايد كه اذوقه برسانند و خودش هم امروز صبح يك مقدارى غله فرستاده است»

(نمره ٢٥٧)

تلكراف سرجارج باركلى به سرادوارد كرى (واصله در ٢٨ اوريل)

از طهران ٢٨ اوريل ١٩٠٩

همكار روسى من مراسلهٔ تقديم نموده وتجهيز قشون روس را اعلام داشته . او مراسله مزبور را بمن ارائه داده ومبنى بر اين است كه اكر لازم نشود قشون روس داخل تبريز نخواهند شد ومقصود از اقدام دولت روس وموقتى بودن انرا توضيح نموده

راجع به بیانات پیشنهادیه در تلکراف ۲۶ اوریل بنده بجنرال
قونسول انکلیس اجازه داده ام که در موضوع مطلوبه باتفاق همکار
روسی خودش عمل بنماید

(نمره ۲۵۸)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۹ اوریل)

از طهران ۲۹ اوریل ۱۹۰۹

اصفهان — تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس مقیم
اصفهان رسیده : —

صمصام السلطنه شروع بحرکت دادن دستجات کوچك قشون
بخارج شهر نموده . دیروز ایلخانی بمن اطلاع داد که باید منتظر
وقوع جنك در حوالی اصفهان بود .

قشون شاه الحال از کاشان بعزم اصفهان حرکت کرده اند . بنا براین
برای هر خطر جانی که در صورت وقوع مجادله به اتباع انکلیس وارد
بیاید من شاه را مسؤل قرار داده ام

(نمره ۲۵۹)

تلکراف سرجارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۲۹ اوریل)

از طهران ۲۹ اوریل ۱۹۰۹

. شاه و مشروطه

ما کسب اطلاع نموده ایم که شاه در نظر دارند نایب السلطنه عموی
خودشان را که یکی از مرتجعین خیلی مشهور است بریاست وزراء
منصوب نمایند . هر کابینهٔ که نایب السلطنه جزو ان باشد باتقاضای
مندرجه در پرکرام ما مناسبت نخواهد داشت

ما موقع را مغتنم شمردیم که به شاه اطلاع بدهیم که اکر تا دوم مه
جوابی از طرف ان اعلیحضرت در باب صلاح اندیشی پیشنهادیه
دولتین نرسد نمایندکان دولتین درخواست یکنوبت شرفیابی دیکر را
خواهند نمود که از ان اعلیحضرت جواب بکیرند

(نمره ۲۶۰)

تلکراف سر نیکلسن به سر ادوارد کری (واصله در ۳۰ اوریل)

از سن پطرزبورغ ۳۰ اوریل ۱۹۰۹

قشون روس برای تبریز

مسیو چاریکوف بمن اطلاع میدهد که پیش قراول قشون روس فعلاً
در حوالی شهر هستند و از طرف ستار خان نسبت به انها علائم

مستحسنی بروز نموده و در عرض راه هم پذیرائی خوبی از انها شده

(نمره ۲۶۱)

تلکراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد کری « واصله در ۳۰ اوریل »

از طهران ۳۰ اوریل ۱۹۰۹

تبریز -- رجوع بتلکراف ۲۷ شهر حال من تلکراف ذیل مورخه
۲۷ شهر جاری از جنرال قونسول انکلیس رسیده : --

« انجمن ایالتی دیروز از شاه استدعا نمودند که همان مشروطه
سابق را اعاده نمایند و به ان اعلیحضرت اطلاع دادند که ترتیبات
پیشنهادیه درباب مطابقت با شریعت اسلام پذیرفته نشدنی است
مذاکرات صلح امروز هم در تلکرافخانه امتداد دارد

بسیاری از اتباع خارجه هنوز در تشویشند و وضع شهر بطریق
غیر مرضی باقی است

اذوقه هنوز خیلی کسر است ولی بتدریج وارد میشود »

(نمره ۲۶۲)

تلکراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد کری « واصله در ۳۰ اوریل »

از طهران ۳۰ اوریل ۱۹۰۹

تبریز -- تلکراف ذیل مورخه دیروز از جنرال قونسول انکلیس
رسیده .

« ستار خان امروز صبح برای اظهار تشکرات فائقه از دولت
انکلیس به اینجا امد . مشارالیه از بابت اذوقه اطمینان دارد
اذوقه مرتباً وارد میشود و فردا دکانهای خبازی مجدداً مفتوح
خواهند شد

بر روی هم ظاهر اوضاع رو به تصفیه است اگر چه جوابی از
بابت مشروطه هنوز به انجمن داده نشده »

(نمره ۲۶۳)

تلکراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد کری « واصله در ۳۰ اوریل »

از طهران ۳۰ اوریل ۱۹۰۹

تبریز -- تلکراف ذیل از جنرال قونسول انکلیس رسیده . --

« قشون شاه پرستان در کار متفرق شدنند

فردا ترتیب حرکت پست بطریق معمول تجدید خواهد شد

دیروز غروب ۱۸۰ نفر سرباز روسی به پل اجی رسیدند وامروز
صبح بدون هیچ تصادفی وارد شهر شدند »

(نمره ٢٦٤)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری « واصله در ١ مه »
از طهران ١ مه ١٩٠٩

﴿ شاه وزیر امور خارجه را منفصل نموده ﴾

وزیر مزبور با اظهارات سفارتین موافقت کرده و مقاومت و ثبات کاملی در مقابل نمودن تجمعٔ که بر علیه ما بودند مشهود داشته انفصال او و تعیین نایب السلطنه و سایر علائم ظاهر میدارد که شاه به لجاجت خود باقی است و این نوع استهزا نمودن سفارتین ما را مجبور نموده که تصمیم د راحتر از نمودن از جزئیات را تا وقتیکه شاه قبول پرگرام را رسماً اظهار بدارد متروك بداریم

اگر چه ما بین دولتین موافقت شده بود که برای ترکیب کابینه فقط بطریق خصوصی ارائه طریق بشود ولی ما وظیفه خود دانستیم که بسختی پرتست بنمائیم و دیشب ترجمانهای سفارتین بشاه اطلاع دادند که اگر ان اعلیحضرت سریعاً نایب السلطنه را منفصل و سعد الدوله را مجدداً منصوب ننمایند نمایندگان بدولتین متبوعتین خود اطلاع خواهند داد که اعلیحضرت معظم صلاح اندیشی انها

را رد نموده اند . شاه اظهار داشته بودند که پروگرام را قبول دارند ولی در باب انفصال سعد الدوله جد کامل دارند عقیده نماینده گان دولتین بر این است که دخول سعد الدوله و ناصر الملك در کابینه را باید وسیله امتحان صمیمیت و موافقت شاه قرار داد و اگر ان اعلیحضرت در قبول سریع انها موافقت ننمایند باید با علیحضرت معظم اظهار بشود که دولتین همچه ملاحظه میکنند که صلاح اندیشی دولتین رد شده . لزوم وجود ناصر الملك برای هر کابینهٔ تجدد خواهی از حتمیات است

ما خیلی بی میل بودیم که از روش ارائه طریق خصوصی که مقرر شده بود تخطی بجوئیم ولی بواسطه استقامت جدیے در این نکته اگر شاه تمکین بنماید ما وسیله و امید بهتری برای اجرای پرگرام خودمان خواهیم داشت . انجام جزئی از پرگرام حتماً مضر است

« نمره ٢٦٥ »

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ٣ مه)

از طهران ۳ مه ۱۹۰۹

(اصفهان)

در جواب مراسلهٔ که من بدولت ایران نوشته و برای هر خطر جاني که بواسطه وقوع مجادله در اصفهان باتباع انکلیس وارد بیاید شاه را مسؤل قرار داده بودم شاه فرستاده و بمن اطلاع دادند که قشون ان اعلیحضرت بکاشان عودت نموده

« نمره ۲۶۶ »

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۳ مه)

از طهران ۳ مه ۱۹۰۹

صمصام السلطنه و سردار اسعد تلکراف مشترکی بتمام سفارت های خارجه مخابره کرده و اظهار تشکر برای اقداماتي که در نجات تبریز شده نموده و ضمناً خواهش کرده‌اند که حالا دیکر دول در امورات داخلی انها مداخله ننمایند . بعد از اظهار انقیاد بشاه انها اشعار داشته اند که انها و تمام ملیون دیکر در صدد حرکت بطرف پایتخت هستند که ان اعلیحضرت را به ایفای تعهداتي که بملت خود نموده مجبور بدارند

« نمره ۲۶۷ »

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۳ مه)

از طهران ۳ مه ۱۹۰۹

تبریز - شرح ذیل قسمت مختصری از تلکراف مورخه ۲ مه جنرال قونسول انکلیس است :-

« ۲۶۹ نفر از قشون روس در شهرند و فرمانده قشون بمن اطلاع داده که او قریب چهار هزار نفر در تحت فرمان خود دارد »

« نمره ۲۶۸ »

تلکراف سرادوارد کری بسرجارج بارکلی

از وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۰۹

بمحض اینکه بشارژ دافر روس تعلیمات برسد که درباب ترکیب کابینه ایران اظهارات مشترکه بنماید شما ممکن است بر طبق پیشنهاد مسطوره در تلکراف غره شهر حال خودتان که متضمن نظریات دولت روس و خود ماست عمل بنمائید

« نمره ۲۶۹ »

مکتوب سرادوارد کری بسر جارج بارکلی

از وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۰۹

— وزیر مختار ایران امروز باین اداره امده و تلکرافی را که شاه مخابره نموده بود برای سر هاردنیك قرائت نمود و مبنی بر این بود که سعد الدوله عریضهٔ بوزیر مختار های انکلیس و روس نوشته که بمقام وزارت امور خارجه که تازه از ان منفصل شده برقرار بکردد ولی من امیدوارم که وزیر مختار ها در باب معاودت او باینمقام اصرار نخواهند نمود . شاه اشعار داشته بودند که هر کس دیکر را که وزیر امور خارجه انکلیس تصویب بنمایند من حاضرم بوزارت امور خارجه منصوب بدارم

سر هاردنیك به وزیر مختار مزبور اظهار داشت که در موضوع فوق خبری از طهران بدولت انکلیس رسیده ولی وزیر امور خارجه انکلیس از تعیین نایب السلطنه به صدر اعظمی خیلی ناراضی است واکر شاه بخواهند وضع حاضره را فوراً خاتمه بدهند جلو کیری از اقدامات دیکر نمایندکان دولتین در طهران بنمایند باید فعلاً صدر اعظم ووزیر امور خارجه تعیین

بنمایند که هر دو وزیر مختار مقیمین طهران تصویب بکنند .
سر هاردنیك نیز اظهار نمود که دولت انکلیس باید اصرار بنماید که کابینه جدید مرکب از اشخاص کافی باشد و بعداز انچه واقع شده هر کابینهٔ را که سعد الدوله و ناصر الملك جزو ان نباشد نمیتوانند کابینهٔ موثق ومعتمد محسوب بدارند

وزیر مختار مزبور کفت که مفاد شرح فوق را در جواب تلکراف شاه مخابره خواهم نمود

(امضاء) ای کری

« نمره ۲۷۰ »

تلکراف سر جارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ٤ مه)

ازطهران ٤ مه ۱۹۰۹

کفیل وزارت امور خارجه بمن و همکار روسیم رسماً اطلاع داده که شاه صلاح اندیشی را که ما در ۲۲ اوریل به ان اعلیحضرت تقدیم داشتیم قبول نموده اند

شاه میل دارند که جلسهٔ از نمایندکان دولتین و نماینده های ان اعلیحضرت منعقد بکردد که در باب جزئیات تشریح بعضی

نکات ان که اعلیحضرت معظم ایلند توضیحات داده بشود

« نمره ۲۷۱ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۵ مه)

ازطهران ۵ مه ۱۹۰۹

شاه دستخطی صادر نموده و اعاده حکومت شوروی را وعده داده . قانون انتخابات بزودی توزیع خواهد شد و موعد انتخابات ۱۹ ژوئیه تعیین شده

مشروطه را در تحت موازین شریعت اسلام ومطابق احتیاجات مملکت شرح داده‌اند

« نمره ۲۷۲ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری (واصله در ۵ مه)

از طهران ۵ مه ۱۹۰۹

دویست نفر انقلابیون از رشت با قلیل خونریزی قزوین را تصرف نموده‌اند . فعلا شهر ارام است

« نمره ۲۷۳ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری (واصله در ۵ مه)

از طهران ۵ مه ۱۹۰۹

من و همکار روسیم در باب رسماً قبول نمودن شاه صلاح اندیشی تقدیمی مارا شروع به عملیات نموده‌ایم . الحال ما به کفیل وزارت امور خارجه اصرار داریم که در انعقاد اجلاس منظوره که در ان ما در باب ترکیب کابینه و سایر جزئیات نکاتی که ان اعلیحضرت استعلام نموده باشند توضیحات باید بدهم تعجیل بنمایند

« نمره ۲۷۴ »

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری (واصله در ٦ مه)

از طهران ٦ مه ۱۹۰۹

حرکت انقلابیون ازرشت

همکار روسی من به قونسول رشت خودش تعلیمات داده که برای انتفاع اصلاح سریع بین شاه و ملتش به [illegible] اصرار بنماید که جلو امدن در راه رشت بطهران را . توقوف بدارند

شاه امر نموده اند که صد نفر قزاق بقصد [illegible] انقلابیون که بنا به اعتقادات حالا از قزوین حرکت کرده‌اند اعزام بشود

﴿ نمره ٢٧٥ ﴾

تلکراف سر جارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۷ مه)

از طهران ۷ مه ۱۹۰۹

در طی اجلاسی که شاه پیشنهاد نموده و امروزعصر تشکیل میباید ما سعی خواهیم نمود که اعلیحضرت معظم را متقاعد بنمائیم که بوسیله اشتهار نامه اعلام بدارند که ان مواد پروکرام را که مشروط به اقدام سریعه فوراً بموقع اجرا خواهند کذارد و در سرعت اجرای سایر موادهم حتی الامکان جدوجهد خواهند نمود

بهر صورت من یقین کامل ندارم که ملیون با این اقناع بشوند. صمصام السلطنه که استعدادش قریب ۴۰۰۰ نفر مسلح و [illegible]مل است درجواب دستخط پنجم مه شاه اظهار داشته که او فقط مشر[illegible] سابق را قبول خواهد نمود . او مجدداً تصمیم خود در حر[illegible] بطرف طهران را اعلان نموده است . میکویند خیال ملیون رشت این است که شاه را از سلطنت خلع بنمایند

(نمره ٢٧٦)

تلکراف سر جارج بارکلی به سرادوارد کری (واصله در ۸ مه)

از طهران ۷ مه ۱۹۰۹

امروز عصر اجلاس مذکوره در تلکراف امروز بنده تشکیل یافت . ما در جزئیات موادی که خواسته بودند توضیحات دادیم واصرار نمودیم که ناصرالملك و سعدالدوله باید جزو کابینه بشوند . ضمناً صورت اسامی اشخاصی را که برای کابینه ومجلس مشاوره مناسبند تبلیغ نمودیم

انفصال نایب السلطنه وامیر جنك و صدر اعظم وخصوصاً نماینده های مناسبی که برای اجلاس امروز انتخاب شده بودند متضمن اصلاحات متناهی در وضعیت و روش شاه است اکرچه البته هنوز من نمیتوانم قطعاً اظهار بدارم که تا حال بیانات ما چه تأثیری بشاه نموده

دستخط شاه اثر مطبوعی در اهالی تبریز نموده و ملیون انجا به صمصام السلطنه تلکراف نموده اند که حرکت تهاجمی خود را معوق بدارد

بواسطه پیش امدن انقلابیون از رشت رعب بسیاری دردربار
حادث شده . افواه متفرقه شیوع دارد که صد ها از انقلابیون
مزبور از قزوین حرکت کرده اند . از نواب سفارت روس
که به انجا فرستاده شده بود راپورت میدهد که متصل مدد بانها
میرسد ولی تا حال فقط معدودی از قزوین تجاوز نموده اند

(نمره ۲۷۷)

تلگراف سر جارج بارکلی به سر ادوارد گری (واصله در ۸ مه)

از طهران ۸ مه ۱۹۰۹

همکار روسیم بمن اطلاع میدهد که صاحب‌منصب روسی فرمانده
قزاقیله در راه قزوین است امروز مراجعت مینماید
من نمیتوانم اظهار عقیده قطعی درباب قوت و تشکیلات قشون
رشت که در حوالی قزوینند بنمایم . اطلاعات روسها مبنی
بر اینند که پیش قراول این قشون در کرنده است که منزل اول
از قزوین بطهران است و عنصر مسلطه این قشون یك دسته قفقازی
است که عده انها دویست نفر است

(نمره ۲۷۸)

مکتوب سر ادوارد گری به سر جارج بارکلی

از وزارت خارجه ۸ مه ۱۹۰۹

آقا — امروز وزیر مختار ایران به این اداره امده و تلگرافی
را که شاه مخابره نموده بود برای سر هاردینك قرائت کرد و مبنی
بر این بود که دیروز شما باتفاق شارژدافر روس در تعیین
سعد الدوله بوزارت امور خارجه اصرار نموده اید . اعلیحضرت
معظم قبل از این به ناصر الملك تلگراف نموده اند که مراجعت
نموده و مقام صدارت و وزارت مالیه را قبول نماید ولی خواهش
دارند که ما در تعیین سعد الدوله بوزارت امور خارجه اصرار ننمائیم
سر هاردینگ اظهار داشت که وزیر امور خارجه انگلیس عضویت
این دو نفر را در کابینه جزو لایتجزا محسوب میداود و بوزیر
مختار مزبور صلاح اندیشی نمود که بشاه اطلاع بدهد که عقیده
متقن وزیر امور خارجه بر این است که فقط سرعت قبول پروگرام
ما ممکن است حرکت مستقیم ملیون بطرف طهران را که متضمن
خطر معتنابهی برای شخص شاه است منحرف بدارد

(امضا) ای گری

(نمره ۲۷۹)

تلگراف سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۹ مه »

از طهران ۹ مه ۱۹۰۹

وزیر امور خارجه منفصل الان مجدداً بمقام خود منصوب گردیده و به او امر شده است که تشکیل کابینه بنماید . مسوده اعلاني را که او امیدوار است شاه را متقاعد بکند که فردا صادر بنمایند برای من قرائت نمود . اقداماتي که دران اعلام گردیده با تقاضاهای ادر پرگرام ما کاملاً موافقت دارد

« نمره ۲۸۰ »

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری « واصله در ۱۰ مه »

از طهران ۱٦ اوریل ۱۹۰۹

قا - با کمال افتخار ذیلاً اوضاع اصفهان را شرح میدهم

صمصام السلطنه همه روزه منتظر ورود سردار اسعد است که ازقرار راپورت قریب دوهزار سوار بختیاری همراه دارد واز قرار مذکور تصمیم عزم شده که در ۲۱ اوریل بطرف طهران حرکت بنمایند . ازقرار مذکورحالا رؤسا باهم متحد شده اند و

ظاهراً هیچ احتمالی نمیرود که قشون شاه در کاشان در مقابل انها مقاومت بنمایند عده قشون مزبور تقریباً هزار وپانصد نفر است من جمله سیصد نفر بختیاری که محتمل است در اولین فرصتی که بدست بیاورند به هم قبیله های خود ملحق بشوند . معدودی قشون کمکی هم که در قم هستند بین المحذورین اند وچندروز قبل یك عده از انها در تلگرافخانه هند واروپ متحصن شده وبرای نرسیدن حقوق خودشان تعرض نموده واظهار میداشتند که حقوق دو ساله انها نپرداخته شده . نظربه این مقتضیات ندرتاً میتوان انتظار داشت که اگر حرکت بختیاریها صورت صحتی حاصل بنماید این قشونیکه جاده بطرف طهران را احاطه دارند در مقابل انها مقاومت مؤثری بروز بدهند

ضمناً استقرار نظم کامل در اصفهان ظاهر است لیکن هم چه مینماید که صمصام السلطنه از روش ملاها که اقا نجفی رئیس انها است واز عدم موفقیت در تحصیل پول بوسایل مساعدت داوطلبانه برای پرداخت حقوق استعداد خود نسبتاً متاذی شده باشد بتازگی صدراعظم مجاهدتي نمود که بتوسط سهام السلطنه امورات بین شاه

وبختیاریها را صورت اصلاحی بدهد و برای انجام این مقصود
پیشنهادی طرح شده بود که حکومت اصفهان به صمصام السلطنه
اعطا بشود ولی معزی الیه با حالت خشم و تغیر از اصغا نمودن
یك هم چه کوشش مستعجبی برای صالح امتناع نمود

مستر گرهم جنرال قونسول تا حال در متقاعد نمودن صمصام .
السلطنه برای حفظ خط تلگراف کمپانی هند و اروپ که سرکرده
مزبور شکایت داشت که بر علیه او بکار برده میشود موفق شده
معلوم میشود وعدهٔ که مستر گرهم بموجب تعلیمات من به او
داده است که بعد از اول اوریل عایدات مخابرات داخلی به او
پرداخته خواهد شد اورا نرم کرده است برای ایفای به این
تعهد در اوایل اوریل یك مبلغ قلیلی « ۱۲۳۱ قران » از بابت
عایدات مخابرات داخلی در عرض ماه سابق به صمصام السلطنه
پرداخته شد و سیم های کمپانی مزبور فعلاً بدون خرابی کار میکنند

راه اصفهان بشیراز به وضع نا امنی رقت انگیزی است . قریب
چهار هفته قبل وکیل کمپانی زیگار را طایفه لشنی در یزد خواست
که چهار منزلی طرف شمال شیراز است لخت نمودند . اشیاء

یکی از اعضای انجمن مسیحیون و پست بین ده بید و سیوند هم
بسرقت شده و دو نفر از غلامان اداره تلگرافی هند و اروپ را
در همان محل طوایف عرب جلو بسته و انهارا کتك زده و لخت
نموده اند در هشتم اوریل صمصام السلطنه بجنرال قونسول انگلیس
مقیم اصفهان اطلاع داد که عشایر در خط جنگند و چند روزی
اتباع انگلیس در جاده های واقعه در خاك اصفهان مسافرت ننمایند

صمصام السلطنه نیز اطلاع داده بود که به اتباع خود امر نموده
است که در مقابل تهاجم محتمله غارتگران حزم و احتیاط را مرعی بدارند

مستر گرهم بنا به این اطلاع برای مسافرت ننمودن در حوالی
اصفهان تا اعلان ثانوی بشود به اتباع انگلیس اخطار کرده است
من به کفیل قونسولگری انگلیس در شیراز دستور داده ام که همین
نوع اعلانی صادر بنماید و نیز اخطاریه دیگری هم بین اتباع
انگلیس در طهران توزیع نمودم « امضا » جارج بارکلی

« نمره ۲۸۱ »

مکتوب سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری « واصله در ۱۰ مه »
از طهران ۱۹ اوریل ۱۹۰۹

اقا — در عرض چهار هفته ماضی فقط مجادلات جزئی در تبریز واقع شده . در ۲٤ شهر ماضی محصورین حملهٔ به قشون محاصره کننده شاه پرست بردند و ملیون در تصرف یك سنکر موفق شدند ولی پیشرفت دیکری برای انها میسر نشد چون اکثر قشون انها در سنکر های خود ماندند از قرار مذکور تلفات انها سی و چهار نفر مقتول و مجروح بوده . در پنجم شهر جاری بمباردمان بی اثری بشهر شد و در ۱٤ شهر حال هم چند فقره شلیك توپ شده و پارهٔ مجادلات مختصره هم در همان روز بوقوع پیوسته ولی جنك قطعی اعمال نشده

در همین اوقات اذوقه در تبریز شروع به کم شدن نموده و قحطی درکار خودنمائی بود مخصوصاً در بین اشخاص خارج از جنك . نظر به عسرت منبسطه فقط بایستی منتظر بود که میل افتتاح باب مذاکرات صلح بین بعضی طبقات مردم بروز بنماید و شاه بوسیله قاعده قدیمی تولید اختلاف بین محصورین مساعی خود را در تسلیم شهر بکار ببرد . بعضی نماینده ها به اردوی شاه پرستان درباسمنج اعزام کردید که از قرار مفهوم نماینده رسمی دسته ملیون

نبودند ولی با رضایت انها رفته بودند . تلکرافات اخیره من خاطر اولیای دولت اعلیحضرتی را از مفاد این مذاکرات صلح و وضع کلی تبریز مستحضر داشته است

پیشنهادات انجمن ایالتی که از جنرال قونسولهای انکلیس و روس خواهش شده بود بتوسط سفارتهای متبوعه خودشان برای قبول انها بشاه اصرار بنمایند و مبنی باجازه دخول اذوقه بشهر و انتخاب نماینده برای مذاکره با شاه و سایر شهرها در باب قرارداد کلی بود در موقعی که مهاجمه حوادث مرکز ملیون چندین ماه استقامت نموده بر علیه شاه را مشرف به تسلیم نموده بود قسمی بود که ندرتاً انتظار مسموع افتادن در محضر ان اعلیحضرت میرفت . دو روز قبل شارژدافر عثمانی در باب وضع مأیوسانه اتباع خود در انشهر محصور اشاره کرده و مراسلهٔ بوزیر امور خارجه نوشته بود . مستر راتیسلا در طی تلکراف دیروز خودش در باب شرایط پیشنهاد به انجمن ایالتی راجع بمتارکه جنك اطلاع داده بود که مقدار غله موجوده برای صرف عامه کمتر از ان میزانی است که سابقاً بسمع او

رسیده و اظهار داشته بود که احتمال بروز بلوائیکه ممکن است
متضمن خطر جانی برای اتباع خارجه باشد میرود . امروز
مستر راتیسلا بمن اطلاع داده که امکان مهاجمه باتباع خارجه جلب
حقیقت نموده

نظر باین خبر بسیار مهم امروز من با شارژدافر روس
که متصل در باب اوضاع با او در مذاکره بوده ام مشورت
نموده و رأی قطعی ما بر این قرار گرفت که تقاضای شرفیابی
متفق برای فردا بحضور شاه بنمائیم و در خصوص لزوم فوری
محافظت جانی اتباع خارجه مقیم تبریز که ظاهراً در خطر
قریب الوقوع هستند باان اعلیحضرت اصرار بنمائیم

الان اطلاع حاصل نمودم که شاه فردا ما را بار خواهند
داد و نتیجه این شرفیابی را در تحت مراسله علیحده مفتخراً
بسمع عالی خواهم رسانید   (امضا) ج - بارکلی

(نمره ۲۸۲)

مکتوب سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۱۰ مه)
از طهران ۲۰ اوریل ۱۹۰۹

اقا - لازم نمیدانم در باب شرح مذاکرات عدیده که در
خصوص تغییرات بحرانی که تازگی در اوضاع تبریز واقع شده
با همکار روسیم نموده ام خاطر محترم را تصدیع دهم چون
تلگرافات بنده و مستر راتیسلا جنرال قونسول خاطر محترم را
کاملا از مجاری امور اگاه داشته

چنانچه در تلگراف امروز خودم راپورت داده ام دیشب
اخر شب رأی قطعی ما علاقه گرفت که نظر بفوریت مسئله
درخواست شرفیابی متفق روز بعد را از شاه بنمائیم بجهت اینکه
در باب لزوم متارکه جنگ و اجازه دخول اذوقه برای جلو
گیری از مهاجمه تهدید بقونسولگریهای ما و اتباع خارجه مقیم
تبریز باعلیحضرت معظم اصرار بنمائیم

امروز صبح بین ساعت ۱۱ و ۱۲ تشرف حاصل شد .

پس از بجا اوردن مراسم ادب و استفسار از صحت اعلیحضرت
شاه بلا فاصله من شروع بقرائت بیان نامهٔ که سواد ان را با کمال
افتخار لفاً تقدیم میدارم نمودم و ترجمه انرا مستر چرچیل و مسیو
بارانوسکی که حاضر بودند بعرض شاه میرسانیدند

اعلیحضرت معظم فرمودند که پس از اعمـاق نظر در این موضوع بتوسط وزیر امور خارجه جواب انرا خواهند داد ولی میل دارند اظهار بدارند که چهار روز قبل بقشون خود که در مقابل تبریز هستند امر فرموده اند که جنك را بکلی متروك بدارند و منتظر مذاکرات صلح که در پیش بود بشوند لیکن متمردین دیشب جنك را شروع نموده و هنوز هم نائره حرب مشتعل است

من ازجانب همکار روسیم و خودم باعلیحضرت شاه اطلاع دادم که حق و باطل مجادله در تبریز بما مدخلیت ندارد . مسئله بجدی فوری است که مجـال بحث باقی نمیکذارد . ما با اوضاعی رو برو هستیم که متضمن مخاطرات وخیمه برای قونسولهای ما واتباع خارجه مقیمین انجاست . من بان اعلیحضرت تأکید بلیغ نمودم که امر بفرمایند متارکه جنك را اعلام داشته و بکذارند اذوقه داخل شهر بشود که باین واسطه خطراتیکه تهدید میکند رفع بشود

همچه مینمود که شاه در وجود داشتن اذوقه در حوالی مشکوکند و مکرر فرمودند که متمردین به قشون من حمله

مینمایند و استفسار نمودند که ایا سرکردکان من باید در مقابل این حملات دست بسته بایستند

من اظهار نمودم اکر اعلیحضرت شاه بیان بفرمایند که دریك مدت معینی متارکه جنك را رعایت نموده و در عوض ان مدت بکذارند اذوقه وارد شهر بشود من و همکار روسیم بقونسول های خودمان تعلیمات خواهیم داد که برای جلوکیری از حملات ملیون نفوذ کامل خود را اعمال بدارند

شاه فرمودند که از تبریز نماینده ها به باسمنج اعزام کردیده که در شرایط صلح با من مذاکره بنمایند اهالی تبریز برای تسلیم شدن حاضرند ولی با وجود همه اینها مثل اینکه متمردین تحت السلاح از اهالی ارام که با انها من هیچ مخاصمهٔ ندارم مجزا باشند حملهٔ جازمی بقشون من نبرده اند . با این تفصیل ایا باید من اجازه دخول اذوقه بشهر را بدهم ؟

من مجدداً برای در معرض مخاطره وخیمه بودن قونسول های ما و اتباع خارجه که یك مسئله ایست که اقدام فوری لازم دارد باعلیحضرت معظم اصرار نمودم . اکر چنانچه یك

اسیب قطعی بایستی رفع بشود هر یك دقیقه حاوی اهمیت است
مسیو سابلین هم دراین تمنای ارزومندانه بامن هم اواز شد
اعلیحضرت شاه جواب دادند نه ماه است من جدو جهد
نموده ام که بتوردین تبریز استیلا حاصل نمایم و برای انجام این
مقصود من شهر را محاصره نموده و دخول اذوقه را قطع
نموده ام . حالا انها در تضییق و فشار کامل گرفتار شده‌اند :
ایا باید درهمچه موقعی من بگذارم اذوقه داخل شهر بشودو
تمام زحماتي که قشون من کشیده اند بهدر برود ؟

من درجواب عرض کردم که این استدعا را فقط از ان
اعلیحضرت مینمائیم که وعده متارکه جنگ واجازه دخول یك
محدودی اذوقه بشهر را بدهند برای اینکه بهر صورت باعث
رفع خطر قریب الوقوع قونسولهای ما واتباع خارجه خواهد شد

اعلیحضرت شاه جواب دادند که نمیدانم چرا قونسول
ها و اتباع خارجه از شهر خارج نمیشوند و در مقابل ابن بیان
مسیو سابلین و من جواب دادیم که نظر بمقتضیات یك همچه
روشی بکلی خارج زموضوع است . هم کار روسی من نیز

اظهار داشت : --

« قونسولهای ما نمیتوانند از اتباع خارجه در تبریز
مفارقت بجویند -- منافع مشرف بخطر خیلی زیادند و اتباع
کثیره روس که در شهرند نمیتوانند خارج بشوند -- انها باید
ملاحظه فامیل و اموال خود را هم داشته باشند . اگرماتصور
میکردیم که ان اعلیحضرت میتوانند انها را حفظ بنمایند استد.
عای حراست انها را مینمودیم ولی اعلیحضرت شاه نمیتوانند .
لهذا ما باید باعلیحضرت شاه اصرار بنمائیم که با اظهارات ما
موافقت بنمایند . مستر میلر که معروف حضور اعلیحضرت
است بمن تلگراف نموده که خطر مهاجمه قریب الوقوع است
و بیم ان است که هر ان واقع بشود . علیهذا من درباب
لزوم اقدام فوری نمیتوانم بحد کفایت باعلیحضرت اصرار بنمایم
ولی حتی باید اینرا هم اضافه بنمایم که مملکت مشرف بخطراست »

همچه ظاهر گشت که این استدعا بر اعلیحضرت شاه خیلی
مؤثر واقع شده و بعد از قدری مذاکره دیگر موافقت نمودند
به عین الدوله تلگراف کنند که تا شش روز دست از جنگ

بکشد (یعنی تا ظهر روز دوشنبه ۲۶ اوریل) و در عرض این مدت مقدار اذوقهٔ که تخمیناً برای ان مدت لازم خواهد بود داخل شهر بشود مشروط بر اینکه در این هنگام بقشون شاه پرستان حمله برده نشود

من و مسیو سبلین هم از این طرف تعهد نمودیم بجنرال قونسولهای خودمان تعلیمات بدهیم که این شرایط را به ملیون تبلیغ نموده و نفوذ کامل خود را در جلوگیری از تجدید مجادله انها بکار برند

در طی شرفیابی خودمان که سه ربع ساعت طول کشید و وزیر امور خارجه هم حضور داشت ما باعلیحضرت شاه اطلاع دادیم که قصد داریم روز بعد هم مجدداً بار یافته و بموجب تعلیمات رسمی دولتین متبوعتین خودمان اظهارات کلی مبسوط تری بنمائیم

پس از مراجعت بسفارت پیغامی بتوسط وزیر امور خارجه از طرف شاه بمن رسیده تلکراف ذیل را که تازه از عین الدوله رسیده بود تبلیغ نموده : —

« متمردین فقط میخواهند فرصت بدست بیاورند چون انها منتظر یك قشون امدادی از ارومیه و سلماس هستند که بسردار نصرت حمله خواهند برد . بهیچوجه محل شبهه نیست که دو عراده توپ از ارومیه به سلماس رسیده است »

مقصود شاه این بود که مفهوم بدارد که اگر این استعداد به قشون او حمله ببرند شرط متارکه جنگ خاتمه خواهد پذیرفت من جواب دادم در این نکته موافقت دارم و پس از ان همکار روسی من هم همین طور جواب داده بود

مادر موضوع فوق به جنرال قونسولهای انکلیس و روس تعلیمات متحد المألی داده‌ایم و همچه مینماید که عجالتاً مخاطره مرتفع شده

(امضا) ج بارکلی

ملفوفه در نمره ۲۸۲

مراسلهٔ که ترجمه ان برای اعلیحضرت شاه ایران قرائت شده وضع اتباع خارجه در تبریز اقصی درجه و خامت را دارا ست . ظاهراً قحط و غلای اذوقه بحدی در شهر

احاطه دارد که اهالی قرین یاس و حرمانند و دلیل دارد
خوف ان باشد که تهاجم به جنرال قونسولکریهای روس و
انگلیس برای تحصیل اذوقه تحت نظر است

نظر به این مقتضیات نماینده کان دولتین انگلیس وروس
مجبورند خاطر نشان اعلیحضرت شاه بنمایند که برای هر
صدمه و ضرری که به جنرال قونسولکریها و اتباع خارجه
مقیمین تبریز وارد بیاید دولتین شخص اعلیحضرت را مسؤل
خواهند دانست

ما امروز شرفیابی حاصل نموده ایم برای اینکه یگانه طریق
جلوگیری از بلوای رقت انگیزی را که تهدید مینماید
به اعلیحضرت عرضه بداریم و نظر به اینکه محافظت اتباع
ما در تبریز برای دولت اعلیحضرت شاه غیر مقدور است
ما مجبوریم که در لزوم فوری اسایش اهالی شهر بوسیله متارکه
جنگ واقدامات لازمه سریعه در دخول اذوقه برای مردم قحطی
زده اصرار بنمائیم

(نمره ۲۸۳)

مکتوب سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۱۰ مه)

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

اقا — باکمال افتخار خلاصه وقایع ماهیانه ایران اتفاقیه
در عرض چهار هفته ماضی را لفاً ارسال میدارم

(امضا) ج بارکلی

(ملفوفه در نمره ۲۸۳)

خلاصه ماهانه

طهران

وضع پلتیکی طهران در عرض چهار هفته ماضی بی تغییر بوده

در ۲۷ مارس صنیع الدوله رئیس اولی مجلس سابق باتفاق
بعضی اقربای خود بعنوان اینکه جانش در خطر است به
سفارت اعلیحضرتی انگلیس پناهنده شد . انها اظهار داشتند
که قصد عزیمت به اروپا دارند و شاه هم اجازه این امر را به
انها داده اند . فعلاً همه انها از سفارت خارج شده اند
و بعضی از انها واقعاً از طهران حرکت نموده اند ولی صنیع
الدوله هنوز در منزل خود مانده است

چند روز بعد یکی از وعاظ معروف اعتماد الذاکرین نام
با یك زخم کلوله که در بازوی خود داشت و در شب ۲۳
مارس که چندین نفر در شاه عبد العظیم مقتول شده بودند
از انجا کریخته بود در سفارت متحصن کردید . مشار
الیه هنوز در سفارت است

درعرض ماه مسیو بارانوسکی ترجمان سفارت روس که به
مرخصی رفته بود مراجعت نموده وشرفیابی خصوصی بحضور شاه
داشت که بیش از دو ساعت طول کشید ودر ضمن تشرف او اعلیحضرت
شاه نیت خود را دراعاده حکومت شوروی اظهار فرموده بودند

وزیر مختار دولت فخیمه انکلیس ومسیو سبلین در ۳۰
و ۲۲ اوریل بحضور شاه بار یافتند ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

(امضا ! ج پ چرچیل

رشت

شهر ارام مانده و نظم مستقر بوده . مذکور است
که یك استعدادی ازملیون درتحت سرکردکی سپهدار در
شرف حرکت بطرف طهران هستند . تردد در راه طهران

بدون اختلال باقی مانده

استراباد

ظاهرا طایفه جعفر بای ترکمان درچندی قبل به شاه تلکراف
نمودند که طرفدار او هستند واکر شاه فرماندهی برای انها بفرستد
ملیون را متفرق خواهند نمود . ملیون شخص حاجی رحیم خان نام
را فرستادند که رؤسای ترکمان را جمع نموده وازانها تقاضا بنماید
که برای همراهی بامر ملیون قسم یاد بنمایند . ترکمه اورا بقتل
رسانیده اموال اورا غارت نموده و پنجهزار حشم به غنیمت بردند .
ملیون بالاخره نعش اورا کشف نموده و باتجلیل و تشییع
کاملی مدفون نمودند

در ۲۷ مارس قریب بیست نفر ازملیون وارد بندر جز
شده و تلکرافخانه وکمرك را تصرف نمودند

در ۲۸ مارس قریب سه هزار نفر مردم با بیرق سرخ
بیرون رفتند که ملیون را بشهر استراباد ورود دهند وانها را
با فریادهای «زنده باد مشروطه» و «پست باد محمدعلی»
داخل نمودند . اول اوریل قریب بیست نفر از ملیون کار

کذار را که مظنون به معیت قونسول روس در رفتن به اردوی ترکمان جعفر بای که برای بهم زدن انجمن ولایتی بود دستکیر نمودند . پس از ان بواسطه انهارا متقاعد بنمایند بود دستکیر نمودند . پس از ان بواسطه مداخله قونسول روس کارکذار مستخلص شد . اخبار اخیره این است که ترکمانهائیکه از طرف شاه کار میکنند شهر را محاصره نموده اند . جنك در کار شروع شدن است و قونسول روس تقاضای اعزام قشون به استراباد را نموده است

مشهد

در ۷ اوریل بواسطه انداختن بمب در خانه پسر برادر ایالت جدید که موقتاً بریاست قشون منصوب بود اغتشاش بروز نمود . پس از ان دسته ضد حکومت تلکرافخانه را تصرف نمودند ولی تعرضی نسبت به تلکرافچیان اروپائی ننمودند برای حفظ ارك توپها رسم شد و تمام سرباز از شهر برداشته شد در صورتیکه بعضی از انها خلع سلاح شده بودند . در هشتم هیجان شدیدی منبسط کردید واراً براین تعلق کرفته

بود که به ارك یورش برده شود ولی صورت وقوع حاصل ننمود . انجمن ایالتی مجدداً تأسیس شد و تلکرافات مبنی بر اعلان تشکیل ان بتمام نقاط ایران مخابره کردید . نهم نایب الحکومه را انجمن ایالتی دستکیر و توقیف نمود ولی بعداز دو روز پس از زیاد نمودن قسم برای اتحاد با ان هیئت مستخلص شد . در بین یك هفته پس از ان تاریخ پول زیادی دریافت شد ولی این باعث منقسم شدن انجمن به پارتیهای مختلف کردید و اعمال متحده را غیر ممکن نمود . انجمن ایالتی مراسله به هر دو قونسولکریها نوشت مبنی بر این خواهش که به اتباع خودشان اخطار بنمایند که داخل در این مخاصمه نشوند . باضافه جازماً تصمیم شده بود که از هر دو قونسولکریها تقاضا بشود که از شهر خارج بشوند برای اینکه انجمن مطلق العنان بشود چونکه بواسطه قرب جوار خودشان به ارك و ذخیره مسلماً با مجادله در حول و حوش خود مخالفت مینمودند و این بالذات باعث صلح و مسالمت میشد ایالت جدید از راه مشهد هنوز در نیشابور اقامت دارد

تربت حیدری

دراوایل مارس اعدل الدوله از حکومت تربت معزول شد . شب چهاردهم مارس یاور اسدالله بسرکردکی دویست نفر بلوچی مکمل و مسلح وارد تربت شده شهر را تصرف نمود و در دارالحکومه رحل اقامت انداخت . مشار الیه نایب الحکومه را که یکی از دشمنان قدیمش بود بقتل رسانید شهر بحالت ارامی باقی ماند وسالار خان که سررشته امور را از طرف یاور درکف گرفته اعلان ذیل را توزیع نمود :-

« ما مشروطه خواهیم وفقط صلح و اسایش عموم را طالبیم . به اتباع خارجه و سایرین اطلاع داده شد . که جان ومال انها محفوظ ومحترم خواهد بود . بهمه اخطار میشود که بعد از غروب افتاب هیچکس نباید از خانه خود خارج بشود » یك مفتشی در پستخانه وتلگرافخانه دایر کردیدولی هیچ مداخلهٔ در مکتوبات انکلیس و روس نشد . مردم از این تغییر وضعی که حاصل شده ظاهراً کمال رضایت را دارند

کرمان

در ۷ اوریل قونسول انکلیس تلکراف نمود که باستثنای راه مشهد سایر طرق بکرمان در دست سارقین است پست پنج هفته را جلو بسته اند و نرخ ارزاق خیلی ترقی نموده . در سیزدهم او تلکراف نمود که جماعت کرسنه در دکاکین خبازی ازدحام وهجوم مینمایند و نان کمیاب است و هیچ قوائی در شهر نیست در شانزدهم او راپورت داد که حاجی نایب به کلانتری شهر برقرار شده و اقدامات مجدانه نموده و نتیجه ان اینکه وضع شهر بهتر است

یزد

صمصام السلطنه بختیاری به نائین تلکراف نموده که ازقرار مسموع شهر درحالت اغتشاش وبی نظمی است و به اهالی نصیحت نموده که سکون و ارامی اختیار نمایند والا ناچار خواهد بود برای اعاده نظم وتمشیت سوار بفرستد . در خاتمه تلکراف استعلام نموده است چه موقعی مقتضی است که سوار برای دریافت قسط اول مالیات سنه اتیه بیاید . هیچ جوابی در

مقابل این تلکراف داده نشد

در اواخر مارس اغلب روستائیان پارسی به قراء خود معاودت نموده بودند ولی هیچ اقدامی در استرداد اموال انها بعمل نیامد و برعکس مذکور شد که دستجات کوچك مسلمانان هنوز مخفیانه از انها پول میکیرند

در وضع کلی دهات اطراف یزد هیچ بهبودی ظاهر نیست حرکت پست بی ترتیب شده هیچ جادهٔ خالی از سارقین نیست در راه نائین که بالنسبه تا یك مدتی امنیت بر قرار بود نا امنی عودت نموده . بالاخره برای اروپائیان مقیم یزد تهیه قراول شده ولی محل شبهه است که در صورت مرتب تر از دسته سابق نرسیدن حقوق بقای اینها بیش از دستجات سابق طولی خواهد کشید یا خیر

﴿ کرمان ﴾

انقلاب شدیدی در ۲۷ مارس واقع شد . در ۲۵ یك یهودی جوراب فروشی که تازه مسیحی شده بود پسر سیدی را که شاکرد او بود کتك زده . پسر بمنزل خود رفته شام خورده براحتی

خوابیده ولی روز بعد چندین مرتبه ضعف نموده و پس از ان فوت شده . طبیب مریضخانه که جنب قونسولکری انکلیس ساکن است به عیادت ان طفل رفته و به برادر او کفته بود که بعقیده من فوت این پسر هیچ ربطی به کتك خوردن او ندارد . دو نفر طبیب ایرانی هم به عیادت او رفتند . برادر طفل شکایتی ننمود ولی جوراب فروش مزبور دستکیر شد و چند نفر سید که بشناعت عمل معروفند از تدفین جنازه جلو کیری نمودند برای اینکه انرا در شهر بکردانند و اتش غضب مردم را بر علیه یهودیان مشتعل بدارند . پیغامی که در باب احتمال غارت شدن محله یهودیان به قونسول انکلیس فرستاده شده بود متاسفانه به او نرسید . روز بعد یك نفر از سادات نزد حاکم رفته و به تهدید تولید بلوا تقاضای قتل سریع یهودی جدید العیسوی را نمود . سادات چندین نفر از علمای معروف را هم مجبور نمودند که با تقاضای انها تقویت بنمایند . حاکم بواسطه خوف از وقوع بلوای مذهبی و به امید خاتمه دادن مسئله

بدون تحقیقات زبانی ترى امر بقتل انی ان یهودى نمود . ان
مرد بد بخت بی گناه مقتول گردید و فوراً شروع بغارت
محله یهودیان شد . درصورتیکه به حکومت اخطار شد
هیچ اقدامى درجلوگیرى ازاین چپاول که سربازهاى خودش
هم در ان شرکت داشتند ننمود . بهر جهت بعد از رسیدن
پیغام کاپیتان هاورت وقونسول روس اوقدرتى بروز داد و
از وارد شدن آسیب وضررى به مدرسه الیانس اسرائیلى
جلوگیرى نمود . مختصراً هرچه درمهم ترین نقاط محله مزبور بود
بکلى غارت شد حتى در و پنجره هارا کنده و بیغما بردند . یك نفر
از یهودیان تبعه انگلیس که بکلى خانه او غارت شده بود ولى
مستحفظین کاپیتان هاورت بموقع به او رسیده و او و فامیلش رانجات
داده به قونسولگرى بردند . هیچ یك از یهودیان اناً بقتل
نرسیدند ولى بسیارى از انها که مجروح شده بودند مردند ضعف
حکومت وفقدان قشون سبب این اغتشاش بود . سرباز و توپچى
او درجز وغارتگران اشکاراً مرئى بودند . وقتیکه به قراول
هاى مریض خانه ما ایراد شده بود که چرا شرکت در غارت

نموده اند جواب داده بودند که حسب الامر حکومت بوده .
کاپیتان هاورت به وزیر مختار انگلیس تلگراف کرده و تقاضاى
عزل حاکم را نموده بود . بعداز این غارت علماى معروف از
مخالف بودن با این امر مذاکره سخت مینمودند و کلیه مسئولیت
انرا ازعهده خود ساقط مینمودند و حکومت عمل پیدا نمودن
اموال منهوبه و استرداد انها به یهودیان را به مشارالیهم محول
نمود . یك مقدار قابلى از اموال مسترد شده . کاپیتان هاورت
راپورت میدهد که ازهمدردى و مساعدت عملى که مسلمانان در
تغذیه وملبس نمودن یهودیان مشهود میدارند خیلى تعجب است
مشارالیه نیز اشعار میدارد که بعضى ازمسلمانان حق حیات بگردن
بسیارى ازیهودیان دارند چون دربعضى مواقع بقوه قهریه سایریهودیان
را مجبور نمودند که انهارا بمنزل خود انها ببرند و مراقب انها باشند
اشکاراً اذعان دارند که یهود جدیدالعیسوى بی گناه بوده وشاگرد
او بمرگ طبیعى مرده است : ظهیرالملك حاکم شخصاً تصدیق دارد
که شخص مقتول بی گناه بوده ومیگوید براى جلوگیرى ازاغتشاش
من اورا بقتل رسانیدم

در ۷ اوریل شهرت یافت که حمله دیگری به یهودیان برده
خواهد شد و این دفعه حمله به جان انها خواهد بود نه باموالشان .
یك عده کثیری از یهودیان معتبر کرمانشاه بابي اند و یك قطعه عکس
باب که در جزو اموال غارتي دیده شده بود ظاهراً باعث خشم
وتهییج بعضی از الواط بازار کردیده . تمام یهودیانیکه تبعه عثماني
بودند در شهبندری عثمانی پناهنده شدند و یهودیان معتبر ایران
در قونسولکری ما . کاپیتان هاورت و شهبندر عثماني ضمانت
نامه کتبي برای تامین محله یهودیان از حاکم ماخوذ داشتند و
در همان شب استمداد کاملی از سرباز و تفنکچی در انجا بقرار ولی
کماشته شد . هنکامیکه کاپیتان هاورت برای ترتیبات حرکت
مستحفظین بمنزلهاشان با کارکذار مشغول مذاکره بود مجتهد
اعلم مسلمانان پیغام فرستاده که او از انها توجه خواهد نمود .
چون انها مایل بودند کاپیتان هاورت انهارا نزد معزی الیه فرستاد
و او بتوسط مستحفظ انهارا بسلامت بمنزلهاشان رسانید

در اوایل اوریل مظنون شد که مجتهد عمده مسلمانان میخواهد
الحاق کرمانشاه به جنبش ملي را اعلام بدارد ولی تاحال این اقدام

اعمال نکردیده

در همدان جنبش ملی با ورود نایب الحکومه جدید باتفاق
قشون تصادف نمود ولی محتمل است جنبش مزبور مجددا شروع
بشود

داود خان رئیس کلهر با شیر خان رئیس سابق سنجابی عقد
اتحادی بسته و برای منصوب نمودن او بمقام سابق موافقت کرده .
علی الظاهر حبیب الله خان که فعلا حاکم قصر شیرین است ناچار به
تخلیه این مقام و ریاست ایل مزبور خواهد شد . چنانچه ملاحظه
میشود داود خان عملا حاکم قصر را بدون مراجعه باراده حکومت
مافوق معزول و منصوب مینماید و همچنین امر میکند که کی باید
رئیس سنجابي بشود

شیراز

در عرض نیمه اول مارس هیجان مشروطیت امتداد داشت
و ایالت مسلك بي اقدامی استادانه خود را تعقیب نمود . در ۲٤ یك
مجمع مهمی تشکیل یافت و نصر الدوله و عطاء الدوله و وزیر
ایالت و نماینده های عدیده تمام طبقات در ان حضور داشتند

اغاز سخن نطق علم الهدا در توصیف اتحاد مشروطه بود . همه
حضار مشروطیت را تحسین نمودند . متعاقب ان مذاکره بسیار
شد ودر طی ان رای قطعی بر این علاقه کرفت که روز بعد حکومت
شوروی در فارس تاسیس بشود ورسول نزد شیخ ذکریا و سید
عبد الحسین اعزام بشود که انها را بسکون وارامی متقاعد بنمایند و
بهمچنین نزد صولت الدوله فرستاده بشود که او نیز مشروطه را تایید
نماید . باضافه تلکرافات مبنی باعلان تجدید مشروطیت در شیراز
بتمام نقاط ایران مخابره شود . اولین نتیجه این اجلاس رفتن معین
الاسلام یکی از متمدن ترین اعضای دسته ملی صبح روز بعد بود به
قونسول کری . مشار الیه از مستر بیل خواهش نمود که
هر چه میکویم بنویسند و بیانات ذیل را نمود . — چندی است
که جنبش ملی در جریان است ولی بواسطه لزوم جلب موافقت
قوامیها و غیره در تعقیب مذاکراتیکه با انها در میان بود بعهده
تاخیر کذاشته شده بود . فعلا تمام فرق در مقصود این جنبش
متفقند و ان حقوق ملی است که مشروطه تعیین نموده و شاه
برای ان قسم یاد نموده . اولیاء قوم همه « تجدد خواه تندرو »

بودند ولی سایرین با نضمام ایالت همه اکنون متحد شده اند
در طی اجلاسی که روز ۲٤ منعقد کردید قرار بر این شد پنجاه
نفر انتخاب بشوند بانضمام اعضای انجمن ایالتی سابق که عصر
روز ۲٦ در عمارتی که سابقا برای انجمن ایالتی تعیین شده بود
اجلاس بنمایند . جلسه مزبور را بایستی ایالت باتفاق میرزا
ابراهیم افتتاح بنمایند . غرض تمام فرق تکمیل روابط و
داد ممالک خارجه است خصوصا دولتین همجوار و بالاختصاص
دولت انکلیس که مملکت پارلمانیست
متاسفانه این پرکرام چندان پیشرفتی ننموده . پنجاه
نفر اعضاء چنانچه تصمیم شده بود اجلاس نمودند ولی نه در
تحت ریاست ایالت . در ۲٤ ایالت تلکراف معذرت امیزی
به صدر اعظم مخابره نمود مبنی بر اینکه اجلاسی از تمام اعیان
شیراز منعقد کردیده و رای قطعی داده اند که انجمن ایالتی
تشکیل بشود و او چارئی ندارد .
ظاهرا جواب مستقیمی به این تلکراف داده نشد ولی
در ۲٦ تلکرافی از طرف صدر اعظم به ایالت و قوام الملک

و نصیرالملك وسایر اعیان مخابره کردیده و بانها اطمینان داده شده که همه امورات اصلاح خواهد شد و قشون در صدد حرکت بطرف اصفهان است . حسب المقرر در ۲۵ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۰ انجمن دریکی از عمارات حکومتی در تحت ریاست وزیر ایالات منعقد کردید . در جلسات مزبوره ظاهراً مذاکرات بسیار بمیان امده و بالاخره رای قطعی از قرار ذیل علاقه کرفته . —

(۱) نظامات داخلی — انجمن در هفته سه روز و هرروزی سه ساعت منعقد بکردد . هیچیك از اعضاء کسی را همراه نیاورند و مذاکرات ساده وبدون القاب وعنوان باشد

(۲) تلکرافات به تبریز و اصفهان ونجف مخابره شود

(۳) رسول نزد سید عبدالحسین وشیخ ذکریا و صولت الدوله اعزام بکردد . مقصود اینکه حالا که مرام ملی موفقیت حاصل نموده شیخ به لار مراودت نماید وصولت الدوله هم تعقیب بشود که استقرار نظم درراه بوشهر را از طریق کازرون یا از طریق فیروز اباد هر کدام را که خودش مرجح

میداند عهده دار شود و از معزی الیه دعوت بشود که برای شور با هم مسلکان خود بشیراز بیاید

(۴) راه اصفهان به نصر الدوله سپرده شود که بدست ایل خمسه تمشیت انرا عهده نماید

(۵) تا زمانیکه با صولت الدوله قراری داده شود پنجاه نفر سوار برای قره سورانی راه بوشهر الی کازرون تعیین بکردد و مرکز انها در خانه زینیان باشد

(۶) عطاء الدوله اقدامات احتیاطی معمولیرا درجلو کیری از بالا رفتن نرخ ارزاق بوسیله تنبیه نمودن اشخاصیکه ماکولات را بخارج حمل بنمایند بعمل بیاود

اکر چه انتخاب کمیسیون ها خیلی موضوع بحث بوده ولی هنوز انتخاب نشده

اصف الدوله به انجمن رفته و نطق مفصلی نمود مبنی بر اینکه درتمام این مدت باطناً بانها همراه بوده بهمه جهت مهم ترین وقایع انهائی که در خارج مجمع مشاوره واقع شده . ظاهراً باو جود اتحاد اشکار ناامید انه بین شیر ازی ها بیش از هر

وقت نفاق موجود است و همچه مینماید که یکخطر واقعی در
پیش باشد که نتیجه عاقبتی این نفاق ها این بشود که شیخ ذکریا
که از طرف مشروطه خواهان تندرو دعوت شده بدون مجادله
به شیراز بیاید فقط به این جهت که در صورتیکه همه از او
منزجر و مرعوب هستند نمیتوانند بحد کفایت به یکدیگر
اعتماد نموده متحد بشوند و بقوه قهریه با او مقاومت
بنمایند

در طی مراسله که مستر بیل دروم اوریل نوشته بود
وضع شیراز را خیلی بد شرح داده بود قدرت شاه مستهلك شده
گرچه موقتا هم باشد و بانجمن هم اعتمادی نیست . تمام کسا
نیکه قونسول مزبور را ملاقات نموده اند سؤال کرده اند که
عاقبت امر چه خواهد بود

وضع طرق حقیقتاً خیلی بد است . هم در راه اصفهان هم
در راه بوشهر اکثر پست‌ها سرقت شده . در ۲۸ مارس یك
کاری پستی که مستر لینتن یکی از اجزاء انجمن دعات مسیحی با آن
مسافرت مینموده در حوالی ده بید سرقت شده . این سرقت

اهمیت دارد چون حاکم بتوسط قونسول انکلیس تلکرافی به ده بید
مخابره نموده و امر کرد یك عده کافی مستحفظ تهیه بشود واقلاً
سه دسته استعداد که فرستاده شده بودند در باب سرقت وکیل
کمپانی ذیکار تحقیقات بنمایند در جاده حاضر بودند برای اینکه
بخوبی میتوان گفت که زوال قوای مامورین محلی نمایش داده بشود
تمام جاده حتی تا خود اصفهان ظاهراً در دست دستجات غارتگران
ایلیاتی است که یا بقوافل حمله می برند یا قراء حوالی جاده را
میچاپند . در یك مورد بیك قافله زوار حمله برده شد ولی
چون عده زوار کثیر و مسلح بودند توانستند حمله را جواب داده
و دو نفر از مهاجمین را مقتول بنمایند

(امضا) ث . ب استکس ماژور اتاشه میلیتر

(نمره ۲۸٤)

مکتوب سرجارج بارکلی به سرادوارد گری (واصله در ۱۰ مه)

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

آقا — بعد از شرحی که بتاریخ ۲٤ شهر ماضی معروض داشته‌ام
در عرض این ماه راپورتهای تلکرافی عدیدهٔ واصله از جنرال

قونسول انگلیس مقیم بوشهر را در باب بروزات وضع آن شهر
از اثر اقدامات بعضی از ملیون و خصوصاً سید مرتضی اهرمی
که سر رشته اختیار حکومت انجا را در دست گرفته خدمت
جنابعالی تبلیغ نموده ام

در حقیقت وضعیت و رفتار سید مرتضی مؤسس این جنبش بوده
واضح است که بدون پیشقدمی او و استعداد معتنابه تفنگ چی
که او توانسته تهیه بنماید برای دسته ملیون امکان نداشت که بتوانند
به این سهولت به قوای شاه فایق بیایند گرچه در ابتدا سید مزبور
با تهور بسیار اتحاد خود با مقصود ملیون را مشهود داشت
ولی متزایداً مکشوف گردیده که کلیتاً اقدام او بیشتر بخیال
نفع شخصی بوده نه از راه بی غرضی و عدم انتفاع . استعدادی که
او داخل شهر نمود مرکب از ایلیاتیان ساکن در همان حوالی بودند که
خود سید هم اهل همان جا است و اشکالی که در دوره استیلای
سید بوقوع پیوسته بکلی مربوط به شرارت انها بوده . چپو نمودن
این اشخاص قسمتی از بازار را در ۷ شهر حال و خطرات مهمه
ناشی از تجاوزات دیگر انها باعث لزوم پیاده نمودن قشون از کشتی

جنگی اعلیحضرتی موسوم به « فاکس » که تازگی به بوشهر اعزام
شده بود گردید

نظم عمومی بخوبی مستقر گردیده ولی امتداد حضور تفنگ چیان
که سید از اخراج انها امتناع دارد اهالی را بحالت مرعوبیت دائمی
نگاهداشته . فعلاً ملیون در طرد نمودن سید متفق العقیده هستند
ولی انها نمیتوانند او را از شهر تبعید نمایند چون میل دارند بدون تقویت
دیگری این امر را اعمال بدارند . در خصوص عایدات گمرک سید
پس از موافقت به این قرار داد که بعد از وضع یک مبلغ معینی برای
مصارف جاریه ملیون بقیه نزد سه نفر تجار ایرانی برسم امانت
سپرده شود در سلب تدین این سه نفر موفق شده و تمام مبلغی که
امانت بود متصرف شد . بهمه جهت او بیست هزار تومان از پول
گمرک را دریافت داشته است

ترتیب کنونی این است که تا زمانیکه یک قرار داد رضایت بخش
کاملی با اولیای ملیون مسؤلی داده نشده عایدات باید در گمرکخانه
در تصرف مأمورین بلژیکی بماند و من به مأمور کاکس اختیار
داده ام که سربازان بحری را در گمرک بگمارد برای اینکه اگر باز

سید مزبور بخواهد عایدات را اخذ نماید ممانعت بنمایند

(امضا) ج بارکلی

(نمره ۲۸۵)

مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد کری (واصله در ۱۰ مه)

از طهران ۲۲ اوریل ۱۹۰۹

اقا — امروز صبح من وهمکار روسیم باتفاق ترجمانهای خود،ان بحضور اعلیحضرت شاه بار یافتیم ومن شرح بیان نامهٔ را که سواد انرا مفتخراً درجوف تقدیم میدارم برای ان اعلیحضرت قرائت نمودم

اعلیحضرت معظم که باکمال دقت ترجمه انرا که مستر چرچیل شرح میداد اصغا میفرمودند وحتی یك عبارتی را که بدواً درست ملتفت نشدند تقاضای تجدید بیان انرا نمودند از قرار ذیل جواب دادند : —

« واضح است که دولتین انکلیس و روس نظر به اینکه دول همجوار و کامل الودادی هستند در ترقی ایران دقایق عمیقه دارند لهذا اظهاراتیرا که الحال بمن نموده اند من با کمال مسرت دریافت نموده وپس ازمشورت دراین موضوع بتوسط وزیر امور خارجه

جواب خواهم داد »

من استفسار نمودم چه وقت ما باید منتظر وصول جواب از طرف ان اعلیحضرت باشیم وشاه جواب دادند که خیلی زود جواب داده خواهد شد . پس از ان ما مرخصی حاصل نمودیم

(امضا) ج . بارکلی

ملفوفه در نمره ۲۸۵

مراسلهٔ که ترجمه ان برای اعلیحضرت شاه ایران قرائت شده

قریب چهار ماه است که نمایندکان دولت اعلیحضرتي انکلیس و دولت اعلیحضرت امپراطوری متفقاً به اعلیحضرت شاه صلاح اندیشی نمودند که مواعیدی را که مکرر بملت خود و به نمایندکان دولتین برای تجدید تأسیس حکومت شوروی در ایران داده اند ایفا بنمایند

بدبختانه برای خود ان اعلیحضرت و مملکت مغلوکش و نیز متأسفانه برای منافع دولتین انکلیس و روس اعلیحضرت شاه در نقض این مواعید ودر پیروی تعلیمات مشاورین مرتجع ومخالفت با صلاح اندیشی های معقول دولتین همجوار کامل الوداد اصرار

نموده اند و نتیجه اینکه اوضاع از بد به بدتر تمایل جسته و فعلاً
مشکل است که بکدام نقطه مملکت میتوان اشاره نمود بجز پایتخت
که در اینجا هم حکومت مرکزی چندان قدرتی ندارد . نه فقط
تمام شهر های عمده برعایه اساس، رتجعه حاضره کوس یاغیکری
میزنند بلکه وضع هرج و مرج عمومی بحدی متسع شده که تقریباً
چاره ناپذیر است و این وضع امور نتها برای ان اعلیحضرت وملتش وخیم
نیست بلکه متضمن ضررهای بسیار برای اتباع دولتین همجوار است
هرگاه اعلیحضرت شاه صلاح اندیشی دوستانه دولتین همجوار
را چهار ماه قبل تعقیب نموده بودید وضع ایران بکلی برخلاف
این ترتیب امور رقت انکیز امروزه که اسباب طعن و تمثیل بین
ملل متمدنه عالم شده میبود . اگر اعلیحضرت شاه چهار ماه
قبل به تعهدات خود ایفا نموده بودند بلافاصله اصلاحی بین ان
اعلیحضرت و ملتش ظاهر میکردید ونمیتوان دلیلی برای تردید
در اینمسئله داشت که بفاصله قلیل مدتی مجاهدات متحده ان
اعلیحضرت و حکومت شوروی ترقی شایانی در وضع کلی مملکت
ایجاد مینمود، قصور ممتده اعلیحضرت در ایفای تعهدات خودشان باعث

تولید یك وضعی شده که اعاده نظم وتمشیت یکی از امورات بسیار مشکل
خواهد بود . با وجود این نماینده کان دولتین را عقیده براین
است که دلیلی برای قرین یأس وحرمان شدن نیست درصورتی
که ان اعلیحضرت بدون فوت وقت این روش حکومت رقت
انکیز حاضره را که از زمان انهدام مجلس در تابستان ماضی
اعلیحضرت برحسب صلاح اندیشی اشخاصیکه دشمنی ومعاندت
با مملکت خود را به ثبوت رسانیده اند تعقیب فرموده اند ترك
نمایند . ولی اگر ان اعلیحضرت ایفا بمواعید خودرا بیش از این بعهده
تأخیر بیندازند انوقت حقیقتاً امیدی باقی نخواهد ماند که اعلیحضرت
بتوانند به مرتفع داشتن هرج ومرج متزایده نایل بکردند
نظر به یقین داشتن در اینمسئله است که دولتین همجوار که
فقط امال انها این است که ایران ازاین بحران رقت انکیز کنونی
نجات یافته وملتی شود با سعادت و نیك بختی واستقلال تام
و دارای حکومت صحیحی بعد از اعماق نظر دقیقانه در این
اوضاع و بروزات اتیه بنماینده کان خود تعلیمات داده اند که متفقاً
بحضور اعلیحضرت شرفیابی حاصل نموده و از قرار ذیل به ان

اعلیحضرت توصیه بنمایند . در ضمن معروض داشتن اظهارات
ذیل نمایندگان از دول متبوعه خود دستور دارند که باعلیحضرت
اظهار قطعی بدارند که اگر اعلیحضرت تمام جزئیات پروگرامی را
که دولتین الحال توصیه مینمایند قبول نکند دولتین از صلاح
اندیشی احتراز نموده و اعلیحضرت را بحال خود خواهند گذارد
و اعلیحضرت شاه دیگر نمیتوانند متکی به تقویت انها بوده و انتظار
مساعدتی از طرف دولتین یا نمایندهای انها داشته باشند

ماده اول — مشیر السلطنه و امیر بهادر جنگ از مقام خود
منفصل بشوند . امیر بهادر جنگ نه فقط باید از عضویت کابینه
منفصل بشود بلکه از هر سمت دیگری هم که در دربار دارد

ماده دوم — اعلیحضرت بعد از اجرای اصلاحات ذیل یک
حکومت شوروی تأسیس بنمایند

ماده سوم — تشکیل کابینهٔ که مرکب از اشخاص لایق معتمد
باشد و بدون تأخیر اضافه شدن اشخاص متمدن از فرق مختلف
به مجلس شورای مملکتی . مجلس شورای مملکتی قانون انتخابات
جدیدی طرح و تهیه نمایند . اگر اعلیحضرت شاه اشخاصی برای

کابینه و مجلس شورای مملکتی انتخاب بنمایند که محل اعتماد نباشند هیچ پولی
بدولت ایران قرض داده نخواهد شد

ماده چهارم — عفو عمومی فوراً اعلان و منتشر بگردد که
شامل حال تمام اشخاصی باشد که بر علیه شاه تحت سلاح رفته اند
و مرتکب تمرد و تقصیر پلتیکی شده اند لیکن باستثنای کسانیکه
بضد قانون عمومی اقدام نموده و مرتکب خلاف و جنایات شده
باشند . در باب اشخاصی که اخیراً ذکر شد و کسانیکه اقدام به
غارت و چپاول کرده اند دولت ایران باید تأمینات بدهند که انها
را در محکمه بیطرفی تحت محاکمه بیاورند

ماده پنجم — فوراً موعدی برای انتخابات و انعقاد مجلس
شورای معین بشود . این موعدهای معینه بدون تعویق بتمام
مملکت اعلان بگردد

ماده ششم — بمحض اینکه اعلیحضرت شاه اقدامات مذکوره
در مواد ۱ الی ۵ را بعمل اوردند دولت روس اگر لازم بدانند بجهت
مصارف فوری که برای اجرای اصلاحات لازم خواهد بود مبلغ
یکصد هزار لیره بدولت ایران قرض خواهند داد . دولت انگلیس

هم اگر لازم بدانند همینکه مجلس منتخبه این استقراض را تصویب نمودند یك هم چه مبلغی بدولت ایران قرض خواهند داد . اگر من بعد لازم دیده شد که وسایل تسهیل یك استقراض بزرگتری برای ایران فراهم شود این فقط موکول به تامینات مخصوصی است که بعدها موضوع بحث و تبادل نظریات بین دولتین و دولت ایران بگردد

کابینه لندن و کابینه سن پطرزبورغ برای میل صمیمی که بتقویت دولت ایران در موقعی که از بحران بسیار وخیمی میگذرد دارند موافقت نموده اند که این پرگرام متضمن صلاح اندیشی دوستانه را به اعلیحضرت شاه پیشنهاد بنمایند و دولتین را عقیده بر این است که تنها وسیله نجات ایران از وضع تقریباً چاره ناپذیر کنونی اجرای پرگرام مزبور است

(نمره ۲۸۶)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بارکلی

از وزارت خارجه ۱۰ مه ۱۹۰۹

(اظهارات انگلیس و روس بشاه)

رجوع بتلگراف هفتم شهر جاری شما

اگر حالا امیون به تمکین با امنی شاه اقناع نمیشوند انمیتوانیم بهیچوجه مسؤل باشیم

در هم چه صورتی روش شما باید قطعاً بی طرفانه باشد و از هر اقدامی که بمداخله تعبیر بشود باید احتراز بجوئید

(نمره ۲۸۷)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری (واصله در ۱۰ مه)

از طهران ۱۰ مه ۱۹۰۹

شاه امروز دستخطی صادر کرده و امر نموده است که « بموجب قانون اساسی (مشروطه) بدون هیچ تغییر و تبدیلی » یك عده اشخاص عالم مشروطه خواه که محل وثوق دولت و ملت باشند به مجلس شورای مملکتی ملحق بشوند و فوراً قانون انتخاباتی طرح و مسوده بنمایند . انتخابات بلافاصله بعد از خاتمه پذیرفتن این قانون که بدون تأخیر طرح و وضع خواهد شد شروع میشود . وقتیکه دو ثلث از مبعوثین برای انعقاد حاضر بشوند مجلس شورای ملی در همان محل سابقه افتتاح خواهد شد

شاه ارائه طریق ما را اختیار نموده و ما تصور میکنیم تا حدی که
مقتضیات اجازه میدهد کابینه رضایت بخش است . تا زمان رجعت
ناصر الملک سعد الدوله مقام ریاست وزرأ را اشغال خواهد نمود
عفو عمومی مقصرین پلتیکی با انضمام احضار به تبعید شدگان در تحت
دستخط علیحدهٔ اعلام گردید ما بقونسولهای خودمان که در مراکز
مختلفه طغیان و شورش شدند تعلیمات داده ایم که بتمامیون خاطر نشان
بنمایند که حالا وظیفه انهاست که حتی القوه سعی بکنند که صلح و
اشتی بین شاه و طبقه عامه ایجاد بشود

حسب الامر بندگان حضرت مستطاب اشرف
اقای حاج علیقلی خان سردار اسعد دامت
شوکته العالی بسعی و اهتمام اقل بندگان
جواد سامانی ملقب به معتمد
همایون طبع و نشرش
انجام یافت

قیمت جلدی

(شش قران)

﴿ طهران خیابان ناصری ﴾

﴿ در مطبعه دولتی بطبع رسید ﴾

شهر جمادی الثانی ۱۳۳۱

قیمت جلدی

(شش قران)

طهران خیابان ناصری

در مطبعه دولتی بطابع رسید

شهر جمادی الثانی ۱۳۳۱